

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
Development of links with Countries in the Mekong
Sub-region in terms of Cultural Tourism

โดย

ผศ.ดำเนิน ปัญญาผ่องใส

ผศ.พิเศษ นเรศร์ บุญเลิศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766063

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Development of links with Countries in the Mekong

Sub-region in terms of Cultural Tourism

โดย

ผศ.ดำเนิน ปัญญาผ่องใส

ผศ.พิเศษ นเรศร์ บุญเลิศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766083

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Development of links with Countries in the Mekong
Sub-region in terms of Cultural Tourism

BY

damnuen panyapongsai

Nares Boonlert

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Chiang Rai Buddhist College

B.E. 2566

Research Project Funded

by Science Research and innovation Promotion fund

MCU RS 800766063

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผู้วิจัย : ผศ.ดำเนิน ปัญญาผ่องใส /ผศ.พิเศษ นเรศร์ บุญเลิศ
ส่วนงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
ปีงบประมาณ : ๒๕๖๖
ทุนอุดหนุนการวิจัย : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกว.)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและลงพื้นที่สังเกตการณ์จากสภาพจริงและปฏิบัติการในพื้นที่ เรื่อง การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิจัย ข้อที่ ๑ พบว่า การถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการจัดการทรัพยากรผ่านบุคลากรการท่องเที่ยวที่ได้รับการฝึกฝนอบรม โดยมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อเผยแพร่ความรู้กับผู้สนใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง คือ กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนผ่านการฝึกฝนอบรมได้รับการพัฒนาให้เป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน และอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา ต้องได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนจึงจะบรรลุเป้าหมายและอิงเทคโนโลยี

ผลการวิจัย ข้อที่ ๒ พบว่าการศึกษาดูด้วยเว็บไซต์ตลอดจนการนำชุดความรู้มาปฏิบัติใช้งานในพื้นที่จริง กระบวนการพัฒนาการออกแบบเว็บไซต์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และการนำเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น สมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติให้กับนักท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์สร้างความเข้มแข็งชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ จะต้องมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สมบูรณ์ขึ้น

สรุปได้ว่าการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาถึงองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้เสีย แล้วเผยแพร่แก่ผู้สนใจในพื้นที่หรือตัวแทนที่ผ่านการอบรม ได้รับการพัฒนาจนเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชนที่คำนึงถึง

ผลกระทบต่องานวิจัย พร้อมอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องนำทาง จากสภาพองค์ความรู้
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ส่งผลให้ชุมชนนำมาใช้ชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

Research Title : Development of links with Countries in the
Mekong Sub-region in terms of Cultural
Tourism

Researchers : Asst. Prof. Damnern Punyapongsai
Asst. Prof. Nares Boonlert

Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya
University Chiang Rai Buddhist college

Fiscal Year : 2566/2023

Research scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research is a qualitative research study. By interviewing relevant people and going to the area to observe actual conditions and operations in the area on developing connections with the countries of the Mekong Subregion. have a purpose To convey tourism promotion and environmental impacts and strategic measures for the development of cultural tourism.

Research result number 1 found that knowledge transfer on resource management through personnel. trained tourism There is knowledge transfer to disseminate knowledge to those interested in cultural tourism. In terms of community development and promotion in the cultural tourism area of the Mekong Basin, that is, a group of people who are representatives through training have been developed to be professionals in the management of tourist attractions together. and the influence of the methods of transmitting tourism culture of local administrative organizations. It arises from the problem of not understanding the role of knowledge transfer. Natural and environmental problems Therefore, there are consequences that occur as a result. It must be promoted by the public and private sectors in order to achieve its goals and be based on technology.

Research results number 2 found that studying with websites as well as putting knowledge sets into practice in real areas Website design development process to be consistent with the situation in the Mekong Subregion and effective dissemination to build confidence Effectiveness in treating tourists. Utilization to strengthen communities, create jobs, and generate income requires the development of cultural tourism products to be more complete.

It can be concluded that the transfer of tourism promotion and environmental impacts It is a study of the knowledge of cultural tourism of entrepreneurs and stakeholders. Then distribute it to interested people in the area or trained representatives. It has been developed to become a professional in the management of tourist attraction resources together. It has received support from both the public and private sectors that are concerned with environmental impacts. Ready to use modern technology as a guide. From the state of knowledge regarding utilization As a result, the community uses it in their daily life appropriately.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่านด้วยกัน ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง ใคร่ขอกราบขอบพระคุณและขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณพระพุทธิญาณมุนี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ ที่ได้ให้กำลังใจ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณ พระครูสุธีกิตติบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ตลอดถึงบุคลากรสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่านที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการพิจารณาทุนอุดหนุนการวิจัยแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ พระมหาสมบุญ วุฒิกโร,รศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย, รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง,รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รัชต์สัจย์, รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ, คณะกรรมการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่าน ตลอดถึงพระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมวิจัย และทีมงานเลขานุการ ที่ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและติดตามผลการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจที่จะทำการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกอบ อยู่ชมบุญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิชัย แกมมณาค, ดร.กิจชัย วงศ์ราช, ดร.กัญญา มานะกุล ที่ให้คำแนะนำในการจัดทำวิจัยและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัยที่ได้ให้กำลังใจ สนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ในการทำการวิจัยจนผู้วิจัยสามารถทำการวิจัยได้ผลสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันจะพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ คณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นายอำเภอเชียงแสน นายอำเภอเชียงของ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ องค์การปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแนวทางกำหนดหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ในการนำข้อมูลจากผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามโครงการต่อไป

ผศ.ดำเนิน ปัญญาผ่องใส และคณะ

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๖
๑.๖ กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับจากวิจัย.....	๗
บทที่ ๒ แนวคิดและทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม.....	๘
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม.....	๒๑
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๓๒
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	
เชิงวัฒนธรรม.....	๔๔
๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๖๑
๒.๖ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๗๑
๒.๗ การพัฒนาการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม....	๘๒
๒.๘ การเสริมสร้างมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๘๕
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย

๙๙

๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๙๙
๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล.....	๑๐๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๐๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๑๐๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๑๐๒
๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย.....	๑๐๓

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

๑๐๔

๔.๑ การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	๑๐๔
๔.๒ มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๑๑๗
๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๓๙

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ๑๕๓

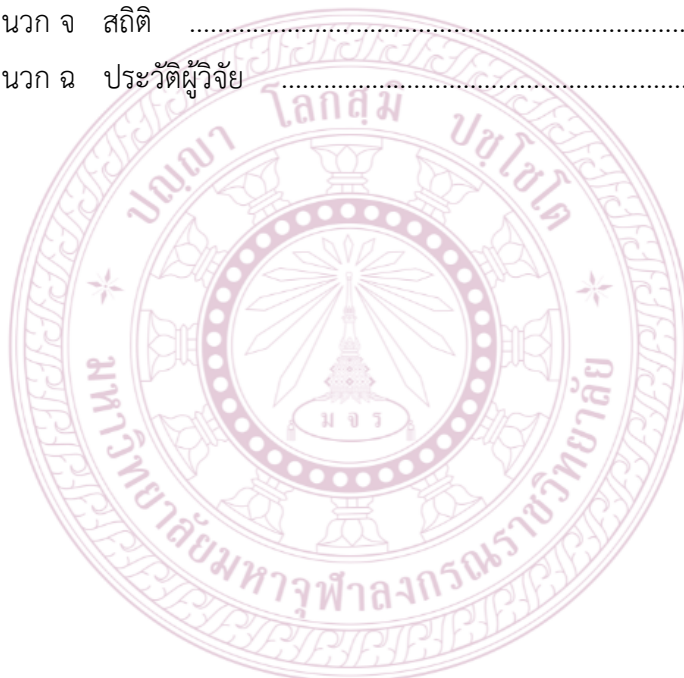
๕.๑ สรุปผลศึกษาถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม.....	๑๕๔
๕.๒ สรุปผลศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๑๖๓
๕.๓ อภิปรายผล.....	๑๖๘
๕.๔ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาและการวิจัยในครั้งต่อไป.....	๑๗๐

บรรณานุกรม.....

๑๗๖

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก.....	๑๘๖
ภาคผนวก ก หนังสือแนบ, บทความวิจัย	๑๘๗
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์, แบบสอบถาม, การนำวิจัยไปใช้ประโยชน์	๒๒๕
ภาคผนวก ค ภาพประกอบ	๒๔๐
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้ข้อมูล.....	๒๔๕
ภาคผนวก จ สถิติ	๒๔๙
ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้วิจัย	๒๕๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่น่ารายได้ให้กับชุมชนผู้ประกอบการสตาร์ทอัพการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมาภูมิภาคอาเซียนมีนักท่องเที่ยวมาเยือนเป็นจำนวนมาก การขยายตัวทางเศรษฐกิจไทยและเพื่อนบ้านได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ปัจจุบันหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจ ริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่นำเสนอบริการแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อผลประโยชน์รายได้ของชุมชนร่วมกัน สถานะทางเศรษฐกิจได้วิกฤตทำให้การท่องเที่ยวชุมชนน้อยลง การกระตุ้นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนสร้างสรรค์จึงเป็นการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ นวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์ (Creative Economy) มีความพร้อมด้านทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรม องค์กร หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องมีมาตรฐานการท่องเที่ยวขึ้น

แนวคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นตลอดจนนวัตกรรมชุมชนเปิดทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสบรรยากาศ ศึกษาวิถีชีวิต ประเพณี การละเล่น และสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นถิ่นด้านงานศิลปหัตถกรรมเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า งานหัตถกรรมผ้าทอ จักสาน แกะสลัก งานฝีมือ งานศิลปะ และศิลปินพื้นบ้านที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ศักยภาพที่มุ่งเน้นการสร้างสรรคจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดเชียงรายการดึงศักยภาพของนวัตกรรมชุมชนอย่างเป็นจัดทำแผนการจัดการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควบคู่ไปกับการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการสร้างเอกลักษณ์ รายได้ และการผลิตสินค้าในท้องถิ่น

กลุ่มงานศึกษาจึงสนใจอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ที่มีวิถีชีวิตของตนเอง ประเพณี สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นเป็นอย่างไร ต้นทุนของชุมชนมีศักยภาพในการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับ

การพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน ศักยภาพของวัฒนธรรมชุมชนสร้างเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ไปพร้อมกับศิลปหัตถกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม คำถาม การท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนอย่างไร การมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมใหม่ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่งานวิจัยได้ร่วมศึกษาศักยภาพชุมชน ต้นทุนสังคมอำเภอแม่สรวย อำเภอแม่ฟ้าหลวง ในภาวะผู้นำตลอดถึงกระบวนการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น^๑ นักวิจัยมีแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้กับชุมชนที่จะนำพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย

ชุดโครงการวิจัยนี้มีโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการวิจัย ๒ โครงการ คือ ๑. ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ๒. มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานวิจัยทั้ง ๒ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ชุดโครงการวิจัยนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑. ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ๒. มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนั้น ยังได้นวัตกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนวิชาการ ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจ จำนวน ๒ นวัตกรรม งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการป้องกันผลกระทบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวลุ่มน้ำโขง และมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพการบริการ ๕ ด้าน ตามหลักของ SERVQUAL เพื่อพิจารณาด้านการประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ข้อมูล ปัจจัยที่มีผลต่อขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๓ ประเทศ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย แขวงบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทาชีเหล็ก สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา การมีส่วนร่วมคนในพื้นที่เป็นอย่างดีจากภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ เทศบาลตำบลเวียง องค์การบริหารส่วนตำบลริมโขง องค์ความรู้ นวัตกรรมที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ ชุดความรู้ แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรม ประโยชน์เชิงวิชาการ แผนบูรณาการนี้ โครงการวิจัยที่ ๑ คู่มือการจัดกิจกรรมวิธีการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๑ ชุด และโครงการวิจัยที่ ๒ จะได้ชุดความรู้มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๑ ชุด สังคมเศรษฐกิจ การเพิ่มศักยภาพวัฒนธรรม เศรษฐกิจ อำเภอเชียงของเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เตรียมความพร้อมในศักยภาพในการรับนักท่องเที่ยวและดำเนินการเชิงรุก การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รัฐบาลและเอกชน และสร้าง

^๑ มนตรี วิวาทสุข. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมตามค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืนด้วยการสังเคราะห์งานวิจัย. รายงานการวิจัย, (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗), หน้า ๑๗.

เสริมแนวทางการพัฒนาพื้นที่อำเภอเชียงของอย่างยั่งยืน นโยบาย การเพิ่มศักยภาพและสร้างสังคมเข้มแข็งผ่านเยาวชน และผู้ต้องขังในแผนงานวิจัยนี้ จะสามารถลดปัญหาและความเหลื่อมล้ำ สร้างความเข้มแข็ง พร้อมปรับตัวเข้าสู่สังคมอุดมสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพและสร้างสังคมเอื้ออาทรสำหรับเยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม การพัฒนาผู้คนทุกกลุ่มที่ทำงาน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชนไปถึงระดับประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน กลุ่มคนชุมชนและสังคม แผนบูรณาการการวิจัยนี้จะช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชน และสร้างภูมิคุ้มกันซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่กำลังเกิดขึ้นกับคนไทยทุกระดับ โดยจะเริ่มจากพื้นที่จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มประชาคมอาเซียน การพัฒนาสร้างแรงบันดาลใจเป็น การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม แผนบูรณาการนี้ ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด นำไปใช้ประโยชน์ เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ เทศบาลตำบลเวียง องค์การบริหารส่วนตำบลริมโขง คณะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ ๓ ประเทศจากการลงพื้นที่วัฒนธรรมตามชายขอบไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนักเพราะในอดีตประชาชนได้ไปมาหาสู่กันและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมตลอดจนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความคล้ายคลึงกัน พบว่าการศึกษานำไปสู่การหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข ๑. ต้นทุน และการลงทุนความพร้อมของบุคลากรทั้ง ๓ ประเทศ ไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในทุกด้าน ๒. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ให้มีความพร้อมความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ๓. ปัจจัยที่มีผลต่อขีดความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกันทั้ง ๓ ประเทศ มีผลต่อการประเมินเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากที่สุด คือ ยังขาดทักษะด้านภาษา ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้นำผลการศึกษาในพื้นที่นำมาปรับปรุงเป็นแนวทางการแก้ไข ด้านภาษาในการพัฒนาทักษะให้แก่บุคลากรซึ่งสามารถสื่อสารได้คล่องแคล่วโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่มีความจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมอยู่เสมอเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีชาวต่างชาติเข้ามาในพื้นที่สอบถามข้อมูล และการจัดสัมมนาความรู้ด้านภาษาร่วมกันกับภาคีเครือข่ายเพื่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างยั่งยืน ชุดโครงการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สรรพศาสตร์และศิลปะเป็นต้น มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ เทศบาลตำบลเวียง องค์การบริหารส่วนตำบลริมโขง เป็นต้น คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่ ๕ ปี ดังนั้น ชุดโครงการวิจัยนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ ประชุมจัดทำแผนงานร่วมกับหัวหน้าโครงการย่อยทุกโครงการ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาครัฐและเอกชน และบริหารจัดการศูนย์ประสานงานข้อมูล และการประสานทุกภาคส่วน ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคม การบริหารจัดการแผนงานการดำเนินงาน ประชุมเพื่อกำหนดแผนงาน การบริหารจัดการควบคุมการ

ดำเนินงานทุกขั้นตอนของทุกโครงการย่อย ติดตามและประเมินผลการทำงานทั้งแผนงาน และปรับปรุง แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุกโครงการ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ให้บริการทางการบริการกับ หัวหน้าโครงการย่อย บริการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้านคุณภาพการท่องเที่ยว และต้องมี หน่วยงานเอกชนร่วมดำเนินการอย่างน้อย ๑ หน่วยงาน ประโยชน์เชิงนโยบาย การบริหารจัดการ แผนงานการดำเนินงาน ประชุมเพื่อกำหนดแผนงาน การบริหารจัดการควบคุมการดำเนินงานทุก ขั้นตอนของทุกโครงการย่อย ติดตามและประเมินผลการทำงานทั้งแผนงาน และปรับปรุง แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุกโครงการ ที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปาน กลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทยต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ชุดโครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์โครงการวิจัย ครอบคลุมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

วัตถุประสงค์หลัก

๒.๑ เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๒ เพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ย่อย

๒.๑ เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๑ เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร

๒.๑.๒ เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

๒.๑.๓ เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

๒.๒ เพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๒.๑ เพื่อศึกษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง

๒.๒.๒ เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการพัฒนาพื้นที่

๒.๒.๓ เพื่อหาแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนลุ่มน้ำโขงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม มีรูปแบบและกระบวนการอย่างไรบ้าง

๑.๓.๒ การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีเทคนิคและ วิธีการ เช่นไรบ้าง

๑.๓.๓ มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีส่วนงานไหนบ้างให้ส่งเสริมและสนับสนุน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการวิจัยเพื่อเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา

- ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการศึกษาจากในพื้นที่ ประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ ๓ ประเทศ ประเทศไทย เมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่

ก. ภาครัฐ จำนวน ๕ คน

๑. นายอำเภอเชียงแสน
๒. ปลัดอำเภอเชียงแสน
๓. นายอำเภอเชียงของ
๔. วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
๕. การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย

ข. การบริหารปกครองท้องถิ่น จำนวน ๕ คน

๑. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน
๒. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ
๓. สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านแซว
๔. บุคลากรการปกครองส่วนท้องถิ่น
๕. นักพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอำเภอ

ค. ประชาชน

จำนวน ๓๐ คน

ง. ผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ คน

จ. ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวเนื่อง จำนวน ๑๐ คน

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การพัฒนากลยุทธ์ หมายถึง การพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดและแนวโน้มของธุรกิจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑.๕.๒ การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การนำระบบเทคโนโลยีสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมกลุ่ม ตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงโดยประกอบไปด้วยดังนี้คือ

กลยุทธ์ที่ ๑ : การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรและกลุ่มคน

กลยุทธ์ที่ ๒ : การวางแผนการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจและมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน จะช่วยลดการต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่หน่วยงานและกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ได้เข้ามาบีบบังคับ

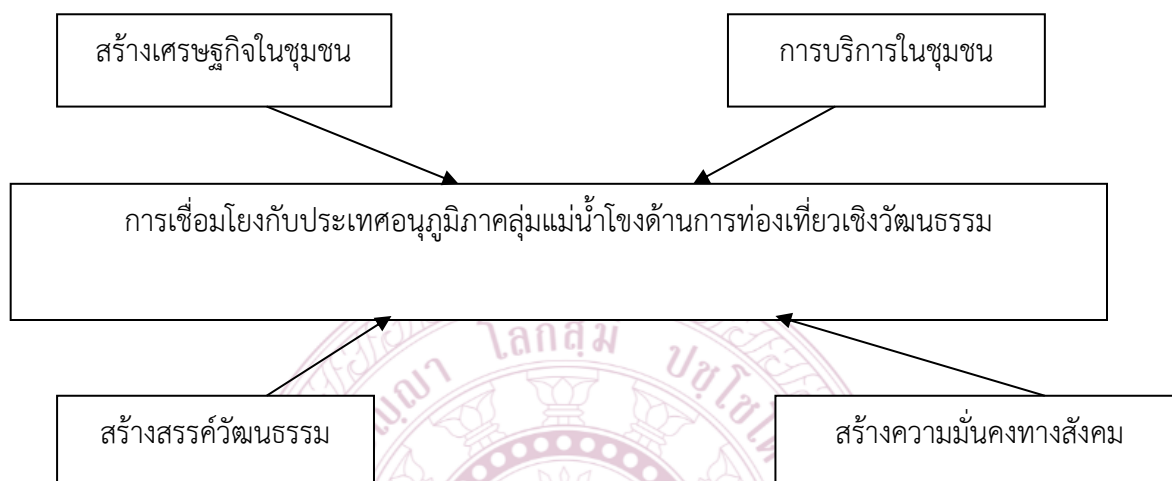
กลยุทธ์ที่ ๓ : การกำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงานตามแผน และติดตามผลการดำเนินงานโดยตลอด แต่หากเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความถนัดของชุมชน ก็จะมีผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่บรรลุวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

๑.๕.๓ การพัฒนาการสื่อสารตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการตลาดและการท่องเที่ยว

๑.๕.๔ การเสริมสร้างภาคีเครือข่าย หมายถึง การเสริมสร้างภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ช่วยส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑.๖ กรอบแนวคิดของงานวิจัย

การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีกรอบแนวคิด ดังนี้คือ

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากวิจัย

๑. มีการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๒. มีการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๓. มีการเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่ม
๔. ทราบถึงการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทที่ ๒

แนวคิดและทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ ๒ นี้ได้นำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

- ๒.๑ แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.๔ แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการสื่อสารการท่องเที่ยว
- ๒.๖ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกษตร
- ๒.๗ การพัฒนาการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ๒.๘ การเสริมสร้างมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม

ความรู้ทางวัฒนธรรม ความรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Knowledge) หมายถึง ข้อมูลหรือ สารสนเทศทางวัฒนธรรมที่เป็นผลผลิตปัญญาอันทรงคุณค่าของมนุษย์ที่เกิดจาก ความรู้ ความคิด ทักษะ ประสบการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดปัญญาและมนุษย์สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยความรู้ทาง วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทหลัก ๆ คือ ๑) ความรู้ทาง วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Knowledge) คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ที่สามารถมองเห็น สัมผัส หรือจับต้องได้ มีลักษณะเป็น กายภาพ (Tangible) เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ศิลปจารึก พงศาวดาร หนังสือ ตำรา เป็นต้น ซึ่งความรู้ทาง วัฒนธรรมประเภทนี้ค่อนข้างยาก ต่อการสูญหาย และ ๒) ความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Knowledge) คือ ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ที่ไม่สามารถ มองเห็น สัมผัส หรือจับต้องไม่ได้ มีลักษณะไม่เป็นกายภาพ (Intangible) เช่น ภาษา ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือ เป็นต้น ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ การฝึกฝน การเรียนรู้ การอบรม ตลอดจนพรสวรรค์ ต่าง ๆ ที่ติดมากับตัวตั้งแต่เกิด ซึ่งความรู้ประเภทนี้มีโอกาสที่จะสูญหายได้ง่าย กว่าความรู้ชัดแจ้งเนื่องจากความรู้ประเภทนี้มักฝังอยู่ในตัวคน (Embodied Knowledge) หรือผู้สืบทอดวัฒนธรรม หากขาดการสืบทอดความรู้ดังกล่าวก็สูญหายไปเป็นที่สุด นอกจากนี้หากเปรียบเทียบ

ความรู้ทางวัฒนธรรมทั้ง ๒ ประเภทจะพบว่า ความรู้ทางวัฒนธรรมประเภท ความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Knowledge) มีมากกว่าความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Knowledge) ๘๐ : ๒๐ เปรียบได้เสมือนภูเขาน้ำแข็งในส่วนที่โผล่มาเหนือน้ำจะเป็นส่วนที่น้อยมากคิดเป็นร้อยละ ๒๐ หากเทียบกับภูเขาน้ำแข็งในส่วนที่อยู่ใต้น้ำคิดเป็นร้อยละ ๘๐ ดังภาพที่ ๒.๑

๒.๑.๑ นิยามและความหมายการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม

ปรีดา พูลสิน^๒ กล่าวว่า การจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อรวบรวมและจัดเก็บความรู้ภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะนำมาใช้หรือถ่ายทอด ส่งผลให้เกิดการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน หากความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว ได้ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบก็จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สืบทอดและชุมชน

สามารถ เทียงพูนวงศ์^๓ กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อรวบรวมและจัดเก็บความรู้ภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะนำมาใช้หรือถ่ายทอดต่อกันทำให้เกิดการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งความรู้ดังกล่าวหากมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบก็จะสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดทั้งต่อผู้สืบทอดและชุมชน

จโนศวรรย์ บุญมี^๔ อธิบายว่าจัดการความรู้เป็นกรรมวิธีในการบริหารจัดการองค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยจัดการความรู้ที่อยู่ในและนอกตัวบุคคลด้วยการจัดเก็บ ต่อยอด พัฒนาและปรับปรุงอย่างเป็นระบบเพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อสังคมและอนุชนรุ่นหลังในการสืบค้นและใช้ประโยชน์จากฐานความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป

^๒ ปรีดา พูลสิน, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทาง ศิลปะวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^๓ สามารถ เทียงพูนวงศ์, การจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ ในชุมชน กรณีศึกษา: วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (ชลบุรี : วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^๔ จโนศวรรย์ บุญมี, การจัดการองค์ความรู้ศิลปการแสดงจากชุมชนสู่สถานศึกษา: ศึกษากรณีโรงเรียนราชวินิตมัธยม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐), หน้า ๑.

ทัพบิม เป็งมล, สิริลักษณ์ กัลยา และณัฐวุฒิ วิทา^๕ กล่าวว่า การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างและการถ่ายโอนความรู้ทางวัฒนธรรม อันเป็นสมบัติที่มีคุณค่าทางสังคมและเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของกลุ่มชน ให้เกิดการดำรงไว้อย่างยั่งยืนในสังคมไทย ซึ่งเป็นความรู้ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏชัดเจนในสังคม (Explicit knowledge) และความรู้ทางวัฒนธรรมที่ฝังตัวอยู่ในตัวผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม (Tacit knowledge)

จากนิยามและความหมายของนักวิชาการที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นมานำความรู้ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ทั้ง ๒ ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) มาใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ อาทิ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นต้น

๒.๑.๒ กระบวนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม

กระบวนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Knowledge Management Process) เป็นการนำเอากระบวนการจัดการองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม เพื่อกลไกอย่างหนึ่งที่ช่วยในการสงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมประกอบด้วย ๖ กระบวนการ ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ดังภาพที่ ๒.๒

๒.๑.๒.๑ การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) การบ่งชี้ความรู้เป็นกระบวนการค้นหา หรือกำหนด และจำแนกความรู้ทางวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ ว่ามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใดบ้าง หรืออยู่ที่ใครบ้าง โดยให้ชุมชน กลุ่มคน ผู้สืบทอด หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากรวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว อาทิ การจำแนกประเภทของความรู้ การระบุแหล่งความรู้ หรือการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม เป็นต้น

๒.๑.๒.๒ การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) การสร้างและแสวงหาความรู้เป็นกระบวนการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม และสร้างความรู้ทางวัฒนธรรมทั้งภายในและภายนอกชุมชนมากลั่นกรอง เพื่อสร้างองค์ความรู้และสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อ

^๕ ทัพบิม เป็งมล, สิริลักษณ์ กัลยา และณัฐวุฒิ วิทา, การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : การบริหารการ ปกครองและนวัตกรรมการท่องเที่ยว, ๒๕๖๑), หน้า ๙๓ - ๑๐๕.

เป็นการอนุรักษ์ สืบทอดและสงวนรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ผ่านรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การวิจัย การประชุม การอภิปราย และการสนทนา เป็นต้น

๒.๑.๒.๓ การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ (Knowledge Storage and Access)

การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้เป็นกระบวนการจัดเก็บความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยอาจจะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูล และยังใช้เป็นฐานความรู้ที่สำคัญในอนาคต อาทิ หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ภาพถ่าย วัสดุทัศน เว็บไซต์ และระบบฐานข้อมูล เป็นต้น

๒.๑.๒.๔ การเรียนรู้ (Learning)

การเรียนรู้เป็นกระบวนการให้การศึกษาอบรม ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ผ่านการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกในการสืบทอด ส่งเสริมและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ อาทิ การเรียนการสอนในรายวิชาหลักสูตรท้องถิ่น การฝึกอบรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

๒.๑.๒.๕ การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

เป็นกระบวนการในการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน เผยแพร่ กระจาย ถ่ายโอนข้อมูลความรู้ทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ สู่สาธารณชนผ่านสื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือก อาทิ โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ การจัดบรรยาย การสาธิต การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๒.๑.๒.๖ การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application)

ความรู้เป็นกระบวนการที่นำความรู้ทางวัฒนธรรมไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ และก่อให้เกิดคุณค่าหรือมูลค่าจากวัฒนธรรมเหล่านั้น อาทิ การนำไปใช้เพื่อการท่องเที่ยว การนำไปใช้เพื่อการแสดง การนำไปใช้เป็นสินค้าหรืออุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

นอกจากกระบวนการที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น พบว่ายังมีนักวิชาการด้านการจัดการทางวัฒนธรรมอีกหลายท่านที่ได้กำหนดกระบวนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมไว้อย่างหลากหลาย ตามแนวคิดและมุมมองที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับการนำไปประยุกต์กับทรัพยากรทางวัฒนธรรมในแต่ละประเภทหรือแต่ละบริบทของพื้นที่ทางวัฒนธรรม

๒.๑.๓ องค์ประกอบของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) คน (People) ๒) กระบวนการ (Process) และ ๓) เทคโนโลยี (Technology) โดยทั้ง ๓ องค์ประกอบที่ได้กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมนั้นประสบผลสำเร็จและสงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ดังภาพที่ ๒.๓

๒.๑.๓.๑ คน (People) คือ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการองค์ความรู้ทาง

วัฒนธรรม เนื่องจากแหล่งความรู้หรือองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่มักจะฝังอยู่ในตัวคนซึ่งเป็นผู้

สืบทอดหรือเจ้าของมรดกวัฒนธรรม นอกจากนี้คนยังผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ความรู้ ตลอดจนการนำความรู้ทางวัฒนธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์

๒.๑.๓.๒ กระบวนการ (Process) คือ กลไก รูปแบบ หรือวิธีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดกระบวนการส่งเสริม สงวนรักษา อนุรักษ์ เผยแพร่ หรือ สืบทอดองค์ความรู้ทาง วัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนทั้งองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่ จับต้องไม่ได้ ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะมรดกหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรม

๒.๑.๓.๓ เทคโนโลยี (Technology) คือ เครื่องมือที่เข้ามาช่วยในการสืบค้น จัดเก็บ แลกเปลี่ยน หรือเผยแพร่องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการจัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้ ทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และสามารถนำองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างสะดวกและ รวดเร็วขึ้นมากยิ่งขึ้น โดยเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ประกอบด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีจัดเก็บข้อมูล ถ่ายโอนและสืบค้น และเครื่องมือสนับสนุนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

สรุปแล้ว การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการในการสงวนรักษาองค์ความรู้ ทางวัฒนธรรมที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ให้ออกมาเป็นองค์ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ให้ได้มากที่สุด หรือเป็นการถอดองค์ความรู้ประเภทมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ให้อยู่ในรูปของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Intangible Cultural Heritage) เพื่อสงวนรักษาองค์ความรู้ให้คงอยู่ในฐานมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป จากที่ได้กล่าวมา ข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อศาสตร์ทางด้านการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลไกหนึ่งที่จะเข้ามาช่วยในการ สงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

๒.๑.๔ แนวคิดเรื่องการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

๒.๑.๔.๑ ความหมายของการจัดการความรู้

ความรู้ (knowledge) คือการประสมประสานองค์ประกอบของประสบการณ์คุณค่า บริบทของข้อมูลข่าวสารและการทำความเข้าใจของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินและรวบรวม ประสบการณ์และข้อมูลใหม่เข้าด้วยกัน โดยได้เริ่มต้นและประยุกต์ในด้านปัญญาของผู้รู้ในองค์การ บ่อยครั้งที่ความรู้ไม่ได้อยู่เฉพาะในเอกสาร หรือคลังรวบรวมเท่านั้นแต่ความรู้ยังอยู่ในงานที่ทำเป็น ประจำในกระบวนการปฏิบัติงานสำหรับความหมายของการจัดการความรู้ (KM) มีผู้ให้นิยามไว้หลาย มุมมอง ดังนี้

Horwitch and Amacost^๖ กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นการสร้าง การกำหนดและรวบรวมการถ่ายโอน และการเข้าถึงความรู้และสารสนเทศเมื่อต้องการตัดสินใจที่ดีขึ้นเพื่อกระทำการใด ๆ ที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ธุรกิจสากลขององค์กรที่ประสบความสำเร็จทุกองค์กร

Henries and Hedgepeth^๗ ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้เป็นระบบการจัดการทรัพยากรความรู้ขององค์กรทั้งที่เป็นความรู้โดยนัย และความรู้ที่เห็นได้อย่างชัดเจน ระบบการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกความรู้ การตรวจสอบความรู้ การจัดเก็บความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว การเตรียมการกรองความรู้ และการเตรียมการเข้าถึงความรู้ให้กับผู้ใช้ ทั้งนี้ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ ทำให้ความรู้ถูกใช้ ถูกปรับเปลี่ยน และถูกยกระดับขึ้น

Smith และคนอื่น ๆ^๘ ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ ระบบที่จะช่วยให้ข้อมูลและความรู้เกิดขึ้นกับบุคคล อย่างถูกต้อง ถูกที่ ถูกเวลา ในจำนวนที่เหมาะสมซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน

วิจารณ์ พานิช^๙ กล่าวว่า การจัดการความรู้เน้นเป้าหมายไม่ใช่เรื่องของความรู้แต่เป้าหมายก็คือ ความเจริญหรือการบรรลุพันธกิจความมุ่งมั่น (purpose) หรือวิสัยทัศน์ (vision) ของหน่วยงานขององค์กรของสังคม เน้นที่ปฏิบัติไม่ใช่เน้นทฤษฎีความรู้กินความทั้งส่วนที่เป็นทักษะ (Skill) การปฏิบัติ (Practice) ทศนคติ (Attitude) อารมณ์ความรู้สึก

พรธิดา วิเชียรปัญญา^{๑๐} กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

^๖ Horwitch, M. and Amacost, J. "Helping Knowledge Management Be All It Can Be," *The Journal of Business Strategy*. ๒๓ (January ๒๐๐๒): ๑๒๓-๑๔๐.

^๗ Henrie, M. and Hedgepeth, O. (๒๐๐๓). *Size is important in knowledge management*. [Online]. Available from: <http://www.tlinc.com/artc๑๕๓.htm>. [๒๐๑๓, May]

^๘ Smith, Heather A. and McKeen, James D. (๒๐๑๓). *Developments in Practice IX: The Evolution of the KM Function*. [Online]. Available from: <http://aisel.aisnet.org/cais/vol๑๒/iss๑/๔>. (๒๐๑๓, June).

^๙ วิจารณ์ พานิช *การจัดการความรู้ในสังคมไทยภูมิปัญญาท้องถิ่น*, In Thailand International Conference on Knowledge Management ๒๐๐๔: KM for Innovation and Change. Nonthaburi: Impact Muang Thong Thani. (November ๒๔-๒๕, ๒๐๐๔)

^{๑๐} พรธิดา วิเชียรปัญญา, *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๘), หน้า ๓๓.

ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและถ่ายโอนความรู้และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์กรอย่างสมดุล เพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาผลิตและองค์กร

ดวงเดือน จันท์เจริญ^{๑๑} กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้ คือกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นมากเพื่อค้นหา สร้างสรรค์ จำแนก วิเคราะห์ รวบรวม จัดเก็บความรู้ที่มีประโยชน์ภายในองค์กร เพื่อสะดวกต่อการนำมาใช้โอนถ่าย เผยแพร่ ถ่ายทอดกันภายในองค์กร อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเป็นการสนับสนุนให้บุคคลได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม พร้อมตอบสนองต่อการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม นำความรู้มาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถ ดัดแปลงดำเนินการกับความรู้ไว้โดยไม่ใช้อย่างไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

นันทปพร ลิทธิยา^{๑๒} มองว่าเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย ๓ ประการไปพร้อมกันประกอบด้วยบรรลุเป้าหมายของงานเป้าหมายพัฒนาคนและการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จากที่กล่าว พอสรุปได้ว่าการจัดการความรู้หมายถึงความมุ่งมั่นของคนในสังคมที่จะช่วยนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน

สรุปได้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการที่เป็นระบบตั้งแต่การประมวลผลข้อมูล (Data) สารสนเทศ (Information) ความคิด (Knowledge) ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล ทั้งความรู้ที่เป็นความรู้ที่ฝังลึก (Tacit knowledge) และความรู้ที่ชัดเจน (Explicit knowledge) จากภายในและภายนอกองค์กรเพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้งาน โดยมีการจัดเก็บความรู้ในลักษณะที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางที่สะดวก และมีการเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนนำความรู้ไปใช้อย่างเป็นระบบ

๒.๑.๔.๒ ความสำคัญของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้เป็นแนวคิดของการบริหารจัดการสมัยใหม่ให้เห็นคุณค่าของบุคลากรในองค์กรว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า ทั้งนี้ เนื่องจากกระแสของการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยุคนี้ยังเป็นยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ องค์กรสมัยใหม่จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ และบุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องสามารถทำงานได้ครอบคลุมงานหลักขององค์กรทุกด้าน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ เพื่อที่จะผลักดันให้องค์กรมีประสิทธิภาพ และสามารถอยู่รอดได้ในโลกของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วใน

^{๑๑} ดวงเดือน จันท์เจริญ, “การจัดการความรู้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.” วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๔๙): ๒๕๒-๒๖๕, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕.

^{๑๒} นันทปพร ลิทธิยา, การศึกษากระบวนการจัดการความรู้โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

ทุก ๆ ด้าน การจัดการความรู้จึงมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร โดยมีการกล่าวถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ไว้ ดังนี้

ดวงเดือน จันท์เจริญ^{๑๓} กล่าวว่า การจัดการความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่กระจายในองค์กร จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง การจัดการฐานความรู้ (Knowledge-based management) ให้สามารถสะสมและรวบรวมมีการส่งเสริมและนำองค์ความรู้มาแบ่งกันใช้งาน (Knowledge sharing) ให้กับทุกคนในองค์กรทำการต่อยอดภูมิปัญญาเหล่านั้นยิ่งขึ้นไป และนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) โดยมีสมาชิกขององค์กรเป็นบุคคลเรียนรู้ (Learning Person) ในที่สุด

สมศักดิ์ ภิญโญธรรมการ^{๑๔} กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเพราะการดำเนินงานการบริหารงานในองค์กรมีความซับซ้อนกว่าเดิม มีการแข่งขันกันมากขึ้นทำให้หน่วยงานต้องทำการพัฒนาองค์กรในทุกด้าน ความรอบรู้ต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาและการตัดสินใจของผู้บริหารตลอดจนการคาดคะเนเหตุการณ์ที่อาจจะเป็นไปได้ องค์กรต้องมีการเรียนรู้จากบทเรียนและประสบการณ์ของตนเอง ด้วยเหตุนี้การเก็บรวบรวมความรู้ทั้งที่จับต้องได้ เช่น ตำรา เอกสาร คู่มือ อินเทอร์เน็ต และที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นความรู้ที่สั่งสมอยู่ในแต่ละบุคคล และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อไม่ให้ความรู้เหล่านั้นสูญหายไป

กิตติ ล้อมภิชาติ^{๑๕} ได้ให้ความเห็นว่า เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดทราบถึงการแสวงหาความรู้และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบการจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous learning) อยู่ตลอดเวลา เพราะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะทำให้บุคคลมีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้ว่าควรทำอะไร ไม่ควรทำอะไรในช่วงเวลาไหน รับรู้ถึงข้อดีข้อเสียจากการเลือกปฏิบัติในแนวทางใดทางหนึ่ง ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้เองที่จะสะท้อนถึงคุณค่า (Value) ของตัวบุคคล การทำงานโดยการใช้ความรู้ที่ถูกต้องทันสมัยโดยวิธีการที่ดีที่สุด มีขั้นตอนน้อยที่สุด ประหยัด (เวลา และทรัพยากร) มีประสิทธิภาพสูงเป็นนวัตกรรมจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ความสนุกและความสุขในการทำงานถ้าองค์กรใดมีวิธีการ

^{๑๓} ดวงเดือน จันท์เจริญ, การจัดการความรู้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๔๙): ๒๕๒-๒๖๕, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕.

^{๑๔} สมศักดิ์ ภิญโญธรรมการ, การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการความรู้ในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สารสนเทศกองแผนงาน, ๒๕๔๘), หน้า ๒๓.

^{๑๕} <http://medinfo.psu.ac.th/KM>. กิตติล้อมภิชาติ. สารจากคณบดี, (ออนไลน์), เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๕.

บริหารจัดการความรู้ที่ดี ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะได้กับผู้ทำงานโดยตรง ผลประโยชน์ต่อองค์กร คือ ทำให้เป็นองค์กรที่มีความรู้ สามารถส่งถ่ายความรู้ให้บุคลากรได้รวดเร็ว มีความเจริญงอกงามและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทำให้ได้เปรียบต่อองค์กรอื่น ๆ

สรุปได้ว่า การจัดการความรู้มีความสำคัญต่อองค์กร เพราะการจัดการความรู้เป็นการรวบรวมความรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ในองค์กรมาจัดระบบเป็นสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารองค์กร เป็นคลังความรู้เพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูงขึ้นมีความสามารถในการแข่งขันและคงความเจริญก้าวหน้าต่อไป

๒.๑.๔.๓ องค์ประกอบของการจัดการความรู้

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ดังนี้

Trapp^{๑๖} ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการความรู้ (Components of a Holistic Approach to Knowledge Management) มี ๙ องค์ประกอบ คือ

๑. เป้าหมายความรู้ (Knowledge Goal) การบ่งชี้ถึงเป้าหมายของการจัดการความรู้ที่ชัดเจน และมีการวางแผนยุทธศาสตร์ในการนำการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการนำมาซึ่งประโยชน์ของความรู้

๒. การระบุถึงความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการบอกถึงความรู้ที่ต้องการจัดเก็บลงในฐานข้อมูล หรือแฟ้มเก็บสะสมงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ตรงตามความต้องการของพนักงาน

๓. การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นการแสวงหาความรู้ขององค์กรจากแหล่งภายนอกองค์กร อาจจะเป็นความรู้ใหม่ หรือเป็นความรู้ที่เฉพาะเจาะจงในการใช้ปฏิบัติงานโดยยึดหลักการ คือ นำความรู้จากภายนอกองค์กรรวมเข้ากับความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรในรูปแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศ และต้องให้พนักงานสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้

๔. การพัฒนาความรู้ (Knowledge Development) เป็นการปรับเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กรให้สามารถดำเนินการต่อไปจนสร้างเป็นฐานของความรู้ได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มทักษะใหม่ และเพิ่มความรู้ความสามารถของพนักงาน การพัฒนาความรู้เป็นโครงสร้างที่สลับซับซ้อนระหว่างคนกับเทคโนโลยี

๕. การเคลื่อนย้าย/กระจายความรู้ (Knowledge Transfer/Distribution) การเคลื่อนย้ายและกระจายความรู้ความสามารถ ช่วยให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากความรู้อย่างสูงสุด

^{๑๖} Teece, D. (๑๙๙๘). Capturing value from knowledge assets: The new economy markets for know - how and intangible assets. California Management Review, ๔๐(๓), ๕๕-๗๙

เท่าที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและทันเวลา โดยอาศัยเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวกระจายความรู้และข้อมูลต่าง ๆ

๖. การใช้ความรู้ (Knowledge Usage) ความรู้จะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อมีการนำความรู้ใหม่นั้นมาใช้ประโยชน์ในองค์กร หรืออาจเป็นการนำความรู้เก่ามาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ก็ได้

๗. การเก็บรักษาความรู้ (Knowledge Preservation) เป็นการเก็บรักษาและรวบรวมความรู้ไว้ โดยให้พนักงานสามารถเข้าถึงความรู้และสืบค้นความรู้ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ อาจเก็บไว้ในตัวบุคคลหรือรูปแบบของปัญญาประดิษฐ์ก็ได้

๘. การประเมิน/ทบทวนความรู้ (Knowledge Evaluation/Review) เป็นการวัดความก้าวหน้าและคุณค่าของทรัพย์สินความรู้ (Knowledge Assets) ซึ่งอาจวัดได้ ๕ กลุ่ม คือ การเงิน ลูกค้า กระบวนการ การสร้างใหม่ การพัฒนาและมนุษย์ หรืออาจวัดที่ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual capital) ขององค์กรก็ได้

๙. การควบคุมความรู้ (Knowledge Controlling) เป็นการติดตามความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการความรู้ในองค์กร เพื่อสร้างแรงจูงใจหรือกระตุ้นและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการความรู้ในองค์กร

Probst, Raub and Romhardt^{๓๗} ได้สรุปว่า การจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๖ ประการ คือ

๑. การระบุถึงความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการบอกความต้องการในความรู้แต่ละชนิดที่พนักงานต้องการ

๒. การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นการจัดหาความรู้ตามความต้องการของพนักงาน

๓. การพัฒนาความรู้ (Knowledge Development) เป็นการพัฒนาความรู้และสร้างความรู้ใหม่ ๆ

๔. การแบ่งปัน/การกระจายความรู้ (Knowledge Sharing/Distribution) เป็นการแลกเปลี่ยนและนำความรู้ที่กระจายสู่ภายนอก

๕. การใช้ความรู้ (Knowledge Utilization) เป็นการนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติงาน

---

^{๓๗} Probst, G. Raub, S. and Romhardt, K. (๒๐๐๐). *Managing knowledge: Building Block for success*. Chichester: John Wiley & Sons.

๖. การเก็บรักษา/จดจำความรู้ (Knowledge Retention) เป็นการเก็บรักษาความรู้ไว้ในรูปแบบต่าง ๆ

Sveiby^{๑๘} กล่าวว่า องค์กรต้องมีการจัดการความรู้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการตัดสินใจในองค์กรเพื่อสร้างนวัตกรรม ทั้งนี้การจัดการความรู้ต้องประกอบด้วย

๑. การจัดการเนื้อหา (Content Management) คือ การจัดการความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) โดยเน้นการจัดระเบียบเอกสาร หรือโครงสร้างต่าง ๆ

๒. การจัดการความรู้ผ่านเรื่องเล่า (Narrative Management) เป็นการจัดการความรู้โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่รู้มา ภายใต้แนวคิดที่ว่าเราไม่สามารถเขียนทุกเรื่องออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรได้ เนื่องจากข้อจำกัดในการเขียน ดังคำที่ว่า “We know more than we can say, we’ll always say more than we can write down: เรารู้มากกว่าเราพูดและเราพูดมากกว่าเราเขียน” การใช้เทคนิคนี้ต้องเชื่อมต่อระหว่างการสื่อสารที่น่าสนใจและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อ

๓. การจัดการความรู้ตามบริบท/สภาวะแวดล้อม (Context Management) เป็นการจัดการความรู้โดยใช้กิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยเครือข่ายทางสังคม

โกศล ดีศีลธรรม^{๑๙} กล่าวว่า การจัดการความรู้มีองค์ประกอบหลักแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ สังคม – วัฒนธรรม และองค์กร (Social-cultural and organization Components) และองค์ประกอบทางเทคโนโลยี (Technological Components) โดยองค์ประกอบทั้ง ๒ ส่วนนี้จะมีระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management System) ที่เป็นส่วนเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง ๒ ส่วนเข้าด้วยกัน โดยกระบวนการจัดการความรู้ความสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. การสร้างและจัดหาความรู้ (Knowledge creation and acquisition) ตัวอย่างที่เห็นได้ก็คือ องค์กรธุรกิจญี่ปุ่น ที่ให้ความสำคัญต่อการมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) ที่มีได้แสดงออกในรูปเอกสาร แต่องค์กรมักกระตุ้นให้บุคลากรสร้างองค์ความรู้ เพื่อสร้างยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กร โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดและใช้สารสนเทศทางความรู้ ตัวอย่างของอุตสาหกรรมรถยนต์ญี่ปุ่นที่สร้างความรู้ในการพัฒนารูปแบบของรถ โดยใช้นโยบายการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างการสับเปลี่ยนพนักงานให้ทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) ที่มุ่งพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้สร้างความรู้ (Knowledge creator)

^{๑๘} Sveiby, Karl E. (๒๐๐๓). What is Knowledge Management. [Online]. Available from: <http://www.co-i-l.com/coil/knowledge-garden/kd/whwtiskm.shtml>. [๒๐๑๓, June] Trapp,

^{๑๙} โกศล ดีศีลธรรม, การจัดการความรู้แห่งโลกธุรกิจใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ธนาเพรสแอนด์กราฟฟิค, ๒๕๔๖), หน้า ๓๑.

๒. การจัดการและจัดการเก็บความรู้ (Knowledge organization and storage) เป็นการจัดการความรู้ที่สร้างให้เป็นหมวดหมู่ และเก็บลงในฐานข้อมูลที่จัดเก็บ แล้วกระจายสู่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการใช้งาน

๓. การกระจายความรู้ (Knowledge distribution) โดยใช้เครื่องมือในการสืบค้นสารสนเทศทางความรู้จากฐานข้อมูลที่จัดเก็บ แล้วกระจายสู่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการใช้งาน

๔. การประยุกต์ความรู้ในการใช้งาน (Knowledge application) การเชื่อมโยงกิจการหลักต่าง ๆ ผ่านระบบการไหลของงาน ด้วยระบบเครือข่าย (network) ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ

๒.๑.๔.๔ แนวคิดวัฒนธรรมท้องถิ่น

การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทมรดก ทางวัฒนธรรมและโบราณสถาน

ความหมายของการอนุรักษ์ ได้มีผู้ให้นิยามความหมายของการอนุรักษ์ไว้มากมาย ซึ่งส่วนมากจะให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

เกษม จันทรแก้ว อ้างถึงใน วิมลรัตน์ ศรีสิงห์^{๒๐} ได้ให้นิยามของการอนุรักษ์ว่าหมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม และปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา^{๒๑} ได้ให้นิยามการอนุรักษ์ว่าหมายถึง การจัดการของมนุษย์ในการใช้ชีวมณฑล (biosphere) เพื่อที่จะให้ได้ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดและยั่งยืนแก่ชนรุ่นปัจจุบัน ในขณะเดียวกันก็เป็นการรักษาศักยภาพที่ดี ระวังความต้องการและความจำเป็นของชนรุ่นต่อไปในอนาคต ดังนั้น การอนุรักษ์ คือ การสร้างสรรค์ การรวบรวม การสงวน การรักษาไว้ การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน การทดแทนและการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

นิวัฒน์ เรืองพานิช^{๒๒} กล่าวว่า การอนุรักษ์ (conservation) หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุดและใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ ต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ให้น้อยที่สุด และจะต้องกระจายประโยชน์จากทรัพยากรให้ทั่วถึงกันอีกด้วย ฉะนั้นการอนุรักษ์จึงไม่ได้ หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉย ๆ แต่ต้องนำทรัพยากรมาใช้ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

^{๒๐} วิมลรัตน์ ศรีสิงห์, การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ของกลุ่มสตรีกาญจนบุรี, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^{๒๑} เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยในแง่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในการอนุรักษ์และพัฒนาประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ชูติมาการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๙.

^{๒๒} นิวัฒน์ เรืองพานิช, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๓๘.

นอกจากนี้ความหมายของการอนุรักษ์ ตามแนวทางของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ ที่ระบุไว้ใน ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. ๒๕๒๘ ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๒๘ โดยนายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ อธิบดีกรมศิลปากร รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ ซึ่งในระเบียบข้อที่ ๓ กำหนดว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้และหมายรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์และการบูรณะด้วย

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นกรอบการวิจัยที่แสดงให้เห็นวิธีการและหลักการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมซึ่งเป็นแนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้นเพื่อประยุกต์ใช้ กับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือต่อไป

๒.๒.๑ ความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรม

การศึกษาแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมในชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรมและประเภทของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้ทราบถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของตนเอง

ความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resource) ได้กล่าวถึงชื่อเรียกที่แตกต่าง เช่นสมบัติทางวัฒนธรรม (Cultural property) ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (Cultural asset) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) และอธิบายความหมายของทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resource) เกิดขึ้นในอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ ๑๙๗๐ และได้สรุปความหมายว่าหมายถึง “ผลผลิตของวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีค่าหรือเป็นตัวแทนหรือสามารถสื่อถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นทรัพยากรวัฒนธรรมจึงรวมถึงซากสิ่งของที่มนุษย์ทำขึ้นแหล่งโบราณคดี โบราณสถานศาสนสถานเสื้อผ้าอาภรณ์เอกสารทางประวัติศาสตร์จารึกภาษาศาสนาประเพณี พิธีกรรมความเชื่อภูมิปัญญาพื้นบ้านต่าง ๆ ฯลฯ

โดยสรุปมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใช้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตและวัฒนธรรม ที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้นย่อมมาจากความคิดและสร้างสรรค์อันเกิดจากประสบการณ์และปัญญา ความรู้ในด้านสังคมศาสตร์วัฒนธรรมจะมีความหมายกว้างขวางมากกล่าวคือวัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิต (Way of

life) ของมนุษย์ในสังคมและแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกอย่างรวมทั้ง บรรดาผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นตลอดจนความคิดความเชื่อค่านิยมและความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

๒.๒.๒ ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรม

ทรัพยากรวัฒนธรรมหลัก ๆ ทั้งชนิดที่เป็นมรดกและทรัพยากรวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นใหม่สามารถพบเห็นและศึกษาในปัจจุบัน ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑. ทรัพยากรทางโบราณคดี (Archaeological resources)
๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Homegrown knowledge หรือ Indigenous wisdom)
๓. ทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก (Expressive cultural resources) ได้แก่ ศิลปะ (Art) วรรณกรรม (Writing) ดนตรี (Music) การละเล่น (Play & entertainment) การแสดง (Performances) ประมวลปราชญ์ (Myths) นิทาน (Tales) ขนบธรรมเนียม (Customs) ประเพณี (Tradition) ความเชื่อ (Beliefs) พิธีกรรมตามความเชื่อ (Rites) ฯลฯ

มรดกทางวัฒนธรรมคือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมือง ซึ่งสมควรที่จะช่วยกันดูแลรักษาไว้ให้เป็นมรดกของคนในชาติ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์และให้คนในโลกได้ชื่นชม ดังนั้นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมจึงไม่ได้อยู่ที่ลักษณะทางกายภาพเท่านั้น แต่อยู่ที่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมนั้นด้วย โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับชุมชนในแง่ของจิตใจและจิตวิญญาณ ซึ่งอาจสรุปลักษณะสำคัญของสิ่งซึ่งสมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ดังนี้

๑. ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิชาการหรือศิลปะ
๒. แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการของวิถีชีวิตของกลุ่มชนและสังคมที่ได้มีการสืบทอดกันมา
๓. มีรูปแบบดั้งเดิมสามารถสืบค้นถึงที่มาในอดีตได้
๔. มีลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่น
๕. หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้จะสูญหายไปในที่สุด

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมนั้นองค์การยูเนสโกได้แบ่งมรดกทางวัฒนธรรมออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural heritage) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพโดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้ และที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ อนุสาวรีย์ เครื่องแต่งกาย ภาพจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น

๒. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural heritage) องค์การยูเนสโกได้อธิบายความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ว่า หมายถึง ความรู้ขนบธรรมเนียม

ประเพณีหรือแนวปฏิบัติทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นสากลและของท้องถิ่น ซึ่งถูกสร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นไม่ว่าด้วยวาจาหรือวิธีการอื่นใด ผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่งมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ โดยกระบวนการสั่งสมความรู้และประยุกต์ใช้ นอกจากนี้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ยังมีการกำหนดคุ้มครองสิ่งซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น มุขปาฐะ การแสดงออก ภาษา ศิลปะการแสดง แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม งานเทศกาล ความรู้ และการปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ฝีมือช่าง ประเพณี มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ยังเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และถูกสร้างใหม่อยู่เรื่อย ๆ โดยชุมชน เพื่อตอบสนองกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและประวัติศาสตร์ช่วยให้ชุมชนมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง โดยความต่อเนื่องถือเป็นลักษณะสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

๒.๒.๓ ทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resource)

มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านให้ความหมายและแบ่งประเภทไว้ดังนี้

ฟิลิฐ เจริญวงศ์ (๒๕๔๒, หน้า ๑๑) ให้ความหมายไว้ว่า “ทรัพยากรทางวัฒนธรรมมีทั้งของในอดีตคือมรดก (Heritage) และของที่เราสร้างขึ้นใหม่ (Creation) ไม่ได้มีแต่ของเก่าอย่างเดียว ประเภทมรดกมีทั้งรูปธรรมและจับต้องไม่ได้ เช่น แหล่งโบราณคดี อนุสาวรีย์ โบราณสถานที่ ประวัติศาสตร์ ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ศิลปะ และศิลปหัตถกรรม แบบประเพณี ประวัติศาสตร์บอกเล่ากวีนิพนธ์ การทำครัว ฯลฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการจัดการ (Objective of management) ไปในทางอนุรักษ์ (Conservation) และคุ้มครอง (Protect) ส่วนประเภทสร้างใหม่ มีทั้งสิ่งที่เป็นสิ่งก่อสร้าง คือ สถาปัตยกรรม การถ่ายภาพ วรรณกรรม และหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ ภาพยนตร์ ดนตรี ศิลปะการแสดง การจัดทำรำ ฯลฯ นั้นมีวัตถุประสงค์ของการจัดการไปอีกอย่างหนึ่งคือพัฒนา (Develop) และส่งเสริม (Promote)” อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๑๕ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage ๑๙๗๒) ตามมาตราที่ ๑ ได้กำหนดนิยามของคำว่า มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) ไว้ว่า มีความหมายครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. อนุสรณ์สถานได้แก่ผลงานทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรมจิตรกรรมส่วนประกอบ หรือโครงสร้างของแหล่งโบราณคดีจารึกถ้ำที่อยู่อาศัยรวมถึงร่องรอยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่และวัตถุต่าง ๆ ข้างต้น ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ศิลปะและวิทยาศาสตร์ที่มีความโดดเด่นในระดับประเทศ

๒. อาคารและสิ่งก่อสร้างได้แก่กลุ่มของอาคารสิ่งก่อสร้างที่แยกจากกันหรือเชื่อมต่อกัน โดยลักษณะ หรือแบบแผนทางสถาปัตยกรรมมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน หรือโดยคุณลักษณะของภูมิประเทศที่ตั้งมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ และวิทยาศาสตร์โดดเด่นในระดับประเทศ

๓. สถานที่และแหล่ง ได้แก่ ประดิษฐ์กรรมที่สร้างสรรค์ของมนุษย์หรือผลงานที่ผสมผสานระหว่างธรรมชาติกับการสร้างสรรค์ของมนุษย์ และแหล่งโบราณคดีที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับประเทศทางด้านประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ชาติวงศ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

King ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายทรัพยากรวัฒนธรรมชาวอเมริกันระบุว่าทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resources) ประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. ทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ (Historic properties)
๒. โบราณวัตถุสิ่งประดิษฐ์ (Artifacts)
๓. เอกสารโบราณ (Documents / archives)
๔. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม (Physical environment related to culture) ได้แก่สถานที่ที่มีภูมิทัศน์สวยงามและเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงอดีต (Aesthetic and associative places) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built environment)
๕. ค่านิยม (Values)
๖. ทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ (Intangible resources) ประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้
  - ๖.๑ แบบแผนวิถีการดำรงชีวิต (Ways of life)
  - ๖.๒ แบบแผนพฤติกรรม (Standard of practices)
  - ๖.๓ ขนบธรรมเนียม/วิถีประชา (Norms)
  - ๖.๔ ค่านิยม (Values)
  - ๖.๕ ความเชื่อ (Beliefs)
  - ๖.๖ ศาสนา (Religious)
  - ๖.๗ แบบแผนของปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Pattern of social interaction)
  - ๖.๘ รูปแบบสถาบัน/องค์กร (Organizations)

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปความหมายและประเภทของทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์จากในอดีตและเกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีความหมายครอบคลุมทั้งทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural resource) เช่น ผลงานศิลปะ ประติมากรรม ฯลฯ ส่วนทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural resource) เช่น ภูมิปัญญาขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ

ทรัพยากรวัฒนธรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีการศึกษาในคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ และสามารถนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่คนชุมชนสังคมประเทศผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเจ้าของมรดกวัฒนธรรมมีการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม หรือเรียกได้ว่าเป็นการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

๒.๒.๔ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมหรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Cultural resource management (CRM) มีผู้เชี่ยวชาญให้ความหมายไว้ดังนี้

Levinson and Amber “การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม หมายถึง การวางแผนงานและการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ดูแลรักษา หรือการจัดการข้อมูลสถานที่พื้นที่ และการตรวจสอบเรื่องราวในอดีตของชาติหรือของกลุ่มชนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ หรือสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลก”

ธนิช เลิศชาญฤทธ์ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมประกอบด้วย ๒ คำหลัก คือ คำว่า “การจัดการ” (Management) หมายถึง การกระทำหรือศาสตร์และศิลป์และการดำเนินการอยู่อย่างหนึ่งอย่างใด และคำว่า “ทรัพยากร” หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วและมีศักยภาพที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ฉะนั้นการจัดการทรัพยากร (ไม่ว่าทรัพยากรวัฒนธรรม หรือแม้แต่ทรัพยากรธรรมชาติ) ก็คือศาสตร์และศิลป์แห่งการดำเนินการเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง ที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์”

กล่าวสรุปได้ว่า การจัดการวัฒนธรรมคือกระบวนการเพื่อนำไปสู่การพัฒนางานศิลปวัฒนธรรม ในด้านการศึกษาอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural resource) และทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural resource) ยังคงได้ใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการงานศิลปวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

๒.๒.๕ หลักการและกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นระบบการดูแล เพื่อรักษาคุณค่าของทรัพยากร ที่มี และมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในปัจจุบันและคนรุ่นหลัง เป็นการให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงทรัพยากรวัฒนธรรมของคนรุ่นปัจจุบัน หลักการสำคัญที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของตนเอง โดยมีองค์ประกอบของชุมชนได้แก่ คนหรือเจ้าของวัฒนธรรม วิธีการ เทคโนโลยี และหน่วยงานรับผิดชอบ เป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการแต่ละขั้นตอนองค์ประกอบของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วย

๑. “คน” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งที่อุดมด้วยความรู้ ประสบการณ์ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้กับชุมชน เช่น ประชาชนในพื้นที่และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการศิลปวัฒนธรรม

๒. “กระบวนการ” เป็นการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงประสานคนและความรู้เข้าไว้ด้วยกัน โดยกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ผ่านการบอกเล่า พูดคุยจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง และคนฟังมีการนำความรู้มาปฏิบัติและบอกต่อหมุนเวียนเป็นวงจรความรู้ภายในชุมชน และขยายออกไปนอกชุมชน ดังนั้นกระบวนการจึงไม่มีวิธีการและกำหนดเวลาที่ตายตัวการพัฒนาศักยภาพของ “คน” และ “กระบวนการ” จึงเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญในกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เพราะคนในชุมชนคือเจ้าของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้นำด้านวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม พร้อมทั้งรู้วิธีการและกระบวนการทำงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิดหลักการและกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในชุมชนต่อไป

๒.๒.๖ แนวคิดการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

“วัฒนธรรม” เป็นกระบวนการอบรม ปลุกฝัง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้การดำรงชีวิตในรูปแบบเดียวกันของคนในสังคมและถ่ายทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง ส่วนในมุมมองของนักมนุษยวิทยา “วัฒนธรรม” หมายถึงพฤติกรรมที่กลั่นกรองมาจากความคิด ที่จะหาวิธีการมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การกิน การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ นิยพวรรณ วรรณศิริ ยังได้ให้ความหมายถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมไว้ ๔ ประการคือ

๑. วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของระบบความคิดมนุษย์ (Cognitive Systems) เป็นระบบทางชีวภาพ เพราะความคิดเกิดจากระบบสมอง ระบบประสาท และระบบจิตใจของมนุษย์

๒. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ในเมื่อวัฒนธรรมคือผลผลิตจากระบบความคิดของมนุษย์และมนุษย์ก็มีความคิดไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอย่อมจะมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปด้วย

๓. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้มาด้วยการเรียนรู้ มนุษย์รับถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ กันมา โดยการอบรม สั่งสอน บอกกล่าว การสังเกต การลองผิดลองถูก บุคคลจะมีการเรียนรู้วัฒนธรรมในสังคมของตนตั้งแต่เกิดจนโต

๔. วัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวม บุคคลจะมีการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมเดียวกัน เพราะมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่โดยลำพังได้ วัฒนธรรมจะถูกนำมาปฏิบัติในสังคม จนกลายเป็นสมบัติส่วนรวมของสังคม และเป็นมรดกของชนรุ่นหลังต่อไป^{๒๓}

^{๒๓} นิยพวรรณ วรรณศิริ, มานุษยวิทยา สังคมและวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : เกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ ได้กล่าวถึงคำว่าทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural Resources) หมายถึง ลักษณะของระบบวัฒนธรรมที่มีค่าหรือเป็นตัวแทนที่สามารถสื่อถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ หรือวัฒนธรรมทางวัตถุ (Tangible) เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันต่าง ๆ เป็นต้น และ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมหรือทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) เช่น ภาษา ศิลปะการแสดง พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น^{๒๔} ส่วนประกอบของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมมนุษย์ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ สิ่งที่จับต้องมองเห็นได้ และที่เป็นความหมาย ความรู้ ภูมิปัญญา ความเชื่อ กฎระเบียบแบบแผนเพื่อการปฏิบัติ ศิลปะการแสดง จินตภาพ ความนึกคิดที่ไม่สามารถจับต้องหรือสัมผัสได้เป็นสิ่งที่สามารถจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละชุมชน สังคมและยุคสมัยได้^{๒๕}

หลักการ แนวคิด และแนวทางในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น ไม่จำเพาะเจาะจงถึงทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือไม่เน้นที่ทรัพยากรวัฒนธรรมของวัฒนธรรมหรือกลุ่มชนใดในพื้นที่โดยเฉพาะ ทรัพยากรวัฒนธรรมมีคุณค่าและความหมายหลายประการ และมีความสำคัญหลายระดับ คุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมมีพลวัต (Dynamic) ทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างเดียวกันอาจมีคุณค่าแตกต่างจากเดิมหรือเกิดคุณค่าใหม่ขึ้นมาตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์^{๒๖} วิรุณ ตั้งเจริญ ได้กล่าวถึงการจัดการวัฒนธรรมว่า เป็นกระบวนการจัดการที่เกี่ยวข้องธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยา คุณธรรม จริยธรรม โดยอาศัยการอนุรักษ์ศาสนา ประวัติศาสตร์ ผู้คนในชุมชน การดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อจิตสำนึกเป็นประการสำคัญ เพื่อนำมาสู่ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม^{๒๗} ทรัพยากรทางวัฒนธรรมมีหลายประเภทซึ่งอาจแบ่งเป็นทรัพยากรทางโบราณคดี ทรัพยากรทางสถาปัตยกรรม ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ศิลปะ เป็นต้น ดังนั้นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องวางเป้าหมายให้ชัดเจนและสอดคล้องกับคุณค่าและความหมายของทรัพยากร

^{๒๔} ชนัญ วงษ์วิภาคและคณะ, การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะโบราณคดี, ๒๕๔๗), หน้า ๒-๓.

^{๒๕} สายันต์ ไพเราะจูติ, การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๒๖} ธนิช เลิศชาญฤทธิ, การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๔), หน้า ๑๖๔-๑๖๕.

^{๒๗} วิรุณ ตั้งเจริญ, วิสัยทัศน์ศิลปวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗-๑๘.

วัฒนธรรม ให้ตอบสนองความต้องการของสังคม ชุมชน และความเป็นมนุษย์ ซึ่ง ธนิช เลิศชาญฤทธิ ได้วางเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมได้ดังนี้

๑. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมสำหรับการวางแผนและการป้องกัน
๒. เพื่อปกป้องทรัพยากรวัฒนธรรม และทำให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสมร่วมไปกับการอนุรักษ์และสงวนรักษา
๓. เพื่อให้ประชาชนหรือสาธารณชน นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมได้อย่างเท่าเทียม
๔. เพื่อใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมในการให้การศึกษาเกี่ยวกับอดีต และสามารถทำให้ผู้เข้าศึกษาได้ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมเองด้วย^{๒๔}

ในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นควรพิจารณาให้เห็นถึงคุณค่าและความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรมให้รอบคอบ เพื่อนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีอยู่ ไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อมนุษย์ ซึ่งในการพิจารณาคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมนั้นมีแนวทางในการพิจารณาที่หลากหลายอยู่กับมุมมองและวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ วิลเลียม ไลป์ และชาร์ลส์ แม็กกิมซี ได้เสนอคุณค่าทรัพยากรวัฒนธรรมไว้ ๔ ประการ คือ

ประการแรก คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่แสดงถึงความทรงจำทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นสิ่งที่ติดมากับทรัพยากรวัฒนธรรม ยากที่จะเลือนหายตามกาลเวลา เช่น พระพุทธรูป ภาพเขียนสีที่แสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชนบางกลุ่ม ความมีน้ำใจ กริยามารยาทที่แสดงถึงความเป็นไทย

ประการที่สอง คุณค่าเชิงวิชาการ เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ และนำไปใช้ในการดำรงชีวิต โดยกระบวนการศึกษาหาความรู้อย่างเป็นระบบ มีหลักฐานและมีความน่าเชื่อถือ

ประการที่สาม คุณค่าเชิงสุนทรีย์ เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเชิงความงาม ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางวัฒนธรรม ความชอบและจิตนาการของแต่ละบุคคล เช่น การทำงานจิตรกรรม ฝาผนังหรือการประดิษฐ์งานหัตถกรรมพื้นบ้านต่าง ๆ ของศิลปิน ซึ่งเกิดจากแรงบันดาลใจหรือแรงกระตุ้นให้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ

ประการที่สี่ คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญในการใช้สอยโดยตรง เช่น การจัดสร้างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เน้นวิถีชีวิตในอดีต หรือการจัดให้มีประเพณี

^{๒๔} ธนิช เลิศชาญฤทธิ, เรื่องเดียวกัน, หน้า.๖๓-๖๔.

วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวขึ้นมา^{๒๙}

นอกจากนี้ องค์การที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ระดับนานาชาติ อาทิ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) สภานานาชาติว่าด้วยการดูแลอนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี (International Council on Monuments and Sites - ICOMOS) และศูนย์ระหว่างประเทศว่าด้วยการศึกษาด้านอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์มรดกทางวัฒนธรรม (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property - ICCROM) ได้ร่วมกันกำหนดคุณค่าทรัพยากรวัฒนธรรมออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ดังนี้คือ

๑. คุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ผู้คนในปัจจุบันให้ความสำคัญกับทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม แบ่งออกได้ดังนี้

๑. คุณค่าเชิงอัตลักษณ์ เป็นกลุ่มคุณค่าที่มีความสัมพันธ์และความผูกพันด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความผูกพันถึงความหลังหรือความทรงจำกับทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น ตำนาน ศาสนา ประเพณี จิตวิญญาณ ซึ่งอาจมีนัยทางการเมือง ชาตินิยม

๒. คุณค่าเชิงศิลปะหรือเทคนิค เป็นกลุ่มคุณค่าที่ขึ้นอยู่กับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และสามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ลวดลาย โครงสร้าง ทักษะฝีมือ

๓. คุณค่าเชิงจำนวนที่หายาก เป็นกลุ่มคุณค่าที่แสดงถึงทรัพยากรที่มีลักษณะคล้ายกัน อายุสมัยเดียวกัน มีจำนวนไม่มากหรือเป็นของหายาก

๒. คุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจร่วมสมัย เป็นคุณค่าการใช้งานในสังคมร่วมสมัย แบ่งออกได้ดังนี้

๑. คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ เป็นคุณค่าที่ทรัพยากรสามารถช่วยให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ในการดำรงชีพได้ ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะเงินตราเท่านั้น แต่รวมถึงคุณค่าที่มนุษย์สามารถใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมในการมีชีวิตรอยู่ได้ด้วย

๒. คุณค่าเชิงหน้าที่ใช้สอย เป็นคุณค่าที่เน้นการใช้งาน ทั้งการใช้งานแบบเดิมที่ทรัพยากรเคยถูกใช้มาหรืออาจมีการปรับเปลี่ยนหน้าที่ได้

๓. คุณค่าเชิงการศึกษา เป็นคุณค่าที่คนในปัจจุบันใช้ในการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ

^{๒๙} วิลเลียม โลบี และ ชาร์ลส์ แม็กกิมซี อังใน ธนิก เลิศชาญฤทธ์, การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน), ๒๕๕๔), หน้า ๓๒-๔๔.

๔. คุณค่าเชิงสังคม เป็นคุณค่าที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคม ประเพณี ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในปัจจุบันได้

๕. คุณค่าเชิงการเมือง เป็นคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมือง ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของทรัพยากรนั้น ^{๓๐}

การเข้าไปจัดการกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัววัฒนธรรม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งกระบวนการจัดการนั้นชุมชนและท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกัน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยไกรวิทย์ พวงงาม ได้กล่าวถึงการจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่นว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่นซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในทางปฏิบัติประชาชนอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน หากแต่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมบ้าง จึงจะถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน ซึ่งเป็นวิธีการในการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สถานภาพของชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน เพื่อร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของการเกิดปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นการดำเนินการโดยการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทาง การดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้

๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์แรงงาน เงินทุน หรือการเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

๔. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมที่ได้ร่วมวางแผนกันศึกษา วางแผนและดำเนินการพัฒนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

^{๓๐} Feliden and Jokilehto อ้างใน ธนิส เลิศชาญฤทธิ์, การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๔), หน้า ๔๘-๕๒.

๕. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมได้ทันที^{๓๑}

ดังนั้น การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม คือการสร้างคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งสามารถอนุรักษ์ สืบทอด พัฒนาและสร้างสรรค์ทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดคุณค่าตามบริบททางสังคมในปัจจุบันได้ ซึ่งคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมนั้นมีความหลากหลาย

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญ เพื่อชื่นชม สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนา ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย อีกทั้งผู้ที่มาท่องเที่ยวจะได้ รับทราบถึงประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่มีมรดก วัฒนธรรมเป็นสื่อในการสืบทอดและส่งผ่านมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน ตามที่ นิคม จารุมณี ได้กล่าวถึง ความหมายของการท่องเที่ยวว่าเป็นการเดินทางจากที่อยู่ อาศัยปกติไปที่อื่นชั่วคราวโดยสมัครใจ เพื่อวัตถุประสงค์ของการพักผ่อน ความสนุกสนาน การประชุมสัมมนา การศึกษาหาความรู้ การติดต่อ ธุรกิจ การเยี่ยมญาติ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องธุรกิจหลายประเภท ได้แก่ การขนส่ง การโรงแรม ร้านอาหารและร้านค้าต่าง ๆ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

๑. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ที่กระจายไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง
๒. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงานสร้างอาชีพในธุรกิจที่ทำหน้าที่บริการ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว
๓. การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ ประโยชน์อย่างสูงสุด
๔. การท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ ของแต่ละท้องถิ่นไว้ได้

^{๓๑} โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า๑๙๓-๒๙๔.

๕. การท่องเที่ยวช่วยเสริมสร้างสันติภาพ สัมพันธ์ไมตรีและความเข้าใจอันดีสร้างความสามัคคีให้เกิดแก่คนในชาติและนำไปสู่การช่วยจรรโลงสันติภาพแก่โลก^{๓๒}

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ เนื่องจากขาดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดี จึงก่อให้เกิดปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชน ดังที่ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบปัจจุบันได้ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบ เช่น การขายบริการทางเพศ การเลียนแบบการบริโภคที่หรูหรา วัฒนธรรมได้รับผลกระทบ เป็นต้น จึงได้มีการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ คือการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรมและชีวิตผู้คน สิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ ต้องมีการศึกษาประวัติความเป็นมาของชนชาติ หรือชาติพันธุ์วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของผู้คนในอดีต เพื่อให้เรียนรู้วิถีชีวิตปัจจุบันทั้งภาษา วัฒนธรรมอาหาร ความเป็นอยู่ของสถานที่ที่จะไปท่องเที่ยว โดยมีหลักการที่สำคัญ ๓ ประการดังนี้

ประการแรก ต้องเปลี่ยนการท่องเที่ยวเป็นการเดินทางไปรู้จัก โดยให้คนกลุ่มเล็ก ๆ ได้ไปศึกษา ไปดูตามความสนใจของตนเอง และต้องเป็นการเดินทางไปอย่างเกรงใจ เดินทางไปอย่างเคารพต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และมีความสุขในการเดินทาง

ประการที่สอง ในโลกปัจจุบันมีการเปิดกว้างในการเดินทางมากขึ้น การเดินทางสะดวกจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นเราต้องให้การศึกษา โดยเฉพาะกับเด็ก ๆ และเยาวชน ในการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หากต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ หรือมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจะต้องทำอย่างไร

ประการที่สาม ในการเป็นนักท่องเที่ยวเราจะต้องเรียนรู้ในการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน ของชุมชนอื่น เคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของเราเองด้วย เพราะหากเราไม่เคารพในวัฒนธรรมของเราแล้ว นักท่องเที่ยวก็ไม่เคารพเช่นกัน^{๓๓}

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา มีแนวความคิดมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าหน้าที่ยหรือพนักงาน มีการเรียนรู้ร่วมกันและเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผน

^{๓๒} นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๑-๗.

^{๓๓} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : อมร พรินต์แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐), หน้า ๑

กำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องกันรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนการท่องเที่ยวมีความสำคัญโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ เพราะเป็นแหล่งที่มาของ รายได้ของประเทศ การท่องเที่ยวสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาได้เป็นอันดับหนึ่ง และได้เสนอ ของชุมชนท้องถิ่นว่าเป็นการโอกาสแก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน^{๓๔}

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามอง ตัวเองอย่างเข้าใจในความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การจัดการ การท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมจะเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อย่างชัดเจน และเป็นกระบวนการสำคัญ ในการก่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน ในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศทางวัฒนธรรมในชุมชน ทั้งจาก การร่วมคิด ร่วมทำ สร้างกระบวนการกลุ่ม เมื่อมีการจัดการอย่างเป็นระบบและประสบความสำเร็จ แล้ว ยังสามารถขยายผลไปในพื้นที่ข้างเคียงและพื้นที่อื่น ๆ ได้ แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนจะเป็นแหล่ง เรียนรู้ของสังคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย จนกลายเป็นพลังในการสร้างฐานความรู้สำหรับ การพัฒนาอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

๒.๓.๑ ความหมายวัฒนธรรม

วัฒนธรรม มีผู้ให้ความหมายของวัฒนธรรมหลากหลายทัศนะ สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ผลรวมของทุกสิ่งซึ่งเป็นความ เจริญงอกงามที่สังคมนั้น ๆ ได้ทำไว้ หรือได้สั่งสมมาจนถึงบัดนี้ วัฒนธรรม คือ ผลงานสร้างสรรค์ทาง ศิลปะ และพุทธปัญญาทุกแขนง และวัฒนธรรม คือ สิ่งที่ดีมีค่าแสดงรสนิยมของผู้ดีหรือชนชั้นสูงที่มี การศึกษาและฐานะดี วัฒนธรรมเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติและการ แสดงออก ซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและ ซาบซึ้งร่วมกัน มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงชีวิต และการสืบทอดเผ่าพันธุ์ ในเมื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นเรื่องที่กว้างใหญ่และมีแง่มุมต่าง ๆ วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต ของคนในชุมชนและในสังคมโดยรวม ซึ่งรวมถึงสังคมวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรม มิใช่เป็นนามธรรมและรูปธรรมที่หยุดนิ่ง แต่เปลี่ยนแปลงมีพลวัตตลอดเวลาโดยวัฒนธรรมมุ่งความอยู่ ดี มีสุข ของคน และสังคม โดยส่วนรวมวัฒนธรรม จึงต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพในอดีตสู่ปัจจุบันและ สู่อนาคต ต้องเชื่อมโยงระหว่างคนในสังคมซึ่งมีวัยต่างกัน ต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพตนเองต่อ ครอบครัว ชุมชน สังคม และสภาพรอบโลกต้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และต้องเชื่อมโยงระหว่างคนกับธรรมชาติ วัฒนธรรมจะพัฒนา ออก

^{๓๔} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิชาการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

งามได้ต้องอาศัยความเชื่อมโยงและความเข้าใจในความหลากหลาย ความแตกต่าง และจุดร่วมของ วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมของชาติ และวัฒนธรรมของโลก ซึ่งมีวิวัฒนาการและมีความ เปลี่ยนแปลงมีพลวัตรที่ไม่หยุดนิ่ง การประสานเชื่อมโยงและถักทอ วิถีชีวิตของคนและชุมชนต่าง ๆ รอบโลก และกับธรรมชาติเท่านั้นที่จะทำให้การพัฒนายั่งยืนได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ก็ได้นิยามความหมายของวัฒนธรรมไว้ เป็น ๔ นัย ดังนี้

๑. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
๒. วิถีชีวิตของหมู่คณะ
๓. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

๔. พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตนพระธรรมปิฎก เมื่อคราวแสดงปาฐกถาพิเศษ ๑๐๐ ปี พระยาอนุนามราชชน เรื่อง “วัฒนธรรมกับการพัฒนา” ก็ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมไว้เป็นหลายนัยอย่าง น่าพิจารณา ดังนี้ วัฒนธรรม เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่ ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอด และเจริญสืบต่อมาได้ และเป็นอยู่ อย่างที่เป็นในบัดนี้ วัฒนธรรม คือ ผลรวมของทุกสิ่ง ซึ่งเป็นความเจริญงอกงามที่สังคมนั้น ๆ ได้ทำได้ หรือได้สั่งสมมาจนถึงบัดนี้วัฒนธรรม เป็นทั้งสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามสืบมา และเป็นเนื้อตัวของความ เจริญงอกงามที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็พื้นฐานของความเจริญงอกงามต่อไป ตลอดจนเป็นเครื่องวัดระดับ ความเจริญงอกงามของสังคมนั้น ๆ จากความหมายของวัฒนธรรมที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สรรพสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุ และไม่ใช่วัตถุที่เกิด ขึ้นในคนรุ่นหนึ่งแล้วถ่ายทอดไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการปรับเปลี่ยน และพัฒนาไปตามยุคสมัยให้ สอดคล้องกับวิถีชีวิต และบริบทของสังคมของกลุ่มชนนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ซึ่งต้อง ดำเนินไปตามทฤษฎีนิเวศทางวัฒนธรรม และโครงสร้างหน้าที่นั่นเอง

ความสำคัญ ชาติไทยเป็นชาติที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ หลายประการที่ตกทอดจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของชาติ เป็นเครื่องมือที่ช่วย ในการพัฒนาจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม อันจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนา และความมั่นคง ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศชาติ ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ทุกคน ในชาติควรได้ ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริม และเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่าंना พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทาน พระบรมราโชวาทไว้ว่า “งานด้านการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมนั้น เป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญ

ทางปัญญา และทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ และองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษา และดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป” ในแนวทางในการศึกษาส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. วัฒนธรรม เป็นทั้งพื้นฐานและเครื่องมือ สำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติศิลปปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์

๒. วัฒนธรรม เป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

๓. วัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกัน และจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะ และธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

ขอบข่ายของวัฒนธรรม วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบอันสำคัญในการทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่น สร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุนี้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นฐานอันสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยแยกเป็นอนุภาคต่าง ๆ ประกอบด้วย

๑. วัฒนธรรมประเภทเผ่าพันธุ์และการดำรงชีวิต
  ๒. วัฒนธรรมประเภทภาษา และวรรณกรรม
  ๓. วัฒนธรรมประเภทศาสนา จริยธรรมคุณธรรม
  ๔. วัฒนธรรมประเภทสุนทรียศาสตร์ ศิลปะและกีฬาการเล่นของไทย
  ๕. วัฒนธรรมประเภทครอบครัวเศรษฐกิจและการเมือง
- โดยวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

๑. องค์กรวัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects) คือ วัฒนธรรมวัตถุที่สามารถสัมผัสจับต้องได้และมีรูปร่าง เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ โรงเรียน โรงงาน ภาพเขียนเครื่องจักร สถานมหรสพ สนามกีฬา โบสถ์ วิหาร หอดูดาว และส่วนที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษาสัญลักษณ์ในการติดต่อสื่อความหมาย หลักวิชาคำนวณ (ตัวเลข) มาตรา ชั่ง ตวง วัด

๒. องค์กร (Association or Organization) หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดเป็นระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ มีการวางกฎเกณฑ์ มีระเบียบข้อบังคับและวัตถุประสงค์ไว้อย่างแน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมที่ซับซ้อน เช่น ครอบครัว (กลุ่มเล็กที่สุด) สหพันธกรรม การลูกเสือ สภากาชาด วัด สหประชาชาติ ฯลฯ

๓. องค์พิธีการ (Usage) เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องการเกิด หมั้น แต่งงาน บวชนาค ตาย ปลุกบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ซึ่งศาสนาก็มีพิธีพลอยอยู่บ้างไม่มากนักน้อย รวมตลอดถึงพิธีกรรมแต่งกายและรับประทานอาหาร

๔. องค์คติ (Concepts) หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อ ความคิดเห็นอุดมการณ์ ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา ความเชื่อในเรื่องการมีผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) ความเชื่อในเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ความเชื่อในเรื่องพระเจ้าองค์เดียว (Monotheism) หรือหลายองค์ (Polytheism) ตลอดจนอุดมการณ์ ทศนคติ การยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่ ซึ่งแล้วแต่กลุ่มชนใดจะใช้มาตรฐานในการตัดสิน หรือเป็นเครื่องวัดในสภาพแวดล้อมของตน ทุกสังคมต้องมี วัฒนธรรม และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมย่อมมีลักษณะเฉพาะที่แสดงออกให้ปรากฏจนทำให้บางท่านใช้ขอบเขตของวัฒนธรรมเป็นเครื่องแบ่งอาณาเขตประเทศชาติได้ ลักษณะของวัฒนธรรมจะประกอบไปด้วย

๑. เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสิ่งช่วยในการดำเนินชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นล้วนเป็นวัฒนธรรม

๒. วัฒนธรรม เป็นผลรวมหลายสิ่งหลายอย่าง (Integrative) เช่น ความรู้ ความเชื่อวิถีในการดำเนินชีวิต สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ

๓. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ วัฒนธรรมมิใช่เกิดขึ้นเอง โดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน และลักษณะข้อนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ กล่าวคือ พฤติกรรมส่วนใหญ่ของสัตว์เกิดจากการเร้าของสัญชาตญาณ (Instinct) ส่วนมนุษย์นั้นมีสมองอันทรงคุณภาพจึงสามารถรู้จักคิดถ่ายทอดและเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่มีการติดต่อกับบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรม

๔. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมรดกของสังคมเป็นผลของการถ่ายทอด และการ เรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการดังกล่าวก็คือการสื่อสารโดยสัญลักษณ์ (Symbolic Communication) ได้แก่ การที่มนุษย์มีภาษาใช้ที่แน่นอน ซึ่งมีส่วนช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อน ๆ ดำเนินสืบเนื่องกันมามิขาดสาย ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็น “มรดกแห่งสังคม” (Social Heritage)

๕. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็น Super Organic หมายถึง สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์อย่างเดียวกันในทางกายภาพหรือทางชีวภาพนั้นอาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม กล่าวคือของสิ่งหนึ่งอาจนำมาใช้ในความหมายที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงในแต่ละสังคมทั้ง ๆ ที่ก็คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ลิ่น เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของทุกคน ชาวทิเบตนำมาใช้แสดงออกซึ่งความเคารพนับถือด้วยการแลบลิ้นส่วนชาวไทยกลับถือเป็นการแสดงที่ไม่สุภาพ เป็นต้น

๖. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต (Way of Life) หรือแบบแผนการดำรงชีวิต (Design for Living) ของมนุษย์ ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกเรียนรู้การถ่ายทอดไปด้วยการสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม

๗. เป็นผลจากการช่วยกันสร้างสรรค์ของมนุษย์ และได้มีการปรับปรุงดัดแปลงสิ่งใดที่ไม่ดี หรือล้าสมัยก็เลิกใช้ไป สิ่งใดที่ดีก็ยังคงเอาไว้ใช้ต่อไป เช่น การเพาะปลูก เดิมใช้แรงสัตว์ต่อมา เห็นว่าเป็นวิธีที่ล่าช้าและล้าสมัย จึงประดิษฐ์หรือซื้อเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการเพาะปลูกทำให้ผลผลิตมากขึ้น

๘. วัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง (Change) และมีการปรับตัว (Adaptive)

๙. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เป็นของส่วนรวมสิ่งที่จะถือว่าเป็น วัฒนธรรมได้จะต้องเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับถือปฏิบัติมิใช่เฉพาะคนใดคนหนึ่งยอมรับถือปฏิบัติเท่านั้น ประเภทของวัฒนธรรม ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

๑. วัฒนธรรมวัตถุ (Material Culture) ซึ่งได้แก่ สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ตู้เย็น หม้อหุงข้าว แก้วน้ำ มีด โต๊ะ รถ เครื่องบิน โทรศัพท์ โทรทัศน์ จรวด บ้าน วัด หอประชุม เป็นต้น

๒. วัฒนธรรมไม่เกี่ยวกับวัตถุ (Non Material Culture) หมายถึง อุดมการณ์ค่านิยม แนวคิดในเรื่องการแข่งขันอย่างมีเหตุผล ประเพณี การปฏิบัติสืบต่อกันมา และเป็นที่ยอมรับกันในชน กลุ่มของตนว่าดีงาม เหมาะสม เช่น ศาสนา ความเชื่อ ความสนใจ ทักษะคติ ความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นนามธรรม (Abstract) ที่มองเห็นไม่ได้

๒.๓.๒ แนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากจะเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง ความเป็นวัฒนธรรมแล้วผู้ที่มาท่องเที่ยวยังสามารถที่จะเรียนรู้ถึงมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เรา ได้เข้าไปท่องเที่ยวได้อีกด้วย เพราะทรัพยากรท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมเยือน เพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวให้สามารถเดินทางเข้ามา ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย องค์ประกอบการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยว บุญเลิศ จิตต์ตั้งวัฒนธรรม ได้สรุปองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวว่าควรมีองค์ประกอบหลักอย่าง น้อย ๓ ประการ หรือ ๓ A'S ดังต่อไปนี้คือ

๑. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่ง ดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมเยือนสถานที่นั้น ๆ ซึ่งสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยแต่ละกลุ่ม จะสนใจสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทแตกต่างกันไป เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่ง อาจสนใจด้านความสวยงามของธรรมชาติ เช่น ภูเขาหรือหาดทราย หรือนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งอาจ

สนใจด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น ชอบที่จะเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ภาพลักษณ์และราคาในการเข้าพักทรัพยากรท่องเที่ยวก็มีส่วนสำคัญในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวด้วยเช่นเดียวกัน

๒. เส้นทางขนส่งเข้าถึง (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกที่หนึ่งซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือ หรือท่าอากาศยาน เพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างปลอดภัย

๓. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังทรัพยากรท่องเที่ยวนั้น ให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากอยู่ท่องเที่ยวยาวนานวันขึ้น ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว หมายถึง สรรพสิ่งทีรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การเดินทางเป็นไปด้วยความสะดวกสบายและปลอดภัย^{๓๕}

พยอม ธรรมบุตร ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวออกเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑. แหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัย หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของสถานที่นั้น ๆ ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์

๒. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย

๓. ที่พักแรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับ (Accommodation) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท Bes & Breakfast เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรม ประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน เช่น ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ บาร์ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ชาวน่า บิสซิเนสเซ็นเตอร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘ – ๒๙.

๔. กิจกรรม (Activities) ถือเป็นหัวใจสำคัญของสินค้าทางการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ จำเป็นต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมซึ่งกิจกรรมอาจเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เช่น การดำนา การทอผ้า การจับปลา การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน รวมไปถึงกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น การพายเรือ ดำน้ำดูปะการัง เดินป่า ดูนก หรือกิจกรรมผจญภัย เช่น การปีนหน้าผา การล่องแก่ง การขี่ช้าง เป็นต้น

๕. บริการต่าง ๆ (Ancillary) ในแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีบริการด้านต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ธนาคาร ATM โรงพยาบาล สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ^{๓๖}

นอกจากนี้แล้ว กุลวดี ละม้ายจีน ยังได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวจะต้ององค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ หรือที่เรียกกันว่า องค์ประกอบ ๕As ได้แก่

๑. ความดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว อันมีสาเหตุมาจากมีความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาดขาว แนวปะการังที่มีสีสันสวยงาม รวมทั้งปลาชนิดต่าง ๆ ป่าที่มีพันธุ์ไม้หายาก หรือความงดงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ รีสอร์ทในหุบเขา

๒. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) หมายถึง การที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด ถึงแม้แหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย

๓. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับ คือ ความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่าง ๆ

๔. ที่พัก (Accommodation) หมายถึง การเดินทางเที่ยวนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการคือ ที่พักแรม เนื่องจากในการเดินทางไปเที่ยวนั้นบางครั้งอาจมีการนอนพักค้างคืนภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ควรมีการจัดบริการที่พักแรมภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

^{๓๖} พะยอม ธรรมบุตร, เอกสารประกอบการสอน เรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๙), หน้า ๑-๓.

๕. กิจกรรม (Activity) หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การล่องแก่ง การพายเรือ หรือกิจกรรมการร่ำรำ การจัดงานรื่นเริง การบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น^{๓๗}

ดังนั้นองค์ประกอบการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่นำมาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจเลือกสถานที่เพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวได้ตามความสนใจ

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้างต้น องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่สำคัญมี ๕ องค์ประกอบหรือ ๕ a ดังนี้

๑. ความดึงดูดใจ (Attraction) เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจ

๒. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเรียนรู้และท่องเที่ยวได้

๓. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีระบบการสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค น้ำ ไฟฟ้า สุขา ต่าง ๆ

๔. ที่พัก (Accommodation) เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีที่พักที่เหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักอยู่ไม่ไกลจากแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่ต้องการเรียนรู้และท่องเที่ยว

๕. กิจกรรม (Activity) เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกระทำได้ในเวลาที่นักท่องเที่ยวในแหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้น ๆ

๒.๓.๓ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อศึกษา และเรียนรู้ถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งที่มีมานานแล้ว และที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วัฒนธรรมเป็นวัตถุดิบ หรือใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกันได้ Suger ชี้ให้เห็นว่าส่วนประกอบทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงของการ

^{๓๗} กุลวดี ละม้ายจีน, เอกสารประกอบการสอน วิชาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๕), หน้า ๕-๖.

ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ งานหัตถกรรม กิจกรรมทาง ประเพณี ภาษา อาหาร ศิลปะ ดนตรี ศาสนา สถาปัตยกรรมการศึกษา ลักษณะการแต่งกาย เทคโนโลยีของชุมชนท้องถิ่น และกิจกรรมยามว่าง

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหา ประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทาง วัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราว และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิตภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมขึ้น การสัมผัสโดยตรงระหว่างนักท่องเที่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นอย่างน้อย ๒ ประเภท คือ

๑. ท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ โดยนักท่องเที่ยวไปพำนักอาศัยอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ เป็นระยะเวลาหนึ่ง และใช้ชีวิตเหมือนชนพื้นเมือง อาทิ การท่องเที่ยวพักค้างแรมแบบโฮมสเตย์

๒. การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นแบบมีการจัดการ โดยนัก ทัศนจรไปทัศนศึกษาเยี่ยมชมกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่พักค้างโดยพยายามเรียนรู้ เข้าใจวัฒนธรรมของชนเผ่าพันธุ์นั้นแต่ไม่ได้ลองใช้ชีวิตในรูปแบบเดียวกับชนพื้นเมือง

แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้ให้ แนวทางการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ ๙ ประการ สรุปได้ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ ใน สังคม

๒. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และความต้องการ ของชุมชน ว่าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

๓. วิธีการ และความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความ เห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นเพราะจะเป็นเครื่องวัดความต้องการประเภท และจำนวน นักท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ

๔. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็น สถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพ

๕. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมี ความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรม และค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่

๖. เงินทุนและแรงงานรวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่นเพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาทางการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

๗. การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และงานเทศกาลที่จัดขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยว

๘. เรื่องราวและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

๙. ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

๒.๔ แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการในเรียนรู้ด้วยการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อาศัยของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งการขยายตัวของระบบเครือข่ายการสื่อสาร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการคมนาคม และการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นแบรนด์ระดับโลก (Global Brand) ล้วนส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก แม้ว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นต้นมา โลกเผชิญปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจและภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก แต่ความเป็นโลกาภิวัตน์ยังคงส่งเสริมให้มนุษย์เดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกในอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้ยืนยันว่าการท่องเที่ยวยังคงเติบโตต่อไปและทำนายว่าในพ.ศ. ๒๕๖๓ หรือ ค.ศ. ๒๐๒๐ จะมีการเดินทางทั่วโลกจำนวน ๑.๕๖ พันล้านครั้ง การเดินทางจำนวนมหาศาลนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมข้ามชาติทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และโลก (WTO: ๒๐๐๑) และวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมของแต่ละประเทศจะมีการเคลื่อนไหวไปยังประเทศอื่นโดยผ่านการประชุมหรือสัมมนา การจัดงานแสดงสินค้า อาหาร ดนตรี ภาพยนตร์ และสื่อโฆษณาต่าง ๆ (Richards, ๒๐๐๗: ๔) ซึ่งยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าสถาปัตยกรรม ศิลปะ ประเพณี เทศกาล วิถีชีวิตของคนในพื้นที่อื่นซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

๒.๔.๑ ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” กำหนดขึ้นอย่างชัดเจนในการประชุมสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council on Monuments and Sites: ICOMOS) ที่เมืองอ็อกซ์ฟอร์ดใน พ.ศ. ๒๕๑๒ หรือ ค.ศ. ๑๙๖๙ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นักวิชาการได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ ล้วนมีจุดมุ่งเน้นในทำนองเดียวกันคือ “เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงดลใจ หรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง เพื่อสังเกตเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้เกิดมิตรภาพ และสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน”

จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน จึงมีผลให้มรดกทางวัฒนธรรมทั้งหมดของชุมชนใดชุมชนหนึ่งกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ในมุมมองของนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับ “กลุ่มคนในชุมชน” และ “ลักษณะทางสังคมเฉพาะกลุ่ม” ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม ธรรมเนียมปฏิบัติ และวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ซึ่งมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น ไม่ว่าอัตลักษณ์นั้นเป็นของดั้งเดิม หรือเป็นอัตลักษณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงมีความหลากหลายเป็นทั้งสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนาและประวัติศาสตร์ ผลิตภัณฑท้องถิ่น ฯลฯ และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ค่านิยม วิถีการดำเนินชีวิต ฯลฯ นอกจากนี้ เป็นทั้งของดั้งเดิม เช่น งานแสดงพื้นบ้านอาหารท้องถิ่น ฯลฯ หรือ ของร่วมสมัยอย่างเช่น ศิลปะร่วมสมัย อาหารผสมผสาน ฯลฯ วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวนานาชาติ หรือจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

๒.๔.๒ ความจำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเร่งด่วน

การที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมและเติบโตอย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ มีผลให้นักท่องเที่ยวนานาชาติมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปคือ ต้องการเรียนรู้ความดั้งเดิม (Indigenouse) หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) ของชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาจึงใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในทวีปยุโรป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวยุโรป เพราะวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญที่สุดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในและ

ภายนอกภูมิภาค ซึ่งนำรายได้มหาศาลให้กับประเทศต่าง ๆ ในทวีป^{๓๘} ประเทศออสเตรเลียเป็นอีกหนึ่ง ตัวอย่างที่ได้รับประโยชน์อย่างมากจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวทั้งชาว ออสเตรเลีย และชาวต่างชาติจำนวนมากที่ท่องเที่ยวเพื่อชื่นชม เรียนรู้ และร่วมมีประสบการณ์ทาง วัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้สถาบันวิจัยการท่องเที่ยวแห่งออสเตรเลีย (Tourism Research Australia: TRA) จึงกำหนดให้สมบัติทางวัฒนธรรมของประเทศเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหลักสำหรับการ ท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ (Domestic Tourism) และระหว่างประเทศ (International Tourism) ดังเห็นได้จากรัฐนิวเซาท์เวลส์ ซึ่งเป็นรัฐหนึ่งที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวชาว ออสเตรเลียและชาวต่างชาติ ได้กำหนดให้การพัฒนาการตลาดทางวัฒนธรรมเป็นเป้าประสงค์ของแผน แม่บทการท่องเที่ยว ๒๐๒๐^{๓๙} สำหรับประเทศไทยนั้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นต้นมา มรดกทาง วัฒนธรรมได้นำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์และจุดขายทางการท่องเที่ยวของประเทศ อย่างเช่น พระราชพิธี สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ในพ.ศ. ๒๕๒๕ พระราชพิธีเฉลิมพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ใน พ.ศ. ๒๕๓๐ และปีแห่งศิลปะและหัตถกรรมไทยใน พ.ศ. ๒๕๓๙ ฯลฯ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นผลิตภัณฑ์ในการสร้างรายได้ให้กับประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวอีกด้วย กระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเชิงบวกที่ชัดเจนที่สุดซึ่งเกิดจากการเติบโต ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรม ท้องถิ่นว่าเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่น่าเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ หน่วยงานต่าง ๆ จึงได้ให้ ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนท้องถิ่นรู้หรือพึงประเพณีที่กำลังสูญหาย อนุรักษ์ โบราณสถานต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนางานหัตถกรรม ซึ่งล้วนเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจ ต่อวัฒนธรรมของตน และมีความตื่นตัวที่จะอนุรักษ์และพัฒนาการตลาดทางวัฒนธรรมโดยร่วมมือกันเป็น หนึ่งเดียว รวมทั้งมีบทบาทในการจัดการหรือการบริหารการท่องเที่ยวมากขึ้น ดังเห็นได้จากตัวอย่าง ของชุมชนบ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจเลือกที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้เกิดขึ้น รวมทั้งมีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตน

แม้ว่าการท่องเที่ยวนำรายได้มหาศาล ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และกระตุ้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แต่ในทางกลับกันก็นำผลเสียที่ทำลายทุนวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน เอง ได้แก่

^{๓๘} Smith, ๒๐๐๙: ๓๙-๔๓.

^{๓๙} Cooperative Research Centre, ๒๐๐๘: ๖-๘.

๑. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดอาชีพใหม่มากมาย ซึ่งทำให้มีความต้องการด้านแรงงานมากขึ้น และมีผลทำให้ลักษณะแรงงานของท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงจากแรงงานทางเกษตรกรรมเป็นแรงงานทางด้านการบริการแทน

๒. การที่นักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นมีพื้นฐานความเชื่อ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ก็อาจทำให้คนท้องถิ่นในบางพื้นที่รู้สึกไม่พอใจที่ได้พบเห็นคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากตนเข้ามาในท้องถิ่นของตน ในทางกลับกัน นักท่องเที่ยวก็อาจเห็นและเข้าใจความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่นอย่างผิวเผิน ซึ่งทำให้แปลความหมายของสิ่งที่ตนเห็นไปในเชิงลบ และอาจก่อให้เกิดอคติต่อคนท้องถิ่นได้

๓. หากการส่งเสริมการท่องเที่ยวดำเนินไปโดยไม่มีการวางแผนและการประชาสัมพันธ์ที่ดี อาจทำให้คนท้องถิ่นมีวิธีการที่ไม่ถูกต้องในการใช้มรดกทางวัฒนธรรมมาเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น สร้างงานหัตถกรรมหรือผลิตสินค้าที่ระลึกที่มีคุณภาพต่ำและมีราคาถูก เพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยหวังผลกำไรจนไม่ได้อรรถประโยชน์ของหัตถกรรมพื้นเมืองไว้ นอกจากนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มุ่งหวังเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว จะทำให้เกิดวัฒนธรรมปลอมขึ้นเพราะจะมีการดัดแปลงวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาล และการแสดงพื้นเมืองที่สร้างขึ้นใหม่ (Pseudo Event) เพื่อเป็นกิจกรรมหรือการแสดงสำหรับให้นักท่องเที่ยวชม ไม่ใช่เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมหรือเพื่อตอบสนองความศรัทธาที่แท้จริงของคนท้องถิ่น การสร้างเหตุการณ์เพื่อการขายจะส่งผลให้ชุมชนขาดความดั้งเดิมและความน่าดึงดูดใจ

๔. คนท้องถิ่นในประเทศหรือพื้นที่ที่กำลังพัฒนา มักจะปรับตัววัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นให้สนองความต้องการและความคุ้นเคยของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยว แต่หากการปรับตัววัฒนธรรมเกิดขึ้นเพื่อการค้า (Cultural Commodification) ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของตน จะมีผลให้คนท้องถิ่นรับค่านิยมของนักท่องเที่ยวมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการลอกเลียนแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Demonstration Effect) และมีผลทำให้คนท้องถิ่นสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และความดั้งเดิมของตนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าหากขาดแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวจะกลายเป็นดาบสองคมที่น่าประโยชน์และผลเสียมาสู่สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจะส่งผลเชิงลบเป็นลูกโซ่ (Chain Effect) กลับไปยังเศรษฐกิจของชุมชน ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งระดับประเทศและชุมชนจึงได้ทบทวนและพิจารณาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

๒.๔.๓ กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ เพราะขาดการจัดการที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาดัง

กล่าวคือหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทที่ไม่สมดุลในการวางแผน การบริหารงาน และการตลาดทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากได้รับการพัฒนาไปตามนโยบายของรัฐ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐมักมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และดำเนินงาน ในขณะที่ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมน้อยมาก จึงทำให้ไม่เข้าใจแผนและวิธีการพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ การมีส่วนร่วมอย่างสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มต้องครอบคลุมเรื่องการวางแผน และการกำหนดเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ซึ่งแต่ละประเด็นจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันอย่างเป็นวงจร

๒.๔.๓.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ : การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

โดยส่วนใหญ่ ในประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา นโยบายทางการท่องเที่ยวกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมืองท้องถิ่น จากนั้นหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมืองท้องถิ่น จะนำนโยบายดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดแผนพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติระดับท้องถิ่นในท้ายที่สุด กระบวนการดังกล่าวเป็นการกำหนดนโยบายแบบเบื่องบนสู่เบื้องล่าง (Top-Bottom) โดยผู้ปฏิบัติและคนท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแนวทาง หรือแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบกับงบประมาณและข้อมูลสำคัญต่าง ๆ จัดทำขึ้นในระดับชาติไม่ใช่ระดับท้องถิ่น ผลที่ตามมาคือผู้ปฏิบัติและคนท้องถิ่นในชุมชนอาจมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกับผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายและแผน ความไม่เข้าใจทำให้ชุมชนไม่สามารถจัดการกับการท่องเที่ยวที่โตขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ของตนได้ด้วยเหตุนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญทั่วโลกจึงส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุม ๔ ประเด็นความร่วมมือ ดังนี้

๑. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรและกลุ่มคนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตลาด องค์กรและกลุ่มคนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว นักการเมืองท้องถิ่น นักการศึกษา คนท้องถิ่นที่พำนักอาศัยในชุมชน ธุรกิจโรงแรม และร้านอาหาร ธุรกิจจมน้ำเที่ยว สมาคมการท่องเที่ยว หอการค้าเจ้าของร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้จัดการการขนส่งท้องถิ่นทั้งที่เป็นของภาครัฐและเอกชน เกษตรกร ผู้จัดการประชุมและสัมมนา และผู้บริหารหรือผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว

๒. ระบุอย่างชัดเจนว่าองค์กรและกลุ่มคนแต่ละกลุ่มมีหน้าที่ บทบาท และขอบเขตการจัดการระดับใด ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในด้านอำนาจและกระบวนการการทำงาน นอกจากนี้ทุกฝ่ายต้องตกลงร่วมกันว่าต้องคำนึงถึงผลได้ และผลเสียของคนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก เพราะหากเกิดภาวะวิกฤติ คนกลุ่มนี้จะเป็นผู้เผชิญปัญหาและได้รับโดยตรง

๓. องค์กรและกลุ่มคนทุกฝ่ายต้องตัดสินใจร่วมกันว่าจะใช้มรดกทางวัฒนธรรมใดของชุมชนเพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และกำหนดลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ในทิศทางความยั่งยืนอย่างชัดเจน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์หรือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพิ่มพูนคุณค่าประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว ให้ความรู้และส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วม คำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินกิจกรรมการตลาดที่สอดคล้องกับหลักการของการอนุรักษ์

๔. องค์กรและกลุ่มคนทุกฝ่ายต้องสนใจและดำเนินงานร่วมกันในการวางแผนและกำหนดเครื่องมือในการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานซึ่งต้องประชาสัมพันธ์หรือถ่ายทอดผลการดำเนินงานให้แก่ทุกกลุ่มทราบอย่างชัดเจนและโปร่งใส

ในทางปฏิบัตินั้น ความร่วมมือทั้ง ๔ ประเด็นข้างต้นอาจไม่มีประสิทธิภาพ หากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องไม่เต็มใจหรือไม่เข้าใจประเด็นความร่วมมือดังกล่าว ดังนั้น หน่วยงานหรือบุคคลที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือจึงจำเป็น ต้องมีเทคนิคที่เป็นรูปธรรมในการสร้างความร่วมมือ ซึ่งเทคนิคของเป็นเทคนิคหนึ่งที่ประเทศสมาชิกใน UNESCO นำไปประยุกต์ใช้ในการกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามรดกของประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเทคนิค ดังนี้

๑. แสดง “ความเชื่อมั่น” ให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเห็น โดยเริ่มต้นจากผู้ประสานงานจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทุกกลุ่มตั้งแต่เริ่มประสานงาน ให้ความเท่าเทียมกันกับทุกกลุ่ม ไม่แบ่งพวกและดำเนินงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง

๒. ใช้วิธีที่หลากหลายในการเข้าถึงและประสานงานกับทุกกลุ่ม ได้แก่ เข้าไปสังเกตและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชน ใช้วิธีการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการซึ่งจะทำให้ทุกกลุ่มกล้าแสดงความคิดเห็นและความต้องการของตน และใช้การระดมสมองเพื่อให้ได้เสียงข้างมาก

๓. ชี้แจงผลดีและผลเสียที่ชุมชนจะได้รับจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และให้ทุกกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ตนเองต้องการ รวมทั้งร่วมกันระบุปัญหาและหนทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น จากนั้นกำหนดแผนและเครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา

๔. จัดหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นกลางและมีความชำนาญในการให้คำปรึกษา หรืออบรมคนท้องถิ่นให้เข้าใจวิธีการในการวางแผน การจัดการหรือการบริหารงานและการตลาด

การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้านเป็นการให้โอกาสแก่คนท้องถิ่นในชุมชนได้แสดง ความหวัง ความต้องการ และความหวาดระแวงที่ต้องนำมรดกทางวัฒนธรรมไปใช้เป็นประโยชน์ทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ทำให้ชุมชนตระหนักถึงจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคที่ต้องเผชิญ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนบูรณาการประสบการณ์และความเชี่ยวชาญท้องถิ่นร่วมกับวิทยาการจาก

นอกพื้นที่เพื่อวางแผนและกำหนดเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

๒.๔.๓.๒ กลยุทธ์ที่ ๒: การวางแผน

การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจ และมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน จะช่วยลดการต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่หน่วยงานและกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ได้เข้ามาบีบบังคับ รวมทั้งเพิ่มความต้านทานต่อแรงกดดันหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการในการสรรหาและกำหนดแนวทาง รวมทั้งวิธีการที่จะควบคุมและพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และการที่ทุกฝ่ายร่วมกันคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบว่าจะทำอะไรทำเพื่ออะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด และใช้งบประมาณเท่าไร จะช่วยให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและมีทิศทางที่ชัดเจนและตรงกันในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น การวางแผนโดยชุมชนมีส่วนร่วมจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วางแผนปฏิบัติ หน่วยงานต่าง ๆ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนจำเป็นต้องมาประชุมหรือทำการปรึกษาหารือเพื่อแสดงความคิดเห็นและการยอมรับ รวมทั้งทำการตกลงและความเข้าใจร่วมกันภายใต้คำแนะนำและคำปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญ แม้ว่าแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายละเอียดมากเพื่อนักปฏิบัติจะได้ดำเนินการตามที่นักวางแผนกำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง แต่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมนั้นจำเป็นต้องเข้าใจได้ง่ายและอาจประกอบด้วยประเด็นเพียงไม่กี่ประเด็นแต่สำคัญ และชัดเจนเพียงพอให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มสามารถปฏิบัติตามได้ในทิศทางเดียวกัน ประเด็นในแผนอาจประกอบด้วยวิสัยทัศน์ของชุมชน วัตถุประสงค์ของแผน นโยบายของแผน เครื่องมือในการพัฒนา การจัดหาและกำหนดงบประมาณ วิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์ คือ การกำหนดสภาพหรือภาพอนาคตที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มของชุมชนพึงประสงค์อยากให้เป็น วิสัยทัศน์ที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของแผน คือ ผลลัพธ์ในภาพรวมและกว้าง ๆ ที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นเมื่อได้ปฏิบัติการกิจต่าง ๆ เสร็จสิ้น วัตถุประสงค์จึงต้องอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับและความสามารถในการจัดการของทุกฝ่าย รวมทั้งต้องปรับไปตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมของชุมชนด้วย

นโยบายของแผน คือ แนวทางในการปฏิบัติหรือตัดสินใจเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการในการปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้นมาจะช่วยให้ผู้

มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ สามารถดำเนินงานในทิศทางที่สอดคล้องกันและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันได้ นโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่กำหนดขึ้นมาจึงต้องหลากหลายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถเลือกนโยบายที่ตนถนัดและปฏิบัติได้จริง

เครื่องมือในการพัฒนา คือ สิ่งหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้นมาเพื่อดำเนินงานตามนโยบายหรือแนวทางในการปฏิบัติซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกกลุ่มจำเป็นต้องเข้าใจข้อจำกัดของชุมชน เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลา ข้อจำกัดในด้านการจัดการหรือการมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น ข้อจำกัดในเรื่องขอบเขตของกฎหมาย ข้อจำกัดในด้านอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ เพราะข้อจำกัดเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ตีกรอบประเภทและลักษณะของเครื่องมือในการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม

การกำหนดและจัดหางบประมาณ ควรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว และหน่วยงานภาคเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่มีนโยบายในการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้ งบประมาณจำเป็นต้องสอดคล้องไปตามประเภทและลักษณะของเครื่องมือในการพัฒนา นอกจากนี้ กลุ่มต่าง ๆ ที่กำหนดและจัดหางบประมาณต้องแสดงต่อสาธารณชนอย่างชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ในเรื่องจำนวนเงินงบประมาณ แหล่งงบประมาณ และแนวทางการใช้เงินงบประมาณ

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากที่ต้องปฏิบัติเป็นระยะและอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มรู้ว่าการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด รวมทั้งสามารถช่วยหาแนวทางแก้ไขหรือปรับแผนได้ทันต่อสถานการณ์ ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มที่รับผิดชอบการวางแผนและการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน ซึ่งจำเป็นต้องรายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลต่อสาธารณชนในชุมชนให้ทราบอย่างชัดเจนและทั่วถึง เพื่อกระตุ้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้มีประสบการณ์เพิ่มขึ้นในการวางแผนและการดำเนินงานในครั้งต่อไป

๒.๔.๓.๓ กลยุทธ์ที่ ๓: การกำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แม้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงานตามแผน และติดตามผลการดำเนินงานโดยตลอด แต่หากเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความถนัดของชุมชน ก็จะมีผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่บรรลุวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เครื่องมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงควรกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยด้านการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถในการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ของชุมชน นอกจากนี้ เครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีความชัดเจนและหลากหลายซึ่งควรประกอบด้วย ๕ เครื่องมือ ได้แก่ การกำหนดตัวชี้วัดระดับการพัฒนา การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาด หากเครื่องมือมีความชัดเจน หลากหลาย และสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็จะก่อให้เกิดโอกาสสูงสุดที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การกำหนดตัวชี้วัดระดับการพัฒนา การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาด หากเครื่องมือมีความชัดเจน หลากหลาย และสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็จะก่อให้เกิดโอกาสสูงสุดที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การกำหนดดัชนีระดับการพัฒนา

ดัชนี (Indicator) หมายถึง สิ่งที่ยังชี้วัด หรือสะท้อนสภาพหรือสถานการณ์ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของชุมชน ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นสภาพเชิงลบของพื้นที่เพื่อทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มตระหนักถึงปัญหาและสามารถวางแผนแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ ดัชนีสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพเชิงบวกที่ชุมชนต้องการให้เป็นหรือเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มสามารถติดตามและตรวจสอบได้ว่าแผนโครงการ หรือกิจกรรมที่ดำเนินไปนั้นทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การกำหนดดัชนีให้เป็นไปในทิศทางใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ตัวอย่างเช่น ถ้าแผนมีวัตถุประสงค์ที่ป้องกันไม่ให้เกิดเชิงลบ ดัชนีที่กำหนดขึ้นมาก็ควรชี้ให้เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงเชิงลบหรือปัญหาที่กำลังขยายตัวเข้าสู่ระดับสูงสุดที่ชุมชนยอมรับได้ (Limit of Acceptable Change: LAC) ซึ่งจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเห็นว่า ต้องจัดทำแผนหรือกิจกรรมในด้านใดบ้าง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนก่อนที่จะสายเกินไป ในทางตรงกันข้าม ถ้าแผนมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดัชนีควรแสดงให้เห็นถึงสภาพเชิงบวกหรือประสิทธิผลของการพัฒนาที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกกลุ่มทราบว่าแผนนั้นมีแนวโน้มที่จะบรรลุวัตถุประสงค์มากขึ้นน้อยเพียงใด และสามารถปรับแผนในระหว่างการทำงานได้อย่างเหมาะสม

ดัชนีที่กำหนดขึ้นไม่ว่าสะท้อนสภาพเชิงลบหรือเชิงบวกจำเป็นต้องสะท้อนให้เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลง ๓ ด้าน ด้านเศรษฐกิจของคนท้องถิ่นซึ่งมีผลต่อความเป็นอยู่และสภาพสังคมของชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือและการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในชุมชน ความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีของคนในชุมชน และสุดท้ายสะท้อนให้เห็นสภาพด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ ความสะอาด รวมทั้งความปลอดภัยของที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน หากผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มร่วมกัน กำหนดและเข้าใจดัชนีอย่างชัดเจนและตรงกัน ก็จะตระหนักและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างทันเหตุการณ์ รวมทั้งสามารถบรรลุและวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาอย่างถูกต้อง

การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว

ชุมชนหลายแห่งได้ใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ในขณะเดียวกันก็ได้รับเชิงลบจากการท่องเที่ยว เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมในพื้นที่มากจนเกินไป จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และแรงงาน รวมทั้งก่อให้เกิดมลภาวะทางทัศนวิสัยและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ การสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวกับระดับการใช้ทรัพยากร โดยการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวครอบคลุมเรื่อง การกำหนดจำนวนและระดับความหนาแน่นของกลุ่มคนที่เข้าชมพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดความถี่ในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละครั้งหรือแต่ละช่วงเวลา รวมทั้งการกำหนดระดับการเปลี่ยนแปลงสูงสุดที่ชุมชนจะยอมรับได้ แหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่เชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่นิยมใช้เกณฑ์ ๒ เกณฑ์ต่อไปนี้เพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวคือ การกำหนดอัตราส่วนระหว่างนักท่องเที่ยวต่อคนท้องถิ่น (Relative Visitor Density- RVD) และ การกำหนดระดับการเปลี่ยนแปลงสูงสุดที่ชุมชนจะยอมรับได้ (Limits of Acceptable Change- LAC)

การกำหนดอัตราส่วนระหว่างนักท่องเที่ยวต่อคนท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าจะมีนักท่องเที่ยวกี่คนต่อจำนวนคนท้องถิ่น ๑ คน ภายในหนึ่งปี ซึ่งมีสูตร ดังนี้

$$RVD = N_t / N_r$$

เมื่อ RVD คือ ความหนาแน่นของผู้มาเยือนในเชิงสัมพันธ์กับความหนาแน่นของคนท้องถิ่น

N_t คือ จำนวนของผู้มาเยือน (Visitor) ต่อปี

N_r คือ จำนวนทั้งหมดของผู้อาศัยในท้องถิ่น (Resident)

ตัวอย่างของการคำนวณตามสูตรดังกล่าว เช่น ชุมชนมีประชากรประมาณ ๓๕๐,๐๐๐ คน และจำนวนนักท่องเที่ยว ๘๐๐,๐๐๐ คนต่อปี คิดเป็นอัตราส่วนระหว่างนักท่องเที่ยวต่อคนท้องถิ่นเท่ากับ ๒.๒๘ : ๑

การที่นักท่องเที่ยวมีจำนวนมากกว่าคนท้องถิ่น จะทำให้มีการนำวัตถุดิบ สิ่งอำนวยความสะดวกและสินค้าจากภายนอกเข้ามาในพื้นที่ เพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งหากการนำเข้าสินค้าเหล่านี้มุ่งเน้นเพื่อธุรกิจมากจนเกินไป จะส่งต่อค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่น รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาการอพยพแรงงานมาจากนอกท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะมีผลต่อโครงสร้าง

ทางสังคมในอนาคตได้ นอกจากนี้ คนท้องถิ่นมีโอกาสที่สัมผัสรับวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผ่านการพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแต่งกาย และการลอกเลียนแบบพฤติกรรม หากจำนวนนักท่องเที่ยวมีมากและกระจายไปทั่วชุมชน ก็มีความเป็นไปได้ว่า วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวจะแพร่หลายในพื้นที่และอาจครอบงำวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ในที่สุด ด้วยเหตุนี้ ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงใช้เกณฑ์นี้ในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว เพื่อควบคุมอิทธิพลทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ อัตราส่วนจะมีค่าเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับการเปลี่ยนแปลงสูงสุดที่ชุมชนจะยอมรับได้

ระดับการเปลี่ยนแปลงสูงสุดที่ชุมชนจะยอมรับได้ หมายถึง วงจำกัดการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์หรือสภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนยอมรับให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการกำหนดระดับการเปลี่ยนแปลงของสแตนด์คีย์ เป็นวิธีการหนึ่งที่นักพัฒนาการท่องเที่ยวนิยมใช้มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

๑. จัดการประชุมหรือประชาพิจารณ์เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายของชุมชนร่วมกันกำหนดอัตราส่วนระหว่างนักท่องเที่ยวต่อคนท้องถิ่น รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เขตพื้นที่ที่จะพัฒนา ระดับการพัฒนา นโยบาย และกฎระเบียบในการพัฒนา ซึ่งทุกประเด็นต้องเหมาะสมกับระบบนิเวศ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ นอกจากนี้ กำหนดอย่างชัดเจนว่าจะไม่อนุญาตให้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวใดบ้าง

๒. กำหนดดัชนีเชิงลบของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่สามารถสะท้อนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มทราบว่า ถ้าเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้เกิดขึ้นจริง ทุกกลุ่มต้องร่วมกันแก้ไขปัญหหรือจัดการเชิงลบ ณ ตอนนั้นอย่างทันที

๓. ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มทบทวน รูปแบบและลักษณะกิจกรรม รวมทั้งดัชนีข้างต้นว่าบรรลุความประสงค์ของทุกฝ่ายและป้องกันปัญหาได้จริงหรือไม่

๔. ระบุทางเลือกในการปฏิบัติงานที่จะให้ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นไปตามข้อจำกัดการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ รวมทั้งคิดต้นทุนของการปฏิบัติงานในแต่ละทางเลือก ต้นทุนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเพียงเงินและเวลาที่ใช้ไป แต่รวมถึงผลเสียทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากการยกเลิกหรือการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่าง จากนั้น ทุกกลุ่มจะต้องเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

หากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดขีดความสามารถฯ และปฏิบัติตามทางเลือกที่กำหนดไว้ รวมทั้งใช้เครื่องมือ “การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง” “การพัฒนาคนท้องถิ่น” และ “การตลาด” ก็จะทำให้การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง

แม้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีหลักการที่มุ่งเน้นอนุรักษ์ลักษณะที่แท้จริง และความดั้งเดิมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว แต่เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องมีสิ่งก่อสร้างบางประการเพื่อการคมนาคมขนส่ง ความสะดวก และความปลอดภัยของทั้งคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว แต่หากสิ่งก่อสร้างมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติของพื้นที่ ก็จะทำให้ลายภูมิทัศน์ ของพื้นที่ซึ่งมีผลทำให้นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจต่อสิ่งที่พบเห็น และอาจมีผลต่อความปลอดภัยของคนในชุมชนรูปแบบสิ่งก่อสร้างในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวก จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ภูมิทัศน์ วัฒนธรรม ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น การยอมรับและความสามารถในการจัดการของคนท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการและรูปแบบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ซึ่งมาตรฐานสิ่งก่อสร้างในชุมชนหรือพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยส่วนใหญ่ครอบคลุม ๔ ด้าน คือ ความหนาแน่นของสิ่งก่อสร้าง ความสูงของสิ่งก่อสร้าง รูปแบบสถาปัตยกรรม และการจัดการภูมิทัศน์

ความหนาแน่นของสิ่งก่อสร้าง หมายถึง จำนวนอาคารที่ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งจะมีความหนาแน่นเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมาย การยอมรับของท้องถิ่น วัฒนธรรม ลักษณะทางธรรมชาติ ความเปราะบางทางระบบนิเวศ ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน อย่างไรก็ตาม การกำหนดความหนาแน่นของสิ่งก่อสร้างอาจใช้หลักการพื้นฐานที่ไม่ซับซ้อน คือ คิดเป็นอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ที่มีสิ่งก่อสร้างต่อพื้นที่ทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะอนุญาตให้พื้นที่ที่มีสิ่งก่อสร้างคิดเป็น ๒๕% ของพื้นที่ทั้งหมดหรือ ๑:๔ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปในแหล่งท่องเที่ยว แต่ละแห่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและระดับของการพัฒนาที่เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

ความสูงของสิ่งก่อสร้าง ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ การยอมรับของคนท้องถิ่นที่อาศัยรอบ ๆ สิ่งก่อสร้างนั้น และความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ความสูงของสิ่งก่อสร้างต้องไม่บังหรือมีความสูงเกินกว่าสภาพพื้นดินจะทนรับได้ เพราะอาจมีผลต่อความปลอดภัยของคนท้องถิ่นที่อาศัยรอบ ๆ ด้วยเหตุนี้ นักพัฒนาชุมชนจึงกำหนดความสูงของสิ่งก่อสร้างให้เหมาะสมกับลักษณะของพื้นที่ ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่ที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ สิ่งก่อสร้างจะถูกกำหนดให้มีความสูงเพียง ๑ หรือ ๒ ชั้น รวมทั้งต้องมีพื้นที่โล่งที่กว้างมากและมีการจัดภูมิทัศน์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของพื้นที่ ส่วนในพื้นที่ที่เริ่มมีการใช้ที่ดินมากขึ้นแต่ยังจำเป็นต้องรักษาสภาพธรรมชาติของเดิมไว้ให้มากที่สุด สิ่งก่อสร้างที่อาจถูกกำหนดให้มีความสูงที่สุดได้ถึง ๔ ชั้น อย่างไรก็ตาม สิ่งก่อสร้างที่มีความสูงเกิน ๔ ชั้น ถูกกำหนดให้สร้างขึ้นได้ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาแบบเมืองเท่านั้น

รูปแบบสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้าง จำเป็นต้องสอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเพื่อป้องกันมลภาวะทางทัศนวิสัยที่เกิดจากความขัดแย้ง ทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างใหม่และสิ่งก่อสร้างเก่า นอกจากนี้ รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของพื้นที่ยังเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศได้ดีกว่ารูปแบบสถาปัตยกรรมใหม่ เพราะคนท้องถิ่นย่อมรู้จักลักษณะภูมิประเทศของตนดี และสามารถสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่สอดคล้องหรือทนกับสภาพภูมิอากาศได้ อย่างไรก็ตาม หากพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวไม่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่เด่นชัด หรือรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน หลักเกณฑ์การออกแบบสิ่งก่อสร้างก็อาจปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน แต่ยังคงต้องมีรูปแบบที่สอดคล้องกับภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และวัฒนธรรมของพื้นที่ นอกจากรูปแบบสิ่งก่อสร้าง วัสดุสิ่งก่อสร้างเป็นอีกปัจจัยที่ต้องพิจารณาสิ่งก่อสร้างใหม่ควรสร้างด้วยวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพราะจะทำให้กลมกลืนกับสิ่งก่อสร้างเก่า และวัสดุที่ใช้อยู่ในท้องถิ่นอาจมีความเหมาะสมกับภูมิอากาศมากกว่าวัสดุจากท้องถิ่นอื่น นอกจากนี้ การใช้วัสดุก่อสร้างที่มีอยู่หรือสามารถผลิตได้ในพื้นที่นั้นจะช่วยทำให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งวัสดุลดลง อย่างไรก็ตามหากชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวกำลังเผชิญปัญหาความขาดแคลนวัสดุท้องถิ่น หรือการนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการก่อสร้างจะมีผลเสียต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือสร้างสิ่งก่อสร้างในชุมชนก็ไม่ควรจะนำวัสดุท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ แต่ใช้วัสดุทดแทนที่มีความคล้ายคลึงกับวัสดุท้องถิ่น

ภูมิทัศน์ของพื้นที่ หมายถึง ลักษณะของพื้นที่ที่ปรากฏ ณ ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง และสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทางนิเวศ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีของพื้นที่นั้น การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของพื้นที่โดยขาดการวางแผนและการจัดการที่ดีจะทำให้ลักษณะของพื้นที่ขาดความเป็นดั้งเดิมและอาจเปลี่ยนระบบนิเวศของพื้นที่ได้ ดังนั้นการจัดการภูมิทัศน์ที่ดีต้องอยู่บนหลักการของการสร้างความสมดุลระหว่างความดึงดูดใจ การรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแบบยั่งยืน การใช้ภูมิทัศน์เดิมให้มากที่สุด รวมทั้งความกลมกลืนกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่ การจัดการภูมิทัศน์ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การออกแบบภูมิทัศน์ให้สวยงามและมีประโยชน์ในการใช้งาน แต่ยังรวมถึงการจัดระเบียบและการซ่อมบำรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่อีกด้วย

การควบคุมให้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นไปตามมาตรฐานของสิ่งก่อสร้างจะช่วยรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และความปลอดภัยของชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความน่าอยู่ นอกจากนี้ การที่ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจะยิ่งทำให้ชุมชนมีความน่าดึงดูดใจและเสริมประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว มากยิ่งขึ้น

การพัฒนาคนท้องถิ่น

จุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่นในทุกด้านและทุกกระบวนการของการพัฒนา อย่างไรก็ตาม หากคนท้องถิ่นขาดข้อมูล ประสบการณ์ และทักษะที่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือการจัดการชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จะทำให้คนท้องถิ่นไม่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน ดำเนินงานและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาคนท้องถิ่นโดยการอบรมให้ความรู้และประสบการณ์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในทุกด้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของตน เกิดความภาคภูมิใจ และใช้มรดกทางวัฒนธรรมในทิศทางที่ยั่งยืน

แม้ว่าข้อมูลและความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครอบคลุมหลากหลายเรื่อง แต่การอบรมคนท้องถิ่นนั้นควรครอบคลุมเนื้อหาความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริงและทันต่อสถานการณ์ ซึ่งประกอบด้วย “พลวัตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” (Cultural Tourism Dynamics) “กระบวนการวางแผนและเครื่องมือการพัฒนา” “การจัดการ การเงิน และการตลาดสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก” และ “การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” (Cultural Tourism Interpretation)

พลวัตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ และหลักการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเข้าใจพลวัตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็จะเข้าใจว่าแต่ละฝ่ายมีความสัมพันธ์และต่อกันอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสาเหตุของปัญหาและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งหาแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น

กระบวนการวางแผนและเครื่องมือการพัฒนา เป็นความรู้ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มและทุกระดับต้องเข้าใจ เพราะจะทำให้ทุกกลุ่มมีความอดทนมากขึ้นที่จะรอให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพัฒนาไปอย่างช้า ๆ แต่เป็นตามขั้นตอน นอกจากนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มสามารถบูรณาการความรู้ด้านการวางแผนและเครื่องมือพัฒนากับความรู้หรือความชำนาญของท้องถิ่น เพื่อตัดสินใจวางแผนและกำหนดเครื่องมือการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดการ การเงิน และการตลาดสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก เป็นความรู้อีกหมวดหนึ่งที่สำคัญเพราะจะส่งเสริมให้คนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนธุรกิจหรือเป็นเจ้าของธุรกิจได้เอง โดยที่ไม่ต้องอาศัยความรู้และบุคลากรจากเมืองหรือต่างประเทศ คนท้องถิ่นจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงและการรั่วไหลทางเศรษฐกิจก็จะลดลง ซึ่งจะมีผลทำให้คนท้องถิ่นห่วงแหนทรัพยากรของตน

และจะร่วมมือกันมากยิ่งขึ้นเพื่ออนุรักษ์หรือพัฒนาทรัพยากรในชุมชนให้มีความยั่งยืนสำหรับคนรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นต่อไป

การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การถ่ายทอดความคิดหรือความรู้สึกของคนท้องถิ่น รวมทั้งความสำคัญ ความหมาย และคุณค่าของประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ การอบรมให้คนท้องถิ่นสามารถสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากจะส่งเสริมให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนแล้ว ยังช่วยลดอคติด้านวัฒนธรรมอีกทั้งเพิ่มคุณค่าประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

การตลาด

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการตลาดกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น ความพร้อมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความต้องการของนักท่องเที่ยว การตลาดจึงไม่ได้ทำขึ้นเพียงเพื่อดึงดูดใจ หรือบรรลุความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งหมดที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แม้ว่าการตลาดแหล่งท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนส่วนประสมการตลาด ๕ ด้าน คือผลิตภัณฑ์ (Product) การตั้งราคา (Pricing) การจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และความร่วมมือ (Partnership) อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์หรือกิจกรรมการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่วางแผนหรือกำหนดขึ้นในแต่ละครั้ง อาจไม่ครอบคลุมส่วนประสมทั้งห้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ด้วยเหตุนี้ กลยุทธ์การตลาดสำหรับชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงไม่หลากหลาย แต่มีความชัดเจนในการสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

กลยุทธ์การตลาดภายใต้ “ผลิตภัณฑ์” ส่วนใหญ่มุ่งเน้นด้านการจัดการสัมพันธภาพและประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย

-การอบรมคนท้องถิ่นให้มีทัศนคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าและนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งสามารถจัดการบริการได้อย่างมีคุณภาพ

-การพัฒนาสื่อความหมายทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์กิจกรรมการสาธิต ฯลฯ

-การจัดการภูมิทัศน์ทั้งภายในและรอบ ๆ พื้นที่เพื่อเพิ่มคุณภาพประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

-การผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ ที่สามารถพัฒนาขึ้นได้ในชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Education Tourism) การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อทำอาหาร (Culinary Tourism) ฯลฯ

-การพัฒนาของที่ระลึกที่สอดคล้องและสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งนอกจากเพิ่มคุณภาพประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวแล้ว ยังเพิ่มรายได้ให้แก่คนท้องถิ่นด้วย

กลยุทธ์การตลาดภายใต้ “การตั้งราคา” สำหรับชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นั้น คือ การตั้งราคาให้สูงในช่วงเวลาและฤดูกาลของการท่องเที่ยว เช่น วันหยุดสุดสัปดาห์ช่วงเวลาของการพักผ่อนประจำปี ในทางตรงกันข้าม ตั้งราคาต่ำในช่วงนอกฤดูกาล กลยุทธ์การตั้งราคาจะช่วยควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ นอกจากนี้ ยังช่วยทำให้ชุมชนสามารถมีรายได้ตลอดปี

กลยุทธ์การตลาดภายใต้ “การจัดจำหน่าย” เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมความเข้มแข็งด้านการตลาดให้กับชุมชน ทั้งนี้เพราะชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญในการขาย ดังนั้น จำเป็นต้องมีตัวกลางที่มีความชำนาญช่วยนำเสนอและขายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้น ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ โรงแรม บริษัทจัดนำเที่ยว บริษัทเดินทางขนส่ง บริษัทจัดการประชุมและนิทรรศการ เพื่อมีช่องทางจัดจำหน่ายที่หลากหลายและเพิ่มโอกาสในการขายให้มากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์การตลาดภายใต้ “การส่งเสริมการตลาด” สำหรับการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication - IMC) ซึ่งหมายถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวในระยะยาวและต่อเนื่อง ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความคุ้นเคย และความเข้าใจต่อทั้งคนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะมีอิทธิพลให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวไม่ขัดแย้งกับสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ เว็บไซต์ หนังสือแนะนำการเดินทางท่องเที่ยว โบรชัวร์ของแหล่งท่องเที่ยว ชุดข้อมูลและสไลด์ทัศนวัสดุสำหรับสื่อมวลชน (Press Kit) การจัดนำเที่ยวให้กับตัวกลางและสื่อมวลชน (Familiarization Trip: FAM Trip) และการจัดนิทรรศการทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์การตลาดภายใต้ “ความร่วมมือ” เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะหากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มในชุมชนมีความขัดแย้งกันในวัตถุประสงค์ทางการตลาด เช่น หากฝ่ายหนึ่งต้องการดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ในขณะที่อีกฝ่ายต้องการใช้การตลาดภายใต้หลักการของการอนุรักษ์ ก็จะทำให้แนวทางและกลยุทธ์

การตลาดที่จัดขึ้นมาโดยแต่ละฝ่ายขัดแย้งกันเอง ซึ่งจะกลายเป็นเชิงลูกโซ่ต่อการจัดการด้านคุณภาพการตลาด และภาพลักษณ์ของชุมชน ดังนั้น การตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายและครอบคลุมการดำเนินงานด้านการตลาดในทุกระดับ ได้แก่ การตัดสินใจกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนและนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย การกำหนดและวางแผนกลยุทธ์การตลาดรวมทั้งการดำเนินงานและประเมินผลกลยุทธ์การตลาดร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อทั้งคนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมและนักท่องเที่ยวได้นั้น จำเป็นต้องเริ่มต้นจาก “การมีส่วนร่วม” ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มทั้งผู้ที่อยู่ในชุมชน และผู้ที่ได้รับจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนท้องถิ่นที่เป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชน จำเป็นต้องมีบทบาทสูงสุดในการตัดสินใจว่าจะให้มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นพัฒนาไปในทิศทางใด โดยผ่านกระบวนการของการวางแผนที่เป็นระบบ และกลยุทธ์การพัฒนาอื่น ๆ ได้แก่ การกำหนดดัชนีระดับการพัฒนา การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการสื่อสารการท่องเที่ยว

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร กระบวนการสื่อสาร

การสื่อสารนั้นจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในชีวิตมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยสี่ ที่เป็นความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อน มากเพียงใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และสังคมที่นำมาซึ่งความสับสน ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและความไม่แน่นอนใจแก่สมาชิกของสังคม ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ^{๔๐}

ความหมายของการสื่อสาร การสื่อสาร คือ เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่พยายามจะสื่อความหมายโดยการแสดงออก ทางวัจนภาษาและอวัจนภาษา

คำว่า Communication หรือในภาษาไทยเรียกว่า การสื่อสารนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายต่าง ๆ กัน ดังนี้

^{๔๐} ประมะ สตะเวทิน, ทฤษฎีการสื่อสาร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๐-๒๑.

Schramm^{๔๑} กล่าวว่า การสื่อสาร คือ การมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมาย ที่แสดงข่าวสาร (Informational Signs)

สวนิต ยมาภัย^{๔๒} ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารหมายถึง การติดต่อระหว่างมนุษย์ เพื่อให้รับรู้เรื่องราว อันมีความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน

ปรมะ สตะเวทิน^{๔๓} กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel)

จุมพล รอดคำดี^{๔๔} กล่าวว่า การสื่อสารหมายถึงพฤติกรรมการติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างมนุษย์ โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างกันและกัน เพื่อให้เกิดผลตอบสนองบางประการที่ตรงกับเป้าหมาย ที่วางไว้ คือ การเข้าใจร่วมกัน ความตกลงเห็นพ้องต้องกัน ความผสมผสาน ประนีประนอม เป็นต้น อันจะนำมาซึ่งความคงอยู่และการพัฒนาสังคมของมนุษย์ วิรัช อภิรัตนกุล ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารเป็นศิลปะแห่งการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง จากที่กล่าวมา การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการสื่อความหมายที่ผู้ส่งสารประสงค์ ที่จะส่งไปยังผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร

คำว่า กระบวนการ แสดงถึงสภาพของการเคลื่อนไหว (Dynamic) ดำเนินต่อไป (On - going) เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Ever - changing) อย่างต่อเนื่อง (Continuous) เมื่อเราเรียกสิ่งใดว่าเป็นกระบวนการ ก็หมายความว่าสิ่งนั้นไม่ได้หยุดอยู่กับที่ (Static) แต่สิ่งนั้นมีการเคลื่อนไหว (Moving) องค์ประกอบต่าง ๆ มีกิริยาสัมพันธ์กัน (Interact) แต่ละองค์ประกอบมีผลกระทบ (Effects) ซึ่งกันและกัน

^{๔๑} Schramm, w. *Nature of Communication between humans in W.* Urbana IL: University of Illinois. ๑๙๗๔.

^{๔๒} สวนิต ยมาภัย, การสื่อสาร, (กรุงเทพฯ : ๖๘ การพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๖๘.

^{๔๓} ปรมะ สตะเวทิน, การสื่อสาร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๙-๓๐.

^{๔๔} จุมพล รอดคำดี, การสื่อสาร, (กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๑๗๘.

ประม ะ สตะเวทิน^{๔๕} กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการก็เนื่องจากการสื่อสารมีลักษณะดังกล่าว ข้างต้น กล่าวคือ การสื่อสารมีลักษณะของการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และต่อเนื่อง องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของการสื่อสารมีความเกี่ยวข้อง และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร

กระบวนการสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญๆ ๕ องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และผลของการสื่อสาร ดังนี้

๑. ผู้ส่งสาร (Sender) ผู้ส่งสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะทำการสื่อสาร ความคิดความรู้สึก ความต้องการข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตน ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงอาจเป็นคน ๆ เดียว หรือหลายคน เช่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ถูกเวนคืนที่ดิน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น พรรคการเมือง บริษัท รัฐบาล หรือหน่วยงานราชการก็ได้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

๒. สาร (Message) สาร หมายถึง ผลผลิตของผู้ส่งสาร ที่ถ่ายทอดความคิด ความคิดความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาเป็นรูปของรหัส เช่น เมื่อเราพูด สารก็คือถ้อยคำ ที่เราพูด เมื่อเราเขียน สารก็คือตัวหนังสือที่เราเขียนเป็นค า เป็นประโยค เมื่อเราแสดงกิริยาท่าทางสารก็ปรากฏอยู่ในกิริยาท่าทางที่เราแสดงออกมา เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ สารก็คือข่าว ข้อความ และภาพที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสารประกอบด้วย รหัส เนื้อหา และการจัดเสนอ

๓. สื่อ (Channel) สื่อ หมายถึง สิ่งที่น่าหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสาร เช่น เมื่อเราพูด สื่อก็คือคลื่นเสียง ในอากาศ เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ คลื่นแสงในอากาศและกระดาษหนังสือพิมพ์เป็นสื่อ เมื่อเราดู โทรทัศน์ สื่อก็คือ คลื่นแสง คลื่นเสียง และจอโทรทัศน์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น และการลิ้มรส

๔. ผู้รับสาร (Receiver) ผู้รับสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ดังนั้นผู้รับสารจึงอาจเป็นคน ๆ เดียว หรือคนหลายคน เช่น กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย มวลชน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น บริษัท องค์การ พรรคการเมือง เป็นต้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

๕. ผลของการสื่อสาร (Effect) ผลของการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นหลังการสื่อสาร อาจเป็นไปได้ตั้งแต่ผลในทางลบ จนถึงผลในทางบวก หรืออาจเป็นผลในระยะสั้น หรือผลระยะยาวก็ได้ ซึ่งผลดังกล่าวมาจากการ ตีความสาร และเป็นสิ่งที่ช่วยพิสูจน์ว่าผู้รับสารมีการรับรู้ความหมาย

^{๔๕} ประม ะ สตะเวทิน, การสื่อสาร, (กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

ของสารในกระบวนการสื่อสาร ร่วมกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผลของการสื่อสารนี้อาจเป็นผลทางด้านความนึกคิดหรือปัญญา (Cognitive or Intellectual) ผลทางด้านอารมณ์และความรู้สึก (Affective) ผลทางด้านพฤติกรรม หรือการกระทำ (Behavioral)

กลยุทธ์การสื่อสาร

กลยุทธ์ คือ แผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เพื่อกำหนดวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย กลยุทธ์การสื่อสาร คือ การตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการที่จะสื่อสารอะไร ไปยังใคร เมื่อไร เพื่ออะไร และอย่างไร

กลยุทธ์การสื่อสารคือ การผสมผสานระหว่างการใช้วิธีการสื่อสาร (Method) สาร (Messages) และแนวทางการใช้การสื่อสาร (Approach) ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จะต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลป์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่กลุ่มเป้าหมายได้เคยปฏิบัติมาแล้ว และการกระทำเช่นนี้ ย่อมเกิดผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดและค่านิยม ซึ่งฝังรากลึกในใจของประชาชนอยู่แล้ว การเลือกใช้สื่อที่อย่างถูกต้องต้องมีความเข้าใจในลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย การเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายจะช่วยทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการรับรู้เรื่องราวต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ จะได้รับการยอมรับ เกิดศรัทธาพร้อมสำหรับการได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี

หลักในการพิจารณาเลือกใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

เนื่องจากสื่อที่นำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์มีอยู่มากมายหลายชนิด ดังนั้นการตัดสินใจเลือกใช้สื่ออะไรมาใช้จะต้องพิจารณาให้รอบคอบเสียก่อน เพื่อให้การสื่อสารบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การพิจารณาสื่อประชาสัมพันธ์นั้นควรพิจารณาถึงคุณสมบัติของสื่อที่แตกต่างกัน ดังนี้

ด้านเนื้อหา เวลา สื่อสิ่งพิมพ์ รูปภาพ เป็นสื่อที่ต้องคำนึงถึงเฉพาะด้านเนื้อหา สื่อการพูดต้องคำนึงถึงเวลา ส่วนการใช้สื่อมวลชนวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ต้องคำนึงถึงเนื้อหา และเวลาด้านการเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมาย จัดตามลำดับสื่อที่กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมมากที่สุด ไปยังน้อยที่สุดได้ดังนี้

๑. การสนทนาระหว่างบุคคล
๒. การอภิปราย
๓. การประชุมอย่างไม่เป็นทางการ
๔. การโทรศัพท์
๕. การประชุมที่เป็นทางการ
๖. ภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม
๗. วิทยุโทรทัศน์

๘. วิทฺยกระจายเสียง

ดังนั้นในการเลือกสื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้รับสารในช่วงเวลาที่เหมาะสม จะช่วยให้การสื่อสารบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี การสื่อสารที่ผู้รับสารสามารถเข้าถึงและให้ผู้รับสารได้มีส่วนร่วมในการสื่อสารช่วยทำให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้รับสาร ส่งผลให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ ได้เป็นอย่างดี

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม ของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิด การเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบ ต่อ สภาพสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึก ต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งจะมีกิจกรรม ที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวหลายๆกิจกรรม แล้วแต่สภาพจุดท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่ง ดังนี้

ประเภทนักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมระยะสั้น ได้แก่ การเข้าชมสวนเกษตร โดยนักท่องเที่ยว อาจเก็บผลผลิตในสวนหรือซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บได้ และทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้น ร่วมกับชาวบ้าน

ประเภทให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน การให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านเพื่อ ศึกษา และสัมผัสกับชีวิตของชาวชนบทเกษตรโดยนักท่องเที่ยวจะได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะดวก และสะอาด

ประเภทอบรมให้ความรู้เกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน การทำ การเกษตรแผนใหม่ เช่น การปลูกและการดูแลรักษา การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ประเภทจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านของเกษตรกรของใช้ และของที่ระลึกต่างๆ ผลไม้สด ดอกไม้สด เมล็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูก

ประเภทให้รู้ทางธุรกิจ ช่วงที่ธุรกิจอื่นๆ ประสบปัญหาจากธุรกิจตกต่ำ ให้นักท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งเดินทาง มาท่องเที่ยวเพื่อหาความรู้ในการทำธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตร เพราะเป็นธุรกิจที่ให้ ผลตอบแทนเร็ว การท่องเที่ยวในลักษณะนี้นอกจากจะช่วยเอื้อประโยชน์ให้แก่เกษตรกรแล้ว ยังเป็น หนทางที่ช่วยภาคเอกชนที่รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันอีกด้วย

ผลจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับว่าเป็นการสร้างรายได้โดยตรงให้กับเกษตรกร ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ผลิต นักท่องเที่ยวเดินทางเยี่ยมชมแล้ว ยังได้ซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกษตรกรได้จัดทำในอาชีพปกติ เช่น สามารถจำหน่ายต้นอ่อนและเมล็ดพันธุ์ เพื่อนักท่องเที่ยวซื้อกลับไปทดลองปลูกหรือไม่บางคนอาจนำไปขยายอาชีพเสริมต่อ เป็นเกษตรกรใหม่เพิ่มขึ้น เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพใหม่ สามารถขายผลผลิตที่เก็บได้ส่ง ขายให้กับนักท่องเที่ยวได้โดยตรง ช่วยในการขยายตลาด การขายปลีกและขายส่งให้กับเกษตรกรได้ ผลผลิตบางชนิดที่จำหน่ายสดไม่ทัน มีจำนวนผลผลิตออกมามากสามารถแปรรูปเป็นผลผลิตอีกรูปแบบหนึ่งโดยอาจแปรรูปทำเป็นของแห้ง ด้วยการทอดอบ เป็นการถนอมอาหาร เพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว ช่วยเพิ่มรายได้ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยว และเกษตรกรที่ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด สามารถช่วยขยายผลจากการทำการเกษตรต่อไปทางธุรกิจอื่นๆ ได้อีก นับเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพเพิ่มขึ้น เช่น การทำธุรกิจผลไม้สดกับเครื่องจักสาน เครื่องบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น การจัดการท่องเที่ยวแวะพัก ชมสวนเกษตร ยังทำให้เพื่อนบ้านในชุมชน สามารถขายสินค้าทั้งจากสวนเกษตร และสินค้าจำพวกอาหารแปรรูป ฯลฯ ได้เพิ่มขึ้น

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งได้ ๓ ประเภท ดังนี้

๑. แบบกิจกรรมรายบุคคล ได้แก่ การนำเที่ยวชมสวนของเกษตรกรรายบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่น สวนทุเรียน มังคุด สวนไม้ดอกไม้ประดับ หรือแม้แต่ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ผู้เยี่ยมชมจะได้รับความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ การตลาดแล้วยังสามารถซื้อผลผลิตต่าง ๆ ที่ทางสวนจัดขึ้นอีกด้วย

๒. กิจกรรมการท่องเที่ยวตามฤดูกาลหรือเทศกาล เช่น การจัดงานวันทุเรียนโลก งานวันเงาะโรงเรียน ฟุ่ททานตะวันบาน ฟุ่ทดอกพุ่ทมา ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้จะมีขึ้นเฉพาะในช่วงที่ มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการเกษตรเท่านั้น

๓. กิจกรรมการท่องเที่ยวตามชุมชนหรือหมู่บ้านเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรในชุมชน ร่วมกันจัดตั้ง บริหาร และจัดการท่องเที่ยว โดยกรมส่งเสริมการเกษตรให้ความร่วมมือสนับสนุนในการจัดทำโครงสร้างทางกายภาพการจัดภูมิทัศน์ การให้แนวความคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่และความสามารถของเกษตรกรในชุมชน

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ของบุคคล ทั้ง ๓ กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกัน ได้แก่ เจ้าของสวน ผู้จัดนำเที่ยวรวมถึงมัคคุเทศก์ และนักท่องเที่ยว ที่จะต้องรู้วิธีการจัดการอย่างมีระบบเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ดังนี้

๑.แนวทางบริหารจัดการของเจ้าของสวน

๑.๑ เตรียมสถานที่เที่ยวชมควรเป็นเส้นทางวงรอบเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็น

๑.๒ หากมีมุมสาธิตได้ ควรจัดเจ้าหน้าที่เตรียมการสาธิตให้ชม

๑.๓ มีมัคคุเทศก์นำชมสวน สามารถอธิบายได้ดีเท่ากับหรือมากกว่าเจ้าของสวน (มี เกียรติความรู้ มีการเปรียบเทียบ)

๑.๔ จัดมุมสถานที่พักผ่อน จัดมุมบริการอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย (โดยอาจขอให้เพื่อนบ้านบริการแทน เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น) มุมนี้จำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกด้วย ทั้งของในสวนและของเพื่อนบ้านใกล้เคียง

๑.๕ จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ทิ้งขยะ แยกเปียกและแห้ง

๑.๖ มีบริการห้องสุขาที่สะอาด (อาจมีกล่องรับเงินบริการ เพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลได้รับผลประโยชน์)

๒. แนวทางบริหารจัดการของผู้ประกอบการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์

๒.๑ รอบรู้สถานที่ / สวนแห่งนั้นอย่างละเอียด เพื่อให้ข้อมูลในการตัดสินใจและการเตรียมตัวแก่นักท่องเที่ยวได้

๒.๒ รู้ข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามในการเที่ยวสวนเกษตร และถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยว มีความเข้าใจก่อนเดินทาง

๒.๓ หลังจากนำเที่ยวชมแล้ว ควรหาเวลาให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ๑๕ - ๒๐ นาที ระหว่างการเดินทางกลับ หรือเป็นการประเมินผลการชมสวนนั้น ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงได้

๓. แนวทางการเตรียมตัวไปท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยว

๓.๑ เป็นผู้สนใจการทำสวนเกษตรแต่ละสาขาที่จะไปชม

๓.๒ มีการเตรียมตัวเดินทาง และเตรียมอุปกรณ์ของที่ใช้ตามที่ผู้จัดรายการนำเที่ยว แนะนำเหลือใช้ดีกว่าไม่พอ

๓.๓ ปฏิบัติตามข้อแนะนำและข้อห้ามของแต่ละสถานที่ เพราะต้นพืชและธรรมชาติรอบด้านมีความอ่อนไหวและเปราะบาง มีโอกาสติดเชื้อโรคจากผู้ไปเยือนได้ ในทำนองเดียวกัน หากนักท่องเที่ยวบางคนเป็นภูมิแพ้ต่อยาฆ่าแมลงง่ายก็ควรต้องระมัดระวังเช่นกัน ในช่วงที่เจ้าของสวน ฉีดยาป้องกันแมลงและเชื้อราที่สามารถทำลายต้นพืชได้

๓.๔ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยือนมีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด และสวยงาม

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๔ องค์ประกอบตามคู่มือการประเมิน มาตรฐาน คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ๔ องค์ประกอบหลัก^{๔๖} ดังนี้

๑. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๒. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๓. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๔. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยคำนึงถึงการสร้างจิตสำนึกและความมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจะสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ จะต้องอาศัยกลยุทธ์ทางการตลาดและการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ให้บริการหรือผู้ประกอบการ ทั้งนี้ การทำการตลาดการท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งนั้น มีความแตกต่างกันด้านบริการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้ หรือไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งโดย ขั้นตอนการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

๑. ผลลัพธ์ที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ก่อนการพัฒนาการตลาดทางด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการหรือ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวควรทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนมากเน้นที่ความรู้ ความประทับใจ ความสุนทรีย์ ประสบการณ์ ฯลฯ ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวควรมีความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ และ สนองความต้องการสูงสุด ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะผลักดันการตลาดของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งจากการโฆษณาปากต่อปาก และ การกลับมาเยือนอีกครั้ง นอกจากนี้ การสร้างตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Branding) เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็น กลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย มีความแตกต่างกัน มีอัตลักษณ์และมีศักยภาพที่จะสามารถดึงดูดความสนใจและชวนให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเยี่ยม เยือน

๒. การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การส่งเสริมการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวรับรู้ และสนใจเยือน แหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดอาจ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือ การพูดแบบ ปากต่อปากเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการท่องเที่ยว การนำเสนอที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้

^{๔๖} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. สืบค้นเมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๕, จาก <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report>.

สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน อาจเป็นการประชาสัมพันธ์ การจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการจัดนิทรรศการ ภาพถ่าย การใช้สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมให้คงอยู่สืบเนื่องต่อไป^{๔๗} ซึ่งการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์จะนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนวิธีการ ดำเนินชีวิตเป็นจุดขาย (Brand Idea) และสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว (Brand Communication) เพื่อสร้างการรับรู้ (Brand Awareness) และสัมผัสประสบการณ์ (Brand Experience) จนเกิดเป็นกระบวนการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในระดับโลกอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็น อุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุด โดยมีการจ้างงานสูงถึง ๑๙๒.๓ ล้านคน (World Tourism Organization, ๒๐๑๐) ในระดับประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมี การจ้างงานประมาณ ๑.๙๔ ล้านคน หรือประมาณร้อยละ ๕.๓ ของ อัตราการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ นอกจากนี้การพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมยังจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนผ่านทางการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และ การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็น ความภูมิใจของคนใน ท้องถิ่นอย่างไรก็ดีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไม่เหมาะสมอาจ จะนำไปสู่ ผลกระทบต่อชุมชน อันได้แก่ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นของ คนในชุมชน อัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของ มลพิษและการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมพื้นเมืองและวิถีชีวิตที่เคยมีอยู่

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความพิเศษ ตรงที่ นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษา หาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มี คุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผล เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ ความรู้และการให้คุณค่าของสังคมโดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึง สภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้ว เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึง สินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบของ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเพณีลากพระและประเพณีปล่อยเต่า ของจังหวัดพังงา ประเพณีบุญบั้งไฟลำนางรองและประเพณีบุญ ห่มฉัตรใหญ่ของจังหวัดบุรีรัมย์ จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน

^{๔๗} Gowdy, J. Economic concepts of sustainability: relocating economic activity within society & environment. In E. Becker, & T. Jahn (Eds.), Sustainability & the Social Sciences. Germany: Hamburger. ๑๙๙๙. pp. ๑๖๒-๑๘๑.

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์และการพัฒนามรดกทาง วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปนั้น เป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากจะเป็น ความภาคภูมิใจของประเทศแล้ว ยังมีคุณค่าที่เป็นประโยชน์ ต่อ การพัฒนาการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา และ มานุษยวิทยา อีกทั้งยังสามารถเน้นที่การพัฒนาที่ควบคู่กันไประหว่างการเติบโต และการรักษา มูลค่า ทางวัฒนธรรม โดยแนวคิดนี้จะเน้นการวางแผนและจัดการ ที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจากการ เปลี่ยนแปลงของ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งรวมถึงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดีไม่ ควรที่จะมองมรดกทางวัฒนธรรมหรือแหล่ง ท่องเที่ยวเป็นเพียงแค่ สินค้าที่จะนำรายได้เข้าสู่ประเทศ หากแต่ควรมองแหล่งท่องเที่ยว ดังกล่าวให้ เสมือนมรดกของคนทั้งประเทศที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ไว้ให้คงอยู่ต่อไป

Ivanovic และ Cooper Fletcher Fyall Gilbert และ Wanhill^{๔๘} กล่าวว่า วัฒนธรรมและมรดก ทางวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการพัฒนาในการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ โดยแหล่ง ท่องเที่ยวรวมถึงกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการ ดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้เข้าชม ซึ่งการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะ เน้นการเดินทางไปสู่ประสบการณ์และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในวิถี ชีวิตที่อาจจะพบเห็นได้ยากในชีวิตประจำวัน เสนอแบบจำลองเพื่อการ จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนโดยมุ่งเน้นทั้งประโยชน์ ทางเศรษฐกิจที่ชุมชนจะได้รับจากการจ้างงานและรายได้ที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตแบบเดิมที่สามารถสนองความต้องการของชุมชนทั้งใน ปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งเสนอว่าพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมควรเน้นความเข้าใจวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมใน ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมทั้งทางด้านภูมิปัญญา ความงาม จิตวิทยา และ ความรู้สึก ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน จะมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมให้ เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความประทับใจพร้อมกับสร้างการมีส่วน ร่วมของชุมชนเพื่อ เป็นแรงผลักดันให้ช่วยกันอนุรักษ์สืบทอดและถ่ายทอดศิลปะวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการคงไว้ซึ่ง อัตลักษณ์ของชุมชน

แบบจำลองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากความสำเร็จและแนวคิดเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำมาสู่การวางแผนการจัดการ และการ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการวางแผนกลยุทธ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับประเทศไทย จากการ ศึกษาของ Bywater (๑๙๙๓) ได้แยกประเภทนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น ๓ ประเภท

^{๔๘} Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. & Wanhill, S. Tourism Principles and Practice (๔th ed.). Harlow, UK: FT Prentice-Hall, ๒๐๐๘.

๑. นักท่องเที่ยวตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Culturally Motivated) หมายถึง ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ศึกษา วัฒนธรรมและมีพฤติกรรมที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะเวลานาน

๒. นักท่องเที่ยวตามแรงบันดาลใจทางวัฒนธรรม (Culturally Inspired) หมายถึง ผู้ที่ถูก ดึงดูดใจด้วยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นที่รู้จักหรือได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ รูปภาพ โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้ระยะเวลาที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวน้อยกว่า ประเภทแรก แต่มีโอกาสที่จะเดินทางกลับมายังสถานที่ท่องเที่ยวอีกครั้งในอนาคต

๓. นักท่องเที่ยวตามแรงดึงดูดทางวัฒนธรรม (Culturally Attracted) หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะมีระยะเวลาในการ ท่องเที่ยวน้อย อาจจะเป็นในลักษณะเยี่ยมชมมากกว่าการพักอาศัย

๒.๖ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Arjo-tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นการสร้างรายได้แก่เกษตรกร ในชุมชน ให้ผู้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเต็มตัว ซึ่งรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการคิดค้นเอาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศ มาจัดกิจกรรมหรือจัดเป็นรูปแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจ และอยาก เดินทางไปเที่ยว การขยายเส้นทางการท่องเที่ยว และเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็ นการอนุรักษ์และการให้ความรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญาของเกษตรกรไทย ซึ่งการท่องเที่ยวและประเทศ ไทย(ททท.) ได้จำแนกประเภททรัพยากรทางการเกษตรออกเป็น ๗ กิจกรรมดังนี้

๑. การทำนา การทำนาปี/ปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑข้าว

๒. การทำสวนไม้ตัดดอก การทำสวนดอกไม้เพื่อตัด ดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้สวนดอกไม้ประดับ นานาชนิด รวมถึงไร่นาตะวันออก

๓. การทำสวนผลไม้ การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตร แผนใหม่และการทำสวนผสม

๔. การทำสวนผัก สวนครัว การปลูกพืชสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำ ไร่ผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพด เป็นต้น

๕. การทำสวนสมุนไพร การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหาร เสริมพืชผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องดื่ม เพื่อใช้เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

๖. การทำฟาร์มปศุสัตว์การเลี้ยงและการขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด อาทิการเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้งการทำฟาร์มปลาการเลี้ยงหอยแมลงภูเป็นต้น

๗. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่างๆ การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลผลิตทางการเกษตร อาทิเช่น มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลำไย เทศกาลกินปลา เป็นต้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๔๙} ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) ดังนี้ การจ้ดนำเที่ยวชมสถานที่ทา การเกษตรกรรมแหล่งทำสวนผลไม้แหล่งปลูกไม้ ดอกไม้ประดับแหล่งทา ฟาร์ม เพื่อรับฟังการบรรยายถึงปัญหาและความสำเร็จในอาชีพเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง คณะเทคโนโลยีการเกษตร (ม.ป.ป.) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึงการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้น ทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม ของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำ เนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้าน การเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และเกษตรกรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็น การอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบ ต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร^{๕๐} ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตร(Agrotourism) หมายถึง เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางการเกษตร เช่น สวน เกษตรการ ปลูกพืชสวนและ ฟาร์มปศุสัตว์มาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมโดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงามและพักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้าง โอกาสและรายได้เสริมให้กับเกษตรกรเจ้าของพื้นที่นั้นๆ

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ^{๕๑} อธิบายความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร อันได้ความรู้ ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่ แ่งนั้น

^{๔๙} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, (กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

^{๕๐} เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร, คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตร, (ลำปาง : จิตวัฒนาการพิมพ์, ๒๕๕๐).

^{๕๑} รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, การจัดการท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน, (เชียงใหม่ : นพบุรุษการพิมพ์, ๒๕๕๔).

การท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้ นำกลับไปประยุกต์ใช้ หรือประกอบอาชีพได้ เนื้ออื่นใดถือได้วนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิศาสตร์เกษตรกรรมรากฐานของแผน ดินไทยที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทยอีกทั้งได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีรูปแบบกิจกรรม และการประกอบอาชีพ ทางเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีดั้งเดิมจนถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลางทัศนียภาพที่สวยงาม บริหารจัดการ โดยเกษตรกรหรือชุมชน ความประทับใจที่เกิดจากได้ชมชิม ชื้อผลิตภัณฑ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดความรู้ทักษะและประสบการณ์แก่ผู้มาเที่ยว ทั้งยังส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายผลผลิตการเกษตรผลิตภัณฑ์แปรรูป ค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

Paresh V. Joshi & Milind B. Bhujbal^{๕๒} ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิง เกษตรว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในฟาร์ม เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ บันทึกรับรู้หรือเพื่อความสนุกสนานกิจกรรมในฟาร์ม โรงบ่มไวน์ปศุสัตว์วัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจที่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวฟาร์มหรือการท่องเที่ยวเชิง เกษตรเป็นกระบวนการของการดึงดูดผู้เข้าชม และนักท่องเที่ยวไปยังที่ทางการเกษตรโดยทั่วไป เพื่อการศึกษาและนันทนาการ กิจกรรมการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจที่ เกี่ยวข้องกับ ฟาร์มหรือการดำเนินการทางการเกษตร พืชสวน ประมงหรือการเกษตร (เทียบเท่ากับการท่องเที่ยวในฟาร์ม) การท่องเที่ยวชนบทยังสามารถกำหนดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว / พักผ่อนหย่อนใจ

จากคำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปความหมายได้ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรอีกทั้งยังเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ไม่ว่าจะเป็นฟาร์มเกษตร สวนผักสวนผลไม้สวนดอกไม้ โดยสถานที่แห่งนั้น มีความสวยงามของทัศนียภาพ และนักท่องเที่ยวเองก็ได้รับ ประสบการณ์เกี่ยวกับการเกษตรที่ผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

^{๕๒} Paresh V, Joshi and Milind B, Bhujbal, **Agro-Tourism A Specialized Rural Tourism: Innovative Product Of Rural Market**. International Journal of Business and Management Tomorrow, ๒๐๑๒, pp ๑-๑๒.

นิออน ศรีสมยง^{๕๓} ได้อธิบายองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนที่สำคัญ ๓ ส่วนคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ตลาดการท่องเที่ยว และบริการการท่องเที่ยว กล่าวคือ

๑. ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตรคือ ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตผลิตผลทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเช่น แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น หรือการจัดการโดยมนุษย์ เช่น เครื่องมือทางการเกษตรต่าง ๆ เทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น

๒. ตลาดการท่องเที่ยว เนื่องจากตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาด การท่องเที่ยวเฉพาะ (niche market) จึงทำให้การจัดการด้านการตลาดมีลักษณะที่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม โดยต้องเป็นกลุ่มนัก ท่องเที่ยวที่มีความสนใจกิจกรรมทางการเกษตร ต้องการที่จะเรียนรู้ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. บริการการท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่น ที่พัก ร้านอาหารการบริการนำเที่ยว จะต้องเกี่ยวกับการเกษตรชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจน คือ ที่พักตามบ้าน (Homestay) และที่พักตามสวนเกษตรต่างๆ (Farm stay)

ลักษณะกิจกรรมการเกษตร

ราไฟ แก้วสุริยะ^{๕๔} ได้ให้ความหมายของลักษณะกิจกรรมการเกษตร สามารถแบ่งกิจกรรมได้ ดังนี้

๑. การทำนา (Rice Cultivation) การทำนาปีการทำ นาปรัง นาหว่าน นาขึ้นบันได พิพิธภัณฑชาข้าว ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยว กับข้าววัฒนธรรมการกินข้าวไทย เป็นต้น

๒. การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอก ขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้สวนดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่นาตะวันออก

๓. การทำสวนผลไม้ (Orchard) การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่ การทำสวนผสม รวมถึงการทำยางพารา สวนไข่ สวนปาล์มน้ำมัน

๔. การทำสวนครัวสวนผัก (Vegetables) การปลูกพืชผักสวนครัวทุก ประเภทรวมถึงการทำ ไร่สวนผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย เป็นต้น

^{๕๓} นิออน ศรีสมยง, การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชนบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, ๒๕๕๒).

^{๕๔} ราไฟ แก้วสุริยะ, ลักษณะกิจกรรมการเกษตร, (กรุงเทพมหานคร : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔).

๕. การทำสวนสมุนไพร (Herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้ เป็นอาหารเสริม พืชผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องดื่ม เพื่อใช้เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

๖. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ เศรษฐกิจนานาชนิด อาทิการเลี้ยงไหม การทำฟาร์มปลา การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะไกรหม ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่น ฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนงูของสภาอากาศชาติไทย

๗. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่างๆ (Festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขาย ผลผลิตทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้นออกชุก อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลิ้นจี่ เทศกาลลำไยเทศ กาลกินปลา เป็นต้น

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งได้ ดังนี้

๑. แบ่งตามลักษณะกิจกรรมการเกษตรหลักสามารถแบ่งได้ ๕ ประเภท คือ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์การประมง การเกษตรและป่าไม้ และการเกษตรแบบผสมผสาน

๒. แบ่งตามลักษณะเจ้าของกิจการและการบริหารจัดการ สามารถแบ่งได้ ๗ ประเภท คือ โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ บริหารจัดการโดยภาครัฐ (หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน บริษัทเอกชน วิสาหกิจชุมชน และบุคคลทั่วไป

๓. แบ่งตามขนาดของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดตามขนาดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวแบ่งได้ ๓ ประเภท คือแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ (๕๑ ไร่ขึ้นไป) ขนาดกลาง (๒๑-๕๐ ไร่) ขนาดเล็ก (ไม่เกิน ๒๐ ไร่)

จากนิยามในข้างต้นผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือการท่องเที่ยวเพื่อไปเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร วัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เช่น การทำนา ปลูกผัก แปรรูปผลิตภัณฑ์อีกทั้งยังสามารถแบ่งการจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามการกำหนดขนาดพื้นที่ ได้แก่ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

๑. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจอาจเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้จักและความเพลิดเพลินแก่

นักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มี ๖ ประการคือ

๑. ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติเช่น ป่าไม้ภูเขาแม่น้ำ ลำคลอง ทะเล น้ำตก หน้าผา บ่อน้ำพุร้อน เกาะแก่งอุทยาน ทะเลสาบ ถ้ำ ถ้ำถ้ำ ชายหาด แหลม เป็นต้น

๒. ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศเช่น อากาศบริสุทธิ์สดชื่น อากาศเย็นสบายปลอดโปร่งหรือไม่หนาวจัดหรือร้อนจัดจนเกินไป เป็นต้น

๓. คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านประวัติศาสตร์หรือมรดก ทางประวัติศาสตร์โบราณคดีอนุสาวรีย์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สถาบันบันทางการเมือง วัด หรือศาสนสถาน คูเมือง กำแพงเมือง อนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น

๔. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น ชนบทธรรมเนียมประเพณีศิลปกรรมงานเทศกาลหรืองานประเพณีการเล่นพื้นเมืองหรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน การประกอบอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม การทำนา ทำไร่ เป็นต้น

๕. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสนุก สวนสัตว์ โรงละคร ชีวิตยามราตรี โรงมหรสพ สนามกีฬา สถานเริงรมย์ การแสดงต่างๆ ศูนย์การค้า สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส โบว์ลิง สวนพฤกษศาสตร์ สวนหย่อม ศูนย์สุขภาพพนาณีสวนสาธารณะ เป็นต้น

๖. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเช่น การเดินป่า การขี่ช้าง การดูนก การปีนเขา การเที่ยวถ้ำ การเที่ยวน้ำตก การล่องแพ การพายเรือ การขี่จักรยาน การชมสวนดอกไม้ สวนผลไม้ การชมพื้นที่ปลูกพืชไร่ เป็นต้น

๒. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเขาไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายการคมนาคมที่สามารถเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาใน ๖ ด้านด้วยกัน

๑. ประเภทของการคมนาคมขนส่งที่จะให้บริการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดย พิจารณาว่าการใช้การขนส่งประเภทใดเข้าถึงแหล่งเที่ยวนั้นจึงจะเหมาะสม หรือจะใช้การขนส่งหลายประเภทร่วมกันไป เช่น การขนส่งทางรถยนต์การขนส่งทางรถไฟ การขนส่งทางเรือ การขนส่งทางเครื่องบิน เป็นต้น

๒. เส้นทางคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงสภาพการเดินทาง ความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ความปลอดภัย และความมีมาตรฐานที่ดีในระดับสากลของเส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

๓. การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงจำนวนที่เพียงพอ คุณภาพ และมาตรฐาน ตลอดจนความสะดวกสบาย รวดเร็วและความปลอดภัยของรถสาธารณะ และรถนำเที่ยวที่จะให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

๔. แบบแผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรมเป็นหมู่คณะทั้งกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ทั้งการเดินทางของนักท่องเที่ยวแบบส่วนตัวและครอบครัว

๕. บริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น สถานีขนส่ง ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรถ เป็นต้น

๖. ปัญหาการจราจรที่อาจขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงปัญหาการจราจร ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

๓. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะท่องเที่ยวมาวันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำ ในโอกาสหน้า ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ ในแหล่งท่องเที่ยวมี ๔ ด้าน คือ

๑. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยที่จำหน่ายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาหรือซุ้มนั่งคอย ร้านค้า ร้านอาหาร บ้านพักพนักงาน เป็นต้น

๒. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ซุ้มเข้า ป้ายเครื่องหมายลานกิจกรรม สวนหย่อม กระถางและที่ปลูกต้นไม้ ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้แสงสว่าง ระบบน้ำใช้ระบบกำจัดของเสีย และน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะมูลฝอย รั้ว กำแพง สะพาน ขั้วบันได เป็นต้น

๓. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยจากการหลงทางภายในแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

๔. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยป้ายต้อนรับ นักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตราย นักท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่นๆ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น

สมบัติ กาญจนกิจ^{๕๕} กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคม และเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลักสามด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market of Tourist) แต่ละองค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยว จึงอยู่ที่องค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง

หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศจิต ตั้งวัฒนา^{๕๖} ได้อธิบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มี ๓ มิติดังต่อไปนี้ คือ

๑. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษา ทรัพยากรท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อคงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากร การท่องเที่ยวซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ

๒. มิติด้านการสร้างควมพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน ต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและ วัฒนธรรม

๓. มิติด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในลำนนา มีวัตถุประสงค์ คือ

๑. เพื่อศึกษานโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นในลำนนา

๒. เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในลำนนา

๓. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในลำนนา

และ

^{๕๕} สมบัติ กาญจนกิจ, **นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๕.

^{๕๖} บุญเลิศจิต ตั้งวัฒนา, **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**, (กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

๔. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยในแบบผสม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การวิจัยเชิงปริมาณใช้การตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่ได้ฝึกปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวภายในวัดดังกล่าว เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน ๓๐๐ คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน ๑๐๐ คน รวมจำนวน ๔๐๐ คน โดยกำหนดจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนแต่ละวัด/องค์กรในพื้นที่ ๕ จังหวัดประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแพร่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า

๑. นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นในล้านนาพบว่า ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของประเทศโดยได้กำหนดกรอบการทำงานอยู่ ๓ เรื่องที่สำคัญของประเทศ คือ เป็นไปตามกลไกของนโยบายการพัฒนาสามพลังของพระราชัฐซึ่งรัฐบาลได้น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยเน้นภาคเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ความร่วมมือและชุมชนเข้มแข็ง

๒. การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดและชุมชนในล้านนา พบว่า การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดและชุมชนในล้านนาเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้/วิถีชีวิตชุมชนดีขึ้น และเป็นการตอบสนองความต้องการชุมชนในการฟื้นฟูความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. เสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา พบว่าแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น แบ่งเป็นเครือข่ายภายในชุมชน โดยใช้แนวทางของคำว่า “บวร” หมายถึง ความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน

๔. ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา พบว่ามีความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน^{๕๗}

^{๕๗} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗).

ความสำคัญที่กล่าวมาส่งผลให้มีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย โดยมี เป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศเป็นหลัก ทำให้เกิดการเร่งรัดพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแรงผลักดันจากทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อผลประโยชน์ตรงกันคือ รายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวที่แม้จะเติบโตขึ้นทุกปีแต่เป็นการเติบโตบนฐานความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมต่อคนในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาต้องถูกทบทวน เกิดการปรับตัวจัดสมดุลใหม่ เห็น ได้จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มีการปรับตัว เรื่องนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ เช่น จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute : TDRI) และทำให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) จัดทำ นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) แห่งชาติขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลไทย จึงพยายามส่งเสริมให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว เห็นได้ อย่าง เด่นชัดเริ่มจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๘ เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชนและการที่ รัฐบาล ออกกฎหมายการกระจายอ านาจสู่ท้องถิ่น เป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงาน ต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จนถึงแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมฉบับที่ ๑๐ ยังคงเน้นการส่งเสริมบทบาทชุมชนและองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยว ในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่ ภายใต้อกรอบของการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ก ลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวที่มี วัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ ประจำถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยว ในแหล่งวัฒนธรรมจะอยู่ในรูปแบบที่ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ ด้านวัฒนธรรมจากแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็มีความเพลิดเพลินอยู่ภายใต้อกรอบของการมี จิตสำนึกในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถดึงดูดให้กลุ่มคนต่างถิ่น เดินทาง มาเยือนเพื่อสัมผัสและชื่นชมกับสิ่งที่ไม่มีในท้องถิ่นของตน จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของคน ท้องถิ่นกับ การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์และเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การท่องเที่ยวได้ใช้วัฒนธรรมของ ท้องถิ่นเป็น ทรัพยากรในการด าเนินกิจการ ในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ ได้ประโยชน์ จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงาน นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคม ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ใด ชาติพันธุ์หนึ่ง ที่ ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรม กฎหมาย ประเพณี พิธีกรรม วิทยาการและทุกสิ่ง ทุกอย่างที่เกิดขึ้นทำขึ้นในสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวนั้นเป็นวัฒนธรรม

ที่เป็นวัตถุหรือมี ลักษณะเป็นรูปธรรมที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวนั้น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว โบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ และ การละเล่นพื้นบ้าน เทศกาลงานประเพณี งานศิลปหัตถกรรมสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และอรรถาธิบายของไทย^{๕๘}

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น กระทรวงวัฒนธรรมได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดย สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ประเทศไทยมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมอย่างต่อเนื่อง โดยศักยภาพทางการตลาดถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ซึ่งศักยภาพทางการตลาด ด้านการให้บริการ ด้านค่าใช้จ่าย ด้าน สถานที่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพ เป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวใช้ในการพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวในเทศกาลต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย เลือกศึกษาจากงานประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ได้แก่ งานแห่เทียนเข้าพรรษา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และงานประเพณีบุญหลวงและ การละเล่นผีตาโขน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ศักยภาพการท่องเที่ยวจาก หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน และเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมในการ ท่องเที่ยวและความต้องการจากนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานประเพณีดังกล่าว ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความสอดคล้อง กับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการ พัฒนาศักยภาพทางการตลาดที่มีอยู่ รวมทั้งเป็นแนวทาง ให้แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการ กำหนดเป็นนโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

๒.๗ การพัฒนาการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีความได้เปรียบของที่ตั้ง ทางภูมิศาสตร์ที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน ส่งผลให้

^{๕๘} สามพร มณีไมตรีจิต, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙),

ประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่ความเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน และการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการใช้ข้อได้เปรียบที่มีร่วมกับการส่งเสริมและดำเนินการตามกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรที่ดีเหมาะสมทั้งพื้นที่การผลิต และการแปรรูปอุตสาหกรรมเกษตร จะส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงด้านอาหาร และมีรายได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับเกษตรกรในพื้นที่ที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งผลิต จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมเกษตรสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรในอนาคต

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย เป็นหนึ่งแนวคิดที่รัฐบาลให้การสนับสนุนและส่งเสริมมาโดยตลอด ถือเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศและสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการบูรณาการความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกัน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการผลักดันให้เกิดขึ้นเพื่อยกระดับภาคอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรในระยะยาว^{๕๙}

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย มีศูนย์วิจัย และพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงราย (วาวี) ที่ปลูกพันธุ์ไม้เมืองหนาว จุดชมวิว และดอกนางพญาเสือโคร่ง ด้วยความพร้อมของทรัพยากรทั้งทางด้านวัฒนธรรมซึ่งเป็นชุมชนชาวไทยภูเขา ด้านระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม จึงเหมาะสมต่อการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผู้ประกอบการมีความสนใจและมีการออกแบบกิจกรรมการศึกษาดูงานฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ แต่ยังไม่มีการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีหลากหลายมากขึ้น

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุก ขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของ ชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็ง ของชุมชน และความสงบสุขของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบการดำรงชีวิต และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนใน ชุมชนนั้น ๆ^{๖๐}

^{๕๙} เทิดชาย ช่วยบำรุง, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒.

^{๖๐} Nijkhamharn, Community Enterprise Management : Case of King Amphur Pusang, Phayao. Master's Thesis, National Institute of Development Administration ๒๐๐๖, pp ๔.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “วิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิต ร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกิจกรรมอย่าง หนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนยังมีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๒๖ ว่า ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนระดับปฐม ภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของบุคคลมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน และสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหาร งานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้ เพื่อให้กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและ พึ่งพาตนเองได้

การท่องเที่ยววัฒนธรรมเป็นการเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบ การเรียนรู้การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็น ในด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์รูปแบบ วิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณีล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น^{๖๑}

วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ Small and Micro Community Enterprise) ถือเป็นกิจกรรมของ ชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มี วิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่ เป็น นิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

^{๖๑} Junhasobhaga, Jumnian, A Participatory Community Capacity Reinforcement Model for Sustainable Tourism Development in Lower Central Thailand, Doctor of Philosophy (Sociology), Ramkhamhaeng University, ๒๐๑๐.

การท่องเที่ยวชุมชนจัดเป็นการท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ (NICHE MARKET) เริ่มต้นจากกระแสสังคมโลกให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (SUSTAINABLE TOURISM) และ เกิดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวช่วงปี ๒๕๓๕-๒๕๔๐ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECOTOURISM) เข้ามาเป็นการท่องเที่ยวกระแสใหม่และเป็นกระแสใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในขณะที่ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (COMMUNITY BASED TOURISM : CBT) เริ่มก่อตัวขึ้นเติบโตควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวสีเขียว เป็นต้น ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) โดยคนในชุมชน จึงเป็นอีก หนึ่งเครื่องมือขับเคลื่อนให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชาวบ้านต่างร่วมจัดการทรัพยากรทาง ธรรมชาติ การบริการการท่องเที่ยวในชุมชน ตลอดจนการจัดการดูแลวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน กำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกัน หากแต่ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แต่ละชุมชนที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นเพราะการ าดตามสมมติฐาน ด้วยเห็นว่าชุมชนบางแห่งจัดการท่องเที่ยวในชุมชนจนเป็นที่นิยม มีชื่อเสียง ก็คิดที่จะจัดขึ้นในชุมชนตนเองบ้าง ซึ่งบางชุมชนก็ประสบความสำเร็จแต่บางชุมชนก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ แต่ละชุมชนต่างก็มี อัตลักษณ์และความโดดเด่นแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นสภาพของชุมชน สถานการณ์แวดล้อม หรือ แหล่งทรัพยากรของ บางพื้นที่อาจมีศักยภาพของทรัพยากรชุมชน อาทิ แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรม ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับและนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือการบริหารจัดการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนว่าคนในชุมชน และผู้นำ ในชุมชน มีความพร้อม มีทิศทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใด หรือศักยภาพบริบทที่แตกต่างกัน มากน้อยเพียงใด อีกทั้งขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรที่มีอยู่เป็นสำคัญ เช่น การท่องเที่ยวธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวชนบท การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เป็นต้น ดังนั้น สิ่งสำคัญในการสร้างเสริมศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ของชุมชนและเพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยวชุมชน คือ การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของชุมชนนั้นๆ อาทิ สินค้าของที่ระลึก อาหารถิ่น HOMESTAY การบริการ กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนที่ นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน และส่งเสริมการตลาด านางานใดๆ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการ ท่องเที่ยวชุมชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยวชุมชน โดยการ ส่งเสริมให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรและชุมชนท่องเที่ยวด้วยกันตามศักยภาพของชุมชน โดยมุ่งหวังที่จะให้การ ท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจลดความเหลื่อมล้ำของชุมชน แต่ความสำเร็จหรือ ล้มเหลวในการจัดการท่องเที่ยวมีส่วน

สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจลดความเหลื่อมล้ำของชุมชน และ การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นสำคัญ

๒.๘ การเสริมสร้างมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์เป็นคำที่มีมักจะสร้างความสับสน คลุมเครือ และเข้าใจความหมายที่แตกต่างกันซึ่งความจริงปัญหาที่เพิ่งเกิดเพราะถ้าไม่มีโอกาสศึกษาไปในอดีตแล้วจะพบว่ายุทธศาสตร์เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายมาจากภาษากรีกเป็นคำที่มีรากคำศัพท์ที่มีความหมายว่ากองทัพและหมายถึงการนำหรือคำแนะนำหรือการเคลื่อนย้ายของผู้นำกองทัพกรีกในสมัยโบราณ ซึ่งเมื่อนำมารวมกันแล้วหมายถึงวิธีการหรือแนวทางในการนำกองทัพ ยุทธศาสตร์เป็นแผนหรือวิธีการทำงานที่จะช่วยให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งความสนใจต่อการศึกษา เป็นบทเรียนที่สำคัญที่วางรากฐานแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์

๑. ความหมายของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ (Strategic) เป็นเทคนิคที่ใช้อยู่ในกิจการทหารมีหลักฐานอยู่ในตำราพิชัยสงคราม “ซุนวู” ของจีน ได้รวบรวมหลักการวางแผนยุทธศาสตร์ทางการทหารไว้ปัจจุบันนักธุรกิจภาคเอกชนได้ประยุกต์แนวคิดและวิธีการของแผนยุทธศาสตร์มาใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจโดยคำนึงถึง การแข่งขันให้อยู่รอด การมุ่งหวังผลกำไรเป็นหลัก ต่อมาภาครัฐได้นำแนวทางของภาคเอกชนมา ประยุกต์ใช้ต่อเพื่อให้การบริหารงานภาครัฐสามารถปรับกลไกได้ทันยุคสมัยโดยคำนึงถึงการสนอง ความ ต้องการของประชาชนเป็นหลัก^{๒๒}

ยุทธศาสตร์ (Strategy) เป็นแผนการดำเนินงานที่ร่างขึ้นมาอย่างเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบ ต่าง ๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่วิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ เป็นการร่วมจิตมีเป้าหมายร่วมกัน แสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่าย ผนึกพลังใจของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์แผนยุทธศาสตร์ที่ดีมาจากการวิเคราะห์อดีตปัจจุบัน เพื่อไล่ให้ทันอนาคต วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมาวิเคราะห์ทรัพยากรทุนต่าง ๆ อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่ยังไม่ได้พัฒนาหรือยังไม่ได้พัฒนาเต็มที่ หรือที่ยังซ่อนเร้นอยู่แผนยุทธศาสตร์ที่ดีเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการวางแผนที่ดีการบริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิด เป็นประสิทธิผลที่ปรากฏจริงเป็นแผนที่มีความประสงค์ดีก่อให้เกิดการร่วมมือ มีหลักการดีก่อให้เกิดการร่วมมือ มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการ

^{๒๒} ทิวกาน นุกิจ, “การกำหนดยุทธศาสตร์: กรมทหารปืนใหญ่กองพลนาวิกโยธิน”, (กรุงเทพ : บทความทางทหาร, ๒๕๕๕), หน้า ๗๘.

ร่วมทำ และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่จัดการดี ก่อให้เกิดการร่วมแรง ในภาษาไทยมีวลีว่า “ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ”^{๖๓}

๒. องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ประกอบด้วยพื้นฐาน ๕ ประการ คือ

๑. การกำหนดทิศทาง (Direction Setting)
๒. การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning)
๓. การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation)
๔. การดำเนินยุทธศาสตร์ (Strategy Implementation)
๕. การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control)

๒.๑ การกำหนดทิศทาง ในการกำหนดทิศทางขององค์การจะประกอบด้วย การกำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) และการกำหนดภารกิจ (Mission) หรือ กรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะช่วยให้ องค์การสามารถกำหนดทิศทางในระยะยาว ภารกิจ (Mission) ในกระบวนการบริหารจัดการเชิง ยุทธศาสตร์นั้น ชั้นแรกองค์การจะต้องระบุภารกิจและเป้าหมายหลักที่สำคัญของบริษัท ซึ่งภารกิจ หมายถึง ประกาศหรือข้อความของบริษัทที่พยายามกำหนดว่าจะทำอะไรในปัจจุบัน และกำลังจะทำ อะไรในอนาคตและองค์การเป็นองค์การแบบใด และจะก้าวไปสู่การเป็นองค์การแบบใดทั้งนี้ เพื่อ บรรลุสู่ความเป็นเลิศเหนือคู่แข่ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วข้อความเรื่องภารกิจขององค์การจะประกอบไป ด้วย ข้อความที่บ่งบอกถึงคุณค่าทางปรัชญาสำคัญที่ผู้บริหารตัดสินใจกระทำ ซึ่งแสดงถึงพันธะของ บริษัทที่มีต่อเป้าหมายและสอดคล้องกับคุณค่าของผู้บริหาร แล้วภารกิจยังจะสร้างสภาพแวดล้อมใน การกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมาย คือการบอกถึงสิ่งที่องค์การปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต และพยายาม บรรลุ โดยมีการกำหนดให้ชัดเจน กระชับ ตรงจุด และสามารถวัดได้ ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายจะ มีการกำหนดให้ชัดเจนขึ้นกว่าการกำหนดภารกิจที่จะต้องทำสิ่งใด

๒.๒ การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) ในการ ประเมินสภาพแวดล้อมขององค์การนั้นจะประกอบไปด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และ การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค หรือโดยทั่วไปจะเรียกว่าการวิเคราะห์ตามตัวแบบสว็อท (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือ ในการประเมินสถานการณ์ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อ การทำงานขององค์กร SWOT มาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ ๔ ตัว ได้แก่

^{๖๓} เสรี พงศ์พิศ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๐.

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งด้านส่วนประสม จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคล บริษัทจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ของบริษัท ซึ่งบริษัทจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหานั้น

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน นักการตลาดที่ดีจะต้องแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

๒.๓ การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรค ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยองค์การจะต้องกำหนดและเลือกยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับองค์การที่สุดผู้บริหารต้องพยายามตอบคำถามว่าทำอย่างไรองค์การจึงจะไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้โดยใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์

๒.๔ การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ คือกระบวนการที่ผู้บริหารแปลงยุทธศาสตร์และนโยบาย ไปสู่แผนการดำเนินงาน กำหนดรายละเอียดด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณหรือวิธีการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภายในด้านวัฒนธรรม โครงสร้าง หรือระบบการบริหาร เพื่อให้สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒.๕ การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) การควบคุมกลยุทธ์เป็นหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นมักจะเกิดข้อผิดพลาดที่ต้องการการปรับปรุง เพื่อให้แน่ใจว่ายุทธศาสตร์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้

๓. ลักษณะยุทธศาสตร์ที่ดี

๓.๑ การกำหนดยุทธศาสตร์ ต้องเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมจากทั้งผู้บริหาร พนักงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากองค์กร โดยมุ่งหวังให้เกิดการยอมรับในทุกฝ่ายในองค์กรเพื่อให้ทราบถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการจัดทำยุทธศาสตร์

๓.๒ ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นมา ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร ค่านิยมร่วม ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แผนงาน/โครงการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการ ต้องครอบคลุมทุกพันธกิจขององค์กรและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

๓.๓ ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นมาต้องมีความชัดเจน โดยในแผนยุทธศาสตร์อาจจำเป็นต้องมีคำอธิบายประกอบเพื่อให้หน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอธิบายวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด

๓.๔ ทุกหัวข้อหรือประเด็นในยุทธศาสตร์ต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกันเพื่อให้ท้ายที่สุดขององค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ขององค์กร กล่าวคือ หากจะมองจากล่างบนพื้นฐานทุกโครงการจะต้องเป็นโครงการเชิงกลยุทธ์และสามารถสนับสนุนให้กลยุทธ์ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของยุทธศาสตร์

๔. ประโยชน์ของยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ดีมีประโยชน์ ดังนี้

๔.๑ ช่วยทำให้ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานหันมาให้ความสนใจอย่างแท้จริงในเรื่องขององค์กรมากขึ้น

๔.๒ กระตุ้นให้ผู้บริหารทราบถึงปัญหา อุปสรรคตลอดจนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและเตรียมมาตรการรองรับไว้ล่วงหน้าเป็นการลดความเสี่ยงและความเสียหาย

๔.๓ ช่วยทำให้ผู้บริหารเข้าใจในธรรมชาติของการดำเนินงานอย่างชัดเจนขึ้นและมองเห็นภาพของการพัฒนา

๔.๔ ช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการและการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔.๕ ช่วยสร้างความเข้าใจทุกต้องระหว่างสมาชิกขององค์กรและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการดำเนินงาน ตลอดจนความคาดหวังต่าง ๆ

๔.๖ ช่วยก่อให้เกิดการประสานงาน และบูรณาการทางความคิดการดำเนินงานกิจกรรมอันเป็นการผนึกกำลังภายในองค์กร

การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นการแบ่งสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับเปลี่ยนองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

๕. ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

วัฒนา พัฒนพงษ์ กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ มีขั้นตอนวิธีการดำเนินงานพอสรุปได้ ดังนี้^{๖๔}

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นขั้นตอนของการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ยาวไกลที่สุดขององค์กร โดยทั่วไปนิยมใช้เป็นจุดมุ่งหมายหลักขององค์กรไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก ความจริงวิสัยทัศน์เป็นจุดมุ่งหมายที่มีอยู่แล้วในแผนแม่บทขององค์กรมาใช้หรือนำมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ กล่าวอีกนัยหนึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ การหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “ความต้องการจะเป็นอะไร” (What do we want to be)

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดพันธกิจ เป็นขั้นตอนของการกำหนดวิธีการดำเนินงานเบื้องต้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า สิ่งที่ต้องการจะเป็นนั้นมีโอกาสที่จะบรรลุถึงได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง พันธกิจ คือ การหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “ทำไมเราจึงต้องจัดตั้งองค์กรของเราขึ้นมา” (Why do we exist) คำตอบคือเราตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อต้องการจะเป็นอย่างที่เราคาดหวังไว้

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดค่านิยมร่วม เป็นขั้นตอนของการกำหนดค่านิยมหลักขององค์กรที่จะสามารถทำหน้าที่เป็นเป้าหมายพฤติกรรมและความเชื่อของบุคคลขององค์กรให้เป็นในทิศทางเดียวกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง การกำหนดค่านิยมร่วม ก็คือ การหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “อะไรคือสิ่งที่เราเชื่อ” (What do we believe in)

ขั้นตอนที่ ๔ การกำหนดความสามารถหลัก เป็นขั้นตอนของการกำหนดความสามารถหลักขององค์กรที่จะสามารถทำหน้าที่เป็นเป้าหมายพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรขององค์กรให้มีทักษะและความสามารถพิเศษในทิศทางที่องค์กรต้องการ กล่าวอีกนัยหนึ่งการกำหนดความสามารถหลักก็คือการหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “อะไรคือความสามารถหลักที่บุคลากรของเราควรมี” (What kind of core competency should we have)

ขั้นตอนที่ ๕ การกำหนดวัตถุประสงค์หลัก เป็นขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ระยะยาวขององค์กร หรือวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ หรือวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิในการจัดตั้งบริษัทสำหรับภาคเอกชน

ขั้นตอนที่ ๖ การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ ขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายระดับกลยุทธ์ในรอบ ๓ ปี หรือ ๕ ปี ขององค์กรตามปกติองค์กรต้องกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ในรอบ ๓ ปี หรือ ๕ ปี ขององค์กรแต่ละด้านมีอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ ๗ การกำหนดดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล ขั้นตอนนี้ คือขั้นตอนการพิจารณาว่า จากจุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้นั้น สามารถนำมากำหนดเป็นดัชนี

^{๖๔} วัฒนา พัฒนพงษ์, การบริหารเพื่อมุ่งอนาคต, (กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, ๒๕๔๖), หน้า ๓๐-๓๒.

วัดความสำเร็จแบบสมดุลได้กีดกัน หรือก็มีมิติ ตามทรงชนะของเคบแพลน และ นอร์ตัน (Kaplan and Norton) ได้กำหนดมิติของ BSC ไว้ ๔ ด้าน คือ (๑) มิติด้านการเงิน (๒) มิติด้านกระบวนการภายใน (๓) มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (๔) มิติด้านลูกค้า

ขั้นตอนที่ ๘ การกำหนดกลุ่มผลสัมฤทธิ์หลัก เป็นขั้นตอนของการกำหนดกลุ่มผลสัมฤทธิ์หลักขององค์กร ซึ่งจะต้องกำหนดให้ได้ว่าอะไรคือผลสัมฤทธิ์หลักที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ ๙ การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วยการกำหนดรายชื่อแผนงานและโครงการ ขั้นตอนนี้ คือ ขั้นตอนที่เห็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างแผนกลยุทธ์และการนำแผน กลยุทธ์ไปปฏิบัติ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการกำหนดคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “เราต้องการจะทำอะไรบ้าง” ในทางปฏิบัติ กิจกรรมในขั้นตอนนี้จะมีอยู่ ๒ ขั้นตอนหลักคือ

๑. ขั้นกำหนดรายชื่อแผนงาน วิธีการกำหนดรายชื่อแผนงานนิยม กำหนดโดยการระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหาหลักขององค์กรว่าในรอบ ๓ ปี หรือในรอบ ๕ ปี องค์กรนี้จะมีปัญหาหลักอะไรบ้าง คำตอบที่ได้คือรายชื่อแผนงาน นั่นเอง

๒. ขั้นตอนกำหนดรายชื่อโครงการ โดยวิธีการกำหนดรายชื่อโครงการนิยมกำหนดโดยการค้นหาสาเหตุของปัญหาหลักภายใต้แต่ละแผนงานว่ามีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง สาเหตุแต่ละสาเหตุก็คือรายชื่อโครงการแต่ละโครงการนั่นเอง

๖.๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ด้วยเทคนิค (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์ศักยภาพปัจจัยภายในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน และการวิเคราะห์ศักยภาพปัจจัยภายนอกด้านโอกาส และภาวะคุกคาม ซึ่งมีหลักการ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ศักยภาพปัจจัยภายในองค์กร เป็นการวิเคราะห์จุดแข็งหรือจุดเด่นอะไรบางอย่างที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรในการแก้ปัญหาความยากจน และมีจุดอ่อนอะไรบางอย่างที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรต้องช่วยกันปรับปรุงแก้ไข และช่วยกันเสริมสร้างให้เป็นจุดเด่นต่อไปได้อย่างไร โดยใช้ประเด็นด้านการบริหาร ได้แก่ โครงสร้างการบริหารองค์กร การบริการ คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และการบริหารจัดการ เป็นกรอบในการวิเคราะห์

๒. การวิเคราะห์ศักยภาพปัจจัยภายนอกองค์กร เป็นการวิเคราะห์ด้านโอกาส ว่ามีโอกาสนในการแข่งขันกับกลุ่มองค์กรอื่นๆ ได้อย่างไรบ้าง และการวิเคราะห์อุปสรรค ว่าได้รับภาวะคุกคามจากภายนอกในเรื่องอะไรบางอย่าง ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยใช้ประเด็นด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และนโยบาย เป็นกรอบในการวิเคราะห์

วิธีการดำเนินการด้วยเทคนิค (SWOT Analysis) เป็นการระดม ความคิดเห็นร่วมกันของสมาชิกภายในองค์กร โดยจัดเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็น

ประชาธิปไตย การวิเคราะห์ศักยภาพองค์กรด้วยเทคนิค (SWOT Analysis) มีวิธีการขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ดำเนินการประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการแสดงความคิดเห็น และให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

๒. จัดเวทีประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า องค์กร เช่น สวัสดิการ ความยากจน การแก้ปัญหาความยากจน แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้ไปกำหนดเป็นค่านิยม ศัพท์ปฏิบัติการและเชื่อมโยงข้อมูลนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรในการแก้ปัญหาความยากจนของข้าราชการในขั้นตอนต่อไป

๓. เมื่อทุกกลุ่มแสดงความคิดเห็นโดยการเขียนลงในแผ่น ฟลิปชาร์ต หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอในเวที ผู้วิจัยประมวลทุกความคิดเห็นลงในบัตรคำโดยนำจุดแข็งที่เหมือนกันสรุปเป็นภาพรวมเพื่อขอมติก่อนตัดสินใจ

๔. วิเคราะห์ในลักษณะเดียวกันให้ครบทั้งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

๕. สรุปผลการวิเคราะห์ให้ครบทุกประเด็นแล้วนำเสนอเป็นภาพรวมจัดแยกกลุ่มให้ชัดเจนและนำเสนอต่อสมาชิกกลุ่ม

๖.๒ ความหมายของวิสัยทัศน์ (Vision)

วิทยากร เชียงกูล ให้นิยามว่า วิสัยทัศน์ หมายถึง ภาพที่มีลักษณะในใจว่า องค์กร หรือสังคมสามารถที่จะเป็นเช่นใดได้ ความฝันเกี่ยวกับรูปร่างและความสำเร็จในอนาคต เป้าหมายในอนาคต การมองการณ์ไกลที่ผู้นำสามารถมองเห็นและชักชวนให้เพื่อนร่วมงานหรือสมาชิกร่วมมือสร้างสิ่งนั้นขึ้นมา^{๖๕} วิสัยทัศน์เป็นการมองเห็นอนาคตและการมีทัศนะที่เยว วิสัยทัศน์ คือ เป้าหมายที่มีลักษณะกว้างขวางเป็นความต้องการในอนาคตโดยไม่ได้กำหนดวิธีการเอาไว้ เป็นการสร้างความคิด โดยการใช้คำถามเป็นรูปแบบข้อเสนอและที่ไม่เจาะจง

สรุป วิสัยทัศน์เป็นเรื่องการมองอนาคตข้างหน้า ที่กลุ่มคนหรือ องค์กรคาดหวังให้เป็น โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมซึ่งอาศัยประสบการณ์และข้อมูลในปัจจุบันเพื่อกำหนดหรือเป้าหมายเอาไว้ล่วงหน้า

๖.๓ ความหมายของ ภารกิจ (Mission)

ภารกิจ หมายถึง กิจกรรมขององค์กร ซึ่งจะระบุขอบเขตของการปฏิบัติการขององค์กรในปัจจุบันและอนาคต การยอมรับ ความรับผิดชอบและการทำประโยชน์เพื่อสังคม

^{๖๕} วิทยากร เชียงกูล, การพัฒนาแบบยั่งยืนกับการแก้ปัญหาคนจน, (กรุงเทพ ฯ : สถาบัน วิดีทรรศน์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓.

ภารกิจ หมายถึง ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม การดำเนินงานหรือแนวทางหลักที่ บ่งบอกลักษณะขององค์การในปัจจุบันและสิ่งที่องค์การต้องการจะทำให้เป็นผลสำเร็จ การกำหนด พันธกิจโดยทั่วไปต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ โดยข้อความในพันธกิจจะต้องระบุหรือกำหนดให้มีความ เกี่ยวพันกับขอบเขตการปฏิบัติการขององค์การ

๖.๔ ความหมายของเป้าหมาย (Goal)

เป้าหมาย หมายถึงสิ่งที่องค์การต้องการจะบรรลุหรือเป็นผลลัพธ์ที่เฉพาะเจาะจง สามารถ วัดได้อาจมีระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง การกำหนดเป้าหมายองค์การทำให้มองเห็นจุดมุ่งหมายของ องค์การที่แน่ชัดและมองเห็นทิศทางที่แน่นอน

๖.๕ ความหมายของวัตถุประสงค์ (Objective)

วัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้อย่าง เป็นรูปธรรม เมื่อเทียบกับจุดมุ่งหมายขององค์กรในระดับอื่น วัตถุประสงค์เป็นถ้อยแถลงของสิ่งที่ องค์การต้องการที่จะบรรลุ ซึ่งโดยปกติวัตถุประสงค์จะถูกกำหนดในรูปของความต้องการภายใต้ กำหนดระยะเวลาที่แน่นอน โดยวัตถุประสงค์สามารถจะจำแนกตามระยะเวลาออกเป็น ๒ ระดับ คือ วัตถุประสงค์ในระยะสั้นซึ่งเกี่ยวข้องกับเป้าหมายการดำเนินงานที่ครอบคลุมระยะเวลาไม่นานซึ่งปกติ จะไม่เกิน ๑ ปี และวัตถุประสงค์ระยะยาว ซึ่งเป็นความต้องการของธุรกิจที่ครอบคลุมระยะเวลาย ามากกว่า ๑ ปี โดยปกติองค์การจะกำหนดวัตถุประสงค์ระยะยาวตั้งแต่ ๓ ปี ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี

วัตถุประสงค์มักจะถูกกำหนดในปริมาณที่ชัดเจนและสามารถวัดได้ และวัตถุประสงค์ยังเป็น ส่วนสำคัญสำหรับความสำเร็จขององค์การ วัตถุประสงค์เป็นสิ่งที่ชัดเจนทำหายสมเหตุผล และ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์การในระดับอื่นโดยองค์การที่มีหลายฝ่ายมักจะให้แต่ละหน่วยงาน กำหนดวัตถุประสงค์ของตนให้สอดคล้องกันเป้าหมายและวัตถุประสงค์สามารถใช้แทนกันได้

๖.๖ การกำหนดยุทธศาสตร์

เมื่อวิสัยทัศน์และพันธกิจชัดเจนเป็นที่ยอมรับแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การกำหนดยุทธศาสตร์ควรมีความสอดคล้องกับแนวโน้มที่ สำคัญที่ระบุไว้ในการวิเคราะห์ศักยภาพปัจจัยภายในและภายนอกองค์การด้วย โดยพิจารณาโอกาส สำคัญที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมแล้วหาวิธีการที่จะใช้จุดแข็งขององค์การให้ได้ประโยชน์และพิจารณา จุดอ่อนขององค์การ รวมทั้งการพิจารณาถึงภาวะคุกคามที่สำคัญ ใช้จุดแข็งในการป้องกันตัวหรือ นำไปใช้ในโอกาสอื่นที่เกิดขึ้น การกำหนดยุทธศาสตร์ มีขั้นตอน ดังนี้

๑. การพัฒนาวิสัยทัศน์และพันธกิจ องค์การจะต้องจัดให้มี วิสัยทัศน์และระบุพันธกิจไว้ อย่างชัดเจน ในระบบงบประมาณแบบใหม่ที่เรียกว่า การงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน หรือ PBB (Performance Base Budgeting) องค์การจะต้องเขียนวิสัยทัศน์พันธกิจ ในแบบฟอร์มขอ งบประมาณ ของสำนักงานงบประมาณ

๒. การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการวิเคราะห์สภาพขององค์การความต้องการของประชาชน และการวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นต้น

๓. การพัฒนายุทธศาสตร์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายซึ่งมาจากที่ตั้งไว้ โดยเป้าหมายมาจากผลผลิต (Output) วัตถุประสงค์มาจากผลลัพธ์ (Outcome) ส่วนเป้าประสงค์ (Goal) นั้นจะมาจากผลลัพธ์ขั้นปลาย (Ultimate outcome) ที่ได้วางเอาไว้

๔. การนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการนำเอาดัชนีชี้วัดมาตรวจสอบว่า ได้มีการดำเนินการไปตามแผนหรือไม่ อย่างต่อเนื่องเป็นไปตามห้วงระยะเวลา ความถี่ที่กำหนด

๕. สอบทาน ตรวจสอบ เป็นการประเมินผล โดยการนำเอาผลการ ตรวจสอบและประเมิน ตามห้วงระยะเวลาต่างๆ มาสรุป

๖.๗ การประเมินยุทธศาสตร์

มาตรฐานการประเมินเป็นเครื่องมือใช้ในการประเมินแผนงานและโครงการองค์การ ประกอบด้วย ๔ มาตรฐานย่อยคือ

๑. มาตรฐานการนำไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยมาตรฐานที่กล่าวถึงเงื่อนไขการประเมิน การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางที่บอกถึงประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินขอบเขต และการเลือกใช้ข้อมูลความชัดเจนของการแปลผล ความชัดเจนของการเขียนรายงาน การเผยแพร่รายงาน การรายงานผล การประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนด และผลกระทบจากการประเมิน

๒. มาตรฐานความเป็นไปได้ ประกอบด้วย มาตรฐานเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ ในการที่จะดำเนินโครงการประเมินเป็นการพิจารณานับตั้งแต่เทคนิค วิธีการที่ใช้ไปจนถึงค่าใช้จ่ายในการประเมินประกอบด้วย ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการเทคนิค ที่ใช้ในการปฏิบัติบรรยากาศการเมืองในองค์กรประสิทธิภาพด้านค่าใช้จ่าย

๓. มาตรฐานความเหมาะสม ประกอบด้วย มาตรฐานเกี่ยวกับด้านความเหมาะสม เนื่องจากผลการประเมินมีผลต่อโครงการและแผนงานที่จะนำลงไปสู่ภาคปฏิบัติให้มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของบุคคลในองค์กร

๔. มาตรฐานความถูกต้อง ประกอบด้วย มาตรฐานเกี่ยวกับความถูกต้อง เป็นการกล่าวถึงวิธีการประเมินในแต่ละขั้นตอนที่จะทำให้มั่นใจว่า การประเมินมีความแม่นยำถูกต้อง ประกอบด้วย ประเด็นเกี่ยวกับการอธิบายถึงสิ่งที่ถูกประเมินการวิเคราะห์บริบท การอธิบายวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการอธิบายแหล่งข้อมูลคือความตรงของการวัดความเที่ยงของการจัดการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสรุปผลอย่างมีหลักการความชัดเจนในการรายงานผล

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พูนทรัพย์ สวนเมืองตุลาพันธ์^{๖๖} ศึกษาแบบแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์และร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีทัศนคติที่ไม่ดีกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เนื่องจากชุมชนเชื่อว่าการท่องเที่ยวที่ผ่านมาทำลายความเข้มแข็งและวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ รัฐยังเข้ามามีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวแทนประชาชน ชุมชนโดยส่วนใหญ่ไม่รู้จักรักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนแต่ก็คาดหวังการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนจะช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ได้ ชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง วัตถุประสงค์อันดับแรกที่ชุมชนต้องการคือการสร้างรายได้และ พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน อันดับที่สองคือการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น ส่วนการเผยแพร่ของดีของชุมชนและการศึกษาร่วมกันของชุมชนเป้าหมายกับนักท่องเที่ยวเป็นวัตถุประสงค์ อันดับรองลงมา

กันยา นวลละออง^{๖๗} ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานีได้ทำการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ศึกษาปัญหาข้อจำกัดของแหล่ง ศิลปวัฒนธรรม ศึกษาการตลาดท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม และเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุง แหล่งศิลปวัฒนธรรม การสำรวจพบว่า กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ มีอุปสงค์การท่องเที่ยวสูงสุด รองลงมาคือกลุ่มแหล่งโบราณคดี กลุ่มวัฒนธรรมมอญสามโคก และกลุ่มเมืองปทุมธานี ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสูงสุดพบว่า เมืองปทุมธานีมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสูง ปัญหาคือแหล่งคมนาคมทางน้ำไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอรองลงมาคือกลุ่มสามโคกซึ่งมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนมอญเป็นจุดแข็ง ปัญหาคือ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ผลการศึกษาศักยภาพของตลาดท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานีมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยองค์ประกอบต่างๆ คือ ด้านการเข้าถึง ด้านแหล่งศิลปวัฒนธรรม ด้านอุปสงค์การท่องเที่ยวและด้านจินตภาพของแหล่งท่องเที่ยว

^{๖๖} พูนทรัพย์ สวนเมืองตุลาพันธ์, “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์และร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชามานุษยวิทยา, ๒๕๕๖, บทคัดย่อ.

^{๖๗} กันยา นวลละออง, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ, สาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม, ๒๕๕๖, บทคัดย่อ.

ศรชัย ไทรชมพู^{๖๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนวิถีชีวิต วัฒนธรรมไทยและมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ศึกษาศักยภาพของ ทรัพยากรท่องเที่ยววัฒนธรรมไทยและมอญในพื้นที่ศึกษามีศักยภาพทั้งทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์มีความเก่าแก่ ด้านธรรมชาติมีเอกลักษณ์ดึงดูดใจ และเหมาะสมกับการจัด กิจกรรม เหล่านี้มากที่สุด สามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวทางจักรยานได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่มาก เนื่องจากมีความร่มรื่น มีวัฒนธรรมของท้องถิ่นและมีจุดบริการที่แวะพัก ป้ายบอกทาง ทั้งนี้ในส่วน องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด ควรให้การสนับสนุนชมรมจักรยานในท้องถิ่นและ สนับสนุนเรื่องเส้นทางจักรยาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังขาด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรมไทยและมอญให้คนรุ่นหลังต่อไปได้ศึกษา

มธุรส ปราบไพร^{๖๙} ได้ศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว:กรณีศึกษา ชุมชน ไทยทรงดำ บ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าชาวไทยทรงดำมี ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว โดยพบว่าศักยภาพของชุมชนคือ การรวมกลุ่มการทำงานของสมาชิก โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยว โดยมีผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มี ศักยภาพ ความ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อนถึงความเป็นชุมชนเดียวกัน ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ชุมชนที่สามารถ เกิด การสืบทอดและถ่ายทอด โดยเฉพาะระบบอุดมการณ์ของชุมชน การดำเนิน รูปแบบเศรษฐกิจ แบบทวิลักษณ์ และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม เพื่อตัดสินใจ ร่วมกันอย่างสมัครใจและ ยุติธรรม นอกจากนี้ชุมชนยังประกอบไปด้วยศักยภาพด้านลักษณะ ภูมิประเทศ การคมนาคม วัฒนธรรม สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ที่สามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวของชุมชนได้ส่วนปัจจัยที่มีผลในการทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพ ประกอบด้วย ๓ ปัจจัย ได้แก่ ๑. วัฒนธรรมชุมชนที่มีความเข้มแข็งโดยได้รับการสืบทอดอย่าง ต่อเนื่องและมีผลต่อความเป็นชุมชน ไทยทรงดำและระบบเครือญาติ ๒) การพึ่งตนเองของชุมชน โดยการจัดปัจจัยภายในชุมชนที่มีอาชีพ และรายได้โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวคืออาชีพเสริมจึงไม่เกิด การพึ่งพาการท่องเที่ยว การมีผู้อาวุโส ผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ได้รับความเคารพ นับถือจากชุมชนและเป็นผู้ที่มีความรู้ จึง ทำให้ชุมชนต่างมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งเป็นปัจจัย สนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน และ ๓) การ

^{๖๘} ศรชัย ไทรชมพู, “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนวิถี ชีวิตวัฒนธรรมไทยและมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, ๒๕๔๘, บทคัดย่อ.

^{๖๙} มธุรส ปราบไพร, “ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว:กรณีศึกษา ชุมชนไทยทรงดำ บ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิชาเอกพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๓, บทคัดย่อ.

มีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่ระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จนถึงการ
รับประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกโครงการซึ่งเป็น ปัจจัยสนับสนุนทำให้เกิดการยอมรับต่อการพัฒนา
ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

เนตรชนก นันท์^{๗๐} ศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนวัด
พระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่าด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชน
วัดพระบาทห้วยต้มในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ
ด้านความสะดวกในการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่มีจุดอ่อนอยู่ ๒ จุดในองค์ประกอบ
สิ่งอำนวยความสะดวก คือ การให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่หลากหลาย และการขาดการ
ให้บริการด้านข้อมูล ส่วนแนวทางการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ร่วมกันวางแผนแนวทางการจัดการไว้ ๔ ด้าน คือ การจัดการด้านการ
จัดการโครงสร้างองค์กรการท่องเที่ยวการจัดการด้านบุคลากร การจัดการระบบ การดำเนินงานและ
การจัดรายการนำเที่ยว แต่พบว่ามีข้อจำกัดคือ ยังไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวใน ชุมชนแห่งนี้ เพราะ
ยังไม่มีมีการประชาสัมพันธ์เพียงพอส่งผลให้ชุมชนยังไม่มีโอกาสฝึกทักษะใน การลงมือปฏิบัติการ

รัฐทิติยา หิรัณยหา^{๗๑} แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรม
เพื่อการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอดำรง จังหวัดกาญจนบุรีได้เสนอเลือก
แนว ทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของบ้านหนองขาวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
โดยได้ เลือกแนวคิดทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เลือกรูปแบบชุมชนบริหารจัดการเองโดยมี
องค์กร ภายนอกสนับสนุนให้คำปรึกษาและได้มีการวางแผนการพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
นอกจากนี้ยังมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และกำหนดแนว
ทางการ บริหารจัดการในลักษณะของการเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

สุทธิทย์ อบอุ่น^{๗๒} ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิง
อนุรักษ์ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ได้แก่
ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม และพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี

^{๗๐} เนตรชนก นันท์, “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม
อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย,
สาขาวิชามานุษยวิทยา, ๒๕๕๔, บทคัดย่อ.

^{๗๑} รัฐทิติยา หิรัณยหา, “แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อ การท่องเที่ยว :
กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอดำรง จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชามานุษยวิทยา, ๒๕๕๔, บทคัดย่อ.

^{๗๒} สุทธิทย์ อบอุ่น, “ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์”, วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ, สาขาพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๐, บทคัดย่อ.

ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการบริหารและการมีส่วนร่วม ระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวกับชุมชนและรัฐ มีศักยภาพมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ขาดการบริหาร ขาดการวางแผนรองรับการท่องเที่ยวและไม่ได้มีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวทั้งจากชุมชนและรัฐ

ทับทิม สุวรรณประภา^{๗๓} ทำการศึกษาเกี่ยวกับการคาดหวังและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่าสภาพของแหล่งท่องเที่ยวยังประสบปัญหาที่ไม่รุนแรง จึงยังไม่ต้องการให้มีการพัฒนา ฟื้นฟูสภาพถ้ำเชียงดาว ซึ่งอาจเป็นเพราะแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาแล้วจะส่งผลให้ตนไม่มีงานทำ แต่ถ้าหากจะมีการพัฒนาประชาชนก็มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

วีระชัย มงคลพันธ์^{๗๔} ได้ศึกษาความต้องการและความพร้อมของประชาชน ท้องถิ่นในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน พบว่าประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความต้องการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ มีความรู้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่ต้องการให้บริการด้านพาหนะรับ – ส่ง ไม่ต้องการให้บริการที่พัก ไม่ต้องการจัดบริการขายอาหารและเครื่องดื่ม ขาดความรู้ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ขาดความพร้อมด้านเงินทุนและทรัพยากรที่ใช้ประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และไม่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

อุดมศักดิ์ วงศ์พันธุ์^{๗๕} ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนชนบทในการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ พบว่าเกิดจากกลไกและเงื่อนไขการพึ่งตนเองทางสังคม ได้แก่ เครือญาติ กลุ่มของเพื่อนบ้านและผู้นำ ทางวัฒนธรรมได้กระชับความเชื่อ ภูมิปัญญาของชุมชนและกลไกด้านการศึกษา ได้แก่ พ่อแม่ ผู้อาวุโส ครูและเพื่อนที่ทำหน้าที่ทำให้เกิดการสืบทอดและการแลกเปลี่ยนความรู้ คุณค่าและความเชื่อ เงื่อนไขได้แก่ ความเป็นเครือญาติ เพื่อนบ้าน ความเชื่อและภูมิปัญญา การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมชุมชนและวัฒนธรรม ทุนนิยม

^{๗๓} ทับทิม สุวรรณประภา, “การคาดหวังและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ, สาขาพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๑, บทคัดย่อ.

^{๗๔} วีระชัย มงคลพันธ์, “ความต้องการและความพร้อมของประชาชน ท้องถิ่นในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒, บทคัดย่อ.

^{๗๕} อุดมศักดิ์ วงศ์พันธุ์, “ศักยภาพของชุมชนชนบทในการพึ่งพาตนเองด้าน เศรษฐกิจ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชามานุษยวิทยา, ๒๕๕๑, บทคัดย่อ.

เดชา ไต้สูงเนิน^{๗๖} ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษา บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นใน ๓ พื้นที่คือ บริเวณศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรม่วงคำ บริเวณถนนเชื่อมต่อระหว่าง ม่วงคำกับบ้านโป่งแยงใน และบริเวณบ้านผานกกก ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการบริหาร การจัดการการท่องเที่ยว มีสาเหตุมาจาก การมอบหมายอานาหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงาน ด้านการท่องเที่ยวไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเกษตรบ้านม่วงคำ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงาน ด้านการท่องเที่ยว ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากร ขาดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างองค์กร และเกิดความขัดแย้งภายในและภายนอก ชุมชน ดังนั้นสิ่งที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน คือ การประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนใน ท้องถิ่นและองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น แต่ต้องเร่งสร้างความสามัคคี เพื่อเพิ่มการต่อรองทางการตลาดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตรให้มากยิ่งขึ้น

ธนพรรณ ธาณี^{๗๗} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบบ้าน วัด โรงเรียน ในการสร้างความเข้มแข็งชุมชน พบว่า รูปแบบการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียน ส่วนใหญ่คือ วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการรณรงค์ต่อ ด้านยาเสพติด การสอนพุทธศาสนา และการอบรมและจริยธรรม

อมรรัตน์ ภิญโญนนตพงษ์^{๗๘} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า รูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสม ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ๔ ด้าน คือ ๑. หลักการของความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอน ๒. โครงสร้างและกลไกความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอน ๓. ประเภทของกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการด้าน การเรียนการสอน ๔. การจัดและดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการที่จะสร้าง ความร่วมมือ

^{๗๖} เดชา ไต้สูงเนิน, “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย มานุษยวิทยา, ๒๕๔๓, บทคัดย่อ

^{๗๗} ธนพรรณ ธาณี, “การพัฒนารูปแบบบ้าน วัด โรงเรียน ในการสร้างความเข้มแข็งชุมชน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔, บทคัดย่อ.

^{๗๘} อมรรัตน์ ภิญโญนนตพงษ์, “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖, บทคัดย่อ.

แหล่งทุนที่สนับสนุนความร่วมมือ การประสานงาน การจัดทำและพัฒนาโครงการ ความร่วมมือ การติดตามและประเมินผลความร่วมมือ

อุบลวรรณ หงส์วิทยากร^{๗๙} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการสร้างความร่วมมือลักษณะไตรภาคีในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ๑. รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมทั้งภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ควรร่วมมือในรูปแบบการวิจัยร่วม โดย ภาครัฐให้การสนับสนุนทุนวิจัย ๒. รูปแบบการสร้างร่วมมือลักษณะไตรภาคีในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ควรจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวก โดยมีผู้แทนจากภาคีทั้งสามฝ่ายร่วมเป็นกรรมการในระดับนโยบาย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคี โดยมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ด้านการพัฒนาบุคลากร มีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระอื่นๆ ให้การสนับสนุนด้านเงินทุน นอกจากนี้ยังพบว่าควรมีการจัดสรรสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นผล จากการวิจัยและพัฒนาอย่างชัดเจนและยุติธรรม และควรมีการ ดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ ๓. แนวทางส่งเสริมการสร้างร่วมมือให้เกิดขึ้น นั้นมี ข้อเสนอว่าให้พัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นภาคีทุกฝ่าย

พรชัย ทองเจือ^{๘๐} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาคุณลักษณะ ๔ ร. ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ ด้าน รู้ นำ รู้ ทน โลก เรียน รู้ ชำนาญ เชี่ยวชาญ ปฏิบัติ รวมพลัง สร้างสรรค์ สังคม และรักษาความเป็นไทย ใฝ่สันติ ๒. ศึกษาความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียน การสอนในโรงเรียน ๓. พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน ๔. ทดลองใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน

^{๗๙} อุบลวรรณ หงส์วิทยากร, “การนำเสนอรูปแบบการสร้าง ความร่วมมือลักษณะไตรภาคีในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริม อุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัยมานุษยวิทยา, ๒๕๔๖, บทคัดย่อ.

^{๘๐} พรชัย ทองเจือ, “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบัน อุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา บริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐. บทคัดย่อ.

ชนบพร วัฒนสุขชัย^{๔๑} ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการสร้างความร่วมมือตามโอกาส ลักษณะความร่วมมือส่วนมาก คือ การจัดสัมมนาทางวิชาการ และจัดอบรมให้กับบุคลากรความร่วมมือส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ส่วนรูปแบบและกลไกความร่วมมือที่น่าสนใจ คือ รูปแบบความร่วมมือในการจัดกลุ่มทาง วิชาการ และวิชาชีพด้านศิลปศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบของความร่วมมือในระดับสถาบันหรือองค์กร ที่เน้นความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ มีกลุ่มบุคคลทำหน้าที่บริหารองค์กร โดยมีกลไกการดำเนินการ คือ ๑. ระดม สมองและระดมทุนเพื่อพัฒนางานวิชาการ ๒. เผยแพร่ ชี้นำ สร้างความรู้ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ ความรู้ด้านศิลปศึกษาในการประกอบอาชีพ ๓. พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ๔. ประสานงาน เครือข่าย และขยายเครือข่ายไปยังหน่วยงานอื่นที่ให้การสนับสนุน

สุวิมล ว่องวานิช^{๔๒} ได้ทำการวิจัยบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการสร้างโอกาส การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน พบว่า บทบาทของผู้เกี่ยวข้องต้องแสดงตามลักษณะ ๓ M คือ เป็นผู้ให้ ก ลังใจ (M๑: Moral Supporter) เป็นผู้ใส่ใจ ก กับ (M๒: Monitor) และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน (M๓: Mentor) ผลการวิจัยพบว่า พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ยังแสดงบทบาทได้สมดุล เน้นบทบาทเป็นผู้ ใส่ใจ ก กับและเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนมากกว่าเป็นผู้ให้ ก ลังใจ มีการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ๔ ร. ด้านรวมพลังสร้างสรรค์สังคมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านรู้ นำ รู้ทันโลก ด้านรักษ์ความเป็นไทยใฝ่สันติ และด้านเรียนรู้ ชำ นานูเชี่ยวชาญ ปฏิบัติ

ปาน กิมปี^{๔๓} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ๑) เครือข่ายการเรียนรู้มีการพัฒนาจากการตระหนักถึง ปัญหาและความต้องการด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการใช้เครือข่ายสังคมเป็นศูนย์กลางการด าเนินงานภายในชุมชน และมีการขยาย

^{๔๑} ชนบพร วัฒนสุขชัย, “การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัด กลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐, บทคัดย่อ.

^{๔๒} สุวิมล ว่องวานิช , “บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการสร้างโอกาส การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐, บทคัดย่อ.

^{๔๓} ปาน กิมปี, “การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐, บทคัดย่อ.

เชื่อมโยงกับ องค์กรเครือข่ายในภาครัฐ เอกชน ชุมชน ธุรกิจหรือองค์กรวิชาการ เพื่อกระตุ้นให้เกิด กระบวนการ เรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายการพึ่งตนเองของ ชุมชนเป็นหลัก ๒) กิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนที่พบในเครือข่ายการเรียนรู้ มีทั้งกิจกรรมในด้าน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแก้ปัญหา อันเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ด้านพัฒนาข่าวสารข้อมูล และ ด้านพัฒนาทักษะอาชีพโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนการจัด กิจกรรมถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการ โดยองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยการใช้ความรู้จากการศึกษาแบบทางการเสริมต่อด้วยการศึกษาออกโรงเรียนและ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย อันเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ๓) ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายการเรียนรู้ การศึกษาออกโรงเรียนที่สำคัญ คือ ปัจจัย ภายนอก ได้แก่ การเผยแพร่แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการ พัฒนา การให้ความสำคัญ และความต่อเนื่องของรัฐบาลต่อนโยบายการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ของชุมชน ความร่วมมือและการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยภายใน ได้แก่ ๑๐๕ ความตระหนักในปัญหาของชุมชน การมีผู้นำชุมชนที่มีความสามารถในการสร้างกระบวนการ เรียนรู้ ของกลุ่มการจัดกิจกรรม การศึกษาออกโรงเรียนในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับ การแก้ปัญหา ของชุมชน ตลอดจนความสามารถในการประสานเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่าย โดยเน้นการจัด กระบวนการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

แผนงานวิจัยนี้การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย จำนวน ๒ โครงการ คือ โครงการวิจัยที่ ๑ จะได้คู่มือถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ๑ ชุด ส่วนโครงการวิจัยที่ ๒ จะได้ความรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตมาตรฐานยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๑ ชุด นอกจากนั้น ยังได้นวัตกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนวิชาการ ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจ

แผนงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือ เพื่อการพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การท่องเที่ยวเชียงราย วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เป็นต้น คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่ ดังนั้น แผนบูรณาการการวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคม ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ประโยชน์เชิงนโยบาย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนาม ภาคเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ จากภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น ประชาชน นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคีเครือข่าย จำนวนทั้งหมด ๕๐ คน เพื่อให้ได้ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการศึกษาจาก พื้นที่การวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ

๓.๒.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการศึกษาจากในพื้นที่การเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมพัฒนาการมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีประชากร และ ผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

๓.๒.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่

ก. ภาครัฐ จำนวน ๕ คน

๑. นายอำเภอเชียงแสน
๒. ปลัดอำเภอเชียงแสน
๓. เกษตรอำเภอเชียงแสน
๔. วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
๕. การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย

ข. เทศบาลตำบลบ้านแซว จำนวน ๕ คน

๑. นายกเทศบาลตำบลบ้านแซว
๒. รองนายกเทศบาลตำบลบ้านแซว
๓. สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านแซว
๔. ผู้อำนวยการศึกษา
๕. นักพัฒนาชุมชน

ค. ประชาชน จำนวน ๓๐ คน

ง. ผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ คน

จ. ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวเนื่อง จำนวน ๑๐ คน

รวมทั้งหมด จำนวน ๖๐ คน

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วยดังนี้คือ

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์

- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้ คือ

๑. เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒. เพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- กำหนดประเด็นที่ต้องการทราบ เช่น

๑. ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีเทคนิคและวิธีการ
เช่นไรบ้าง

- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศไทย เมียนมาร์ และสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว การท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
- เทคนิคและวิธีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศไทย เมียนมาร์ และ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรมีลักษณะแบบไหนถึงจะโปรโมทและประชาสัมพันธ์ให้
ได้ผลที่เป็นรูปธรรม

- ผลที่ได้จากการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศไทย
เมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการตอบรับมากน้อยขนาดไหน อย่างไรบ้าง
และควรปรับปรุงแก้ไข ในด้านไหน อย่างไรบ้าง

๒. การพัฒนามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีรูปแบบ
และกระบวนการอย่างไรบ้าง

- บริบทของกลุ่มประเทศไทย เมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
มีประวัติและความเป็นมาอย่างไรบ้าง

- กลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศไทย เมียนมาร์ และ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีรูปแบบและกระบวนการ แบบไหนบ้าง

- ผลที่ได้จากการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย เมียน
มาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บข้อมูลในการศึกษาเรื่อง การเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลทั้ง เอกสารและภาคสนาม ภาคเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีขั้นตอนดังนี้

๑. ในเดือนตุลาคม ๒๕๖๕ ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้อง จำนวน ๓ บท และแบบสอบถาม เพื่อประกอบในการทำสัญญางานวิจัย

๒. ในเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๖๕ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเชื่อมโยง กับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการสัมภาษณ์ จำนวน ๕๐ คน

๓. ในเดือนมกราคม ๒๕๖๖ จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบ ไปด้วยภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น ประชาชน/นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งการ เชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๔. ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์ และการสนทนา กลุ่มย่อย เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และนำเสนอรายงานความก้าวหน้า จำนวน ๔ บท ต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และกรอกข้อมูลลงในระบบ Nriis

๕. ในเดือนมีนาคม-เมษายน ๒๕๖๖ แก้ไขงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำ จากนั้นเขียนบทความความวิจัยส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

๖. ในเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๖๖ นำส่งรายงานการวิจัยร่างสมบูรณ์ จำนวน ๕ บท ต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และปรับการแก้ไข และกรอกข้อมูลลงในระบบ Nriis

๗. ในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม นำส่งรายงานการวิจัยร่างสมบูรณ์ จำนวน ๕ บท ต่อ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และปรับการแก้ไข จากนั้นขออนุมัติปิดงานวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วยดังนี้คือ

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ทั้งด้านเอกสารแบบสัมภาษณ์และภาคสนาม แล้วจับประเด็นเนื้อหาสาระไปพร้อมกับนำมาสรุปเป็นผลการวิจัยเป็นรูปแบบความเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนำเสนอ

๒. การตรวจสอบข้อมูล หลังจากที่ได้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่

๒.๑ การตรวจสอบ ด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

๒.๒ การตรวจสอบผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์

๒.๓ การตรวจสอบวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม กรณีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

๓. สรุปแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนา การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ก่อนจะมีการประมวลผลและพัฒนาเป็นรูปแบบมีส่วนร่วมกึ่งมาตรฐาน (ขั้นการพัฒนาตัวแบบ (Develop Model) เพื่อนำเข้าสู่การวิจัยเชิงเอกสารและคุณภาพ นวัตกรรม

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ ดังนี้ คือ

๑. ศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒. เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนางานวิจัย โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสรุปประเด็นการนำไปสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๓. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ การเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๔. สรุปผลการวิจัย โดยได้องค์ความรู้และนวัตกรรม ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

๑. มีการพัฒนาถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่องานวิจัย

๒. มีการพัฒนามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ในบทที่ ๔ นี้ได้นำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้ คือ

- ๔.๑ การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ๔.๒ มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิเคราะห์เอกสารดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ลงพื้นที่สังเกตการณ์ต่าง ๆ การจัดสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อนำความคิดเห็นและแนวทางในการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

- ๔.๑.๑ บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
- ๔.๑.๒ กระบวนการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๔.๑.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๔.๑.๔ วิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้

๔.๑.๑ บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย

การท่องเที่ยวทั้งอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังจะเห็นคำขวัญของจังหวัดที่ว่า “เหนือสุดยอดในสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง” ถือว่าเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและเป็นเมืองท่องเที่ยว ในพื้นที่จะกล่าวถึงบริบทการท่องเที่ยวของทั้ง ๒ แห่ง ดังนี้

๔.๑.๑.๑ บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสน

บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสน ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ดังจะเห็นได้ว่าแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่ยาวที่สุดในเขตอาเซียน หล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนในพื้นที่อนุภูมิภาคแห่งนี้มาอย่างยาวนาน พื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบนบริเวณเมืองโบราณเชียงแสนนี้มีลักษณะเป็นที่ราบรูปสามเหลี่ยม มีแม่น้ำสาขาไหลลงสู่แม่น้ำโขงหลายสาขา เช่น น้ำสาย น้ำคำ น้ำกก ซึ่งเป็นภูมิประเทศและแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร และมีภูมิอากาศเหมาะแก่การอยู่อาศัย จึงถือได้ว่าเป็นบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่ยืนยันได้ว่าพื้นที่นี้มีความเหมาะสม เนื่องจากพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เรื่อยมาจนกระทั่งช่วงเวลาก่อนที่พญามังรายจะสถาปนาอาณาจักรล้านนา ดังปรากฏหลักฐานว่ามีชุมชนมากมายเกิดในบริเวณนี้ ดังตำนาน เช่น ตำนานสุวรรณโคตมคำ พงศาวดารการเมืองเงินยางเชียงแสน และตำนานสิงหนวัติกุมาร เป็นต้น เมื่อพิจารณาร่วมกับหลักฐานร่วมกับหลักฐานทางโบราณคดีที่ยังคงหลงเหลือให้ศึกษาก็เป็นหลักฐานยืนยันได้อีกทางหนึ่ง^{๘๔}

ชุมชนเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนเป็นพื้นที่ที่ประชาชนเรียกว่า “ในเวียง” เขตกำแพงเมืองเชียงแสน เพราะอำเภอเชียงแสนเป็นเขตอำเภอที่มีความสำคัญ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีซากโบราณสถานของเมืองเชียงแสนเก่าอยู่ในบริเวณตัวเวียง หรือในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวและท่าเรือขนส่งสินค้าที่สำคัญในภาคเหนือ นอกจากนี้อำเภอเชียงแสนมีพื้นที่เรียกว่าสามเหลี่ยมทองคำ ในพื้นที่บ้านสบรวก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย อันเป็นบริเวณที่บรรจบกันของชายแดนสามประเทศ คือ ไทย ลาว และเมียนมา

การท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีหลายด้าน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เริ่มจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สืบเนื่องจากอำเภอเชียงแสนเป็นเมืองเก่ามีวัดต่าง ๆ ที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น วัดพระธาตุจอมกิตติ ซึ่งเป็นวัดหนึ่งในแก้าจอมของแหล่งท่องเที่ยว ๙ วัดในจังหวัดเชียงราย วัดพระธาตุปูเข้า วัดเจดีย์หลวงและวัดพระธาตุผาเงา เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็เป็นการท่องเที่ยวที่คงเป็นธรรมชาติไว้ เช่น ดอยชะงัหรือดอยช้างงู สามเหลี่ยมทองคำ พิพิธภัณฑสถาน รวมถึงโฮมสเตย์บ้านท่าคันทอง ตำบลบ้านแซว เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เริ่มต้นจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน วัดเก่าแกในประวัติศาสตร์เขตเทศบาลเวียงเชียงแสน โดยร่วมกันระหว่างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนและการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และ

^{๘๔} จันจิรา วิชัยและคณะ. อัตลักษณ์และแนวทางการพัฒนาเมืองโบราณเชียงแสนสู่พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย, (เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๐๖.

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การทำเรือเชียงแสน สามเหลี่ยมทองคำ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มผู้ประกอบการประมงบ้านสบกก ตำบลบ้านแซว

การท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนจะเน้นเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นส่วนมาก เพราะเชียงแสนเป็นเมืองเก่าตั้งแต่สมัยอาณาจักรโยนกนาคนาคพันธ์ ซึ่งเป็นปฐมประวัติศาสตร์แห่งประเทศไทย จึงมีการจัดการท่องเที่ยวตามวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเวียงเชียงแสน ซึ่งร่วมกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงแสน โดยเริ่มต้นจากพิพิธภัณฑ์แล้วนั่งรถรางไปแหล่งประวัติศาสตร์มีวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน หลังจากนั้นก็จะไปวัดไหว้พระธาตุจอมกิตติ ไปสามเหลี่ยมทองคำและย้อนกลับมาวัดพระธาตุผาเงา ซึ่งปัจจุบันมีสกายวอล์คหรือที่คนเรียกว่า “สกายวอล์คสามแผ่นดิน” เป็นไฮไลน์ของการท่องเที่ยว มองเห็นวิวทัศนียภาพระหว่างไทย ลาวและเมียนมาเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้กลับมาเยี่ยมชมเชียงแสนในอนาคตอีก

๔.๑.๒ บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ

บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ตามทรรศนะของนายทัศนัย สุธาพจน์ อดีตนายอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย^{๘๕} แม้ว่า อ.เชียงของ จ.เชียงราย จะเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมการค้าถึง ๓ ประเทศ “ไทย-จีน-ลาว” รวมทั้งยังเป็นเมืองที่รัฐบาลปักธงให้เป็น ๑ ในเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่เมืองแห่งนี้ก็ยังคงเป็นเพียงแค่ “ทางผ่าน” ด้านการค้าเท่านั้น ทว่าแนวทางการพัฒนาเมืองเชียงของในวันนี้เริ่มมียุทธศาสตร์อย่างชัดเจน แถมยังเป็นเมืองที่มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า และการท่องเที่ยวที่ครบวงจร

“ประชาชาติธุรกิจ” ได้มีโอกาสร่วมทริปเดินทางในทริป “เที่ยวข้ามภาคเชิงวัฒนธรรม ศาสนา และวัฒนธรรม” กับโรงแรมฟอร์จูน ริเวอร์วิว เชียงของ จังหวัดเชียงราย พร้อมสัมภาษณ์ “ทัศนัย สุธาพจน์” นายอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ถึงแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของเมืองเชียงของไว้ ดังนี้ นายอำเภอทัศนัยบอกว่า หลังจากที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ถูกประกาศให้เป็นเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้เชียงของมีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจการค้าและการท่องเที่ยว ปัจจุบันมีการเชื่อมโยงระบบการขนส่งด้านคมนาคมครบทั้ง ๔ มิติ ได้แก่ ๑. ทางบก ที่มีถนนเส้นทางสาย RmA เชื่อมการขนส่งกับทางจีนและ สปป.ลาว ๒. ทางน้ำ โดยเชียงของเป็น ๑ ในเมืองที่มีท่าเรือสากล สามารถรองรับเรือสากลได้ ๓. ทางราง โดยมีเส้นทางรถไฟสายใหม่เด่นชัย-เชียงราย-เชียงของ รองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจอาเซียนและการเติบโตของจีน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้างศูนย์ขนส่งสินค้ามูลค่ากว่า ๒,๐๐๐ ล้านบาท สำหรับรองรับระบบรางในอนาคตอีกด้วย และ ๔. ทางอากาศ โดยขณะนี้ทางอำเภอมีแผนพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่สนามบินเก่า

^{๘๕} <https://www.prachachat.net/tourism/news>. ค้นคว้าเมื่อ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

ที่เคยใช้ในสมัยสงครามคอมมิวนิสต์ ให้กลับมาใช้งานได้ ซึ่งหากทุกอย่างเป็นไปตามแผนก็จะทำให้อำเภอเชียงของมีมิติของการเดินทางและการคมนาคมที่ครบทุกมิติ

สำหรับการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว นั้น นายทัศนัย สุธาพนันท์ บอกว่า ขณะนี้อำเภอเชียงของ ได้วางยุทธศาสตร์พร้อมวางโพสิชันนิ่งของเชียงของให้เป็น “สปอร์ตซิตี” โดยการพัฒนาเมืองของจังหวัดบุรีรัมย์เป็นต้นแบบ และใช้ต้นทุนเรื่องการมีวัฒนธรรม ธรรมชาติและวิถีชีวิตที่สวยงามของเชียงของมาเป็นจุดขายหลัก โดยได้วางกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาไว้อย่างหลากหลาย อาทิ จัดให้มีเส้นทางท่องเที่ยวโดยจักรยาน ในพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำโขง การจัดให้มีกิจกรรมและการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มบิกไบค์ กิจกรรมการวิ่งมาราธอน ฯลฯ “ที่ทำไปแล้วคือ ปั่นจักรยานสปอร์ต ๔ ชีซั่น ๔ เส้นทาง ๔ บรรยากาศ บริเวณริมโขง และมีกิจกรรมวิ่งมาราธอน ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีมาก เป็นรองแค่ที่บุรีรัมย์และที่เชียงคาน หนองคายเท่านั้น ส่วนกลุ่มบิกไบค์นั้น ปีนี้เราจะมีจัดงานบิกไบค์วิค แล้วมีคาราวานบิกไบค์ต่อไปที่จีนด้วย”

นายอำเภอทัศนัย สุธาพนันท์ บอกด้วยว่า ในปี ๒๕๖๑ นี้ อำเภอเชียงของได้รับงบประมาณสำหรับพัฒนาภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองมาแล้วประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ ล้านบาท โดยเชื่อว่าหลังจากนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ และมีการยกระดับให้ “เชียงของ” ขยับเป็นเมืองท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้ได้อย่างโดดเด่นและชัดเจน และสวยไม่แพ้นครพนมและหนองคายที่ได้พัฒนาภูมิทัศน์ไปก่อนหน้านี้แล้วยกตัวอย่าง เช่น โครงการพัฒนาเส้นทางจักรยานเลียบริมน้ำโขงบ้านหัวเวียง โครงการสร้างถนนปั่นจักรยานสายทางเลียบริมน้ำโขงบ้านโจ้โก้ โครงการศูนย์แสดงสินค้าวัฒนธรรมไทยลื้อ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพห้วยน้ำช้าง โครงการสร้างลานสาธารณะปลาบึกยักษ์ ๗ สี เป็นต้น

นอกจากนี้อำเภอเชียงของยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกจำนวนมาก อาทิ วัดใหม่ศรีร่มเย็น วัดพระธาตุ ๕ เจดีย์ วัดศรีดอนไชย วัดพระแก้ว วัดหลวง ฯลฯ รวมถึงต่อยอดท่องเที่ยวชุมชนให้ตอบโจทย์เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ซึ่งขณะนี้ได้จัดให้มีถนนคนเดินที่หลากหลายแนว เรียกว่านักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวในแบบที่ตัวเองชื่นชอบได้ “เรามีแผนทำสกายวอล์ค ซึ่งเป็นระเบียงแก้ว สำหรับเป็นจุดเดินชมวิวและความสวยงามของแม่น้ำโขงที่เป็นโค้งหักศอก ซึ่งเรียกว่าจุดชมวิวห้วยทรายมาน และจะเป็นอีกหนึ่งจุดเดินขึ้นที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวเชียงของในอนาคต”

นายอำเภอเชียงของ ย้ำว่าจากแนวทางยุทธศาสตร์ใหม่ทางด้านการท่องเที่ยว พร้อมทั้งการสร้างแลนด์มาร์กใหม่ ๆ ให้เชียงของในช่วงปี ๒ ปีนี้ จะทำให้ตัวเลขนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทันตาเห็นอย่างแน่นอน โดยทางอำเภอเชียงของได้ตั้งเป้าว่า จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจังหวัดเชียงรายทั้งหมดประมาณ ๓ ล้านคนต่อปีนี้จะต้องเดินทางเข้าไปที่อำเภอเชียงของไม่ต่ำกว่า ๒ ล้าน

คนต่อปี โดยคาดหวังให้เชียงใหม่ เป็น the best destination และเป็นเมืองปลายทางแห่งความสุขของนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก

นายวิรุฬห์ สิทธิวงศ์^{๔๖} นายอำเภอเชียงของ คนปัจจุบัน ได้กล่าวถึงบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของว่าการท่องเที่ยวเชียงของเป็นการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ เช่น หมู่บ้านไทลื้อบ้านท่าข้ามศรีดอนชัย ถนนคนเดินและเยี่ยมชมวัดในเขตเทศบาลอย่างเช่น วัดพระแก้ว วัดศรีดอนชัย วัดหลวง เป็นต้น อีกกิจกรรมที่ไม่พลาดเลยคือการตักบาตรริมโขงในช่วงเช้าวันเสาร์-อาทิตย์ ปกติมีพระมาบิณฑบาตทุกเช้าอยู่แล้ว แต่วันเสาร์-อาทิตย์จะมีคนเยอะกว่าวันปกติ นักท่องเที่ยวจะประทับใจในการมาพักผ่อนที่อำเภอเชียงของ ซึ่งเป็นอำเภอติดแม่น้ำโขงและข้ามฟากไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วกลับมาพักค้างคืนในฝั่งประเทศไทย

มีอีกกิจกรรมที่ไม่ควรพลาดคือการจัดจุลลภูมิจึงมีวัดที่จัดจุลลภูมิจึงเป็นประจำต่อเนื่องกันมาหลายปีแล้ว เช่น วัดท่าข้ามศรีดอนชัย วัดหาดบ้าย และวัดเทพนิมิตสุดเขต ทำให้เจ้าภาพและผู้มาร่วมทำบุญจุลลภูมิจึงแล้ว ทำให้อยากมาเป็นเจ้าภาพร่วมในปีถัดไปและชวนญาติ เพื่อนพ้องมาร่วมเป็นเจ้าภาพทุกปี ทำให้เศรษฐกิจการค้า กิจกรรมที่พักโรงแรม การตลาด การท่องเที่ยวในอำเภอเชียงของเติบโตมากขึ้น

๔.๑.๒ กระบวนการการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กระบวนการการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร โดยการสัมภาษณ์ลงพื้นที่สังเกตการณ์ต่าง ๆ จากสภาพจริง โดยมีชุดกิจกรรม จัดสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อนำความคิดเห็นและแนวทางในการมีกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย รวมทั้งหมด จำนวน ๖๐ คน ณ พื้นที่บ้านสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และพื้นที่บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งทั้งอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ ถือเป็นพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวในอนาคต

เริ่มต้นจากบ้านสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน ได้มีการจัดกิจกรรมกลุ่มระดมความคิดเรื่องการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะกระบวนการหรือผลกระทบต่อการท่องเที่ยวซึ่งมีกระบวนการของการท่องเที่ยวอยู่หลายประการ ในการประชุมกลุ่มสามารถวิเคราะห์ประเด็นออกมา ดังนี้ ๑. การพัฒนาคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ ๒. การเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้าใจตัวเองว่ามีดีอะไรและต่อยอด นำเสนอจาก

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายวิรุฬห์ สิทธิวงศ์, นายอำเภอเชียงของ (คนปัจจุบัน) เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖.

ทรัพยากรที่มี ไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะไม่ใช่อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ๓. การตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อแสวงหาตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน และสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนั้น เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการนำเที่ยวให้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมเพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าเส้นทางการท่องเที่ยว ๔. การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้และประสบการณ์ร่วมกันเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งได้ในระยะยาว โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนเสมอไป ๕. การประเมินผลด้วยตัวชี้วัดความสุขของชุมชนและนักท่องเที่ยว เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ ดังนั้นตัวชี้วัดความสำเร็จจึงไม่ใช่เพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนที่เท่าเทียม มีความสุขร่วมกัน

วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิผลที่สุดและง่ายที่สุดคือการพูดคุยเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพนักงาน มีการกล่าวกันด้วยว่าวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ที่ดีที่สุดได้แก่จ้างคนที่ฉลาดที่สุดแล้วให้บุคคลคนนั้นได้มีโอกาสคุยกับทุกคนให้มากที่สุด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วเมื่อองค์กรได้จ้างพนักงานที่เก่งหรือฉลาดเข้ามาทำงาน องค์กรก็มักจะมอบหมายที่ยากและเยเยที่สุดให้กับบุคคลผู้นั้น จนเขาเองไม่มีเวลาที่จะคุยกับใคร จะสังเกตเห็นได้ว่าการพูดคุยระหว่างพนักงานนั้นก่อให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างบรรยากาศและเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีโอกาสได้เจอกัน และมีการพูดคุยที่แลกเปลี่ยนความรู้ถือเป็นวิธีการหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กร บางองค์กรแทนที่จะสนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสพูดคุยกันกลับคอยห้ามและดูพนักงานได้มีการพูดกัน ทำให้เมื่อเข้าไปที่องค์กรนั้นเหมือนกับเข้าไปในป่าช้า ไม่มีพนักงานคนไหนอยากจะพูดคุยกัน ทำให้การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

จากการระดมความคิดพบว่าปัจจัยความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วยภาวะผู้นำและกลยุทธ์ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การถ่ายทอดความรู้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้บริหารต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนผลักดันสร้างบรรยากาศให้เกิดการทำงานเป็นทีมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน ประเด็นที่ ๒ วัฒนธรรมองค์กร เพราะวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคล ซึ่งบางครั้งอาจเกิดปัญหาไม่ยอมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพราะกลัวความสำคัญของตนเองจะหมดไป ซึ่งเป็นหนึ่งในสิ่งที่กีดกันไม่ให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ จึงต้องมีการจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับองค์กร เพราะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนและเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการที่คนในองค์กรเปลี่ยนแปลง

ได้ยาก การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการที่คนในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน และถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องทำ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชื่อและพฤติกรรมที่องค์กรต้องการปรับเปลี่ยนเพื่อเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นมาได้ โดยกระบวนการนี้ต้องเน้นไปที่เรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่ ๓ การสื่อสาร ถือเป็นหัวใจหลักที่ทำให้คนเข้าใจถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น สิ่งที่ต้องการสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจคือ เป้าหมายคืออะไร สิ่งที่กำลังทำคืออะไร และมีแนวทางการไปถึงเป้าหมายอย่างไร ซึ่งองค์กรจะต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบและทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตรงเป้าหมายที่องค์กรต้องการให้การจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้เกิดขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมโดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก ๓ อย่างด้วยกัน คือ เนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมาย และช่องทางในการสื่อสาร เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ทำได้ง่ายขึ้นสามารถค้นหาความรู้และดึงองค์ความรู้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการทำงานหรือต่อยอดสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ง่ายยิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๔ กระบวนการและเครื่องมือ เปรียบเสมือนแกนหลักที่จะช่วยให้พฤติกรรมของการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรสามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้นซึ่งการเลือกใช้เครื่องมือและกระบวนการต้องให้ความสำคัญกับความรู้ทั้ง ๒ ประเภท คือ Tacit คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวคนจะสามารถสื่อสารได้ดีที่สุดผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เครื่องมือยังสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานรวมถึงอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประเด็นที่ ๕ การวัดผล เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยบ่งบอกถึงสถานะของกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผลจากการวัดจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลที่จะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องในกระบวนการต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้จุดประสงค์ของการวัดผลแท้จริงแล้วไม่ใช่เชิงควบคุมแต่เป็นเชิงการจัดการและการเรียนรู้พัฒนา ประเด็นที่ ๖ โครงสร้างขององค์กร ต้องเอื้อต่อการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเด็นที่ ๗ การเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกระดับในการสร้างความเข้าใจ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยน ส่งต่อความรู้ระหว่างกัน

จากการสัมภาษณ์ ดร.กษิตศ พพระเสริณ รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ^{๘๗} อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๖ รองนายกเทศมนตรี

^{๘๗} สัมภาษณ์ ดร.กษิตศ พพระเสริณ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ อำเภอเชียงของ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๖.

เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พูดว่า อำเภอเชียงของนั้นมี ๕ ดี อาหารดี อากาศดี คนดี สินค้าดี และสถานที่ท่องเที่ยวดี โดยเริ่มต้นจาก **อาหารดี** เพราะแม่น้ำโขง เป็นแหล่งที่มีแร่ธาตุมาก เช่น ปลาแม่น้ำ สาหร่าย (โก) สัตว์ป่าที่ชาวบ้านนำมาขายตามฤดูกาล ข้าว ซึ่งเป็นผลผลิตของชาวนาเป็นข้าวที่ผ่านการผลิตโดยใช้ปุ๋ยเกษตรอินทรีย์ พืชผักผลไม้ซึ่งเป็นผลไม้ตาม ฤดูกาลและผลไม้ที่ส่งมาจากประเทศจีนเพราะการขนส่งมาทางเรือแม่น้ำโขง รวมถึงขนส่งมาทาง ประเทศลาว ปัจจุบันมีเทคโนโลยีการเกษตรมาช่วยทำให้อาหารมีคุณภาพมากกว่าเดิม **อากาศดี** ที่ ด้วยน้ำโขงไหลมาจากประเทศจีน ผ่านสภาพเมียนมาร์ ลาวและประเทศไทย ในน้ำจะเย็นสบาย เป็นที่ อาศัยของสัตว์น้ำและสัตว์น้ำมีกุ้ง หอย ปูปลาที่ประชาชนจับมาแล้วนำมาขายก็จะอุดมด้วยสารอาหาร ที่มีคุณค่าทางอาหารดีเพราะทั้งในน้ำและอากาศทั่วไปก็เอื้อต่อการมีชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ มีสารอาหาร ที่ดี ประกอบกับอากาศที่อำเภอเชียงของไม่ร้อนมากเกินไป เพราะมีน้ำโขงหล่อเลี้ยงจึงทำให้อากาศดี ตลอดปี **คนดี** ประชาชนในอำเภอเชียงของมีหลายชาติพันธุ์ เพราะมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน แต่มีกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากสิบสองปันนา ไตลื้อ และอีกส่วนหนึ่งเป็นคนพื้นเมืองที่อยู่ มาก่อน มีพี่น้องชนเผ่าถึง ๙ ชนเผ่า ที่บอกว่าเป็นคนดีเพราะคนเชียงของเป็นคนอ่อนหวาน มีการศึกษาดี มีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น **สินค้าดี** เพราะสินค้าที่เชียงของเป็นสินค้าที่ผลิตจากกลุ่ม เกษตรกรพื้นบ้านซึ่งรวมตัวกันผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี เช่น ข้าวก็เป็นข้าวไรซ์เบอร์รี่หรือข้าวที่ใช้ปุ๋ย อินทรีย์ชีวภาพในการปลูกและดูแลธรรมชาติไม่ใช่สารเคมี อีกประการในเชียงของยังมีพี่น้องชนเผ่าอีก ๙ ชนเผ่าก็มีสินค้าที่ผลิตโดยชาวบ้านหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือที่เรียกว่ากลุ่มโอท็อป ที่ขาดไม่ได้ เลยคือกลุ่มไตลื้อ ไตยวนที่มีการผลิตผ้าทอไตลื้อซึ่งเป็นที่ยุ้จักของคนทั่วไป รวมทั้งเป็นสินค้าที่มีคน สั่งซื้อจนกลุ่มชาวบ้านที่เป็นสมาชิกผลิตไม่ทัน มีสินค้าอีกหลายชนิดที่ประชาชนในพื้นที่นำมาขาย ในช่วงตลาดถนนคนเดินล้วนแต่เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและผ่านมาตรฐานการผลิตที่น่าเชื่อถือ **สถานที่ท่องเที่ยวดี** อำเภอเชียงของเป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแนวชายแดน มีสถานที่ ที่ท่องเที่ยวที่ลือชื่อมากมาย เช่น หมู่บ้านไตลื้อบ้านท่าข้ามศรีดอนชัย วัดพระธาตุศรีร่มเย็น วัดเทพนิมิต สุดเขต ถนนคนเดินและเยี่ยมชมวัดในเขตเทศบาลอย่างเช่น วัดพระแก้ว วัดศรีดอนชัย วัดหลวง เป็นต้น อีกกิจกรรมที่ไม่พลาดเลยคือการตักบาตรริมโขงในช่วงเช้าวันเสาร์-อาทิตย์ ในส่วนของเทศบาล ตำบลเวียงเชียงของ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ พิพิธภัณฑ์ปลาบึก กาดกองเก่า ผาถ่าน กาดกอง แก้ว วัดแก้ว วัดหลวง วัดหาดไคร้ เป็นต้น

๔.๑.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของวัดและชุมชนในอำเภอเชียงแสนหรืออำเภอเชียงของ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษานโยบาย และการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น ๒. เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของทั้งสองอำเภอ ๓. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ๔. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน

ผลจากการลงพื้นที่พบว่า นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ โดยได้กำหนดกรอบการทำงานอยู่ ๓ เรื่องที่สำคัญของประเทศ คือ เป็นไปตามกลไกของนโยบายรัฐซึ่งรัฐบาลได้น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยเน้นภาคเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ความร่วมมือและชุมชนเข้มแข็ง ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่าการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ สืบสาน วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้/วิถีชีวิตชุมชนดีขึ้น และเป็นการตอบสนองความต้องการชุมชนในการฟื้นฟูความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ ต้องมีการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นแนวทางการจัดการวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น แบ่งเป็นเครือข่ายภายในชุมชน โดยใช้แนวทางของคำว่า “บวร” หมายถึง ความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาญวิทย์ เกษตรศิริ ประเด็นที่ ๔ ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเห็นว่า การท่องเที่ยวในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการจัดการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน^{๔๔}

ความสำคัญที่กล่าวมาส่งผลให้มีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย โดยมี เป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศเป็นหลัก ทำให้เกิดการเร่งรัดพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแรงผลักดันจากทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อผลประโยชน์ตรงกันคือ รายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวที่แม้จะเติบโตขึ้นทุกปีแต่เป็นการเติบโตบนฐานความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมต่อคนในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาต้องถูกทบทวน เกิดการปรับตัวจัดสมดุลใหม่ เห็นได้จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มีการปรับตัว เรื่องนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเชียงแสนและเชียงของ การส่งเสริมการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้และสนใจเยือน แหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การส่งเสริมการตลาดอาจ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการพูดแบบ

^{๔๔} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗).

ปากต่อปากเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการท่องเที่ยว การนำเสนอที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน อาจเป็นการประชาสัมพันธ์การจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการจัดนิทรรศการภาพถ่าย การใช้สื่อมัลติมีเดีย ปฏิสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบเนื่องต่อไป ซึ่งการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์จะนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนวิถีในการดำเนินชีวิตเป็นจุดขาย และสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้และสัมผัสประสบการณ์ จนเกิดเป็นกระบวนการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับอำเภอ เริ่มจากอำเภอเชียงแสน จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมงานเทศกาลสงกรานต์ปีใหม่เมืองล้านนา โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสนและหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว “ป่าเวณี ปีใหม่เมืองสงกรานต์นี้ ดีเจียงแสน ๒๕๖๖” ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ มีกิจกรรมตามกำหนดการ วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๖ มีขบวนแห่พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองเชียงแสน ขบวนแห่เทพีสงกรานต์เชียงแสน พิธีเปิดงานประเพณีสงกรานต์เชียงแสนและการเดินแบบการกุศล วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๖ มีกิจกรรมการแข่งขันเรือยาวประเพณี การประกวดเทพบุตรสงกรานต์เมืองเชียงแสน ประจำปี ๒๕๖๖ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ การแข่งขันประเพณี (รอบตัดสิน) การประกวดเทพีสงกรานต์เมืองเชียงแสน ประจำปี ๒๕๖๖

นอกจากนี้ได้ร่วมกับอำเภอเชียงแสนจัดกิจกรรมเส้นทางสักการะพระบรมธาตุ จังหวัดเชียงราย และกิจกรรมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สัมพันธ์จังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ตามรอยเส้นทางธรรมแห่งศรัทธา วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเชียงของ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงของ เทศบาลตำบลเวียงเชียงของและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์สถานการณ์การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของเริ่มต้นจากเยี่ยมชมความสวยงามวัฒนธรรมไทยลื้อ วัดท่าข้ามศรีดอนชัย ซึ่งมีมูมจำลองครัวไฟ ประวัติน้ำลื้อบ้านศรีดอนชัยและผ้าทอไทลื้อ ณ วัดท่าข้ามศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ บางส่วนไปเยี่ยมชมยังวัดพระธาตุศรีร่มเย็น ในเขตตำบลเดียวกัน บางส่วนที่ไม่ย้อนไปยังวัดพระธาตุศรีร่มเย็นก็ไปไหว้พระต่อยังวัดศรีดอนชัย ตำบลเวียง ซึ่งเป็นที่ตั้งหลวงพ่อเพชร แล้วไปนมัสการเจ้าคณะอำเภอเชียงของ วัดสบสม และวัดต่าง ๆ ตามเส้นทางบุญตามลำดับ คือ วัดหาดไคร้ วัดหลวง วัดพระแก้วและวัดเทพนิมิตสุดเขต ในระหว่างเส้นทางได้เยี่ยมชมธรรมชาติพิพิธภัณฑสถานปลาบึก กาดกองเก่า ผาถ่าน กาดกองแก้ว และสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น มีกิจกรรมเด่น ๆ ดังนี้

๑. การจัดขบวนสงฆ์พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่อำเภอเชียงของ ที่ยาวที่สุดในโลก ใช้รถแห่กว่า ๑๐๐ คัน ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์จากวัดต่าง ๆ องค์การภาคีภูมิภาคเอกชน องค์การสาธารณกุศล จำนวน ๑๐๐ องค์ ออกขบวนแห่จากโรงเรียนเชียงของวิทยาคม ไปรอบอำเภอเชียงของ ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ชมพระพุทธรูปเพื่อเป็นสิริมงคลเนื่องในวันสงกรานต์ รวมทั้งประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

๒. การแสดงฟ้อนต้อนรับเทศกาลปีใหม่เมืองและการเต้นบาร์โสลอบของกลุ่มพัฒนาสตรีเชียงของในชุด “Chiang Khong Best Destination-เชียงของเมืองปลายทางความสุขที่หลากหลาย” จำนวนช่างฟ้อน ๑,๕๐๐ คน

๓. การจัดประเพณีสงกรานต์ร่วมกับเมืองห้วยทราย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เกาะดอนโป่ง กลางลำแม่น้ำโขง มีการแสดงทางวัฒนธรรม การก่อเจดีย์ทราย การเล่นน้ำสงกรานต์ การจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นของทั้ง ๒ ประเทศ ซึ่งมีเรือคอยรับส่งนักท่องเที่ยว (ไป-กลับ) ในราคาเพียง ๓๐ บาท

๔. งานประเพณีสงกรานต์ม้ง มีชนเผ่าชาติพันธุ์ม้งจากทั่วประเทศมาร่วมงาน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประเพณีในช่วงสงกรานต์ของอำเภอเชียงของ ที่น่าสนใจ ได้แก่ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ งานประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก, วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๖ พิธีบวงสรวงสักการะพระยาจิตตวงษ์ (เจ้าน้อย) เจ้าเมืองเชียงของ คนสุดท้าย

๔.๑.๔ การวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้

จากบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผ่านกระบวนการ การถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดการท่องเที่ยว นับว่าผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพและในภาพรวมของภาคธุรกิจที่ต้องพึ่งพาตนเองและเครือข่ายการท่องเที่ยว เพราะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและอิงเทคโนโลยี อีกประการหนึ่งการถ่ายทอดคือการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กรที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ การจัดการวัฒนธรรมทางองค์กรสำหรับการถ่ายทอดความรู้จะเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยม ที่นำและสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีการสร้างความรู้ แบ่งปันความรู้ และสะสมความรู้ในทุกระดับ

สภาพแวดล้อมการทำงานที่สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของการจัดการความรู้ขององค์กร จะเห็นจากอิทธิพลของการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้แบบการทำงานร่วมกันในทุกระดับของสมาชิกองค์กร ซึ่งผู้ปฏิบัติต่างทำงานร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานในลักษณะนี้คือ การเติมข้อมูลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดลงในฐานข้อมูลความรู้ขององค์กร การทำแบบประเมินและตรวจสอบประสบการณ์และข่าวสารความรู้ที่ไม่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติ การสอน การติวเข้ม การเป็นพี่เลี้ยงให้เพื่อนร่วมงาน การอภิปราย และการพูดคุยอย่างเปิดเผยกับเพื่อนร่วมงาน การเขียนรายงาน และการเตรียมรายงานวิเคราะห์งานเขียน การจัดเตรียมบันทึกเตือนความจำส่วนตัว และรายงานให้กับเพื่อนร่วมงาน การให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตอย่างเปิดเผย การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และการให้คำตอบสำหรับปัญหาการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานอย่างแข็งขัน การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความเข้าใจในประโยชน์ สถานการณ์ที่ซับซ้อน การเขียนลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานในระหว่างที่กำลังทำงานในกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงงาน การใช้ฐานข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในการทำกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ล้วนมาจากอิทธิพลของการถ่ายทอดทั้งสิ้น

วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามจากการสนทนากลุ่มผ่านชุดกิจกรรมและการสัมภาษณ์ซึ่งมีฐานข้อมูลจากส่วนงานท้องถิ่นปัญหาส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบด้วยหลายชาติพันธุ์ที่มีประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้การพัฒนาจะต้องนำเข้าสู่ส่วนกลางของภาครัฐบาล รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาคประชาชนยังมีน้อย การวางแผนจัดการยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ในส่วนของภาครัฐและเอกชน การกำหนดทิศทางและเหมาะสมกับคนในพื้นที่ การที่จะนำนโยบายการบริหารมาจัดการคนในพื้นที่นั้นยังไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มที่ เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวองค์การส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบก็ไม่สามารถดูแลส่งเสริมได้อย่างทั่วถึง เพราะพื้นที่การท่องเที่ยวทั้งสองอำเภอกว้างขวาง บุคลากรภาครัฐไม่สามารถนำข้อมูลของประชาชนที่แสดงความคิดเห็นในการถ่ายทอดความรู้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนพื้นที่ ทำให้การมีส่วนร่วมน้อย ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่องในการส่งเสริม สนับสนุนการถ่ายทอดการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง การศึกษาที่เข้าไปบริการให้กับชุมชนยังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นความจริงใจในการแก้ไขปัญหาของอำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแบบค่อยเป็นค่อยไป องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นก็ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมายังไม่เพียงพอต่อกลุ่มที่เป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นใหม่เท่าที่ควร

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของทั้งสองอำเภอรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ทั่วถึงตามประเด็นปัญหา ดังนี้

๔.๑.๔.๑ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้

ด้านปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้

๑.๑ ปัญหาการไม่เข้าใจบทบาทของผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ รวมถึงสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบธุรกิจการเที่ยวว่าถ้าเข้าไปร่วมกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้แล้วจะได้ประโยชน์หรือมีสิทธิอย่างไร ประกอบกับขาดความเข้าใจระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สมาชิกในกลุ่มผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้เสีย อีกทั้งส่วนราชการก็ไม่สามารถเข้าใจถึงความต้องการของผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด ขาดความกระตือรือร้นในด้านการขอรับการสนับสนุนแหล่งทุนจากส่วนราชการ

๑.๒ ด้านความต่อเนื่องและประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ เพราะบุคลากรที่มีประสบการณ์ เช่น ปราชญ์พื้นบ้าน ผู้ประกอบอาชีพประมง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ประกอบการในชุมชน ต่อมาเมื่อไม่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นก็ทำให้องค์ความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพนั้น ๆ ไม่ยั่งยืน ไม่มีคนสืบทอด ก็ทำให้ปราชญ์พื้นบ้าน ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ไม่ได้ให้ความสนใจกับการถ่ายทอดความรู้ให้กับบุตรหลานหรือผู้ที่รับช่วงต่อ ทำให้กิจการเกิดความต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้ที่มีความเข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้จะทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

๔.๑.๔.๒ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภัยธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย วาตภัยและอุทกภัย เป็นต้น รวมถึงปัญหามอกควัน ฝุ่นพิษ PM ๒.๕ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สาเหตุมาจากการเผาป่าของเกษตรกรที่ไม่เข้าใจธรรมชาติทางภาครัฐก็รณรงค์ไม่ให้มีการเผา หรือไม่ให้มีการทำไร่เลื่อนลอย ประกอบกับประชาชนยังเข้าไม่ถึงสื่อสารข้อมูลเทคโนโลยี ดังนั้น การรวมตัวกันของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อคงมาตรฐานการผลิตและแหล่งทุนจากภาครัฐมาสนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่ได้ และคงคุณภาพการผลิตให้เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชน เพราะสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้องให้คนในพื้นที่อนุรักษ์หวงแหน ไม่ได้ผู้อื่นหรือคนในนอกพื้นที่มาทำลายประเพณีวัฒนธรรมซึ่งเป็นของดั้งเดิมให้อนุชนคนรุ่นหลังอนุรักษ์รักษาไว้ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวไม่ยั่งยืน ประชาชนหรือประชากรในพื้นที่ประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา การส่งเสริมของภาครัฐขึ้นอยู่กับแต่ละกระทรวงที่รับผิดชอบเข้าส่งเสริมอาชีพเป็นรายกลุ่มซึ่งเป็นการส่งเสริมที่ยังขาดการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม

รูปแบบของถ่ายทอดความรู้จึงขึ้นอยู่กับผู้ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมและมีการถ่ายทอดจากรุ่นพ่อรุ่นแม่ไปยังรุ่นลูกหลาน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน

สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการและการวางแผนงานในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง หากพิจารณาสภาพแวดล้อมจากความเกี่ยวข้องปัจจัยกับระบบการบริหารจัดการ จะเห็นได้ว่า สามารถที่จะแบ่งปัจจัยสภาพแวดล้อมออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องหรืออยู่ภายในองค์กร และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องหรืออยู่นอกองค์กร ในการวางแผนการดำเนินงานนั้นปัจจัยสภาพแวดล้อมที่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนต้องเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ด้วยผู้บริหารหรือองค์กร ซึ่งก็คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในหรือสภาพแวดล้อมเฉพาะสำหรับองค์กรต่าง ๆ ของรัฐนั่นเอง ตัวอย่างเช่น งบประมาณมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่งและเป็นส่วนหนึ่งของแผนการดำเนินงานที่ต้องมีการกล่าวถึงงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งรัฐสามารถที่จะควบคุมการใช้จ่ายของงบประมาณได้เต็มที่ ดังนั้น ในการวางแผนงบประมาณถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถนำมาพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานได้

๔.๑.๔.๓ วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม

ผลกระทบจากความเสี่ยงของการระบาดของโรคโควิด-๑๙ หรือโรคระบาดใหม่ทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวที่ผ่านมา กำลังเป็นไปด้วยดี พอมีการระบาดของโควิดก็ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวซบเซาลง การติดต่อสื่อสาร หรือการพัฒนาฝึกอบรมก็ลดลง ทำให้เป็นปัญหาการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมนั้น แม้ว่าโดยรวมจะมีค่อนข้างมาก แต่ไม่อาจหักล้างผลที่ดีที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจของประเทศได้หมด โรคไวรัสโคโรนาหรือโควิด-๑๙ ยังไม่หยุดระบาดก็ทำให้ผลกระทบกับธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานภาครัฐที่ทำการส่งเสริม แต่ทั้งนี้ ภาครัฐรวมทั้งประชาชนทุกคน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมมือกัน ลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้น้อยลง ส่งผลประโยชน์กับประเทศไทยสูงสุดและก่อให้เกิดผลกระทบกับความมั่นคงเศรษฐกิจและสังคมในทางลบน้อยที่สุด

๔.๒ มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งชุมชนด้านเศรษฐกิจของชุมชนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิเคราะห์เอกสารและวิธีวิจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยเชิงสำรวจและการศึกษาภาคสนาม โดยการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง กลุ่มประชากรตัวอย่างเป็นจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย ทำชี้เหล็ก สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และแขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับได้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ศึกษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง

ตอนที่ ๒ พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่

ตอนที่ ๓ หาแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนลุ่มน้ำโขงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๔.๒.๑ ศึกษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง

ตอนที่ ๑ ศึกษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความสอดคล้องครอบคลุมซึ่งได้มีการดึงชุมชนร่วมเป็นฐาน ขับเคลื่อนคนในพื้นที่ทุกมิติ อำเภอที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงเป็นแหล่งที่สำคัญทั้งด้านมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติปัจจุบันมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นตามลำน้ำโขงเนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม จึงเป็นที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นประตูแหล่งการท่องเที่ยววัฒนธรรม การขยายตัวของการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจในปัจจุบันมีความสำคัญต่อสังคมในชุมชน การสัญจรทั้งทางน้ำ และทางบกสามารถติดต่อได้ แหล่งให้บริการท่องเที่ยวที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมซึ่งมีโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก บริการเรือเร็วบริการนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมสองฝั่งแม่น้ำโขงตลอดจนตลาดไทย-ลาว-เมียนมา การศึกษาบริบทพื้นที่เพื่อที่จะสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวการศึกษาบริบทพื้นที่ ตลอดจนสภาพปัจจุบันของเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นจึงมีความน่าสนใจในภูมิภาคนี้ เพื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยว

แผนพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม การเข้ามาจัดการพัฒนาของชุมชนเพื่อจัดการประชาสัมพันธ์จะทำให้เศรษฐกิจในแนวชายแดนได้กลับมาคึกคักและมีการค้าขายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ การพร้อมรับนักท่องเที่ยวตลอดถึงการใช้เส้นทางน้ำโขงเป็นแหล่งล่องเรือพานิชย์ เรือเร็วในการบริการนักท่องเที่ยวชมภูมิทัศน์ทางน้ำ

การพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืน มีการเขมาอนุรักษณ์วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบในการส่งเสริม การท่องเที่ยวที่ใช้การบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งทำเรือพานิชย์

ท่าเรือโดยสาร ลาว ไทย เมียนมาร์ และสปป.ลาว ในการปรับปรุงหรือพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงจะต้องมีการจัดการแหล่งที่อยู่อาศัยบริเวณน้ำโขงมีการค้าขาย การเศรษฐกิจ การปกครอง และการประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน จึงจะต้องยึดหลักการผสมผสานชุมชนพื้นที่อย่างมีระเบียบ การจัดการพื้นที่ที่สำคัญ การบริการชุมชนโดยการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

เขตพื้นที่ชุมชน ภาครัฐ เอกชน จะต้องมีการจัดเตรียมการบริหารจัดการควบคุมพื้นที่และรูปแบบ โรงเรียน อาคาร ถนน ร้านอาหาร สถานที่บริการ และสถานที่ราชการ ที่จะต้องมีการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้คงอยู่

การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ด้านการให้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการช่วยกันอนุรักษ์ประกอบกับการให้ความรู้ ด้านภาษา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น ด้านการแต่งกาย ซึ่งการให้ข้อมูลเบื้องต้นจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจในกระบวนการสืบสานวัฒนธรรมในอดีตสู่ปัจจุบัน ศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว การบริการด้านการท่องเที่ยวที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงการสัมผัสธรรมชาติ การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ที่ชุมชนได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของตนเอง การบริการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้สนับสนุน ดังนี้

๑. ป้ายบอกทาง
๒. ศูนย์บริการการท่องเที่ยว
๓. แผนที่ใบปลิวการท่องเที่ยววัฒนธรรม
๔. ของที่ระลึก
๕. งานส่งเสริมวัฒนธรรม
๖. การสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี

ส่วนการอนุรักษ์พื้นที่ โดยชุมชนมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการร่วมกับภาครัฐ และผู้ประกอบการท่องเที่ยว ดังนี้

๑. การก่อสร้างโครงการใหม่
๒. การปรับปรุงที่สำคัญในการท่องเที่ยว
๓. การปรับภูมิทัศน์
๔. การจัดถนนชุมชนให้สอดคล้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรูปแบบใหม่

เขตพื้นที่สาธารณะ ได้มีการบริหารจัดการให้อยู่ในพื้นที่เหมาะสมทั้ง ถนน อาคาร ร้านค้า สถานที่เอกชน และสถานที่ราชการ จะต้องมีการกระบวนการที่ชัดเจน รูปแบบที่ใช้พื้นที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทราบถึงจุดประสงค์เพื่อที่จะให้การจัดการเป็นไปตามระเบียบ

ส่วนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว

ที่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๒	๒๔
หญิง	๓๘	๗๖
อายุ		
๒๐-๓๐ ปี	-	-
๓๑-๔๐ ปี	-	-
๔๑-๕๐ ปี	๓	๓
๕๑ ปีขึ้นไป	๔๗	๙๗
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษา	๑๘	๓๖
ชั้นมัธยมศึกษา	๒๙	๕๘
ปริญญาตรี	๓	๖
ปริญญาโท	-	-
สูงกว่าปริญญาโทขึ้นไป	-	-
สถานภาพ		
โสด	๕	๕
สมรส	๔๐	๘๐
หม้าย	๖	๑๑
หย่าร้าง	๕	๕
รายได้(ต่อเดือน)		
๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท	๔๐	๘๐
๒๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาท	๙	๑๘
๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท	๑	๒
๔๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป	-	-

N=๕๐

จากตารางที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมายที่ได้คัดเลือกแบบเจาะจงที่อาศัยในพื้นที่น้ำโขง พบว่า เป็นหญิง ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๙๗ การศึกษามัธยมศึกษา ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘ สถานภาพสมรส ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙ ระดับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท (เปรียบเทียบรายได้กับรายจ่าย) รายรับสูงกว่ารายจ่าย(เหลือเก็บ) คิดเป็นร้อยละ ๙๑

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว				
๑	ความสนใจด้านศิลปวัฒนธรรม	๔.๑	.๘๓	มาก
๒	กิจกรรมการเรียนรู้	๔.๒	.๗๕	มาก
๓	การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๔.๔	.๖๖	มากที่สุด
๔	เส้นทางการท่องเที่ยวใหม่	๔.๓	.๗๘	มากที่สุด
๕	ความพึงพอใจต่อการเดินทางท่องเที่ยว	๔.๒	.๗๕	มาก
๖	การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน	๔.๓	.๖๔	มากที่สุด
ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว				
๗	การเดินทาง	๔.๔	.๔๙	มากที่สุด
๘	ค่าใช้จ่าย	๔.๓	.๖๔	มากที่สุด
๙	การซื้อสินค้าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน	๔.๖	.๔๙	มากที่สุด
๑๐	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน	๔.๖	.๔๙	มากที่สุด
ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
๑๑	ร้านอาหารเพียงพอ	๔.๑	.๘๓	มาก
๑๒	สถานที่จอดรถ	๔.๒	.๗๕	มาก
๑๓	ที่พักอาศัยสะอาด สะดวก และปลอดภัย	๔.๔	.๖๖	มากที่สุด
๑๔	การบริการข้อมูลการท่องเที่ยววัฒนธรรม	๔.๓	.๗๘	มากที่สุด
๑๕	ป้ายบอกทาง	๔.๒	.๗๕	มาก
๑๖	การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	๔.๓	.๖๔	มากที่สุด

N=๑๐๐

จากตารางที่ ๒ การวิเคราะห์แนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง พบว่า การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ชุมชน การเดินทาง ค่าใช้จ่าย การซื้อสินค้าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ที่พักอาศัยสะอาด สะดวก และปลอดภัย การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและความสนใจด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมการเรียนรู้ตาม ความพึงพอใจต่อการเดินทางท่องเที่ยว ร้านอาหารเพียงพอ สถานที่จอดรถ ป้ายบอกทางลำดับ

๔.๒.๒ พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่

ตอนที่ ๒ พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่

การพัฒนาเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑. การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นทรัพยากรมนุษย์ให้ด้านความรู้ ความสามารถ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้การท่องเที่ยววัฒนธรรมได้มีการพัฒนาสอดคล้องความต้องการของนักท่องเที่ยวและประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งภาครัฐ ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องช่วยกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ ศักยภาพการบริหารจัดการของภาครัฐ และเอกชน ชุมชนให้มีความชัดเจน และจะต้องมีการปลูกฝังการมีบริการด้วยใจ (service mind) ให้กับคนตลอดทั้งชุมชน

๑.๒ การบริการจัดการด้านการเงิน ประชาชนในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายทุกประเภทอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของต้นทุนการท่องเที่ยวตลอดถึงค่าตอบแทนของผู้ประกอบการ ชุมชน และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีระบบ การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะดำเนินงานต่อไปจะต้องมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จะทำให้ลดความเสี่ยงที่จะทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวขาดทุน

๑.๓ การบริการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประชาชนในพื้นที่จะต้องเข้ามามีบริหารจัดการร่วมกับองค์กรภาครัฐ และเอกชนที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน การสำรวจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีในชุมชน พื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อช่วยพัฒนาให้เป็นระบบจะเป็นประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัส และทำให้เกิดรายได้ให้กับชุมชน ประชาชนในพื้นที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้

๑.๔ การบริหารจัดการด้านการให้บริการ การผลิต การจัดการบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี กับมัคคุเทศก์ที่จะได้เป็นผู้ช่วยถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างถูกต้อง

๒. ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เหมือนเดิม การช่วยกันของประชาชน ชุมชนในพื้นที่จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยวในรูปแบบเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโดยมีชุมชนเข้าร่วมตลอดจนการจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว

๓. การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาครัฐ และเอกชน ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ทุกภาคส่วนจะต้องมีการจัดระบบการให้ความรู้ การประสานงาน และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเศรษฐกิจใหม่ การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องเข้าร่วมจัดการ รักษา และกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการบริหารจัดการให้ชัดเจน

การพัฒนาศักยภาพเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับรูปแบบของโปรแกรมท่องเที่ยวชุมชน และสังเคราะห์ในการยกระดับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

จากการศึกษาบริบทของชุมชนจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวในการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรวม ดังนี้

กลยุทธ์ด้านการตลาด จะต้องมีการส่งเสริมในด้านต่างๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและได้รับความเป็นธรรมมากที่สุดในด้าน

๑. การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มัคคุเทศก์ ค่าบริการเข้าชมสถานที่ต่างๆ ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และการบริการข้อมูลข่าวสาร
๒. การจัดกิจกรรม ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี พื้นบ้าน
๓. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ และเอกชน
๔. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๕. การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น จัดนิทรรศการ เป็นต้น

๖. ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้กับคนในพื้นที่

๗. การจัดการวางแผนร่วมกันของทุกภาคส่วนในการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

ศักยภาพชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจกลุ่มน้ำโขง

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในการช่วยกันประชาสัมพันธ์ การเสริมสร้างพื้นที่ให้คงอยู่ยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

ประชาชนในพื้นที่ทุกคนตลอดจนสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะต้องเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงร่วมกัน การก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆในพื้นที่จะต้องรองรับอนาคตของการท่องเที่ยวทั้งท่าเรือพาณิชย์ ท่าเรือโดยสารที่ให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาสาสมัครในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยว ชะยะที่เกิดจากการท่องเที่ยว การแบ่งเขตรับผิดชอบของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ดังนี้

พื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมที่สำคัญทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวที่มีมูลค่าทางด้านวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม จะต้องดูแลรักษาให้ถูกต้องหรือมีการบูรณะให้อยู่ในสภาพเดิม การจัดระเบียบชุมชน จะต้องไม่บุกรุกสถานที่ซึ่งเป็นการทำลายคุณค่าในพื้นที่

พื้นที่ชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องไม่มีบ้านเรือนหรืออาคารสร้างลูก้าแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ การสร้างอาคารหรือการสร้างสิ่งปลูกสร้างอื่นๆที่ทำให้ทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมแบ่งออก ดังนี้

๑. พื้นที่เดิม เช่น บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างโครงการต่าง ๆ จะต้องร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรม

๒. พื้นที่เปลี่ยนแปลง เช่น สิ่งปลูกสร้างพื้นที่สำคัญ พื้นที่ป่า และพื้นที่เกษตรกรรมจะต้องมีการควบคุมป้องกันไม่ให้ลูก้าพื้นที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การแบ่งเขตให้เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน

แผนจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มน้ำโขง

ศักยภาพของท้องถิ่น ศักยภาพชุมชนและพื้นที่ ผลการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการพัฒนาวัฒนธรรมในปัจจุบัน โอกาสพัฒนาในอนาคตของท้องถิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วม จากผลของการศึกษาข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูล การสนทนากลุ่มย่อย บุคคลกรบางส่วนจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพิจารณายุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนและสังคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหาร เป็น การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการทำงานของท้องถิ่นในการพัฒนาที่ดีจะต้องมีพื้นฐานการมี

ส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่สามารถสนองความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น และชุมชนรอบข้าง

ตารางที่ ๒ ปัญหาและการดำเนินการพัฒนารวมกลุ่มน้ำโขง

ปัญหา	การดำเนินการ
๑.ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังไม่แพร่หลาย	๑.วางยุทธศาสตร์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
๒.ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ	๒.แผนยุทธศาสตร์สนับสนุนการท่องเที่ยว
๓.ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๓.ทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวให้ผลกระทบสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
๔.ขาดการมีส่วนร่วมชุมชน	๔.เพิ่มยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของชุมชน
๕.การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน	๕.ทำแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นให้สอดคล้องการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรม
๖.ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มน้ำโขง	๖.จัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการท่องเที่ยว
๗.การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มน้ำโขง	๗.ทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่น
๘.ความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินนักท่องเที่ยว	๘.จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยในพื้นที่การท่องเที่ยว
๙.จัดทำหลักสูตรมัคคุเทศก์ในชุมชน	๙.ทำแผนยุทธศาสตร์สนับสนุนบุคลากรชุมชนให้มีรายได้
๑๐.การจัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว	๑๐.ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มน้ำโขง ปัญหาที่พบในการลงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจากการศึกษาลักษณะในภาพรวมที่มีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวร่วมกัน ๓ ประเทศ จะส่งผลกระทบหรือบทบาทของการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค

ด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

- ๑.ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ๒.ยุทธศาสตร์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มน้ำโขง

- ๑.ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

๒.ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๓.ยุทธศาสตร์หลักสูตรมัคคุเทศก์ชุมชน

ด้านการบริหารจัดการ

๑.ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมบริหารจัดการชุมชน

๒.ยุทธศาสตร์กองทุนสนับสนุน

๓.ยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัย

๔.ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชน

๑.ชุมชนในพื้นที่เข้าร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบาย

๒.ชุมชนดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ร่วมกัน

๓.ชุมชนร่วมติดตามและประเมินผลการทำงาน

ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

๒.สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเชียงราย

๓.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีสถานะแวดล้อม และสถานการณ์ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองของกลุ่มยังไม่แน่นอนยังมีปัจจัยทั้งภายในประเทศ และนอก ประเทศเป็นตัวแปร การกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวด้านกรอบแนวคิด การพัฒนาร่วม การสร้าง เครือข่าย การหาแนวทาง และความร่วมมือกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ การกำหนด เป้าหมาย วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์

ศูนย์กลางการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

เป้าหมาย

ศักยภาพการเพิ่มช่องทางการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในและ นอกประเทศ

ยุทธศาสตร์

๑.เพิ่มรายได้ และช่องทางการท่องเที่ยวร่วมกัน

๒.การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริการ ของบุคลากร

๓.พัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงร่วมกัน

๔.ส่งเสริมการตลาด พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี และการประชาสัมพันธ์

๕.สร้างความร่วมมือในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

๑.ยุทธศาสตร์เพิ่มช่องทางการท่องเที่ยว สร้างเวทีกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการท่องเที่ยว และเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยว

๒.ยุทธศาสตร์พัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

๓.ยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากร สร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวของเพื่อนบ้าน และมาตรฐานการบริการ

๔.ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์

๕.ยุทธศาสตร์ความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

ศักยภาพท้องถิ่น ชุมชน ตลอดจนพื้นที่ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มีโอกาสในการพัฒนาร่วมกันในระดับประเทศ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกันเพื่อพิจารณาทิศทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดทำแผนร่วมกันของภาคีเครือข่ายจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ของมูลระบบสารสนเทศเพื่อนำไปแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การสัมภาษณ์จึงเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำมากำหนดทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้ององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง และบทบาทของท้องถิ่น

๑. ด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัฒนธรรมประเพณี และสถานที่แหล่งท่องเที่ยว

๒. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และมรดกโลกในแหล่งท่องเที่ยว

๓. ด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวภาคีเครือข่าย การมีส่วนร่วม การจัดตั้งกองทุนสนับสนุน ความปลอดภัยต่อชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์

๔. ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย การวางแผนการจัดการท่องเที่ยว การบริหารจัดการบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เข้าใจ บทบาท หน้าที่ ทุกกระบวนการ

การออกแบบหน้าจอเว็บไซต์

การออกแบบแอปพลิเคชันได้ยึดหลักการในการออกแบบ User Interface ที่ประกอบไปด้วย Visibility, Development และ Acceptance.

๑. **Visibility** คือ มีความชัดเจนที่จะบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแอปพลิเคชัน โดยคำนึงการใช้งาน และมี Concept ที่ชัดเจน

๒. Development ต้องคำนึงถึง ความสามารถในการปรับแต่งและข้อจำกัดของ platform เช่น การรองรับ การสร้างต้นแบบที่รวดเร็ว มีคลังข้อมูล และมีชุดเครื่องมือที่รองรับ เพื่อที่จะสามารถต่อยอดและพัฒนาต่อไปได้

๓. Acceptance หมายถึง ยอมรับในข้อตกลงสิทธิบัตร และนโยบายองค์กร ไม่ขัดกับข้อบังคับ (Apple Store, Google Play)

พื้นฐานหลักการออกแบบเว็บไซต์ เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

๑. Communication ความสอดคล้องกันระหว่าง ผู้ใช้และฟังก์ชันการใช้งาน เช่น พฤติกรรมการใช้งาน interactive ต่าง ๆ

๒. Economization การลดจำนวนขั้นตอนการทำงานของ User Interface ให้น้อยที่สุด แต่ต้องครอบคลุมที่สุด

๓. Organization หมายถึง User Interface จะต้องมีการสร้างการที่จะใช้งานและ Concept ที่ชัดเจน

๒. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามในการสนทนากลุ่ม(Focus group) มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายกับกลุ่มองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

การสนทนากลุ่มการใช้ประโยชน์ของเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

การสนทนากลุ่มย่อยได้ดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ วัดสบกก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย วัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มมีดังนี้

๑. เพื่อต้องการทราบถึงเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง และคู่มือการใช้เว็บไซต์จากการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

๒. การระดมความคิดเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เมื่อนำมาใช้ประโยชน์ในชุมชนแล้วยังนำมาจัดเข้ากับการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

๓. การจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ในชุมชนเป็นศูนย์เรียนรู้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น กระบวนการขับเคลื่อน ประสบการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในชุมชน การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การสร้างเครือข่าย การเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์กับชุมชนในปัจจุบัน

จากการได้สนทนากลุ่มย่อยจึงได้พิจารณา และได้ผลสรุปของชุมชนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การวางแผนร่วมกัน และผลกระทบ การเปิดเวทีให้ความคิดเห็นที่มีความหลากหลายของชุมชน ความเชื่อมโยงในการประสานงาน ผลงานที่ได้ผลิตในชุมชนจะต้องมีการ

กำหนดให้ชัดเจน หน้าที่จะต้องทำอะไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ จะส่งผลกระทบอะไรเมื่อมีการปฏิบัติตามแผน ยุทธศาสตร์ การกำหนดเงื่อนไขจะต้องมีระบบที่เข้าควบคุมตัวแปรทุกขั้นตอน ดังนี้

๑. กำหนดทุกประเด็นการปฏิบัติงานให้ชัดเจน
๒. กำหนดการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงในชุมชน
๓. การเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องในแต่ละสัปดาห์

สนทนากลุ่มย่อยในครั้งนี้ มีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการเจาะจงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีการระดมความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนที่จะพัฒนาสิ่งที่เป็นต้นทุนของชุมชนเพื่อการอยู่ได้ด้วยตนเองในเรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหลายทักษะได้สรุปทမ်းภาพความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องการทำ SWOT การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ซึ่งได้แก่

๑. พระพุทธิญาณมุนี เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
๒. พระอธิการ รัตโก เจ้าอาวาสวัดสบกก วัดนอกเมืองอำเภอเชียงแสน
๓. นายทองศักดิ์ หน่อสุวรรณ เกษตรอำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
๔. นางสาวจันทรา รักคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง จังหวัดเชียงราย
๕. นางสาวโสภภาพ ไสยแพทย์ ศึกษาพิเศษ สพฐ. เขต ๓ จังหวัดเชียงราย
๖. นางนงเยาว์ ปงลังกา ประธานวัฒนธรรม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
๗. นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว นักอนุรักษ์ลุ่มน้ำโขง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
๘. นายนิรันดร์ กุณะ ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน

จังหวัดเชียงราย

๙. นายสายัญ วงศ์เงิน ประชาชนที่ได้นำเว็บไซต์และคู่มือในการบริหารจัดการท่องเที่ยว
๑๐. นางสมศรี ปะมาครั้ง ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มรักสุขภาพ ตำบลป่าบ้านแซว อำเภอ

เชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทักษะในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ของแต่ละท่านสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ และประโยชน์จากการบริหารจัดการร่วมกันของชุมชน ภาครัฐและเอกชน ดังนี้

๑. พระพุทธิญาณมุนี เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ให้การสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการสืบสานเพื่อให้สืบรุ่นลูกรุ่นหลานที่ได้มีการพัฒนา การอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำโขง ตลอดจนการไหลเรือไฟ สงกรานต์ จนถึงบัดนี้การพัฒนาในรูปแบบเชียงแสนยังไม่เกิดขึ้นตามที่ได้วางแผนกันไว้จึงต้องอาศัยบุคลากรรุ่นหลังได้ช่วยกันผลักดันและมีการนำสู่ปฏิทินการท่องเที่ยวเมือง

เชียงใหม่ เพื่อให้เกิดรายได้ชุมชน การกระจายงานในพื้นที่ชุมชนตลอดจนการนำประเพณีวัฒนธรรมเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนในระดับพื้นที่^{๘๙}

๒. พระอภิชาติ รติโก เจ้าอาวาสวัดสบกก และคณะได้รับการสนับสนุนกลุ่มรักน้ำโขงในการอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มที่มีแนวคิดใหม่ ที่มีความใส่ใจเรื่องโบราณสถานในชุมชนนอกเมืองเชียงใหม่ นวัตกรรมด้านการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้ชุมชนมีรายได้ช่วยเหลือตนเองและครอบครัว สร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว ความอบอุ่นในการอยู่กันพร้อมหน้า การส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนและให้ความร่วมมือการท่องเที่ยวขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาดูงาน เป็นแหล่งให้ความรู้กับนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ได้ตลอดเวลา^{๙๐}

๓. นายทองศักดิ์ หน่อสุวรรณ เกษตรอำเภอยางเชียงใหม่ อำเภอยางเชียงใหม่ ให้ข้อคิดด้านการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวที่จะสามารถนำรายได้ทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่นำมาแปรรูปเป็นของฝาก อาหารพื้นบ้าน ตลอดจนการพัฒนาเกษตรกิจพอเพียงเข้าสู่ตลาดใบตองที่จะส่งเสริมการขายในถนนคนเดินเมืองเชียงใหม่จะทำให้ประชาชนมีการพัฒนาสินค้า และการนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่^{๙๑}

๔. นางสาวจันทรา รักคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวน สพฐ. เขต ๓ กล่าวถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในบริบทที่ต้องพึ่งพิงพุทธบูรณาการ จากการนำความเชื่อ ความศรัทธาของพระพุทธรูปมาบริหารจัดการในรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ การจัดการด้วยกาบริหารด้วยชุมชนจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมวางแผนกำหนดทิศทางการทำงานให้ชัดเจนขึ้น^{๙๒}

๕. นางสาวโสภพร ไสยแพทย์ ศึกษานิเทศก์ สพฐ. เขต ๓ การส่งเสริมการแต่งกายในโรงเรียน สังกัด สพฐ. เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้อำเภอยางมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ประกอบกับการที่ใส่ผ้าทอในการตัดชุดแต่งกายให้นักเรียนจะทำให้ชุมชนที่ประกอบการทอผ้ามีรายได้เพิ่มมากขึ้น^{๙๓}

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระพุทธิญาณมุนี เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย วัดพระธาตุผาเงา อำเภอยางเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

^{๙๐} สัมภาษณ์ พระอภิชาติ รติโก เจ้าอาวาสวัดสบกก อำเภอยางเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

^{๙๑} สัมภาษณ์ นายทองศักดิ์ หน่อสุวรรณ เกษตรอำเภอยางเชียงใหม่ อำเภอยางเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

^{๙๒} สัมภาษณ์ นางสาวจันทรา รักคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวน อำเภอยางเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

^{๙๓} สัมภาษณ์ นางสาวโสภพร ไสยแพทย์ อำเภอยางเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

๕. นางนงเยาว์ ปงลังกา ประธานวัฒนธรรม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในอดีตสู่ปัจจุบันในเรื่องความเป็นมาที่ได้มีการสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ ที่จะนำนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส การริเริ่มถนนคนเดิน ถนนใบตอง ตลอดจนการกำหนดวันในการพบปะแลกเปลี่ยนสินค้าพื้นบ้านในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาในเมืองเชียงแสนในวันศุกร์ทุกสัปดาห์เรื่อยมา การท่องเที่ยวจะต้องอาศัยปัจจัยอีกหลายด้านในเรื่องความยั่งยืน ความต่อเนื่องของการส่งเสริมของภาครัฐ และเอกชนที่จะนำกระบวนการสร้างเมืองท่องเที่ยวตลอดถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกอาชีพและงบประมาณในแต่ละปีจัดสรรลงพื้นที่อย่างสอดคล้องกับสภาพจริงของการท่องเที่ยวชุมชน^{๙๔}

๖. นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว นักอนุรักษ์ลุ่มน้ำโขงได้ให้ข้อคิดเห็นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในเมืองเชียงแสนจะต้องมีทั้งการท่องเที่ยวทางบกที่สำคัญทางเศรษฐกิจแล้วยังต้องพึ่งพาน้ำโขงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำที่สามารถไปเที่ยวในประเทศพื้นบ้านที่มีการค้าขายตามแนวชายแดนได้อย่างปลอดภัย และสามารถซื้อสินค้าต่างประเทศซึ่งเป็นอาหาร ของที่ระลึกกลับมาอย่างฝั่งไทยได้^{๙๕}

๗. นายนิรันดร์ กุณะ ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีหลากหลายชนเผ่าทั้ง ไทลื้อ ไทใหญ่ และลาว กลุ่มชนเหล่านี้เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวจะต้องอาศัยกลุ่มชาติพันธุ์ในการสืบสาน บอกเล่าในความเป็นมาของบรรพบุรุษที่ได้มาอยู่อาศัยในชุมชนเมืองเชียงแสนตลอดจนของใช้ส่วนตัว เครื่องมือทำการเกษตร การประมง เป็นต้น^{๙๖}

๘. นายสายัญ วงค์เงิน ประชาชนที่ได้นำเว็บไซต์และคู่มือในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของตนเองและคณะได้ใช้ในการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในชุมชน^{๙๗}

๙. นางสมศรี ปะมาครั้ง ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มรักสุขภาพ ตำบลป่าบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้สืบค้นหาแหล่งความรู้จากเว็บไซต์ ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น จะได้นำ

^{๙๔} สัมภาษณ์ นางนงเยาว์ ปงลังกา ประธานวัฒนธรรม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว นักอนุรักษ์ลุ่มน้ำโขง เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

^{๙๖} สัมภาษณ์ นายนิรันดร์ กุณะ ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายสายัญ วงค์เงิน ประชาชนที่ได้นำเว็บไซต์และคู่มือในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของตนเอง จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

วางแผนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระยะเวลาที่เหมาะสมกับแต่ละสถานที่ที่จัดให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา^{๙๘}

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

การบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชนในด้านนโยบาย แผนงาน การจัดการทางด้านภูมิทัศน์จะต้องดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด การจัดการห้องห้อยชุมชน สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สถานที่จอดรถนักท่องเที่ยว ความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน การจัดระเบียบตลาดชุมชนจะต้องมีระเบียบและสะอาด ถนนวัฒนธรรม การปรับปรุงสถานที่ประกอบการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทั้งไม้ดอกไม้ประดับ

ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง จะต้องมีความปลอดภัย มีความสงบร่มรื่น สถานที่ท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวที่ได้มาเยี่ยมชม การสืบสานการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ด้านภาษา อาหารพื้นบ้าน การแต่งกาย และนวัตวิถีชุมชนมีสภาพความสมบูรณ์และสวยงามเป็นธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่คงสภาพไว้ดั้งเดิม สามารถติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้หลายประเทศ เช่น ประเทศจีน ประเทศเมียนมาร์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ท่าเรือน้ำโขงเป็นศูนย์กลางการค้าขายระหว่างประเทศสามารถประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ได้เป็นอย่างดี การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ให้มีความสงบ ไม่วุ่นวาย ความปลอดภัยให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในเขตพื้นที่ล้านนาตะวันออก ที่มีจุดขายด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ วัฒนธรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว และทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ให้มีความสงบ ร่มรื่น สะอาด จัดพื้นที่ถ่ายภาพ พื้นที่วิวริมแม่น้ำโขงเป็นระยะ การสร้างระเบียบห้องพัก ร้านค้าชุมชน การบริการให้กับนักท่องเที่ยวอย่างดี การบริหารจัดการของพื้นที่ชุมชนจะต้องเชิญชวนประชาชนได้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร วรรณคดีถิ่นฐาน ตลอดจนจัดมัคคุเทศก์ในการให้บริการนักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ผู้ใช้ประโยชน์ของเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

^{๙๘} สัมภาษณ์ นางสาวสมศรี ปะมาครั้ง ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มรักสุขภาพ ตำบลป่าบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

การสัมภาษณ์ผู้ใช้ประโยชน์ของเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง กับการสร้างความเข้มแข็งชุมชนในสถานที่ให้บริการความรู้จุดชมวิวน้ำโขง นักท่องเที่ยวมัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งทางบก ทางน้ำ ประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์ในชีวิตประจำวัน ในชุมชนท่องเที่ยววัฒนธรรม ผลการสัมภาษณ์ สรุปผู้มีส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ประชาชน ผู้ที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในอดีตถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาเว็บไซต์ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลการวิจัยสรุปผลการวิเคราะห์การใช้เว็บไซต์การพัฒนาเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน ๕๐ คน วิเคราะห์ได้ใช้ช่วงเวลาที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๘ แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน ๕๐ คน ดังนี้

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการออกแบบ				
๑	ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม	๔.๑	.๘๓	มาก
๒	หัวข้อใช้ในเว็บไซต์มีความเหมาะสม	๔.๒	.๗๕	มาก
๓	ภาพโบราณสถานมีความเหมาะสม	๔.๒	.๗๕	มาก
๔	การใช้ภาพสีพื้นเว็บไซต์มีความสวยงาม	๔.๑	.๕๓	มาก
๕	การเรียนรู้เว็บไซต์ง่าย	๔.๒	.๗๕	มาก
๖	การจัดเรียงเนื้อหาการท่องเที่ยวเป็นหมวดหมู่ดี	๔.๓	.๖๔	มากที่สุด
ด้านประสิทธิภาพในการใช้งาน				
๗	การใช้งานเว็บไซต์สะดวก	๔.๔	.๔๙	มากที่สุด
๘	สามารถเลือกข้อมูลภายในได้ด้วยตนเอง	๔.๑	.๘๓	มาก
๙	สามารถใช้ได้ทุกพื้นที่โดยไม่ใช้อินเตอร์เน็ต	๔.๖	.๔๙	มากที่สุด
๑๐	ประสิทธิภาพโดยรวมเว็บไซต์เหมาะสม	๔.๐	.๗๗	มาก

N=๕๐

จากตารางที่ ๘ การวิเคราะห์แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้เว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การจัดเรียง

เนื้อหาการท่องเที่ยวเป็นหมวดหมู่ดี การใช้งานเว็บไซต์ง่าย และสามารถใช้ได้ทุกพื้นที่โดยไม่ใช้อินเตอร์เน็ตมากที่สุด รองลงมา ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม หัวข้อใช้ในเว็บไซต์มีความเหมาะสม ภาพโบราณสถานมีความเหมาะสม การใช้ภาพสีพื้นเว็บไซต์มีความสวยงาม การเรียนรู้เว็บไซต์สะดวก สามารถเลือกข้อมูลภายในได้ด้วยตนเอง และประสิทธิภาพโดยรวมเว็บไซต์เหมาะสมตามลำดับ

สรุป ศักยภาพด้านผู้ใช้เว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การวางแผนร่วมกัน และผลกระทบ การเปิดเวทีให้ความคิดเห็นที่มีความหลากหลายของชุมชน ความเชื่อมโยงในการประสานงาน ผลงานที่ได้ผลิตในชุมชนจะต้องมีการกำหนดชัดเจน หน้าที่จะต้องทำอะไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ จะส่งผลกระทบอะไรเมื่อมีการปฏิบัติตามแผน การกำหนดเงื่อนไขจะต้องมีระบบที่เข้าควบคุมตัวแปรทุกขั้นตอน ส่วนการสนทนากลุ่มย่อยจึงได้พิจารณาของชุมชนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การวางแผนร่วมกัน และผลกระทบ การเปิดเวทีให้ความคิดเห็นที่มีความหลากหลายของชุมชน ความเชื่อมโยงในการประสานงาน ผลงานที่ได้ผลิตในชุมชนจะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจน หน้าที่จะต้องทำอะไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ จะส่งผลกระทบอะไรเมื่อมีการปฏิบัติตามแผน การกำหนดเงื่อนไขจะต้องมีระบบที่เข้าควบคุมตัวแปรทุกขั้นตอน

๔.๒.๓ หาแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนลุ่มน้ำโขงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ตอนที่ ๓ หาแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนลุ่มน้ำโขงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงสามารถติดต่อเพื่อนบ้านได้ ๓ ประเทศ จึงเป็นจุดหนึ่งที่สามารถจะใช้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในสถานที่แบ่งออก ๓ ประเภท ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ในการส่งเสริมมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของแต่ละท่านได้นำมาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารการท่องเที่ยว การใช้เทคนิค SWOT ดังนี้

จุดแข็ง

๑. เป็นบริการจัดการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. มีการใช้งานบริการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงในชุมชนด้วยอย่างต่อเนื่องให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในการบริโภคข้อมูลข่าวสารที่ได้นำเสนอทุกมิติของการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

๓. เข้าถึงนักท่องเที่ยวโดยตรงที่เข้าร่วมโครงการ โดยการศึกษาการท่องเที่ยวผ่านระบบเครือข่ายทางตรงอย่างสม่ำเสมอจะทำให้สามารถเลือกใช้บริการที่ตรงกับความต้องการของตนเอง

๔. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงสะดวก

๕. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงมีความโดดเด่น และแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ

๖. มีที่พักบริการให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

๗. มีป้ายบอกทาง และป้ายสถานอธิบายความเป็นมาของสถานที่

๘. แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

๙. มีรายค่าบริการของที่ระลึกเพียงพอ

๑๐. มีร้านอาหารเพียงพอ

๑๑. การคมนาคมหรือเส้นทางเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวสะดวก

๑๒. เส้นทางถนนสายหลักเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน

๑๓. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีมาก เช่น วัดร่องขุน ดอยตุง และสามเหลี่ยมทองคำ

๑๔. โครงสร้างพื้นฐาน Logistic การเชื่อมโยงระบบคมนาคมในกลุ่ม GMS (จีน เมียนมา ไทย สปป.ลาว)

๑๕. เอกลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้านมีความหลากหลาย

๑๖. การส่งเสริมพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดน ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวลุ่มน้ำโขง

ด้านจุดแข็ง เป็นจุดเด่นทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีหลากหลาย และยังมีวัฒนธรรม ประเพณี นวัตกรรมชุมชนที่มีความแตกต่างกัน เป็นแหล่งรวมความรู้ ศิลปิน การสัญจรไปมาของประชาชนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีเส้นทางหลัก R3A ที่มีการเชื่อมต่อระหว่างประเทศ ไทย เมียนมา จีน และสปป.ลาว มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย อัตลักษณ์ชุมชน ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่หนาวเหมาะกับการท่องเที่ยวในภูมิภาค การเชื่อมโยงระบบคมนาคมในกลุ่ม GMS (จีน เมียนมา ไทย สปป.ลาว) จึงเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยว

จุดอ่อน

๑. มีการให้บริการชุมชนยังไม่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวจะทำให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตัวในการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง

๒. การลงทุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงยังมีน้อยเนื่องจากงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ยังไม่มี

๓. การจูงใจนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงยังมีน้อยเพราะสาเหตุของการเป็นอยู่ของครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ยังขาดความรู้การร่วมสร้างสรรค์

๔. ไม่มีแผนที่ในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวชัดเจน
๕. ข้อมูลการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนไม่มี
๖. ไม่มีกิจกรรมสร้างความรู้ รื่นเริง ให้กับนักท่องเที่ยว
๗. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีระบบที่ชัดเจน
๘. บ้านเรือนในชุมชนบุกรุกแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงไม่สะดวกในการแบ่งเขตให้ชัดเจน

๙. แหล่งท่องเที่ยวบางจุดมีห้องน้ำไม่เพียงพอ
๑๐. ขาดผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ
๑๑. การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความหลากหลาย
๑๒. มีปัญหาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การจัดการตลาด และการประชาสัมพันธ์

๑๓. การบริหารจัดการผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังไม่ดีทำให้มีการแย่งนักท่องเที่ยว
๑๔. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ และเอกชน ไม่มีการวางแผนร่วมกัน
๑๕. การกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวขาดการมีส่วนร่วม
๑๖. นโยบายการท่องเที่ยวลุ่มน้ำโขงยังไม่ชัดเจนด้านกฎหมาย และความต่อเนื่องการส่งเสริม

ด้านจุดอ่อน การใช้ระบบขนส่งทางบกและทางน้ำในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวลุ่มน้ำโขง ไม่สะดวกเพราะระยะทางห่างไกลกัน รถประจำทางไม่มี การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงยังไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ภาครัฐ และเอกชนไม่มีการวางแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน การทำงานจึงต่างคนต่างทำ การจัดการบริหารจัดการจึงขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริม สนับสนุน การท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนงบประมาณของภาครัฐมีน้อย

อุปสรรค

๑. การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนในการให้บริการนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงอาจทำให้ไม่สะดวก และเป็นไปตามวิถีของนักท่องเที่ยวเท่าที่จะเป็น
๒. การเพิ่มพื้นที่ใช้งานของศูนย์กระจายข้อมูลข่าวสารซึ่งอาจจะขยายได้ในพื้นที่จำกัด
๓. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดีในพื้นที่ค่อนข้างมีน้อย
๔. การจัดระเบียบชุมชนกับสถานยังไม่สามารถทำให้ชัดเจน
๕. ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน
๖. ขาดการสนับสนุน ส่งเสริมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๗. กฎหมายระหว่างประเทศไม่เอื้อต่อการท่องเที่ยว

๘. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชนไม่ทั่วถึง
 ๙. ประชาชนในชุมชนไม่มีความรู้ ความสามารถในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง

๑๐. การปฏิรูปทัศนคติคนฝั่งแม่น้ำโขงยังไม่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เนื่องจากการสิ่งปลูกสร้างไม่มีระเบียบ

๑๑. เงินปิดเชื่อนจึงเป็นปัญหาด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ

๑๒. กฎหมาย กฎระเบียบไม่รองรับการท่องเที่ยว GMS เช่น การขอ Visa เป็นต้น

๑๓. การขาดเสถียรภาพทางการเมือง และความมั่นคงภายในของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

๑๔. นโยบายด้านความมั่นคงของประเทศไม่สนับสนุนการท่องเที่ยวระดับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

๑๕. ความแตกต่างของวัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทำให้ความร่วมมือ และการแบ่งผลประโยชน์เกิดปัญหา

ด้านอุปสรรค การพัฒนาการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีผลกระทบโดยตรงในการเดินเรือที่จะต้องมีปัญหาจากประเทศจีนในการปิดเชื่อน ระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงยังไม่ชัดเจน การอำนวยความสะดวกยังไม่สามารถบริหารจัดการได้สะดวก รวดเร็ว นโยบายการเมืองการปกครองของกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

โอกาส

๑. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่

๒. สภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสนเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงสามารถจะจัดได้ทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับการพื้นที่เหมาะกับการท่องเที่ยวที่สามารถท่องเที่ยวหลายรูปแบบทั้งการเดินทาง นั่งรถเที่ยว หรือนั่งเรือเที่ยว เป็นต้น

๓. พื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงจะต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับนวัตกรรมชุมชน และสามารถพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวครบวงจรได้โดยการร่วมมือของคนในชุมชนทุกคน

๔. เป็นเขตพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านสามารถกระตุ้นเป็นจุดเด่นในการตลาดได้ดี

๕. มีการท่องเที่ยวหลายรูปแบบทั้งทางบก และทางน้ำ

๖. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

๗. ความร่วมมือของภาครัฐ และเอกชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

๘. ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจเสรี

๙. กรมศิลปกรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

ด้านโอกาส การพัฒนายุทธศาสตร์ควบคู่กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงจะต้องมีการวางแผนร่วมกัน การจัดการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ การกระตุ้นการตลาดการท่องเที่ยวเสรี การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงจะต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับนวัตกรรมชุมชน

การบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง การใช้เทคนิค SWOT ได้นำมาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้

จุดแข็งของการบริหารจัดการมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมแล้วโอกาสในการพัฒนาจะต้องมีส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดนโยบาย แผนงาน ให้สอดคล้องกับการส่งเสริม สนับสนุนชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การจัดแผนผังเมืองเป็นการจัดบ้านเรือนชุมชนให้เป็นระเบียบที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ยุติกับคนทั่วไปแล้วจะต้องเป็นอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยววัฒนธรรม ปลุกจิตสำนึกประชาชนในชุมชน การปรับภูมิทัศน์ ร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้ามาบริหารจัดการบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมการตลาด การพัฒนาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทุกมิติ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรม จัดกิจกรรมบนถนน การสร้างความรื่นเริง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

การจัดกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการลดปัญหาที่เกิดจากอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องจากกฎหมายระหว่างประเทศที่มีข้อจำกัดในการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวบ่อย การเสนอให้กับทางรัฐบาลในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพิจารณาแก้ไข ปัญหาการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจึงจะต้องมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการบริหารจัดการทั้งแผนการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ให้ชุมชน การกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมบุคลากรในการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวตลอดจนจัดกิจกรรมเสริมให้ความรู้ เวทีเสวนาการท่องเที่ยวชุมชนกับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยว

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๓.๑ สรุปเป็นโมเดลหรือองค์ความรู้การวิจัยการเรียนรู้เพื่อการถ่ายทอด การส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลจากการศึกษาวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

๑. วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร
๒. การพัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง
๓. วิเคราะห์อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

๔. สรุปเป็นโมเดล

ด้านที่ ๑ วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร ดังนี้

กระบวนการการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร ณ บ้านสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้มีการจัดกิจกรรมกลุ่มระดมความคิดเรื่องการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะกระบวนการหรือผลกระทบต่อการท่องเที่ยวซึ่งมีกระบวนการของการท่องเที่ยวอยู่หลายประการ ในการประชุมกลุ่มสามารถวิเคราะห์ประเด็นออกมา ดังนี้ ๑. การพัฒนาคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ ๒. การเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้าใจตัวเองว่ามีดีอะไรและต่อยอด นำเสนอจากทรัพยากรที่มี ไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะไม่ใช่อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ๓. การตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อแสวงหาตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน และสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการนำเที่ยวให้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมเพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าเส้นทางท่องเที่ยว ๔. การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้ และประสบการณ์ร่วมกันเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งได้ในระยะยาว โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนเสมอไป ๕. การประเมินผลด้วยตัวชี้วัดความสุขของชุมชนและนักท่องเที่ยวเนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนา

ให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ ดังนั้น ตัวชี้วัดความสำเร็จจึงไม่ใช่เพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนที่เท่าเทียม มีความสุขร่วมกัน

จากการเข้าร่วมกิจกรรม ณ วัดหาดไคร้ ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ ร่วมกับเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ ส่วนภาครัฐและเอกชนสังเกตการณ์สถานการณ์การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของเริ่มต้นจากเยี่ยมชมความศูนย์วัฒนธรรมไทยลื้อ วัดท่าข้ามศรีดอนชัย ซึ่งมีมูมจำลองครัวไฟ ประวัติไถลื้อบ้านศรีดอนชัยและผ้าทอไถลื้อ ณ วัดท่าข้ามศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ บางส่วนไปเยี่ยมชมยังวัดพระธาตุศรีร่มเย็น ในเขตตำบลเดียวกัน บางส่วนที่ไม่ย้อนไปยังวัดพระธาตุศรีร่มเย็นก็ไปไหว้พระต่อยังวัดศรีดอนชัย ตำบลเวียง ซึ่งเป็นที่ตั้งหลวงพ่อเพชร แล้วไปนมัสการเจ้าคณะอำเภอเชียงของ วัดสบสม และวัดต่าง ๆ ตามเส้นทางบุญตามลำดับ คือ วัดหาดไคร้ วัดหลวง วัดพระแก้วและวัดเทพนิมิตสุดเขต ในระหว่างเส้นทางได้เยี่ยมชมธรรมชาติพิพิธภัณฑสถานปลาบึก กาดกองเก่า ผาถ่าน กาดกองแก้ว และสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น พบว่าการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่พึงพอใจของประชาชนในพื้นที่มากนัก

ได้สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ภทรคุณ เจ้าอาวาสวัดหาดไคร้^{๙๙} กล่าวว่า ได้มีการจัดกิจกรรมบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึกมาทุกปี ตั้งแต่อดีตมาอยู่ที่นี่ บางปีก็ได้รับงบประมาณ บางปีก็ไม่ได้รับงบประมาณ แต่วัดได้ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านนี้มาตลอดทุกปี ในปีนี้ก็เช่นกันได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน จัดกิจกรรมบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก ประกอบกับจัดผ้าป่าเพื่อสมทบทุนสร้างวิหารเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคต ในรอบหลายปีมาแล้วได้พูดคุยกับพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลด้วยกันว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเริ่มจากวัดต่าง ๆ แล้วมีการจัดกิจกรรมของแต่ละวัดให้สอดคล้องกัน โดยเริ่มต้นจากท่องเที่ยววัดใดวัดหนึ่งแล้วไปตามวัดต่าง ๆ และสุดท้ายจะมาพำนักรับประทานอาหารกลางวันที่วัดหาดไคร้ รวมถึงคณะศรัทธาประชาชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ชุมชน ก็จะมีรายได้ มีการสืบต่อประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และจะมีนักท่องเที่ยวได้มาท่องเที่ยวซ้ำอีก

วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิผลที่สุดและง่ายที่สุดคือการพูดคุยเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพนักงาน มีการกล่าวกันด้วยว่าวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ที่ดีที่สุดได้แก่จ้างคนที่ฉลาดที่สุดแล้วให้บุคคลคนนั้นได้มีโอกาสคุยกับทุกคนให้มากที่สุด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วเมื่อองค์กรได้

^{๙๙} สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ภทรคุณ เจ้าอาวาสวัดหาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖.

จ้างพนักงานที่เก่งหรือฉลาดเข้ามาทำงาน องค์กรก็มักจะมอบหมายงานที่ยากและเยอะที่สุดให้กับบุคคลผู้นั้น จนเขาเองไม่มีเวลาที่จะคุยกับใคร จะสังเกตเห็นได้ว่าการพูดคุยระหว่างพนักงานนั้น ก่อให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างบรรยากาศและเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีโอกาสได้เจอกันและมีการพูดคุยที่แลกเปลี่ยนความรู้ถือเป็นวิธีการหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กร

จากการระดมความคิดพบว่าปัจจัยความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วยภาวะผู้นำและกลยุทธ์ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การถ่ายทอดความรู้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้บริหารต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนผลักดันสร้างบรรยากาศให้เกิดการทำงานเป็นทีมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน ประเด็นที่ ๒ วัฒนธรรมองค์กร เพราะวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคล ซึ่งบางครั้งอาจเกิดปัญหาไม่ยอมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพราะกลัวความสำคัญของตนเองจะหมดไป ซึ่งเป็นหนึ่งในสิ่งที่กีดกันไม่ให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ จึงต้องมีการจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับองค์กร เพราะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนและเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการที่คนในองค์กรเปลี่ยนแปลงได้ยาก การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการที่คนในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน และถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องทำ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชื่อและพฤติกรรมที่องค์กรต้องการปรับเปลี่ยนเพื่อเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นมาได้ โดยกระบวนการนี้ต้องเน้นไปที่เรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่ ๓ การสื่อสาร ถือเป็นหัวใจหลักที่ทำให้คนเข้าใจถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น สิ่งที่องค์กรต้องสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจคือ เป้าหมายคืออะไร สิ่งที่กำลังทำคืออะไร และมีแนวทางการไปถึงเป้าหมายอย่างไร ซึ่งองค์กรจะต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบและอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตรงเป้าหมายที่องค์กรต้องการให้ การจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้เกิดขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมโดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก ๓ อย่างด้วยกัน คือ เนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมาย และช่องทางในการสื่อสาร เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ทำได้ง่ายขึ้นสามารถค้นหาความรู้และดึงองค์ความรู้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการทำงานหรือต่อยอดสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ง่ายยิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๔ กระบวนการและเครื่องมือ เปรียบเสมือนแกนหลักที่จะช่วยให้พฤติกรรมของการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรสามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้นซึ่งการเลือกใช้เครื่องมือและกระบวนการต้องให้ความสำคัญกับความรู้ทั้ง ๒ ประเภท คือ Tacit คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวคนจะสามารถสื่อสารได้ดีที่สุดผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทั้งนี้เครื่องมือยังสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานรวมถึงอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประเด็นที่ ๕ การวัดผลเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยบ่งบอกถึงสถานะของกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผลจากการวัดจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลที่จะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องในกระบวนการต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้จุดประสงค์ของการวัดผลแท้จริงแล้วไม่ใช่เชิงควบคุมแต่เป็นเชิงการจัดการและการเรียนรู้พัฒนา ประเด็นที่ ๖ โครงสร้างขององค์กร ต้องเอื้อต่อการถ่ายทอดและเปลี่ยนเรียนรู้และประเด็นที่ ๗ การเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกระดับในการสร้างความเข้าใจ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยน ส่งต่อความรู้ระหว่างกัน

ด้านที่ ๒ การพัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ดังนี้

การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ในที่นี้จะกล่าวถึงสองอำเภอคืออำเภอเชียงแสนและเชียงของ การส่งเสริมการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้และสนใจเยือน แหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การส่งเสริมการตลาด เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการพูดแบบ ปากต่อปากเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการท่องเที่ยว การนำเสนอที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน อาจเป็นการประชาสัมพันธ์ การจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการจัดนิทรรศการภาพถ่าย การใช้สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบเนื่องต่อไป ซึ่งการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์จะนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนวิธีในการดำเนินชีวิตเป็นจุดขายและสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้และสัมผัสประสบการณ์ จนเกิดเป็นกระบวนการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับอำเภอ อำเภอเชียงแสน จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมงานเทศกาลสงกรานต์ปีใหม่เมืองล้านนา โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสนและหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว “ป่าเวณี ปีใหม่เมืองสงกรานต์นี้ ตั้เจียงแสน ๒๕๖๖” ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ มีกิจกรรมตามกำหนดการ วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๖ มีขบวนแห่พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองเชียงแสน ขบวนแห่เทพีสงกรานต์เชียงแสน พิธีเปิดงานประเพณีสงกรานต์เชียงแสนและการเดินแบบการกุศล วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๖ มีกิจกรรมการแข่งขันเรือยาวประเพณี การประกวดเทพบุตร

สงกรานต์ เมืองเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๖๖ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ การแข่งขันประเพณี (รอบตัดสิน) การประกวดเทพีสงกรานต์เมืองเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๖๖

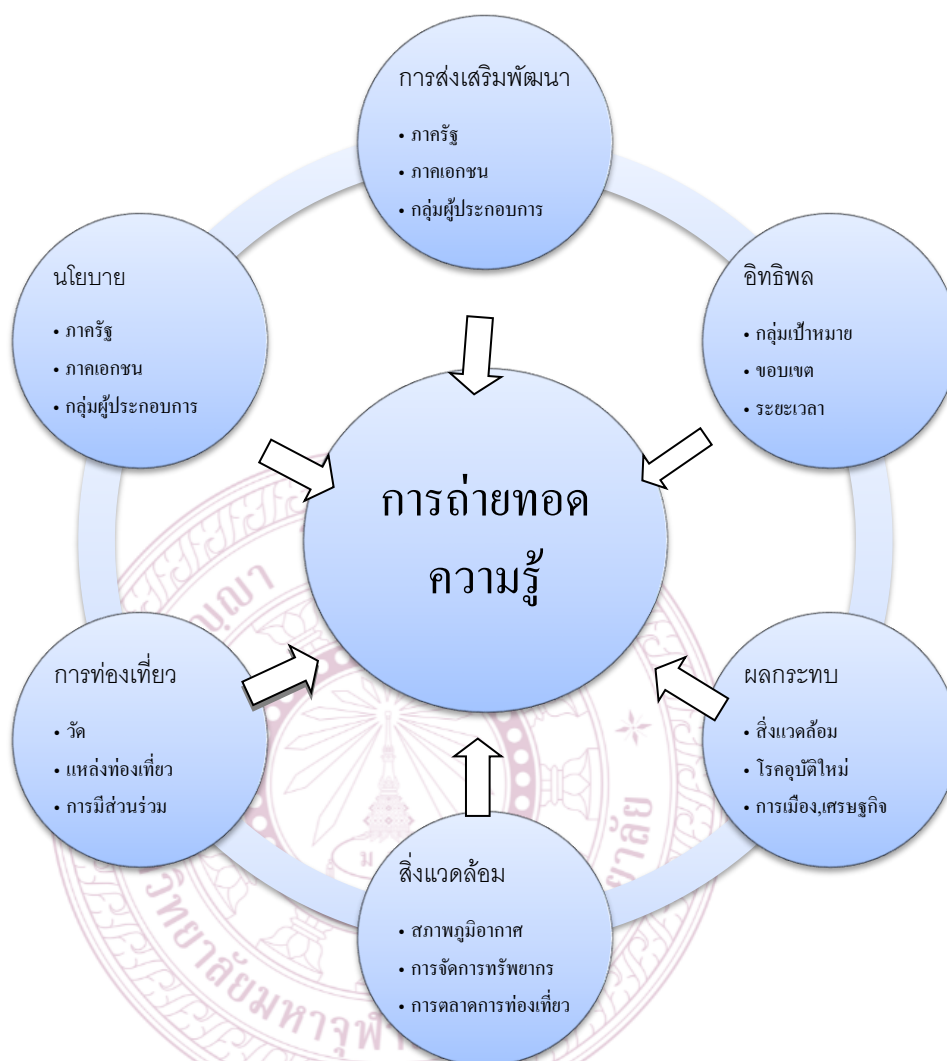
ส่วนอำเภอเชียงของก็ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ที่ว่าการอำเภอเชียงของ มีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ มีกิจกรรมเด่น ๆ ดังนี้ ๑. การจัดขบวนสงกรานต์พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่อำเภอเชียงของ ที่ยาวที่สุดในโลก ใช้รถแห่กว่า ๑๐๐ คัน ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์จากวัดต่าง ๆ องค์ภคภาครัฐภาคเอกชน องค์ภคสาธารณกุศล จำนวน ๑๐๐ องค์ ออกขบวนแห่จากโรงเรียนเชียงของวิทยาคม ไปรอบอำเภอเชียงของ ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้สงกรานต์พระพุทธรูปเพื่อเป็นสิริมงคลเนื่องในวันสงกรานต์ รวมทั้งประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ๒. การแสดงฟ้อนต้อนรับเทศกาลปีใหม่เมืองและการเต้นบาร์สโลบของกลุ่มพัฒนาสตรีเชียงของในชุด “Chiang Khong Best Destination-เชียงของเมืองปลายทางความสุขที่หลากหลาย” จำนวนช่างฟ้อน ๑,๕๐๐ คน ๓. การจัดประเพณีสงกรานต์ร่วมกับเมืองห้วยทราย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เกาะดอนโป่ง กลางลำแม่น้ำโขง มีการแสดงทางวัฒนธรรม การก่อเจดีย์ทราย การเล่นน้ำสงกรานต์ การจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นของทั้ง ๒ ประเทศ ๔. งานประเพณีสงกรานต์ม้ง มีชนเผ่าชาติพันธุ์ม้งจากทั่วประเทศมาร่วมงาน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประเพณีในช่วงสงกรานต์ของอำเภอเชียงของ ที่น่าสนใจ ได้แก่ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ งานประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก, วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๖ พิธีบวงสรวงสักการะพระยาจิตตวงษ์ (เจ้าน้อย) เจ้าเมืองเชียงของ คนสุดท้าย

ด้านที่ ๓ คือ วิเคราะห์อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดการท่องเที่ยว นับว่าผู้ที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพและในภาพรวมของภาคธุรกิจที่ต้องพึ่งพาตนเองและเครือข่ายการท่องเที่ยว เพราะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและอิงเทคโนโลยี อีกประการหนึ่งการถ่ายทอดคือการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กรที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ การจัดการวัฒนธรรมทางองค์กรสำหรับการถ่ายทอดความรู้จะเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยม

ที่นำและสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีการสร้างความรู้ แบ่งปันความรู้ และสะสมความรู้ในทุกกระดับ สภาพแวดล้อมการทำงานที่สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของการจัดการความรู้ขององค์การ จะเห็นจากอิทธิพลของการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านพฤติกรรม การถ่ายทอดความรู้แบบการทำงานร่วมกันในทุกระดับของสมาชิกองค์การ ซึ่งผู้ปฏิบัติต่างทำงานร่วมกัน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานในลักษณะนี้คือ การเติมข้อมูลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ มากที่สุดลงในฐานข้อมูลความรู้ขององค์การ การทำแบบประเมินและตรวจสอบประสิทธิผลและ ข่าวสารความรู้ที่ไม่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติ การสอน การติวเข้ม การเป็นพี่เลี้ยงให้เพื่อนร่วมงาน การ อภิปราย และการพูดคุยอย่างเปิดเผยกับเพื่อนร่วมงาน การเขียนรายงาน และการเตรียมรายงาน วิเคราะห์งานเขียน การจัดเตรียมบันทึกเตือนความจำส่วนตัว และรายงานให้กับเพื่อนร่วมงาน การให้ ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตอย่างเปิดเผย การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และการให้คำตอบ สำหรับปัญหาการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานอย่างแข็งขัน การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความเข้าใจใน ประโยชน์ สถานการณ์ที่ซับซ้อน การเขียนลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานในระหว่างที่กำลังทำงานในกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงงาน การ ใช้ฐานข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในการทำกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ล้วนมาจากอิทธิพลของการถ่ายทอด ที่ เป็นหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ด้านที่ ๔ สรุปเป็นโมเดล ดังนี้

การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านโมเดลการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้

๑. ด้านนโยบาย คือนโยบายของภาครัฐควรสนับสนุนทุนหรือแนะนำแหล่งทุนให้กับกลุ่มภาคเอกชนและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งที่ผ่านมาไม่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีหรือได้ผ่านการอบรมหรือรับนโยบายมาจากภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวแล้วมีการขยายผลต่อไปยังผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ตลอดถึงผู้ที่มีส่วนได้เสียในการสืบต่องานด้านการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ประกอบกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

๒. การส่งเสริมพัฒนา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมพัฒนา สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้ประกอบการธุรกิจและ

ประชาชนในพื้นที่หรือเขตปกครองให้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยร่วมกับชุมชน ให้ตระหนักถึงการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๓. อิทธิพล คือ กลุ่มเป้าหมายมี ๒ กลุ่มคือ กลุ่มประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรม ณ วัดสภกก กลุ่มที่สองคือ กลุ่มประชากรที่อำเภอเชียงของ ณ วัดหาดไคร้ ส่วนขอบเขตของการให้ความรู้ระหว่างกลุ่มที่อยู่อำเภอเชียงแสนและกลุ่มอำเภอเชียงของ ระยะเวลาในการให้ความรู้แต่ละแห่งใช้เวลา ๑ วัน

๔. ผลกระทบ คือ สิ่งที่เป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อม โรคอุบัติใหม่ การเมือง เศรษฐกิจ เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นสภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวถ้าสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น การจุดไฟเผาป่าหรือทำไร่เลื่อนลอยก็เป็นคว้นพิษ โรคอุบัติใหม่หรือโรคไวรัสโคโรนา โควิด-๑๙ ก็เป็นผลกระทบทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมา การเมืองก็เช่นกันถ้าไม่นิ่งก็จะทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากอารยประเทศที่จะมาติดต่การค้าขายและเศรษฐกิจก็เป็นผลต่อเนื่องจากการเมืองนั่นเองทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ปกติสุขของมวลมนุษย

๕. สิ่งแวดล้อม คือ สภาพภูมิอากาศ การจัดการทรัพยากรและการตลาดการท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศปัจจุบันร้อนกว่าที่เป็นอยู่เนื่องจากภาวะเรือนกระจกและการปลูกพืชบางชนิดทำให้อากาศเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ฝนฟ้าอากาศไม่ตกต้องตามฤดูกาล ด้านการจัดการทรัพยากรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการท่องเที่ยว รวมถึงตลาดการท่องเที่ยวซึ่งควบคู่มากับการจัดการสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๖. การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับไม่ใช่เพื่อทำสงครามและเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้แต่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตรเพื่อความเบิกบาน บันเทิงเจริญรอยเพื่อเล่นกีฬาต่าง ๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้และเพื่อติดต่อธุรกิจกระหว่งท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรวมถึงวัด แหล่งท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

พอสรุปได้ว่า วิธีการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับบุคลากรเป็นหลักการในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีกระบวนการการพัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงทั้งในอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ รวมถึงการวิเคราะห์อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องสนับสนุนวิธีการถ่ายทอดความรู้ผ่านกลไกทั้งส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยวด้วยกันเองผ่านตัวแทนที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและถูกต้องตามหลักวิชาการ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ฐานวิจัยจากการสังเคราะห์วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร การพัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงและการวิเคราะห์อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พอสรุปเป็นองค์ความรู้ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

๑. การถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร คือ การถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติผ่านบุคลากรการท่องเที่ยวที่ได้รับการฝึกอบรมทั้งภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยจัดฝึกอบรม ณ วัดสกกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน และวัดหาดไคร้ ได้มีตัวแทนทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าร่วมโครงการถ่ายทอดความรู้เพื่อจะเผยแพร่ความรู้กับผู้สนใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒. การพัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง คือ กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนหรือผ่านการอบรมได้รับการพัฒนาหรือฝึกอบรมให้เป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย จังหวัด อำเภอลำปางและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงผ่านตัวแทนที่ได้รับการฝึกอบรม

๓. อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดการท่องเที่ยว นับว่าผู้ที่ม้องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพและในภาพรวมของภาคธุรกิจที่ต้องพึ่งพาตนเองและเครือข่ายการท่องเที่ยว เพราะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและอิงเทคโนโลยี

๔.๓.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

องค์ความรู้จากงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาที่คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยที่งานวิจัยได้จัดกลุ่มออกเป็น ๓ กลุ่ม โดยจำแนกตามลักษณะของการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่

๑. การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ

๒. การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

๓. การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ได้แก่

๑. องค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการออกแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้นด้วยเว็บไซต์

๒. องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

๒. การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ได้แก่

๑. องค์ความรู้การพัฒนาเว็บไซต์

๒. องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน

๓. การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย ได้แก่

๑. องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

๒. องค์ความรู้เกี่ยวกับการเลือกรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. องค์ความรู้การบริหารจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม

สรุป มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การใช้เว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัฒนธรรม โดยใช้ทุนทางความคิดด้านการใช้ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนทั้งด้านการบริหารจัดการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความจำเป็นอยู่ในชุมชนเพื่อให้เกิดผลงานนวัตกรรมเริ่มจากงานวิจัยและพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) หรือจะเป็นการจัดการความรู้ (knowledge management) ต้องใช้การคิดสร้างสรรค์และอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลง ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รัฐบาลได้เตรียมความพร้อมสู่การเป็นสังคมเศรษฐกิจกระแสใหม่ที่มียุทธศาสตร์จากงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาที่คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยที่งานวิจัยได้จัดองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

องค์ความรู้ที่ ๑ แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ประโยชน์กับชุมชนการบริหารจัดการท่องเที่ยวมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งให้ชุมชนได้เข้าใจแนวทางการอนุรักษ์ไว้สืบไปถึงลูกหลาน สามารถสร้างรายได้จากธรรมชาติ

๑. ชุมชนได้มีความคิดในการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง จะต้องมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับชุมชนมีส่วนร่วม ผู้ประกอบการท่องเที่ยว บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน การท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเชื่อมโยงผลประโยชน์ในการท่องเที่ยวทั้ง ร้านอาหาร ที่พัก กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ร้านขายของที่ระลึก

๒. การท่องเที่ยว การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน เป็นการริเริ่มส่งเสริมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการการสร้างสมดุลของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เน้นความสำคัญที่คุณค่าของชุมชน เพื่อให้ชุมชนภูมิใจในการบริหารจัดการที่สามารถพึ่งพาตนเองได้

๓. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

๑.๑ กิจกรรมการสร้างแบรนด์บรรจุภัณฑ์สินค้าเพิ่มคุณค่า

๑.๒ กิจกรรมการวางระบบการจัดการ

๑.๓ กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเครือข่าย

๑.๔ กิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๔. ด้านเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์หลักเพื่อเร่งสร้างความได้เปรียบในภาวะที่หลายประเทศยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น

๑. สร้างรายได้ในพื้นที่เพื่อเสริมความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น

๒. การนำสินค้าท้องถิ่นจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการระบายสินค้าในชุมชน

๓. สร้างมูลค่าที่ดินในพื้นที่ในการก่อสร้างร้านอาหาร อาคาร โรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

๕. ด้านสังคม ประโยชน์ความสำคัญต่อสังคม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจึงทำให้เกิดเรียนรู้ซึ่งกันและกันส่งผลให้เข้าใจในแต่ละพื้นที่

๑. มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

๒. การเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเสนอ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อตอบสนองกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

๓. การพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

๔. ชุมชนสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยว

๕. สร้างงานให้กับชุมชนพื้นที่ป้องกันการย้ายถิ่นฐาน

๖. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

๑. มีการลงทุนจากภาครัฐในด้านสาธารณูปโภคเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ

๒. เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

๓. มีมาตรการป้องกันมลพิษทางเสียง อากาศ

๔. เกิดมีการปรับปรุงแก้ไข มาตรการ ระเบียบตลอดจนกฎหมายต่างๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

๕. ปัญหาการกำจัดขยะ ของเสียประเภทต่าง ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

๖. เกิดโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

๗. การท่องเที่ยวสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

๘. สถาบันการศึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ค้นคว้าความรู้ที่อยู่ในชุมชนเพื่อการพัฒนา ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและเป็นประโยชน์กับพื้นที่ชุมชน

๙ การประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวซึ่งมีชุมชนเป็นเจ้าของสามารถในการบริหารจัดการเพื่อตรงความต้องการของนักท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้กับชุมชนจะต้องมุ่งเน้น

๑. ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การบริหารจัดการ

๒. ค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์เป็นธรรมกับคนในพื้นที่

๓. การกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

๔. สร้างรายได้เพื่อป้องกันการย้ายถิ่นฐาน

องค์ความรู้ที่ ๒ องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงเป็นกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการต่อยอดจากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วยทุนทางสังคม วัฒนธรรม และมีการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ประเพณีที่จะทำให้เราค้นพบมุมมองใหม่ในพื้นที่ ในชุมชน

องค์ความรู้ที่ ๓ ผลลัพธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการให้ประโยชน์ของการท่องเที่ยวแก่ชุมชน การท่องเที่ยวเป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ

๑. ชุมชนสามารถร่วมวางแผนการทำงานด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน

๒. ชุมชนสามารถเชื่อมโยงการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนตัวเองได้

๓. การฟื้นฟู ส่งเสริม อนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

๔. เสริมสร้างศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน

องค์ความรู้ที่ ๔ การมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวสามารถแสดงองค์ประกอบ ด้วย ๖ ประการ

๑. เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว
๒. สินค้า ทักษะ และประสบการณ์
๓. ทรัพยากรท่องเที่ยวที่จัดตั้งได้
๔. แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง
๕. นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว
๖. เอกลักษณะเฉพาะถิ่น

องค์ความรู้ที่ ๕ แนวคิดการทำธุรกิจการท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด

องค์ความรู้ที่ ๖ มุมมองการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. การกระตุ้นให้เกิดการซื้อขายสินค้าที่มีการผลิตในท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าชุมชนเพื่อการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน มีการฝึกอบรมการพัฒนาฝีมือและการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่
๒. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีผลกระทบการท่องเที่ยวน้อยที่สุด ทั้งการจัดการบริหารสถานที่ท่องเที่ยว ชะยะให้มีระบบ
๓. การฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม ประเพณี นวัตกรรมชุมชน

สรุป มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การใช้เว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยใช้ทุนทางความคิดด้านการใช้ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนทั้งด้านการบริหารจัดการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความจำเป็นอยู่ในชุมชนเพื่อให้เกิดผลงานนวัตกรรมเริ่มจากงานวิจัยและพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) หรือจะเป็นการจัดการความรู้ (knowledge management) ต้องใช้การคิดสร้างสรรค์และอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลง ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รัฐบาลได้เตรียมความพร้อมสู่การเป็นสังคมเศรษฐกิจกระแสใหม่ที่มีองค์ความรู้จากงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาที่

คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยที่งานวิจัยได้จัดกลุ่มออกเป็น ๓ กลุ่ม โดยจำแนกตามลักษณะของการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ๑. การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ๒. การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ๓. การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เรื่อง “การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิเคราะห์เอกสารดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์ลงพื้นที่ที่เกิดการค้นพบต่าง ๆ จากสภาพจริง จัดสนทนากลุ่มย่อยเพื่อนำความคิดเห็นและแนวทางในการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ภาครัฐ ๕ ท่าน คือ นายอำเภอเชียงแสน นายอำเภอเชียงของ เกษตรอำเภอเชียงแสน วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย องค์การปกครองท้องถิ่น ๕ คน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านแซว รองนายกเทศมนตรีผู้อำนวยการกองการศึกษา ประชาชนในเขตพื้นที่ ๑๐ คน ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ๑๐ คน และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ๑๐ คน รวมทั้งหมด จำนวน ๕๐ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

การศึกษาวิจัยนี้ เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาในภาคสนาม ทำการศึกษาเฉพาะโดยเน้นการสัมภาษณ์และสังเกตจากสภาพจริง การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวและมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมผ่านการพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสรุปการศึกษาได้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลศึกษาถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง “การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิเคราะห์เอกสารดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์พื้นที่ที่เกิดการค้นคว้าต่าง ๆ จากสภาพจริงและจัดสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อนำความคิดเห็นและแนวทางในการศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร การพัฒนาและส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง และศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การศึกษานี้ เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการศึกษาในภาคสนาม ทำการศึกษาเฉพาะโดยเน้นการสัมภาษณ์และสังเกต เกิดการเรียนรู้และเป็นแนวทางในการศึกษาบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผ่านกระบวนการการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ จนได้องค์ความรู้ที่สรุปเป็นโมเดลการเรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสรุปการศึกษาได้ ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปผลศึกษาบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ

จังหวัดเชียงราย

จากการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้วิธีการเจาะจงตามการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วมในการลงพื้นที่และวิเคราะห์จากสภาพจริง จัดสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อนำความคิดเห็นและแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนามีความหลากหลายอย่างเหมาะสมกับสภาพของชุมชนในพื้นที่เป็นปัญหาของชุมชนอย่างมีระบบ ดังนี้ พบว่า บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสน มีหลายด้าน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เริ่มจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สืบเนื่องมาจากอำเภอเชียงแสนเป็นเมืองเก่ามีวัดต่าง ๆ ที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น วัดพระธาตุจอมกิตติ ซึ่งเป็นวัดหนึ่งในแก่งจอมของแหล่งท่องเที่ยว ๙ วัดในจังหวัดเชียงราย วัดพระธาตุปูเข้า วัดเจดีย์หลวงและวัดพระธาตุผาเงา เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็เป็นการท่องเที่ยวที่คงเป็นธรรมชาติไว้ เช่น ดอยชะงัหรือดอยช้างงู สามเหลี่ยมทองคำ พิพิธภัณฑ์ผืน รวมถึงโฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว

เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เริ่มต้นจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ วัดเก่าแกในประวัติศาสตร์เขตเทศบาลเวียงเชียงใหม่ โดยร่วมกันระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เทศบาลตำบลเวียงเชียงใหม่และการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การทำเรือเชียงแสน สามเหลี่ยมทองคำ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพประมงบ้านสบกก ตำบลบ้านแซว

นอกจากนี้อำเภอเชียงแสนจะเน้นเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นส่วนมาก เพราะเชียงใหม่เป็นเมืองเก่าตั้งแต่สมัยอาณาจักรโยนกนาคนพันธ์ ซึ่งเป็นปฐมประวัติศาสตร์แห่งประเทศไทย จึงมีการจัดการท่องเที่ยวตามวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเวียงเชียงใหม่ ซึ่งร่วมกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ โดยเริ่มต้นจากพิพิธภัณฑ์แล้วนั่งรถรางไปแหล่งประวัติศาสตร์มีวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลเวียงเชียงใหม่ หลังจากนั้นก็จะไปวัดไหว้พระธาตุจอมกิตติ ไปสามเหลี่ยมทองคำและย้อนกลับมาวัดพระธาตุผาเงา ซึ่งปัจจุบันมีสกายวอล์คหรือที่คนเรียกว่า “สกายวอล์คสามแผ่นดิน” เป็นไฮไลน์ของการท่องเที่ยว มองเห็นวิวทัศนียภาพระหว่างไทย ลาวและเมียนมาเป็นที่ติดตาตรึงใจนักท่องเที่ยวให้กลับมาเยี่ยมเยือนเชียงใหม่อีก

บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมการค้าถึง ๓ ประเทศ “ไทย-จีน-ลาว” รวมทั้งยังเป็นเมืองที่รัฐบาลปักธงให้เป็น ๑ ในเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่เมืองแห่งนี้ก็ยังคงเป็นเพียงแค่ “ทางผ่าน” ด้านการค้าเท่านั้น แนวทางการพัฒนาเมืองเชียงของในวันนี้เริ่มมียุทธศาสตร์อย่างชัดเจน แถมยังเป็นเมืองที่มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้าและการท่องเที่ยวที่ครบวงจร

นอกจากนี้อำเภอเชียงของยังมีแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมอีกจำนวนมาก อาทิ วัดใหม่ศรีร่มเย็น วัดพระธาตุ ๕ เจดีย์ วัดศรีดอนชัย วัดพระแก้ว วัดหลวง ฯลฯ รวมถึงต่อยอดท่องเที่ยวชุมชนให้ตอบโจทย์เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ซึ่งขณะนี้ได้จัดให้มีถนนคนเดินที่หลากหลายแนว เรียกว่านักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวในแบบที่ตัวเองชื่นชอบได้ “เรามีแผนทำสกายวอล์ค ซึ่งเป็นระเบียบแล้ว สำหรับเป็นจุดเดินชมวิวและความสวยงามของแม่น้ำโขงที่เป็นโค้งหักศอก ซึ่งเรียกว่าจุดชมวิวห้วยทรายมาน และจะเป็นอีกหนึ่งจุดเด่นขั้นที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวเชียงของในอนาคต”

จากการสัมภาษณ์นายวิรุฬห์ สิทธิวงศ์ นายอำเภอเชียงของคนปัจจุบัน พบว่าบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของว่าการท่องเที่ยวเชียงของเป็นการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ เช่น หมู่บ้านไทลื้อ บ้านท่าข้ามศรีดอนชัย ถนนคนเดินและเยี่ยมชมวัดในเขตเทศบาลอย่างเช่น วัดพระแก้ว วัดศรีดอนชัย วัดหลวง เป็นต้น อีกกิจกรรมที่ไม่พลาดเลยคือการตักบาตรริมโขงในช่วงเช้าวันเสาร์-อาทิตย์ ปกติมีพระมาบิณฑบาตทุกเช้าอยู่แล้ว แต่วันเสาร์-อาทิตย์จะมีคนเยอะกว่าวันปกติ นักท่องเที่ยวจะประทับใจในการมาพักผ่อนที่อำเภอเชียงของ ซึ่งเป็นอำเภอติดแม่น้ำโขงและข้ามพากไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วกลับมาพักค้างคืนในฝั่งประเทศไทย มีอีกกิจกรรมที่ไม่ควรพลาดคือ

การจัดจุลกฐิน ซึ่งมีวัดที่จัดจุลกฐินเป็นประจำต่อเนื่องกันมาหลายปีแล้ว เช่น วัดท่าข้ามศรีดอนชัย วัดหาดบ้าย และวัดเทพนิมิตสุดเขต ทำให้เจ้าภาพและผู้มาร่วมทำบุญจุลกฐินแล้ว ทำให้อยากมาเป็นเจ้าภาพร่วมในปีถัดไปและชวนญาติ เพื่อนพ้องมาร่วมเป็นเจ้าภาพทุกปี ทำให้เศรษฐกิจการค้า กิจกรรมที่พักโรงแรม การตลาด การท่องเที่ยวในอำเภอเชียงของเติบโตมากขึ้น

บริบทการท่องเที่ยวทั้งสองอำเภอนี้ ซึ่งถือว่าเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษตามประกาศของทางราชการและเป็นอำเภอที่ติดชายแดน ทั้งประเทศเมียนมาร์และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนมากเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะเป็นเมืองเก่ามีอารยธรรมอันยาวนาน ดังจะเห็นได้ว่ามีวัดวาอารามมากมายที่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติอยากมาสัมผัสบรรยากาศที่อบอุ่นและผู้คนในท้องถิ่นที่มีอัธยาศัยไมตรีต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยียน นอกจากนั้นยังเป็นเมืองผ่านที่จะเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน เวียดนาม เป็นต้น ที่สังเกตอีกทางหนึ่งคือทั้งสองอำเภอจะมีธนาคารพาณิชย์หลายธนาคารซึ่งบ่งบอกถึงการจับจ่ายใช้สอยในด้านต่าง ๆ ของทั้งสองอำเภอ ซึ่งเป็นการหมุนเวียนค่าใช้จ่ายในจังหวัดเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมาพักค้างคืนที่อำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ รวมทั้งได้เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวดังที่กล่าวมาข้างต้น

๕.๑.๒ ศึกษากระบวนการการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กระบวนการการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร โดยการสัมภาษณ์ลงพื้นที่สังเกตการณ์ต่าง ๆ จากสภาพจริง โดยมีชุดกิจกรรม จัดสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อนำความคิดเห็นและแนวทางในการมีกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย รวมทั้งหมด จำนวน ๖๐ คน ณ พื้นที่บ้านสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และพื้นที่บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งทั้งอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ ถือเป็นพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวในอนาคต

เริ่มต้นจากบ้านสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน ได้มีการจัดกิจกรรมกลุ่มระดมความคิดเรื่องการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะกระบวนการหรือผลกระทบต่อการท่องเที่ยวซึ่งมีกระบวนการของการท่องเที่ยวอยู่หลายประการ ในการประชุมกลุ่มสามารถวิเคราะห์ประเด็นออกมา ดังนี้ ๑. การพัฒนาคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ ๒. การเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้าใจตัวเองว่ามีดีอะไรและต่อยอด นำเสนอจากทรัพยากรที่มี ไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะไม่ใช่อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ๓. การตลาดที่

เหมาะสมกับชุมชน เพื่อแสวงหาตลาด นักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน และสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการนำเที่ยวให้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมเพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าเส้นทางท่องเที่ยว ๔. การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้และประสบการณ์ร่วมกันเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งได้ในระยะยาว โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนเสมอไป ๕. การประเมินผลด้วยตัวชี้วัดความสุขของชุมชนและนักท่องเที่ยวเนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ ดังนั้น ตัวชี้วัดความสำเร็จจึงไม่ใช่เพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนที่เท่าเทียม มีความสุขร่วมกัน

วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิผลที่สุดและง่ายที่สุดคือการพูดคุยเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพนักงาน มีการกล่าวกันด้วยว่าวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ที่ดีที่สุดได้แก่จ้างคนที่ฉลาดที่สุดแล้วให้บุคคลคนนั้นได้มีโอกาสคุยกับทุกคนให้มากที่สุด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วเมื่อองค์กรได้จ้างพนักงานที่เก่งหรือฉลาดเข้ามาทำงาน องค์กรก็มักจะมอบหมายที่ยากและเยาะเย้ยที่สุดให้กับบุคคลผู้นั้น จนเขาเองไม่มีเวลาที่จะคุยกับใคร จะสังเกตเห็นได้ว่าการพูดคุยระหว่างพนักงานนั้นก่อให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างบรรยากาศและเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีโอกาสได้เจอกัน และมีการพูดคุยที่แลกเปลี่ยนความรู้ถือเป็นวิธีการหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กร บางองค์กรแทนที่จะสนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสพูดคุยกันกลับคอยห้ามและดูพนักงานได้มีการพูดกัน ทำให้เมื่อเข้าไปที่องค์กรนั้นเหมือนกับเข้าไปในป่าช้า ไม่มีพนักงานคนไหนอยากจะพูดคุยกัน ทำให้การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

จากการระดมความคิด พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การถ่ายทอดความรู้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้บริหารต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนผลักดันสร้างบรรยากาศให้เกิดการทำงานเป็นทีมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน ประเด็นที่ ๒ วัฒนธรรมองค์กร เพราะวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคล ซึ่งบางครั้งอาจเกิดปัญหาไม่ยอมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพราะกลัวความสำคัญของตนเองจะหมดไป ซึ่งเป็นหนึ่งในสิ่งที่กีดกันไม่ให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ จึงต้องมีการจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับองค์กร เพราะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนและเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการที่คนในองค์กรเปลี่ยนแปลงได้ยาก การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการที่คนในองค์กรมีการ

แลกเปลี่ยนแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชื่อและพฤติกรรมที่องค์กรต้องการปรับเปลี่ยนเพื่อเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นมาได้ โดยกระบวนการนี้ต้องเน้นไปที่เรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่ ๓ การสื่อสาร ถือเป็นหัวใจหลักที่ทำให้คนเข้าใจถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น สิ่งที่ต้องกระทำคือการสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจคือเป้าหมายคืออะไร สิ่งที่กำลังทำคืออะไร และมีแนวทางการไปถึงเป้าหมายอย่างไร ซึ่งองค์กรจะต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบและทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตรงกับที่องค์กรต้องการให้การจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้เกิดขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมโดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก ๓ อย่างด้วยกัน คือ เนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมาย และช่องทางในการสื่อสาร เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ทำได้ง่ายขึ้นสามารถค้นหาความรู้และดึงองค์ความรู้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการทำงานหรือต่อยอดสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ง่ายยิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๔ กระบวนการและเครื่องมือ เปรียบเสมือนแกนหลักที่จะช่วยให้พฤติกรรมของการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรสามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้นซึ่งการเลือกใช้เครื่องมือและกระบวนการต้องให้ความสำคัญกับความรู้ทั้ง ๒ ประเภท คือ Tacit คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวคนจะสามารถสื่อสารได้ดีที่สุดผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ และ เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ประเภทนี้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เครื่องมือยังสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานรวมถึงอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประเด็นที่ ๕ การวัดผล เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยบ่งบอกถึงสถานะของกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผลจากการวัดจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลที่จะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนแก้ไขข้อบกพร่องในกระบวนการต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้จุดประสงค์ของการวัดผลแท้จริงแล้วไม่ใช่เชิงควบคุมแต่เป็นเชิงการจัดการและการเรียนรู้พัฒนา ประเด็นที่ ๖ โครงสร้างขององค์กร ต้องเอื้อต่อการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเด็นที่ ๗ การเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกระดับในการสร้างความเข้าใจ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยน ส่งต่อความรู้ระหว่างกัน

ส่วนของเชียงของ ได้กล่าวถึงวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากรมีกระบวนการ จากการสัมภาษณ์ ดร.กษิดิศ พงษ์เศรษฐี รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า อำเภอเชียงของนั้น มี ๕ ดี อาหารดี อากาศดี คนดี สินค้าดี และสถานที่ท่องเที่ยวดี โดยเริ่มต้นจาก **อาหารดี** เพราะแม่น้ำโขงเป็นแหล่งที่มีแร่อาตุมาก เช่น ปลาแม่น้ำ สาหร่าย (โก) สัตว์ป่าที่ชาวบ้านนำมาขายตามฤดูกาล ข้าวซึ่งเป็นผลผลิตของชาวนาเป็นข้าวที่ผ่านการผลิตโดยใช้ปุ๋ยเกษตรอินทรีย์ พืชผักผลไม้ซึ่งเป็นผลไม้ตามฤดูกาลและผลไม้ที่ส่งมา

จากประเทศจีนเพราะการขนส่งมาทางเรือแม่น้ำโขง รวมถึงขนส่งมาทางประเทศลาว ปัจจุบันมีเทคโนโลยีการเกษตรมาช่วยทำให้อาหารมีคุณภาพมากกว่าเดิม **อากาศดี** ที่ด้วยน้ำโขงไหลมาจากประเทศจีน ผ่านสภาพเมียนมาร์ ลาวและประเทศไทย ในน้ำจะเย็นสบาย เป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำและสัตว์น้ำมีกุ้ง หอย ปูปลาที่ประชาชนจับมาแล้วนำมาขายก็จะอุดมด้วยสารอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารดีเพราะทั้งในน้ำและอากาศทั่วไปก็เอื้อต่อการมีชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ มีสารอาหารที่ดี ประกอบกับอากาศที่อำเภอเชียงของไม่ร้อนมากเกินไป เพราะมีน้ำโขงหล่อเลี้ยงจึงทำให้อากาศดีตลอดปี **คนดี** ประชาชนในอำเภอเชียงของมีหลายชาติพันธุ์ เพราะมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่มีกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากสิบสองปันนา ไตลื้อ และอีกส่วนหนึ่งเป็นคนพื้นเมืองที่อยู่มาก่อน มีพี่น้องชนเผ่าถึง ๙ ชนเผ่า ที่บอกว่าเป็นคนดีเพราะคนเชียงของเป็นคนอ่อนหวาน มีการศึกษาดี มีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น **สินค้าดี** เพราะสินค้าที่เชียงของเป็นสินค้าที่ผลิตจากกลุ่มเกษตรกรพื้นบ้านซึ่งรวมตัวกันผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี เช่น ข้าวก็เป็นข้าวไรซ์เบอร์รี่หรือข้าวที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพในการปลูกและดูแลธรรมชาติไม่ใช้สารเคมี อีกประการในเชียงของยังมีพี่น้องชนเผ่าอีก ๙ ชนเผ่าที่มีสินค้าที่ผลิตโดยชาวบ้านหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือที่เรียกว่ากลุ่มโอท็อป ที่ขาดไม่ได้เลยคือกลุ่มไตลื้อ ไตยวนที่มีการผลิตผ้าทอไตลื้อซึ่งเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป รวมทั้งเป็นสินค้าที่มีคนสั่งซื้อจนกลุ่มชาวบ้านที่เป็นสมาชิกผลิตไม่ทัน มีสินค้าอีกหลายชนิดที่ประชาชนในพื้นที่นำมาขายในช่วงตลาดถนนคนเดินล้วนแต่เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและผ่านมาตรฐานการผลิตที่น่าเชื่อถือ **สถานที่ท่องเที่ยวดี** อำเภอเชียงของเป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแนวชายแดน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ลือชื่อกันมากมาย เช่น หมู่บ้านไทลื้อบ้านท่าข้ามศรีดอนชัย วัดพระธาตุศรีร่มเย็น วัดเทพนิมิตสุดเขต ถนนคนเดินและเยี่ยมชมวัดในเขตเทศบาลอย่างเช่น วัดพระแก้ว วัดศรีดอนชัย วัดหลวง เป็นต้น อีกกิจกรรมที่ไม่พลาดเลยคือการตักบาตรริมโขงในช่วงเช้าวันเสาร์-อาทิตย์ ในส่วนของเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ พิพิธภัณฑ์ปลาบึก กาดกองเก่า ผาถ่าน กาดกองแก้ว วัดแก้ว วัดหลวง วัดหาดไคร้ เป็นต้น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในอำเภอเชียงแสนหรืออำเภอเชียงของ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษานโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น ๒. เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของทั้งสองอำเภอ ๓. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ๔. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ผลจากการลงพื้นที่พบว่า นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ โดยได้กำหนดกรอบการทำงานอยู่ ๓ เรื่องที่สำคัญของประเทศ คือ เป็นไปตามกลไกของนโยบายรัฐซึ่งรัฐบาลได้น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยเน้นภาคเศรษฐกิจ อาชีพ

รายได้ความร่วมมือและชุมชนเข้มแข็ง ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่าการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้/วิถีชีวิตชุมชนดีขึ้น และเป็นการตอบสนองความต้องการชุมชนในการฟื้นฟูความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ ต้องมีการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นแนวทางการจัดการวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น แบ่งเป็นเครือข่ายภายในชุมชน โดยใช้แนวทางของคำว่า “บวร” หมายถึง ความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาญวิทย์ เกษตรศิริ ประเด็นที่ ๔ ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเห็นว่า การท่องเที่ยวในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเชียงแสนและเชียงของ การส่งเสริมการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้และสนใจเยือนแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การส่งเสริมการตลาดอาจ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการพูดแบบปากต่อปากเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการท่องเที่ยว การนำเสนอที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน อาจเป็นการประชาสัมพันธ์การจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการจัดนิทรรศการภาพถ่าย การใช้สื่อมัลติมีเดีย ปฏิสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบเนื่องต่อไป ซึ่งการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์จะนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนวิถีในการดำเนินชีวิตเป็นจุดขาย และสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้และสัมผัสประสบการณ์ จนเกิดเป็นกระบวนถ่ายทอดการท่องเที่ยว นับได้ว่ากระบวนการการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สามารถวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีปัญหาในการถ่ายทอดและส่งเสริม ดังนี้

๑. ปัญหาการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ปัญหาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้ประกอบการไม่มีรูปแบบการถ่ายทอดที่ชัดเจน ทำให้ยากต่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒. การสัมภาษณ์กลุ่มหรือผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ได้รับข้อมูลที่ชัดเจน

๓. ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยังจะต้องมีการให้ความรู้ด้านการถ่ายทอดส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีความต่อเนื่อง

๕.๑.๓ วิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ จนได้องค์ความรู้ที่สรุปเป็นโมเดลการเรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

จากบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผ่านกระบวนการ การถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดการท่องเที่ยว นับว่าผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพและในภาพรวมของภาคธุรกิจที่ต้องพึ่งพาตนเองและเครือข่ายการท่องเที่ยว เพราะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและอิงเทคโนโลยี อีกประการหนึ่งการถ่ายทอดคือการแบ่งปันความรู้ภายในองค์การที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ การจัดการวัฒนธรรมทางองค์การสำหรับการถ่ายทอดความรู้จะเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยม ที่นำและสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีการสร้างความรู้ แบ่งปันความรู้ และสะสมความรู้ในทุกระดับสภาพแวดล้อมการทำงานที่สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของการจัดการความรู้ขององค์การ จะเห็นจากอิทธิพลของการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้แบบการทำงานร่วมกันในทุกระดับของสมาชิกองค์การ ซึ่งผู้ปฏิบัติต่างทำงานร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานในลักษณะนี้คือ การเติมข้อมูลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดลงในฐานข้อมูลความรู้ขององค์การ การทำแบบประเมินและตรวจสอบประสบการณ์และข่าวสารความรู้ที่ไม่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติ การสอน การติวเข้ม การเป็นพี่เลี้ยงให้เพื่อนร่วมงาน การอภิปราย และการพูดคุยอย่างเปิดเผยกับเพื่อนร่วมงาน การเขียนรายงาน และการเตรียมรายงานวิเคราะห์งานเขียน การจัดเตรียมบันทึกเดือนความจำส่วนตัว และรายงานให้กับเพื่อนร่วมงาน การให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตอย่างเปิดเผย การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และการให้คำตอบสำหรับปัญหาการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานอย่างแข็งขัน การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความเข้าใจในประโยชน์ สถานการณ์ที่ซับซ้อน การเขียนลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานใน

ระหว่างที่กำลังทำงานในกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงงาน การใช้ฐานข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในการทำกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ล้วนมาจากอิทธิพลของการถ่ายทอดทั้งสิ้น

วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามจากการสนทนากลุ่มผ่านชุดกิจกรรมและการสัมภาษณ์ซึ่งมีฐานข้อมูลจากส่วนงานท้องถิ่นปัญหาส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบด้วยหลายชาติพันธุ์ที่มีประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้การพัฒนาจะต้องนำเข้าสู่ส่วนกลางของภาครัฐบาล รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาคประชาชนยังมีน้อย การวางแผนจัดการยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ในส่วนของภาครัฐและเอกชน การกำหนดทิศทางและเหมาะสมกับคนในพื้นที่ การที่จะนำนโยบายการบริหารมาจัดการคนในพื้นที่นั้นยังไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มที่ เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวองค์การส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบก็ไม่สามารถดูแลส่งเสริมได้อย่างทั่วถึง เพราะพื้นที่การท่องเที่ยวทั้งสองอำเภอกว้างขวาง บุคลากรภาครัฐไม่สามารถนำข้อมูลของประชาชนที่แสดงความคิดเห็นในการถ่ายทอดความรู้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนพื้นที่ ทำให้การมีส่วนร่วมน้อย ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่องในการส่งเสริม สนับสนุนการถ่ายทอดการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง การศึกษาที่เข้าไปบริการให้กับชุมชนยังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นความจริงจังในการแก้ไขปัญหาของอำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแบบค่อยเป็นค่อยไป องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นก็ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมายังไม่เพียงพอต่อกลุ่มที่เป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นใหม่เท่าที่ควร

๕.๑.๔ วิเคราะห์อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดการท่องเที่ยว นับว่าผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพและในภาพรวมของภาคธุรกิจที่ต้องพึ่งพาตนเองและเครือข่ายการท่องเที่ยว เพราะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับผลกระทบ

จากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและอิงเทคโนโลยี อีกประการหนึ่งการถ่ายทอดคือการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กรที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ การจัดการวัฒนธรรมทางองค์การสำหรับการถ่ายทอดความรู้จะเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยมที่นำและสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีการสร้างความรู้ แบ่งปันความรู้ และสะสมความรู้ในทุกกระดับ สภาพแวดล้อมการทำงานที่สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของการจัดการความรู้ขององค์การจะเห็นจากอิทธิพลของการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้แบบการทำงานร่วมกันในทุกระดับของสมาชิกองค์การ ซึ่งผู้ปฏิบัติต่างทำงานร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานในลักษณะนี้คือ การเติมข้อมูลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดลงในฐานข้อมูลความรู้ขององค์การ การทำแบบประเมินและตรวจสอบประสิทธิผลและข่าวสารความรู้ที่ไม่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติ การสอน การติวเข้ม การเป็นพี่เลี้ยงให้เพื่อนร่วมงาน การอภิปราย และการพูดคุยอย่างเปิดเผยกับเพื่อนร่วมงาน การเขียนรายงาน และการเตรียมรายงานวิเคราะห์งานเขียน การจัดเตรียมบันทึกเดือนความจำส่วนตัว และรายงานให้กับเพื่อนร่วมงาน การให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตอย่างเปิดเผย การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และการให้คำตอบสำหรับปัญหาการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานอย่างแข็งขัน การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความเข้าใจในประโยชน์ สถานการณ์ที่ซับซ้อน การเขียนลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานในระหว่างที่กำลังทำงานในกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงงาน การใช้ฐานข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในการทำกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ล้วนมาจากอิทธิพลของการถ่ายทอด ที่เป็นหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

๕.๒ สรุปผลวิจัยเพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การศึกษาวิจัยมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ เป็นการศึกษาแบบผสมผสานจากเอกสารแผนพัฒนา ๓ ปี และการศึกษาในภาคสนาม ทำการศึกษาเฉพาะประชาชนและนักท่องเที่ยว จำนวน ๓๐ คน เลือกแบบเจาะจง ผู้นำท้องถิ่นจำนวน ๕ คน และผู้ที่เกี่ยวข้องของภาครัฐและเอกชน จำนวน ๕ คน ตามการศึกษาวิจัย จำนวน ๔๐ คน ที่ใช้ประโยชน์เว็บไซต์โดยเน้นการศึกษาเชิงสำรวจเครื่องมือในการศึกษา คือ เว็บไซต์ ชุดความรู้ การท่องเที่ยวชุมชน การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งในอดีตถึงปัจจุบันได้มีการหารูปแบบในการสนับสนุนให้เกิดเป็นรูปธรรมครอบคลุมทุกพื้นที่ จากการจัดสรร ด้านงบประมาณและการบริหารจัดการขององค์การส่วนท้องถิ่นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

๑. เว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการพัฒนามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งใช้เป็นกิจกรรมส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นทั้ง ๓ ประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขง กิจกรรมแบ่งออกเป็น ๓ กิจกรรมหลัก คือ ๑. เพื่อศึกษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ

ชุมชนลุ่มน้ำโขง ๒. เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาพื้นที่ ๓. เพื่อหาแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนลุ่มน้ำโขงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

การพัฒนามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งใช้เป็น กิจกรรมส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นทั้ง ๓ ประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขง เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเข้ามาจัดการพัฒนาของชุมชนเพื่อจัดการประชาสัมพันธ์ ด้วยระบบเครือข่ายมีการค้าขายเสริมสร้างเศรษฐกิจกระแสใหม่ การพร้อมรับนักท่องเที่ยวไทยและ ต่างชาติตลอดถึงการใช้เส้นทางวัฒนธรรมชนเผ่าในการเข้าร่วมเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การ พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทในการ อนุรักษ์ ส่งเสริม พื้นฟูการท่องเที่ยวการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบในการส่งเสริม การท่องเที่ยวที่ใช้ การบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนทุกมิติ การจัดเตรียมการ บริหารจัดการควบคุมพื้นที่และรูปแบบถนน ร้านอาหาร สถานที่บริการ และสถานที่ราชการ ที่จะต้อง มีการดูแลพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ด้านการให้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการช่วยกันอนุรักษ์ ประกอบกับการให้ความรู้ด้านภาษา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น ด้านการ แต่งกาย ซึ่งการให้ข้อมูลเบื้องต้น

วัฒนธรรมอนุภาคลุ่มน้ำโขงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพราะว่ามีชน เผ่า หลายเผ่าพันธุ์มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวใหญ่ใช้ภาษาพูดเป็นภาษา ของชนเผ่าของตนเองซึ่งเป็นเอกลักษณ์มีประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีเป้ง ประเพณีปีใหม่เมือง รด น้ำดำหัวผู้ใหญ่ ประเพณีแห่เทียนพรรษาและประเพณีของชนเผ่าไทใหญ่ที่สำคัญของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำโขง เช่น ประเพณีปอยก่องโหล ประเพณีปอยสาংลอง ประเพณีปอยขึ้น ประเพณี ปอยเหลินสี่ม่น เป็นต้น การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่อนุภาคลุ่มน้ำโขงได้รับความร่วมมือ ทุกภาคส่วนเป็นอย่างดีจากหน่วยงานรัฐ และเอกชนรวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนใน พื้นที่ วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของคนลุ่มน้ำต่าง ๆ ควรที่จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นจุด ขายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง มุ่งเน้นทรัพยากรมนุษย์ให้ด้าน การให้ความรู้ ความสามารถ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้มีการพัฒนา สอดคล้องความต้องการของนักท่องเที่ยว และประสบความสำเร็จ ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาครัฐ และเอกชน ใน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสาร ตำรา วิดีทัศน์ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในอดีตถึงปัจจุบัน และได้นำมาสร้างเว็บไซต์การเพื่อการส่งเสริมแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุดความรู้วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเว็บไซต์ในด้านความเหมาะสม และการให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขโดยใช้เกณฑ์วัดการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ ๒ ใน ๓ ท่าน จากนั้นผู้วิจัยได้นำเว็บไซต์ และชุดความรู้ไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายใช้ในการท่องเที่ยวเพื่อหาข้อปัญหาที่เกิดขึ้นนำมาพัฒนาแก้ไขเว็บไซต์ให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบผลก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่คัดเลือกด้วยวิธีการเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้สถิติในการเปรียบเทียบผลในการใช้เว็บไซต์ และชุดความรู้

การนำผลการทดสอบด้วยเว็บไซต์ และชุดความรู้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยเว็บไซต์ตลอดจนการนำชุดความรู้มาปฏิบัติใช้งานในพื้นที่จริง กระบวนการพัฒนาการออกแบบเว็บไซต์ที่จะสามารถระดมความคิด ประสพการณ์ของโปรแกรมเมอร์ที่เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบเว็บไซต์ผสมผสานกับศาสตร์ในชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมด้านวิชาการที่จะมาเสริมด้านองค์ความรู้ในการเขียนเว็บไซต์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในพื้นที่วิจัย และการนำเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น สมรรถนะในการปฏิบัติ ให้กับนักท่องเที่ยว

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมายที่ได้คัดเลือกแบบเจาะจงที่อาศัยในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง พบว่า เป็นหญิง ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๙๗ การศึกษามัธยมศึกษา ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘ สถานภาพสมรส ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙ ระดับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท (เปรียบเทียบรายได้กับรายจ่าย) รายรับสูงกว่ารายจ่าย(เหลือเก็บ) คิดเป็นร้อยละ ๙๑

๒. การวิเคราะห์การสนทนากลุ่มการใช้ประโยชน์ของเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการพัฒนามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สนทนากลุ่มย่อยในครั้งนี้มีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการเจาะจงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีการระดมความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนที่จะพัฒนาสิ่งที่เป็นต้นทุนของชุมชนเพื่อการอยู่ได้ด้วยตนเองในเรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหลายทัศนะได้สรุปบทสัมภาษณ์ความคิดเห็น จุดแข็งของการบริหารจัดการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการพัฒนามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมแล้วโอกาสในการพัฒนาจะต้องมีส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดนโยบาย แผนงาน ให้สอดคล้องกับการส่งเสริม สนับสนุนชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การจัดบ้านเรือนในชุมชนให้เป็นระเบียบ การสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้

เป็นที่รู้จักกับคนทั่วไปแล้วจะต้องเป็นอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การปลูกจิตสำนึกประชาชนในชุมชน การปรับภูมิทัศน์ การรักษาป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมจะต้องร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการลดปัญหาที่เกิดจากอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นจะต้องจากกฎหมายระหว่างประเทศที่มีข้อจำกัดในการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวน้อย การเสนอให้กับทางรัฐบาลในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจึงจะต้องมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการบริหารจัดการทั้งแผนการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ให้กับชุมชน การกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมบุคลากรในการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว การบริหารการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวซึ่งจะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชนในด้านนโยบาย แผนงาน การจัดการทางด้านภูมิทัศน์จะต้องดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด การจัดการห้องห้องชุมชน สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สถานที่จอดรถนักท่องเที่ยว ความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน การจัดการระเบียบตลาดชุมชนจะต้องมีระเบียบและสะอาด ถนนวัฒนธรรม การปรับปรุงสถานที่ประกอบการท่องเที่ยว การบริโภคข้อมูลข่าวสารที่ได้นำเสนอทุกมิติผ่านระบบเครือข่ายทางตรงอย่างสม่ำเสมอเป็นจุดเด่นทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีหลากหลาย และยังมีวัฒนธรรม ประเพณี นวัตกรรมชุมชนที่มีความแตกต่างกัน เป็นแหล่งรวมความรู้ ศิลปิน การสัญจรไปมาของประชาชนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงมีเส้นทางหลัก RmA ที่มีการเชื่อมต่อระหว่างประเทศ ไทย เมียนมา จีน และสปป.ลาว มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย อัตลักษณ์ชุมชน ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่หนาวเหมาะกับการท่องเที่ยวในภูมิภาค การเชื่อมโยงระบบคมนาคมในกลุ่ม GMS (จีน เมียนมา ไทย สปป.ลาว) จึงเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยว

๓. การวิเคราะห์มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งจะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชนในด้านนโยบาย แผนงาน การจัดการทางด้านภูมิทัศน์จะต้องดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด การจัดการห้องห้องชุมชน สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สถานที่จอดรถนักท่องเที่ยว ความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน การจัดการระเบียบตลาดชุมชนจะต้องมีระเบียบ และสะอาด การปรับปรุงสถานที่ประกอบการท่องเที่ยว ด้านแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจะต้องมีความปลอดภัย มีความสงบร่มรื่น สถานที่ท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวที่ได้มาเยี่ยมชม การสืบสานการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ด้านภาษา อาหารพื้นบ้าน การแต่งกาย และนวัตวิถีชุมชนมีสภาพความสมบูรณ์และสวยงามเป็นธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้านมีความหลากหลาย

คงสภาพไว้ดังเดิม การสร้างระเบียบห้องพัก ร้านค้าชุมชน การบริการให้กับนักท่องเที่ยวอย่างดี การบริหารจัดการของพื้นที่ชุมชนจะต้องเชิญชวนประชาชนได้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาด้วยความ ยิ้มแย้มแจ่มใส การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร วัฒนธรรมวิถีถิ่นฐานของตนเอง และการส่งเสริมพื้นที่เขต เศรษฐกิจชายแดน ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวลุ่มน้ำโขง

๔. การวิเคราะห์แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้เว็บไซต์มาตรการยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อ ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ชุมชน การเดินทาง ค่าใช้จ่าย การซื้อสินค้าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของชุมชน ที่พักอาศัยสะอาด สะดวก และปลอดภัย การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว การ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและความสนใจด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมการเรียนรู้ตาม ความพึงพอใจต่อการเดินทางท่องเที่ยว ร้านอาหารเพียงพอ สถานที่จอดรถ และป้ายบอกทาง

๕. การวิเคราะห์มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ มีบรรยากาศที่ดีจึงเป็นจุดหนึ่งที่สามารถจะใช้เป็นจุดดึงดูดความน่าสนใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใน อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ๑. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ๒. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ๓. แหล่งท่องเที่ยวประเภทประเพณีชนเผ่าต่างๆ

๖. การวิเคราะห์มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๑. คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง มุ่งเน้นทรัพยากรมนุษย์ให้ด้านการให้ ความรู้ ความสามารถ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้การท่องเที่ยววนเกษตร วัฒนธรรมได้มีการพัฒนา สอดคล้องความต้องการของนักท่องเที่ยว และประสบความสำเร็จของพื้นที่เครือข่ายที่มีส่วนได้ส่วน เสียร่วมกัน ๒. พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาพื้นที่ ในรูปแบบของการจัดตั้งกลุ่มอาชีพการท่องเที่ยว โดยมีชุมชนเข้าร่วมตลอดจนการจัดตั้ง ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนผ่านระบบออนไลน์เพื่อการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐ ภาค เอกชนและนักท่องเที่ยว ๓. หาแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนลุ่มน้ำโขงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาครัฐ และเอกชน ในการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

๗. การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนโดยการนำเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การบริหาร จัดการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในการ ช่วยกันประชาสัมพันธ์ การเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ประชาชนในพื้นที่จะต้องเข้ามา มีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การอนุรักษ์ร่วมกัน พื้นที่สำคัญทาง เศรษฐกิจการท่องเที่ยว ที่มีมูลค่าทางด้านประเพณี และวัฒนธรรม

๕.๓ อภิปรายผล

ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เรื่อง “การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เป็นการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงผ่านอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม การท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาถึงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง ได้พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่และเป็นแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนลุ่มน้ำโขงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อภิปรายผลได้ ดังนี้

๕.๓.๑ การถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิผลและง่ายที่สุดคือการพูดคุยเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการกล่าวกันว่าวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ที่ดีที่สุด ได้แก่จ้างคนที่ฉลาดที่สุดแล้วให้บุคคลคนนั้นได้มีโอกาสคุยกับทุกคนให้มากที่สุด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วเมื่อองค์กรได้จ้างพนักงานที่เก่งหรือฉลาดเข้ามาทำงาน องค์กรก็มักจะมอบหมายที่ยากและเยอะที่สุดให้กับบุคคลผู้นั้น จนเขาเองไม่มีเวลาที่จะคุยกับใคร จะสังเกตเห็นได้ว่าการพูดคุยระหว่างพนักงานนั้นก่อให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างบรรยากาศและเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีโอกาสได้เจอกันและมีการพูดคุยที่แลกเปลี่ยนความรู้ถือเป็นวิธีการหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กร บางองค์กรแทนที่จะสนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสพูดคุยกันกลับคอยห้ามและดูพนักงานได้มีการพูดคุยกัน ทำให้เมื่อเข้าไปที่องค์กรนั้นเหมือนกับเข้าไปในป่าช้า ไม่มีพนักงานคนไหนอยากจะพูดคุยกัน ทำให้การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศเป็นหลัก ทำให้เกิดการเร่งรัดพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแรงผลักดันจากทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อผลประโยชน์ตรงกันคือ รายได้จากธุรกิจ กิจกรรมท่องเที่ยวที่แม้จะเติบโตขึ้นทุกปีแต่เป็นการเติบโตบนฐานความสัมพันธ์ทางสิ่งแวดล้อมใน แหล่งท่องเที่ยวและการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมต่อคนในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ความสัมพันธ์ ระหว่างการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาต้องถูกทบทวน เกิดการปรับตัวจัดสมดุลใหม่ เห็นได้จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มีการปรับตัว เรื่องนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเชียงแสนและเชียงของ ถือว่าเป็นการส่งเสริมการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้และสนใจมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การส่งเสริมการตลาดอาจ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการพูดแบบ ปากต่อปากเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการท่องเที่ยว การนำเสนอที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน อาจเป็นการประชาสัมพันธ์การจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการจัดนิทรรศการภาพถ่าย การใช้สื่อมัลติมีเดีย ปฏิสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบเนื่องต่อไป ซึ่งการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์จะนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนวิธีในการดำเนินชีวิตเป็นจุดขาย และสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้และสัมผัสประสบการณ์ จนเกิดเป็นกระบวนการท่องเที่ยว

อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดการท่องเที่ยว นับว่าผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพและในภาพรวมของภาคธุรกิจที่ต้องพึ่งพาตนเองและเครือข่ายการท่องเที่ยว เพราะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและอิงเทคโนโลยี อีกประการหนึ่งการถ่ายทอดคือการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กรที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ การจัดการวัฒนธรรมทางองค์กรสำหรับการถ่ายทอดความรู้จะเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยมที่นำและสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีการสร้างความรู้ แบ่งปันความรู้ และสะสมความรู้ในทุกระดับ สภาพแวดล้อมการทำงานที่สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของการจัดการความรู้ขององค์กร จะเห็นจากอิทธิพลของการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้แบบการทำงานร่วมกันในทุกระดับของสมาชิกองค์กร ซึ่งผู้ปฏิบัติต่างทำงานร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานในลักษณะนี้คือ การเติมข้อมูลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดลงในฐานข้อมูลความรู้ขององค์กร การทำแบบประเมินและตรวจสอบประสบการณ์และข่าวสารความรู้ที่ไม่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติ การสอน การติวเข้ม การเป็นพี่เลี้ยงให้เพื่อนร่วมงาน การอภิปราย และการพูดคุยอย่างเปิดเผยกับเพื่อนร่วมงาน การเขียนรายงาน และการเตรียมรายงาน วิเคราะห์งานเขียน การจัดเตรียมบันทึกเตือนความจำส่วนตัว และรายงานให้กับเพื่อนร่วมงาน การให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตอย่างเปิดเผย การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และการให้คำตอบ

สำหรับปัญหาการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานอย่างแข็งขัน การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความเข้าใจใน ประโยชน์ สถานการณ์ที่ซับซ้อน การเขียนลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานในระหว่างที่กำลังทำงานในกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงงาน การ ใช้ฐานข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในการทำกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ล้วนมาจากอิทธิพลของการถ่ายทอด ที่ เป็นหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

๕.๓.๒ มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากผลการศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศักยภาพ การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญลุ่มน้ำโขง โดยการเน้นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวด้านบริการ การผลิต ด้านการตลาด และการบริหารจัดการองค์กร ในด้านความรู้ ความสามารถ ศักยภาพของ ชุมชนที่พร้อมร่วมกันสร้างรายได้ให้กับชุมชนพื้นที่ ทำให้มีการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารการท่องเที่ยวที่พึงแนวคิดสร้างสรรค์ของชุมชน บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ความคิดรวบยอด หลักการ วิธีการซึ่งอยู่ภายนอกตัวของบุคคล เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อพัฒนาโครงสร้างความรู้ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจาก ประสบการณ์หรือจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล โดยความรู้สามารถนำไปใช้ได้โดยตรง เพื่อให้เหมาะกับการท่องเที่ยวชุมชนเป็นความรู้ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และ พัฒนารวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรมีความสามารถในการเชิงพาณิชย์ซึ่งแบ่งออก ๒ ประเภท คือ

๑. ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของ แต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือ ลายลักษณ์อักษรได้เป็นความรู้แบบนามธรรม

๒. ความรู้ที่ชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การ บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎีคู่มือต่าง ๆ ชุดความรู้ซึ่งเป็นแบบรูปธรรม

มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยเว็บไซต์ ชุดความรู้ และ การรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มเป้าหมายที่เลือกจำนวน ๔๐ คน ประกอบด้วย ประชาชนและ นักท่องเที่ยว จำนวน ๓๐ คน เลือกแบบเจาะจง ผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๕ คน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐและเอกชน จำนวน ๕ คน ตามการศึกษาวิจัย

๕.๔ ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ ๑ พบว่าการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการ ทรัพยากร ทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติผ่านบุคลากรการท่องเที่ยวที่ได้รับการฝึกฝน อบรมทั้งภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การ

พัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง คือ กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนหรือผ่านการอบรมได้รับการพัฒนาหรือฝึกอบรมให้เป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ผ่านตัวแทนที่ได้รับการฝึกอบรมและอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดการท่องเที่ยว องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบจากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและอิงอาศัยเทคโนโลยี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ ๒ พบว่าการศึกษาด้วยเว็บไซต์ตลอดจนการนำชุดความรู้มาปฏิบัติใช้งานในพื้นที่จริง กระบวนการพัฒนาการออกแบบเว็บไซต์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และการนำเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น สมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติให้กับนักท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์สร้างความเข้มแข็งชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ จะต้องมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สมบูรณ์ขึ้น

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เรื่องการถ่ายทอดความรู้ในเรื่อง

การบริหารจัดการทรัพยากร

๕.๔.๑.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ ๑ พบว่า การถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติผ่านบุคลากรการท่องเที่ยวที่ได้รับการฝึกอบรมทั้งภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยจัดฝึกอบรม ณ วัดสกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสนและวัดหาคีร์ ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ ได้มีตัวแทนทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าร่วมโครงการถ่ายทอดความรู้เพื่อจะให้เผยแพร่ความรู้กับผู้สนใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ ๒ พบว่า การพัฒนาและการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง คือ กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนหรือผ่านการอบรมได้รับการพัฒนาหรือฝึกอบรมให้เป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย จังหวัด อำเภอและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงผ่านตัวแทนที่ได้รับการฝึกอบรม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ ๓ พบว่า อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการถ่ายทอดความรู้ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม การถ่ายทอดความความรู้และการถ่ายทอดการ
ท่องเที่ยว นับว่าผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้าน
วัฒนธรรมควรตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครรัฐ
และเอกชน ทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพและใน
ภาพรวมของภาคธุรกิจที่ต้องพึ่งพาตนเองและเครือข่ายการท่องเที่ยว เพราะการประกอบธุรกิจการ
ท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคและช่องทางการตลาดที่หลากหลายและ
อิงเทคโนโลยี

๕.๔.๑.๒ การถ่ายทอดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑. การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย อำเภอ จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และผู้นำชุมชนควรให้ความตระหนักในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้
คนในท้องถิ่นหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของตนเองอย่างมี
ระบบ พัฒนาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางแผนไว้ในแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ
องค์กรภาครัฐและเอกชน

๒. การส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ด้านการถ่ายรู้องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม อย่างแพร่หลาย และมีการจัดกิจกรรมนำเสนอต่อเนื่องทุกปีงบประมาณ

๓. รวบรวมองค์กร เครือข่ายและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมในเขตบริการ พร้อมจัดกิจกรรมร่วมกันในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

๕.๔.๑.๓ การส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยว

๑. ภาครัฐควรจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๒. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ไปยังผู้
ที่ไม่มีประสบการณ์ในการจัดการองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

๓. ประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการวางแผนการจัดองค์ความรู้
เรื่องการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๔. จัดประชุมเพื่อมอบรางวัลหรือยกย่องผู้ที่มีประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๕.๔.๑.๔ การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

๑. ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความรู้ร่วมกัน

๒. จัดโครงการหรือกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓. เปิดเวทีการแสดงความคิดเห็นการดำเนินกิจกรรม และการตัดสินใจ

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์มาตรการยุทธศาสตร์

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรคการใช้เว็บไซต์มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะผู้นำในชุมชนที่จะให้ความสนใจ ผู้ที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการรณรงค์ในชุมชนจึงได้นำผลวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การจัดการระบบฐานข้อมูลด้วยเว็บไซต์สามารถทำให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการดีขึ้นสามารถนำเอาผลการศึกษาได้ไปใช้ในการปรับประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในระยะยาวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการเชื่อมโยงในการเป็นภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในลงพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ คือ

๑. การจัดกลุ่มเพื่อเป็นกลุ่มผู้สนใจจะเป็นรูปแบบของชมรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่จะต้องมีหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้เดิม และองค์ความรู้ใหม่อิงเทคโนโลยีที่เป็นต้นทุนให้กับชุมชนของตนเอง และชุมชนที่จะนำไปพัฒนาต่อยอด
๒. ให้สนับสนุนการวิจัยศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชนในการทำหน้าที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการบันทึกและถอดบทเรียน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการให้ความรู้กับบุคลากร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
๓. การสร้างคลังความรู้ ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอิงเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน
๔. การกำหนดแผนปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๕. การบริหารจัดการกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างเหมาะสมไม่ทำลายภูมิทัศน์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมชุมชน
๖. การสร้างเครือข่ายในความร่วมมือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกันในเครือข่าย
๗. การสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง
๘. ส่งเสริมสนับสนุน การประชาสัมพันธ์ การโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๙. การพัฒนาประชาชน ชุมชนในพื้นที่ ในด้านความรู้ที่สำคัญวัฒนธรรมในชุมชน

๕.๔.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ กระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ และองค์ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีจำนวนมากขึ้นในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารจัดการการ

ท่องเที่ยวชุมชน การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว การสร้างนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวการเกษตรที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปจะทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากผลการศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงเอกสาร และเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริหารภาคีเครือข่าย ดังนี้

๑. ควรมีการพัฒนากรรตลาดเชิงวัฒนธรรมให้เป็นรูปธรรม
๒. ให้มีการศึกษาหลากหลายที่จะทำให้มีความน่าเชื่อถือทางข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย
๓. ควรมีพัฒนา Website ด้านข้อมูลข่าวสารใหม่อยู่เสมอ
๔. การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอิงเทคโนโลยีหรือพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่จะสนับสนุนในการตัดสินใจจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ
๕. การสนับสนุนให้ศึกษาในประเด็นของกลไกที่จะนำมาปฏิบัติ การท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ สอดคล้องความต้องการของนักท่องเที่ยว
๖. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมืองที่จะส่งผลกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย
๗. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงกลไกการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง และกฎหมายของภาคีเครือข่าย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่ามีปัญหาด้านการถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรในพื้นที่ โดยเริ่มจากบริบทการท่องเที่ยวของทั้งสองอำเภอคืออำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ ผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ จังหวัดและอำเภอ จนถึงระดับท้องถิ่น เพราะการถ่ายทอดความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควรเริ่มต้นจากข้างล่างไปสู่ระดับบน จากผลการศึกษาครั้งนี้ จึงมีข้อเสนอแนะในระดับต่าง ๆ ดังนี้

๕.๔.๓.๑ ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

๑. จากการศึกษาพบว่า การกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเน้นการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่บุคลากรและประชาชนที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง

๒. จากผลการวิจัย พบว่าฝ่ายปกครองส่วนภูมิภาคมีอำเภอและภาคเอกชนเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนของตนเองอย่างเต็มที่ภายใต้การร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่ให้การสนับสนุน โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๓. ควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นเป็นมิตรกับสภาพแวดล้อมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมโครงการตระหนักถึงการเรียนรู้ในชุมชนและแบ่งปันประสบการณ์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ผ่านเทคโนโลยีที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้การท่องเที่ยวสถานที่แหล่งนั้นเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

๕.๔.๓.๒ ข้อเสนอแนะในระดับองค์กรและชุมชน

๑. จากการศึกษาพบว่าอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ มีวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่โดยได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จนได้วิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีศักยภาพในการสนับสนุน ส่งเสริมวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นมิตรกับสภาพแวดล้อมโดยความร่วมมือกับอำเภอและจังหวัด ผ่านการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

๓. การปกครองส่วนภูมิภาคจะต้องมีการวางแผน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๔. องค์กรส่วนท้องถิ่นและชุมชนควมวางแผนระยะยาวในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพัฒนาสู่ระดับภูมิภาคอาเซียน

๕.๔.๓.๓ ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

๑. ควรมีการปรับปรุงวิธีการถ่ายทอดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยอิงเทคโนโลยีให้มากขึ้น โดยเริ่มต้นจากการจัดการความรู้และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

๒. ควรศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนผ่านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยอาศัยทั้งภาครัฐและเอกชน

๓. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นต้นแบบหรือมีโมเดลการเรียนรู้ที่สามารถนำไปบูรณาการใช้ได้กับพื้นที่ที่ต้องการและมีบริบทที่ใกล้เคียงกัน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ หนังสือ

กรมวิชาการ. การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่, ๒๕๔๔.

กวี รัชชน . การบริการการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

เกศณีย์ สัตตัตนขจร, คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ลำปาง : จิตวัฒนาการพิมพ์,
๒๕๕๐.

คณะกรรมการราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒,
กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. วัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลง, กรุงเทพมหานคร :
อัมรินทร์พรินติงกรุ๊ป, ๒๕๓๕.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย, ๒๕๔๐.

“.....” การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗.

ชาญชัย อาจินสมาจาร .ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก ,
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑.

ณรงค์ เส็งประชา, มนุษย์กับสังคม, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘.

ติน ปรัชญพฤทธิ. รัฐประศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ : เครื่องมือในการบริหารงานประเทศ ,
กรุงเทพมหานคร : แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๓๕.

ทวิวงศ์ ศรีบุรี. การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท มายด์ พับลิชชิง
จำกัด, ๒๕๓๙.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง ,
กรุงเทพมหานคร : ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **วิธีวิทยาการถ่ายทอดความรู้ : ธุรกิจนำเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๕๕.

บุญดี บุญญาภิจ. **การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเพิ่ม

ผลผลิตแห่งชาติ, ๒๕๔๗.

บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**, กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์,

๒๕๔๘.

เปลื้อง ณ นคร. **พจนานุกรมฉบับ แปล ไทย-ไทย**. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมะกับการพัฒนาชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา,

๒๕๕๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **วัฒนธรรมไทยสู่ยุคเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้**, กรุงเทพมหานคร :

สหธรรมิก, ๒๕๓๘.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา**

ชนบท. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๒๗.

ไพรวลัย เคนพรม. **หลักสูตรประกาศนียบัตร**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์. **วิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พสุ เตชะรินทร์. **เอกสารอัดสำเนา**. เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

พิทยา บวรพัฒนา. **รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ. ๑๘๘๗ - ๑๙๗๐)**

กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พิทยา สายหู. **การใช้แบบความคิดเรื่องวัฒนธรรมในการพัฒนาประเทศ**, กรุงเทพมหานคร :

สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ (ราชบัณฑิตยสถาน), ๒๕๓๐.

ไพศาล วรคำ. **การวิจัยเพื่อการศึกษา**, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิมพ์ครั้งที่

๓, ๒๕๕๓.

มนัส สุวรรณ และคณะ. **การจัดการการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนา

พานิช, ๒๕๔๑.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบล็อก,

๒๕๒๖.

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. **การจัดการท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน**, เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๔๔.

วุฒินันท์ กันทะเตียน. พระสงฆ์กับการเมือง : แนวคิดและบทบาทในสังคมไทย,

รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.

วาติกา แสนคำ, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง, กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. หลักการรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดและกระบวนการ.

กรุงเทพมหานคร : ธรรมกมลการพิมพ์, ๒๕๕๑.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

๒๕๓๑.

วิทยากร เชียงกุล, การพัฒนาแบบยั่งยืนกับการแก้ปัญหาคนจน, กรุงเทพมหานคร :

สถาบันวิดิทรรศน์, ๒๕๔๗.

วรรณดี สุทธิธารกร. การวิจัยเชิงคุณภาพ : การวิจัยในกระบวนการตัดสินใจทางเลือก, กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์ จำกัด, ๒๕๕๖.

วัฒนา พัฒนพงศ์, การบริหารเพื่อมุ่งอนาคต, กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า, ๒๕๔๖.

ศิริพงษ์ วิทวิทยโรจน์ .รีเอ็นจิเนียริง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๗.

สร้อยตระกูล อรรถมานะ. สาธารณบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

สมบัติ กุสุมาวลี. โครงการบัณฑิตศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๒๕๕๗.

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ .รัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร :

เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๔๙.

สามพร มณีไมตรีจิต, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

สมบัติ กาญจนกิจ, นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สร้อยตระกูล อรรถมานะ. ทฤษฎีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามเจริญพานิช,

๒๕๔๐.

สมพงศ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗.

สุพัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๖.

เสรี พงศ์พิศ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บ้านพระอาทิตย์, ๒๕๔๘.

ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค. เอกสารประกอบการสอนวิชาขอบข่ายและวิธีการศึกษาทางรัฐ

ประศาสนศาสตร์,ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖.

- Gowdy, J. Economic concepts of sustainability: relocating economic activity within society & environment. In E. Becker, & T. Jahn (Eds.), Sustainability & the Social Sciences. Germany: Hamburger. ๑๙๙๙.
- Herbert A. Simon. **Administration Behavior**. New York : Macmillan Co, ๑๙๔๗.
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2006). Principles of marketing. (11th ed.). New Jersey : Pearson education.
- Paresh V, Joshi and Milind B, Bhujbal, **Agro-Tourism A Specialized Rural Tourism: Innovative Product Of Rural Market**. International Journal of Business and Management Tomorrow, ๒๐๑๒.
- Szentendre.Homepage. **Awakening Participatory : Principles of Participation**. Retrieved, ๑๙๙๖.

๑.๒ รายงานการวิจัย

- ขวัญกมล ดอนขวาและจิตตานันท์ ตีกุล. **การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, รายงานวิจัย . นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๗.
- จันจิรา วิชัยและคณะ. **อัตลักษณ์และแนวทางการพัฒนาเมืองโบราณเชียงแสนสู่พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. รายงานการวิจัย, เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๘.
- จักรินรัตน์ นิยมคำ, **การวิจัยเรื่องนี้การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ปี ที่ ๓**, เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๒.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.
- ชินรัตน์ สมสืบ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙.
- เดชา ไต้สูงเนิน, “**การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่**”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัยมานุษยวิทยา, ๒๕๕๓, บทคัดย่อ.

ทับทิม สุวรรณประภา, “การคาดหวังและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟู

แหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ, สาขาพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๑.

ทิวากร นุกิจ, “การกำหนดยุทธศาสตร์: กรมทหารปืนใหญ่กองพลนาวิกโยธิน”, กรุงเทพมหานคร : บทความทางทหาร, ๒๕๕๕.

ณัฐ อีรนพไพบูลย์, ความพึงพอใจของผู้รับเหมาดำเนินการประสมทางการตลาดผลิตภัณฑ์

คอนกรีตผสมเสร็จของโรงงานซีแพคแฟรนไชส์ สาขาจอมทอง, บัณฑิตวิทยาลัย. เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. บริหารธุรกิจการตลาด, ๒๕๕๔.

นงนุช รุจิรังสีมันต์กุล. ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพในการ

บริการด้านการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.

นุชนางค์ ชุมดี, การตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาการของชุมชนโบราณในเขตเมืองเชียงแสนระหว่างพุทธ

ศตวรรษที่ ๑๙-๒๔, เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.

นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และคณะ, การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมตามค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืนด้วยการสังเคราะห์งานวิจัย, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๗.

ปวีณา ขำพัด, แนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดพิษณุโลก

ประเทศไทย, รายงานการวิจัย, พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๓.

ประภาวี วงษ์บุตรศรี, การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออก

เฉิงเหมือ, นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๖.

ประภาส อีทนปสาธน์. ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

กรณีหมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

ปรมินทร์ อริเดช และคณะ. ศึกษาแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจังหวัด

เชียงราย, รายงานการวิจัย. เชียงราย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๙.

ปรัชญา เวสารัชช์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.

กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. การตลาดวิวัฒนาการท่องเที่ยวไทย. รายงานการวิจัย, กำแพงเพชร :

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๓๔.

พระมหาสุนทร ปุญญา. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

- ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี,
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๒๖.
- พงษ์ธร จันทรสวัสดิ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบ
กระบวนการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอุบลราชธานี, รายงาน
การวิจัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- ภัทรา แจ่มใจเจริญ, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหังมาจิหมู่บ้านชี
ราควาโก จังหวัดกัญ ประเทศญี่ปุ่น, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) , ๒๕๕๘.
- ยุพากร รูปงาม . การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ.
รายงานการวิจัย, กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕.
- รานี อธิชัยกุล และวรรณมา ศิลปอาษา. สำรวจผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย,
รายงานวิจัย . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๘.
- วีระชัย มงคลพันธ์, “ความต้องการและความพร้อมของประชาชน ท้องถิ่นในการเข้าร่วม
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน”,
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.
- อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย,
กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสการพิมพ์, ๒๕๒๕.
- ศิริรัตน์ หอมานาน. ศึกษาศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, วิทยานิพนธ์วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต . เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.
- ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิเวช, การวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ :
กรณีศึกษา บ้านสบคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย, เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, ๒๕๕๒.
- สฤณี ธิญกิจจานุกิจ. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม,
ภาคินพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๔๗.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การดำเนินการกำหนดนโยบาย
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, รายงานขั้นสุดท้าย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการ,
๒๕๔๒.
- สมักร ณะเกิงสุข. ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว
ธรรมชาติทางทะเลเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง, รายงานการวิจัย.
ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕.

สุภา พรจุรังศักดิ์. **แนวทางการพัฒนาการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้อย จังหวัด**

สมุทรสงคราม. งานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโรงแรม
และการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔.

เสถียร รุจิรวนิชและคณะ . **องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับผลกระทบใน**

โครงการก่อสร้างท่าอากาศยาน. รายงานการวิจัย, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่
๖ เล่มที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาบริหาร
ศาสตร์, ๒๕๕๓.

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. **กาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวใน**

จังหวัดราชบุรี, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร
: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖.

อนุชา เล็กสกุลติก. **แนวความคิด นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ,**

รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง
ประเทศไทย, ๒๕๕๑.

อุดมศักดิ์ วงศ์พันธุ์, “**ศักยภาพของชุมชนชนบทในการพึ่งพาตนเองด้าน เศรษฐกิจ**”,

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย,
สาขาวิชามานุษยวิทยา, ๒๕๕๑, บทคัดย่อ.

๑.๓ วารสาร/ จุลสาร

เยาวภา ปิ่นทุพันธุ์. **การจัดการวัฒนธรรมทางองค์การสำหรับการถ่ายทอดความรู้.** จุลสาร

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ, ฉบับที่ ๑ ปี ๒๕๕๒. มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒.

ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์และเสรี วงษ์มณฑา. **แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ**

จังหวัดน่าน. วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๔.

สถาบันพระปกเกล้า. **การมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า,
๒๕๕๕.

๑.๔ เอกสารประกอบ/ประชาสัมพันธ์

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข . **การมีส่วนร่วมของประชาชน.**

เอกสารประกอบการประชาสัมพันธ์, วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔). กรุงเทพมหานคร : สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม,
๒๕๖๔.

แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒, กรุงเทพมหานคร :

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๒.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔), ๒๕๖๔.

สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-

๒๕๖๔), กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, ๒๕๕๙.

แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒,

กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๒.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๑๓.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ, ๒๕๒๙.

๑.๕ เอกสารอัดสำเนา

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร,สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข . การมีส่วนร่วมของประชาชน.

เอกสารประกอบการประชาสัมพันธ์, วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙.

๑.๖ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

<https://www.bltbangkok.com/News>, ค้นคว้าเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

saranukromthai.or.th/sub/book/ ค้นคว้าเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๖.

<https://www.tatreviewmagazine.com/article/cbt-thailand/> วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕

<https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-direction-๒๐๒๐/>. ค้นคว้าเมื่อ
วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕.

<https://pasuonline.com/2018/07/26/> ค้นคว้าเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๖.

<https://www.tatreviewmagazine.com/article/cbt-thailand/> วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕.

www.infocenter.nationalhealth.or.th/node/27829 ค้นคว้าเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๕.

<https://www.prachachat.net/tourism/news>. ค้นคว้าเมื่อ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

๑.๗ การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ นายวิรุฬห์ สิทธิวงศ์, นายอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน

๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ ดร.กษิตศ พชรเศรณี รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ

อำเภอเชียงของ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ภทรคุณ เจ้าอาวาสวัดหาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อ

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖.

สนทนากลุ่ม พระพุทธิญาณมุนี เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สนทนากลุ่ม พระอภิชาติ รัตโก เจ้าอาวาสวัดสบกก วัดนอกเมืองอำเภอเชียงแสน

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สนทนากลุ่ม นายทองศักดิ์ หน่อสุวรรณ เกษตรอำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สนทนากลุ่ม นางสาวจันทรา รักคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สนทนากลุ่ม นางสาวโสภภาพร ไสยแพทย์ ศึกษานิเทศก์ สพฐ. เขต ๓ จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สนทนากลุ่ม นางนงเยาว์ ปงลังกา ประธานวัฒนธรรม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สนทนากลุ่ม นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว นักอนุรักษ์ลุ่มน้ำโขง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สนทนากลุ่ม นายนิรันดร์ กุณะ ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน

จังหวัดเชียงราย วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

นายสายัญ วงศ์เงิน ประชาชนที่ได้นำเว็บไซต์และคู่มือในการบริหารจัดการท่องเที่ยว.

สนทนากลุ่ม ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเรศร์ บุญเลิศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ พระพุทธิญาณมุนี เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ พระอภิชาติ รัตโก เจ้าอาวาสวัดสบกก วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นายทองศักดิ์ หน่อสุวรรณ เกษตรอำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงแสน

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นางสาวจันทรา รักคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง สพฐ. เขต ๓

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นางสาวโสภภาพร ไสยแพทย์ ศึกษานิเทศก์ สพฐ. เขต ๓ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นางนงเยาว์ ปงลังกา ประธานวัฒนธรรม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว นักอนุรักษ์ลุ่มน้ำโขง จังหวัดเชียงราย วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

นางสมศรี ปะมาครัง ผู้นำชุมชนบ้านสบกก กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน จังหวัด
เชียงราย วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

นายস্যัญ วงค์เงิน ประชาชนได้นำเว็บไซต์และคู่มือในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของตนเอง
วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

ภาคผนวก ก

หนังสือ
บทความการวิจัย

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน นายอำเภอเชียงแสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียงเชียงแสน ตำบลบ้านแซว อำเภอ เชียงแสน ในวันที่ ๖-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน กำนันตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาพ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียงเชียงแสน ตำบลบ้านแซว อำเภอ เชียงแสน ในวันที่ ๖-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาพ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียงเชียงแสน ตำบลบ้านแซว อำเภอ เชียงแสน ในวันที่ ๖-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียงเชียงแสน ตำบลบ้านแซว อำเภอ เชียงแสน ในวันที่ ๖-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดพระธาตุผาเงา ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน นายอำเภอเชียงของ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตอำเภอเชียงของ ในวันที่ ๑๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตอำเภอเชียงของ ในวันที่ ๑๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

นมัสการ เจ้าคณะอำเภอเชียงของ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาพ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตอำเภอเชียงของ ในวันที่ ๑๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังรายการที่แนบมา

จึงนมัสการมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

นมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาพ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดศรีดอนชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตอำเภอเชียงของ ในวันที่ ๑๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕, ๐๕๒-๐๒๐๔๒๐

๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดหาดไคร้

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและนักวิจัย พร้อมคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร เพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตอำเภอเชียงของ ในวันที่ ๑๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดเห็น วัดหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังรายการที่แนบมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุญาตตามแต่จะเห็นสมควร

นมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

อาจารย์ประจำและนักวิจัย

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นายนิรันดร์ กุณะ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทางและยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ใน ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นางสาวขวัญใจ เชื้อเจ็ดตน

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทางและยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ใน ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นายทองใบ อ่อมใจกาศ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทางและยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ใน ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นางสาวรวิรัตน์ อินทรพรหมมา

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทางและยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ใน ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นายณพรัตน์ ละมูล

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทางและยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ใน ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณา ก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายธงชัย ใหม่ นวล

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายทอดส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียงเชียงแสน ในวันที่ ๑๗-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ และชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน นางนงเยาว์ ปงลังกา

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายทอดส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียงเชียงแสน ในวันที่ ๑๗-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ และชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายบุญธรรม ตานอาจ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายทอดส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียงเชียงแสน ในวันที่ ๑๗-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ และชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๐๔ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นางสาวจิตติภา เอี่ยมศรี

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทางและยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ใน ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดหาดไคร้ ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๐๔ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทางและยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ใน ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดหาดไคร้ ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๐๕ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน ดร.กษิตศ พชรเศรษฐ์

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายทอดส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในวันที่ ๑๑,๑๘ เมษายน ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ และชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๐๕ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน นางสาวสุกัญญา ที่ปรึกษา

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำเนิน ปัญญาผ่องใส นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายทอดส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อศึกษาอิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในวันที่ ๑๑,๑๘ เมษายน ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์ และชุดความรู้ แจกผู้เข้าร่วมกลุ่มการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.ประกอบ อยู่ชมบุญ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

กลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

โทร. ๐๙-๓๑๙๔-๙๐๕๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.ดำเนิน ปัญญาผ่องใส

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการฯ

กลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

โทร. ๐๙-๓๑๙๔-๙๐๕๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

นมัสการ พระมหาธีรวัฒน์ เสด็จบุญ ผศ.

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเรศร์ บุญเลิศ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการฯ

กลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

โทร. ๐๙-๓๑๙๔-๙๐๕๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

นมัสการ พระอภิชาติ รัตโก

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยกับองค์การบริหารส่วนส่วนท้องถิ่น ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำโขงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลบ้านแซว ในวันที่ ๑๗-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์แจกผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

กลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

โทร. ๐๙-๓๑๙๔-๙๐๕๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายทนต์ศักดิ์ หน่อสุวรรณ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยกับองค์การบริหารส่วนส่วนท้องถิ่น ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำโขงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลบ้านแซว ในวันที่ ๑๗-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

กลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

โทร. ๐๙-๓๑๙๔-๙๐๕๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน นางสาวจันทรา รักคำ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยกับองค์การบริหารส่วนส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำโขงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลบ้านแซว ในวันที่ ๑๗-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

กลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

โทร. ๐๙-๓๑๙๔-๙๐๕๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน นางสาวโสภาพร ไสยแพทย์

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยดังกล่าว ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิจัยกับองค์การบริหารส่วนส่วนท้องถิ่น ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำโขงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตตำบลบ้านแซว ในวันที่ ๑๗-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ในการนี้ จึงขออนุญาตนำแบบสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษเนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

กลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

โทร. ๐๙-๓๑๙๔-๙๐๕๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

นมัสการ พระอภิชาติ รัตโก

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียน เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็น
พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการรกรการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียน เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณา ก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็น
พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นายนิรันดร์ กุณะ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียน เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณา ก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็น
พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นายทงศักดิ์ หน่อสุวรรณ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียน เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณา ก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็น
พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นางสาวจันทรา รักคำ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียน เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็น
พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นางสาวโสภาพร ไสยแพทย์

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียน เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณาก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็น
พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน นางนงเยาว์ ปงลังกา

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และยุทธศาสตร์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงใคร่ขอเรียน เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เรื่องมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ วัดสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารสนทนากลุ่ม มาให้ท่านได้พิจารณา ก่อน พร้อมกับจดหมายฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตามวัน และเวลาดังกล่าวด้วยจักเป็น
พระคุณยิ่ง

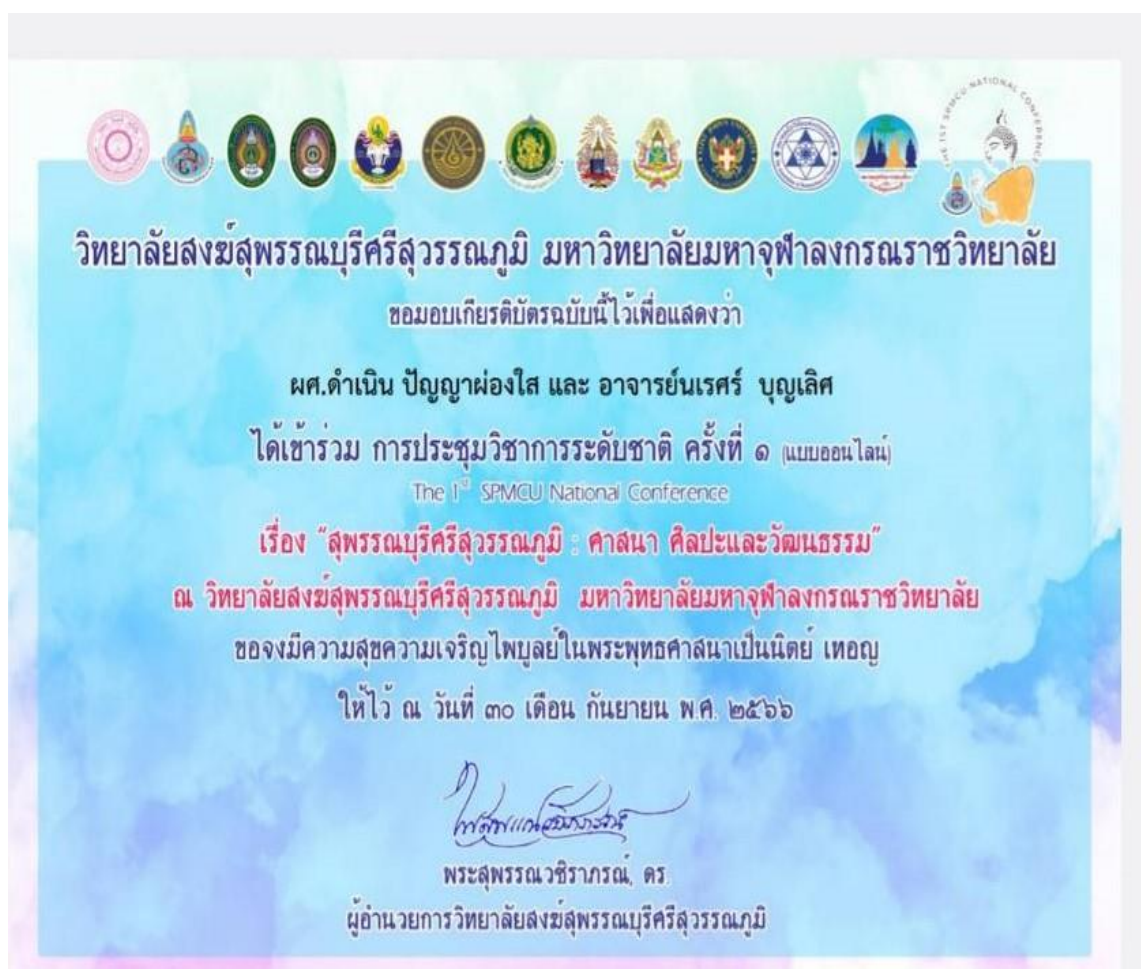
ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษนเรศร์ บุญเลิศ)

หัวหน้าโครงการ

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง การสัมภาษณ์ เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

โปรดเติมคำในช่องว่างและใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่า [ ] หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. ชื่อ นาย/นาง/นางสาว.....สกุล.....

๒. อายุ.....ปี

๓. เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง

๔. การศึกษา

[ ] ชั้นประถมศึกษา [ ] ชั้นมัธยมศึกษา [ ] ปริญญาตรี [ ] สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

๕. สถานภาพ

[ ] โสด [ ] สมรส [ ] หม้าย [ ] อื่น ๆ

๖. รายได้(ต่อเดือน)

[ ] ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท [ ] ๒๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาท [ ] ๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท

[ ] ๔๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

๗. ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

.....

.....

๘. วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยวให้กับบุคลากร

.....

.....

๙. การส่งเสริมชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

.....

.....

๑๐. อิทธิพลของวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

.....

.....

๑๑. อื่น ๆ

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

*****

แบบสอบถาม แบ่งออก ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัว

๑. เพศ

☐

๑. ชาย

☐

๒. หญิง

๒. อายุ

☐

๑. ๒๐-๓๐ ปี

☐

๒. ๓๑-๔๐ ปี

☐

๓. ๔๑-๕๐ ปี

☐

๔. ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐

๑. ชั้นประถมศึกษา

☐

๒. ชั้นมัธยมศึกษา

☐

๓. ปริญญาตรี

☐

๔. ปริญญาโท

☐

๕. สูงกว่าปริญญาโทขึ้นไป

๔. สถานภาพ

☐

๑. โสด

☐

๒. สมรส

☐

๓. หม้าย

☐

๔. หย่าร้าง

๕. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน (เปรียบเทียบรายได้กับรายจ่าย)

☐

๑. ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท

☐

๒. ๒๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาท

☐

๓. ๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท

☐

๔. ๔๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

๖. อาชีพ

☐

๑. เกษตรกร

☐

๒. รับจ้าง

☐

๓. ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว

☐

๔. ราชการ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

- ๕ หมายถึง มากที่สุด
 ๔ หมายถึง มาก
 ๓ หมายถึง ปานกลาง
 ๒ หมายถึง น้อย
 ๑ หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านการออกแบบ					
๑.ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม					
๒.หัวข้อใช้ในเว็บไซต์มีความเหมาะสม					
๓.ภาพโบราณสถานมีความเหมาะสม					
๔.การใช้ภาพสีพื้นเว็บไซต์มีความสวยงาม					
๕.การเรียนรู้เว็บไซต์ง่าย					
๖.การจัดเรียงเนื้อหาการท่องเที่ยวเป็นหมวดหมู่ดี					
ด้านประสิทธิภาพในการใช้งาน					
๗.การใช้งานเว็บไซต์สะดวก					
๘.สามารถเลือกข้อมูลภายในได้ด้วยตนเอง					
๙.สามารถใช้ได้ทุกพื้นที่โดยไม่ใช้อินเตอร์เน็ต					
๑๐.ประสิทธิภาพโดยรวมเว็บไซต์เหมาะสม					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง การสัมภาษณ์มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โปรดเติมคำในช่องว่างและใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่า [ ] หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. ชื่อ นาย/นาง/นางสาว.....สกุล.....

๒. อายุ.....ปี

๓. เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง

๔. การศึกษา

[ ] ชั้นประถมศึกษา [ ] ชั้นมัธยมศึกษา [ ] ปริญญาตรี [ ] สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

๕. สถานภาพ

[ ] โสด [ ] สมรส [ ] หม้าย [ ] อื่น ๆ

๖. รายได้(ต่อเดือน)

[ ] ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท [ ] ๒๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาท [ ] ๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท

[ ] ๔๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

๗. ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

.....

.....

๘. การรับรู้การการท่องเที่ยวด้วยเว็บไซต์

.....

.....

๙. ปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวด้วยเว็บไซต์

.....

.....

๑๐. การเสริมสร้างการการท่องเที่ยวด้วยเว็บไซต์

.....

.....

๑๑. พฤติกรรมการการท่องเที่ยวด้วยเว็บไซต์

.....

.....

๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน

๑.๑ อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย สามารถนำกิจกรรมด้านการศึกษา กิจกรรมการเข้าร่วมเพื่อชุมชน กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมเข้าร่วมด้านบริหารวิชาการกับสังคม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มแม่โขง ประกอบการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติรายวิชาพื้นฐานคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาเทศกาลและพิธีกรรมและคณิตศาสตร์และสถิติการวิจัย

๑.๒ นำรูปแบบการร่วมกลุ่มการมีส่วนร่วมของผู้นำ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนที่ตนเองอยู่ เพื่อเพิ่มคุณค่าเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างอาชีพ รายได้ให้กับประชาชน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

๑.๓ ผู้นำชุดความรู้มาตรฐานการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้จากชุมชน จัดอบรมวิชาการให้กับชุมชน และผู้ที่สนใจตลอดทั้งภาคีเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวมเพื่อที่จะสามารถสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

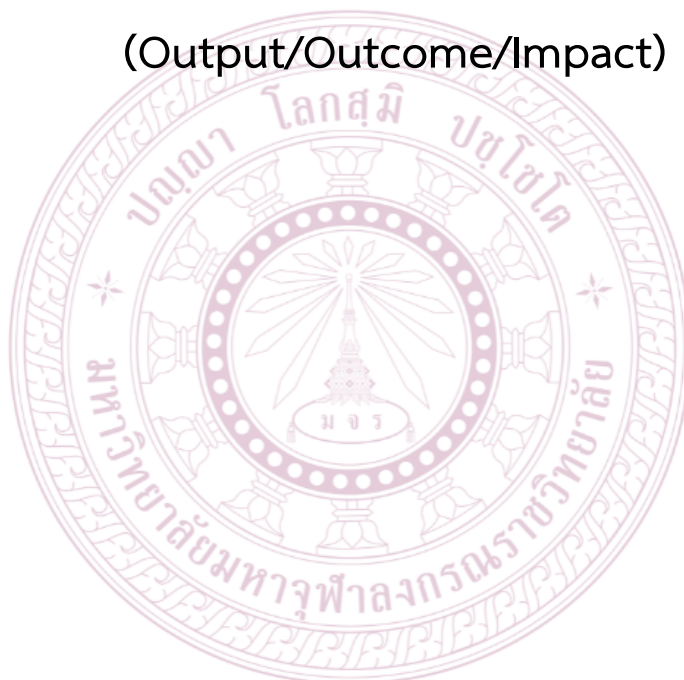
๒. ด้านพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

๒.๑ กลุ่มประชาชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวสามารถพัฒนารูปแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสถานที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัฒนธรรม

๒.๒ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ผู้สนใจ และเครือข่ายสามารถนำไปพัฒนาเพื่อ สร้างการท่องเที่ยววิถีที่ดีให้กับชุมชนของตนเองเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนชุมชนพึ่งพาตนเองได้

๒.๓ การใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์มาตรฐานการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชนเพื่อจะให้ชุมชนได้เรียนรู้ว่าต้นทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองว่ามีอะไรบ้าง พัฒนาพื้นที่ในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจ และชุมชนภาคีเครือข่าย โดยการอิงเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย
(Output/Outcome/Impact)

ผลผลิต (Output)

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวนนับ						หน่วยนับ	ระดับความสำเร็จ
		ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	รวม		
		2562	2563	2564	2565	2566			
1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ โดยระบุ ดังนี้									
1.1 ระดับอุตสาหกรรม	แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	ต้นแบบ	Goal Result
1.2 ระดับกิ่งอุตสาหกรรม	ด้านศิลปวัฒนธรรม	-	-	-	✓	-	๑	ต้นแบบ	Intermediate Result
1.3 ระดับภาคสนาม	ด้านศิลปวัฒนธรรม	-	-	-	✓	-	๑	ต้นแบบ	Intermediate Result
1.4 ระดับห้องปฏิบัติการ	ด้านศิลปวัฒนธรรม	-	-	-	✓	-	๑	ต้นแบบ	Primary Result
2.ต้นแบบเทคโนโลยี โดยระบุ ดังนี้									
2.1 ระดับอุตสาหกรรม	เว็บไซต์	-	-	-	-	✓	๑	ต้นแบบ	Goal Result
2.2 ระดับกิ่งอุตสาหกรรม	เว็บไซต์	-	-	-	✓	-	๑	ต้นแบบ	Intermediate Result
2.3 ระดับภาคสนาม	เว็บไซต์	-	-	-	✓	-	๑	ต้นแบบ	Intermediate Result
2.4 ระดับห้องปฏิบัติการ	เว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มน้ำโขง	-	-	-	✓	-	๑	ต้นแบบ	Primary Result
3.กระบวนการใหม่ โดยระบุ ดังนี้									
3.1 ระดับอุตสาหกรรม	ศิลปวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	กระบวนการ	Goal Result
3.2 ระดับกิ่งอุตสาหกรรม	ศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม	-	-	-	✓	-	๑	กระบวนการ	Goal Result

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวนนับ						หน่วยนับ	ระดับความสำเร็จ
		ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	รวม		
3.3 ระดับภาคสนาม	กิจกรรมอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศให้กลุ่มเป้าหมาย	-	-	-	✓	-	๑	กระบวนการ	Goal Result
3.4 ระดับห้องปฏิบัติการ	กิจกรรมอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศให้กลุ่มเป้าหมาย	-	-	-	✓	-	๑	กระบวนการ	Goal Result
4.องค์ความรู้ (โปรตระกูล)									
๔.๑ เป็นแนวทางในการเลือกส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแต่ละชุมชน	นวัตกรรมการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	เรื่อง	Goal Result
๔.๒ การเลือกใช้ระบบดิจิทัลในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	แอปพลิเคชันประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	เรื่อง	Goal Result
๔.๓ การใช้ระบบเครือข่ายในชีวิตประจำวัน	อินเทอร์เน็ตแหล่งท่องเที่ยวการเกษตรกาแฟดอยช้าง	-	-	-	-	✓	๑	เรื่อง	Goal Result
5. การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์									
5.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี	เว็บไซต์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต	-	-	-	✓	-	๑	ครั้ง	Goal Result

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวนนับ						หน่วยนับ	ระดับความสำเร็จ
		ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	รวม		
5.2 การฝึกอบรม	ผ่านระบบเครือข่าย	-	-	-	✓	-	๑	ครั้ง	Goal Result
5.3 การจัดสัมมนา	การใช้เว็บไซต์	-	-	-	✓	-	๑	ครั้ง	Goal Result
6. การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ									
6.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี	ระบบเครือข่ายระดับจังหวัด	-	-	-	✓	-	๑	ครั้ง	Goal Result
6.2 การฝึกอบรม	ประชาชน	-	-	-	✓	-	๑	ครั้ง	Goal Result
6.3 การจัดสัมมนา	องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	-	-	-	✓	-	๑	ครั้ง	Goal Result
7. การพัฒนากำลังคน									
7.1 นศ.ระดับปริญญาโท	นักวิจัยรุ่นใหม่	-	-	-	✓	-	๑	คน	Goal Result
7.2 นศ.ระดับปริญญาเอก	ผู้ช่วยนักวิจัย	-	-	-	✓	-	๑	คน	Goal Result
7.3 นักวิจัยหลังปริญญาเอก	ผู้ช่วยนักวิจัย	-	-	-	✓	-	๑	คน	Goal Result
7.4 นักวิจัยจากภาคเอกชน ภาคบริการและภาคสังคม	ผู้ช่วยนักวิจัย	-	-	-	✓	-	๓	คน	Goal Result
8. ทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ สิทธิบัตร/ลิขสิทธิ์/เครื่องหมายการค้า/ความลับทางการค้า เป็นต้น (โปรดระบุ)									
๘.๑ ลิขสิทธิ์	เว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	เรื่อง	Goal Result

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวนนับ						หน่วยนับ	ระดับความสำเร็จ	
		ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	รวม			
๘.๒ ลิขสิทธิ์	ชุดความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	เรื่อง	Goal Result	
๘.๓								เรื่อง	Primary Result	
9. บทความทางวิชาการ										
9.1 วารสารระดับชาติ	การพัฒนาเว็บไซต์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	เรื่อง	Goal Result	
9.2วารสารระดับนานาชาติ		-	-	-	-			เรื่อง	Primary Result	
10. การประชุม/สัมมนาระดับชาติ										
10.1 นำเสนอแบบปากเปล่า								ครั้ง	Primary Result	
10.2 นำเสนอแบบโปสเตอร์	การพัฒนาเว็บไซต์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	-	✓	๑	ครั้ง	Goal Result	
11. การประชุม/สัมมนาระดับนานาชาติ										
11.1 นำเสนอแบบปากเปล่า								ครั้ง	Primary Result	
11.2 นำเสนอแบบโปสเตอร์									ครั้ง	Primary Result

ผลลัพธ์ (Outcome)

ชื่อผลลัพธ์	ประเภท	ปริมาณ	รายละเอียด
คู่มือฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	เชิงปริมาณ	๑	ชุดฝึกอบรมประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดความรู้การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	เชิงปริมาณ	๑๐๐	ชุดฝึกความรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
เว็บไซต์การพัฒนาส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	เชิงปริมาณ	๑	การใช้เว็บไซต์การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลกระทบ (Impact)

ชื่อผลงาน	ลักษณะผลงาน	กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ใช้ประโยชน์	ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ
เว็บไซต์การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม	ประชาชน	การเข้าถึงระบบเครือข่าย สะดวก รวดเร็ว และสามารถเลือกการท่องเที่ยวตามต้องการได้
ชุดความรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	เอกสารการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม	ประชาชน	ประกอบการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองศิลปวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง
คู่มือฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม	คู่มือเอกสารการฝึกอบรม	ประชาชน	เป็นการท่องเที่ยวโดยการอิงเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัย

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

ข้าพเจ้า นายพิสันต์ จันทร์ศิลป์ ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ชื่อ
หน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ที่อยู่ อาคารศาลากลางจังหวัด
เชียงราย ชั้นที่ ๑ เลขที่ ๖๓๒ หมู่ที่ ๓ ถนนแม่ฟ้าหลวง ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
๕๗๑๐๐ โทรศัพท์/โทรสาร ๐๕๓-๑๕๐๑๖๙ ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง ถิ่น การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาค
ลุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใสและคณะ โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียน
การสอน

☒ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา

☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา
สิ่งประดิษฐ์

☒ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ

☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๖ จนถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖ ซึ่งการ
นำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. ทำให้เห็นแนวถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒. เป็นมาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๓. เป็นสื่อการสอนในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับ
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและได้มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

W. G.

(นายพิสันต์ จันทร์ศิลป์)

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจสถานที่ในการลงพื้นที่ต่าง ๆ เบื้องต้น ดังนี้

กิจกรรมระดมความคิดวัดสกก ตำบลบ้านแซว อำเภอยะรัง

กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการท่องเที่ยว

ท่องเที่ยวและกีฬาเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษเรื่องการถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยว

สัมภาษณ์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้

สัมภาษณ์รองนายกฯ ทต.เวียงเชียงของ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจสถานที่ในการลงพื้นที่ต่าง ๆ เบื้องต้น ดังนี้

สำรวจพื้นที่ บ้านสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

วัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำโขง

ประมงพื้นบ้าน

การสนทนากลุ่มย่อย

วัฒนธรรมการแต่งกายไทใหญ่

วัฒนธรรม”อาหาร”

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม
เรื่อง ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่ปัจจุบัน/ทำงาน
๑	พระพุทธิญาณมุนี	เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย	วัดพระธาตุผาเงา
๒	พระครูพิศาลธรรมาทร	เจ้าคณะอำเภอเชียงแสน	วัดป่าสักน้อย
๓	พระครูจิโรนโทภาส	รองเจ้าคณะอำเภอเชียงแสน	วัดศรีบุญยืน
๔	พระครูวิจารณ์ธรรมสุนทร	เจ้าอาวาสวัดเจติยหลวง	วัดเจติยหลวง
๕	พระครูสุจินเจติยานุการ	รองเจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงา	วัดพระธาตุผาเงา
๖	พระครูสังฆรักษ์ไพบุลย์ แสงกล้า	พระธรรมทูต	วัดพระธาตุผาเงา
๗	พระอธิการอภิชาติ รติโก	เจ้าอาวาสวัดสบกก	วัดสบกก
๘	พระธงชัย ธมมเตโช	เจ้าอาวาสวัดวังลาว	วัดวังลาว
๙	พระครูบรรรัตนธรรม	เจ้าคณะอำเภอเชียงของ	วัดสบสม
๑๐	พระครูสุวัฒน์สิกขการ	รองเจ้าคณะอำเภอเชียงของ	วัดศรีดอนชัย
๑๑	พระครูสุจินวรคุณ	เจ้าคณะตำบลศรีดอนชัย	วัดศรีดอนชัยท่าข้าม
๑๒	เจ้าอธิการสมภพ สีสเตโช	เจ้าคณะตำบลศรี	วัดบ้านตอง
๑๓	พระครูวิโรจน์ภัทรคุณ	เจ้าอาวาสวัดหาดไคร้	วัดหาดไคร้
๑๔	พระเอกพงษ์ มานิต	เจ้าอาวาสวัดม่วงชุม	วัดม่วงชุม
๑๕	พระอธิการณัฐภัทร ฐิตสทโท	เจ้าอาวาสวัดทุ่งช้าง	วัดทุ่งช้าง
๑๖	พระอธิการเดช สุภทโท	เจ้าอาวาสวัดทุ่งดุก	วัดทุ่งดุก
๑๗	นายคทาสิทธิ์ เนืองหล้า	นายอำเภอเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๑๘	นายชยกฤษณ์ นิสสัยสุข	นายกเทศมนตรี ทต.เวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๑๙	นายบรรยง ไชยลังกา	รองนายกเทศมนตรี ทต.เวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๒๐	นายวรินทร์ สุตะวงศ์	รองนายกเทศมนตรี ทต.เวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๒๑	นายวิระพล กัทลี	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๒๒	นายพนัส พยุยงค์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๒๓	นายวิชาญ ทันใจ	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๒๔	นายนิมิตร สุวรรณชัย	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๒๕	นายสมพร ยานะ	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๒๖	นายสิทธิเกียรติ วันตานาม	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่ปัจจุบัน/ ทำงาน
๒๗	ร้อยโท กิตติชัย เจริญยิ่ง	ปลัดเทศบาลตำบลเวียง	อำเภอเชียงแสน
๒๘	นายธีรพงษ์ ศรีพรหม	รองปลัดเทศบาลตำบลเวียง	อำเภอเชียงแสน
๒๙	นายพิสันต์ จันทร์ศิลป์	วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย	อำเภอเมือง
๓๐	นายประเสริฐ ไชยนันตา	ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย	อำเภอเมือง
๓๑	นายบุญส่ง เชื้อเจ็ดตน	วัฒนธรรมเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๓๒	นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว	นักอนุรักษ์ลุ่มน้ำโขง	อำเภอเชียงแสน
๓๓	นายชยกฤษณ์ นิสสัยสุข	นายกเทศมนตรี ทต.เวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๓๔	นายยรรยง ไชยลังกา	รองนายกเทศมนตรี ทต.เวียงเชียงแสน	อำเภอเชียงแสน
๓๕	นายศุภชัย เชื้อนเพชร	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสบคำ	อำเภอเชียงแสน
๓๖	นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว	ประธานกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำโขง	ประชาชน
๓๗	นายวิรุฬห์ สิทธิวงศ์	นายอำเภอเชียงของ	อำเภอเชียงของ
๓๘	นายธนกร วิภาคกิจ	ปลัดอำเภอเชียงของ	อำเภอเชียงของ
๓๙	นางสาวสุกัญญา ที่ปรึกษา	นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ	อำเภอเชียงของ
๔๐	ดร.กษิตศ พชรเศรษฐี	รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ	อำเภอเชียงของ
๔๑	นางสาวจิตติภา เอี่ยมศรี	ประชาสัมพันธ์เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ	อำเภอเชียงของ
๔๒	นางสมศรี ปะมาครัง	ผู้นำชุมชน	ประชาชน
๔๓	นางอุสา ยอดผ่านเมือง	ผู้นำชุมชน	ประชาชน
๔๔	นางมล ยอดผ่านเมือง	ผู้นำชุมชน	ประชาชน
๔๕	นางชนะกานต์ สุวรรณ	ผู้นำชุมชน	ประชาชน
๔๖	นางสาวขวัญใจ เชื้อเจ็ดตน	ผู้นำชุมชน	ประชาชน
๔๗	นายนพรัตน์ ละมูล	โรงเรียนแม่น้ำของ	ประชาชน
๔๘	นายนิรันดร์ กุณะ	ผู้ใหญ่บ้านสบกก หมู่ ๗	ประชาชน
๔๙	นายจักร กิณีสี	โรงเรียนแม่น้ำของ	ประชาชน
๕๐	นายทองใบ อ่อมใจกาศ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.๑ ต.แม่เงิน	ประชาชน
๕๑	นายภิรมย์ จันทรังษี	ผู้ใหญ่บ้าน ม.๖ เกาะผาคำ	ประชาชน
๕๒	นางสุริรัตน์ อินทรพรหมมา	ผู้ใหญ่บ้าน ม.๓	ประชาชน
๕๓	นางชฎาทิพย์ บุญพันธ์	ผู้ใหญ่บ้าน ม.๕	ประชาชน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่ปัจจุบัน/ทำงาน
๕๔	นายบุญธรรม ตานอาจ	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ประชาชน
๕๕	นายขรินทร์ วงค์เรือน	ผู้ใหญ่บ้านสวนดอก	ประชาชน
๕๖	นายธงชัย ไหม่นวล	โรงแรมวทิตา	ประชาชน
๕๗	นางกรรณิกา นาระติะ	โรงเรียนผู้สูงวัย	ประชาชน
๕๘	นางนงเยาว์ ปงลังกา	ประธานสภาวัฒนธรรม ต.เวียง	ประชาชน
๕๙	นายภาณุวัฒน์ ศรีสุข	รองประธานสภาวัฒนธรรม ต.เวียง	ประชาชน
๖๐	นายสุขวัฒน์ แก้วคำ	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ประชาชน
๖๑	นางสมศรี ปะมาครั่ง	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ประชาชน
๖๒	นายสมสนิท ปัญญาสัก	สาธารณรัฐประชาชนลาว	ประชาชน
๖๓	นายสมศักดิ์ มะไลเดช	สาธารณรัฐประชาชนลาว	ประชาชน
๖๔	นายบุญปัน นามแปง	สาธารณรัฐประชาชนลาว	ประชาชน
๖๕	นายสีไล จันแสง	สาธารณรัฐประชาชนลาว	ประชาชน
๖๖	Phra SengOulay	สาธารณรัฐประชาชนลาว	ประชาชน
๖๗	พระไชยพอน สุจิตโต	สาธารณรัฐประชาชนลาว	ประชาชน
๖๘	Ven Jiradhammo	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน
๖๙	Ven Sangvara	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน
๗๐	Ven Thusatetaw	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน
๗๑	Ven Sudhammo	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน
๗๒	Ven Jotidhammo	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน
๗๓	Ven Thanavara	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน
๗๔	นานา เปียร์แซร์	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน
๗๕	อาหย่ง เปียวแล	ประเทศเมียนมาร์	ประชาชน

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว

ที่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๒	๒๔
หญิง	๓๘	๗๖
อายุ		
๒๐-๓๐ ปี	-	-
๓๑-๔๐ ปี	-	-
๔๑-๕๐ ปี	๓	๓
๕๑ ปีขึ้นไป	๔๗	๙๗
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษา	๑๘	๓๖
ชั้นมัธยมศึกษา	๒๙	๕๘
ปริญญาตรี	๓	๖
ปริญญาโท	-	-
สูงกว่าปริญญาโทขึ้นไป	-	-
สถานภาพ		
โสด	๕	๕
สมรส	๔๐	๘๐
หม้าย	๖	๑๒
หย่าร้าง	๕	๑๐
รายได้(ต่อเดือน)		
๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท	๔๐	๘๐
๒๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาท	๙	๑๘
๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท	๑	๒
๔๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป	-	-

N=๕๐

สถิติส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว				
๑	ความสนใจด้านศิลปวัฒนธรรม	๔.๑	.๘๓	มาก
๒	กิจกรรมการเรียนรู้	๔.๒	.๗๕	มาก
๓	การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๔.๔	.๖๖	มากที่สุด
๔	เส้นทางการท่องเที่ยวใหม่	๔.๓	.๗๘	มากที่สุด
๕	ความพึงพอใจต่อการเดินทางท่องเที่ยว	๔.๒	.๗๕	มาก
๖	การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน	๔.๓	.๖๔	มากที่สุด
ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว				
๗	การเดินทาง	๔.๔	.๔๙	มากที่สุด
๘	ค่าใช้จ่าย	๔.๓	.๖๔	มากที่สุด
๙	การซื้อสินค้าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน	๔.๖	.๔๙	มากที่สุด
๑๐	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน	๔.๖	.๔๙	มากที่สุด
ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
๑๑	ร้านอาหารเพียงพอ	๔.๑	.๘๓	มาก
๑๒	สถานที่จอดรถ	๔.๒	.๗๕	มาก
๑๓	ที่พักอาศัยสะอาด สะดวก และปลอดภัย	๔.๔	.๖๖	มากที่สุด
๑๔	การบริการข้อมูลการท่องเที่ยววัฒนธรรม	๔.๓	.๗๘	มากที่สุด
๑๕	ป้ายบอกทาง	๔.๒	.๗๕	มาก
๑๖	การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	๔.๓	.๖๔	มากที่สุด

N=๑๐๐

๑. หัวหน้าแผนงานการวิจัย

ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

อาจารย์ประจำหลักสูตรการสอนศีลธรรม

หน่วยงาน

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ถนนฤทธิประสาธน์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐

ที่อยู่ปัจจุบัน

๔๑๒/๕๓ บ้านฟ้าใส ๕ หมู่ ๑ ตำบลริมกก อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย ๕๗๑๐๐ โทร. ๐๘๘-๔๐๔๓๕๖๗

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขา	สถาบัน	พ.ศ.
การศึกษามหาบัณฑิต	กศ.ม.	การบริหาร การศึกษา	ม.นเรศวร	๒๕๔๓
พุทธศาสตรบัณฑิต	พธ.บ.	รัฐศาสตร์	ม.มจร.	๒๕๓๘
	ป.ธ.๔		กรมการ ศาสนา	๒๕๓๘

๒. ผู้ร่วมโครงการวิจัย คนที่ ๑

ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ นเรศร์ บุญเลิศ

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

อาจารย์ประจำหลักสูตรการสอนศีลธรรม

หน่วยงาน

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ถนนฤทธิประสาธน์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐

ที่อยู่ปัจจุบัน

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ถนนฤทธิประสาธน์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐

โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙๓-๑๙๔๙๐๕๕

โทรสาร ๐๕๓-๗๑๕๘๗๖ E-mail. nares_boon@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขา	สถาบัน	พ.ศ.
วิทยาศาสตรบัณฑิต	วท.ม.	เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา	ม.ราชภัฏ เชียงราย	๒๕๔๘
วิทยาศาสตรบัณฑิต	วท.บ.	วิทยาการ คอมพิวเตอร์	ม.ราชภัฏ เชียงราย	๒๕๔๕

๓: ผู้ช่วยนักวิจัยร่วมโครงการวิจัย คนที่ ๑

ชื่อ นายไกรวิทย์ กฤตยชญ์

ตำแหน่งปัจจุบัน

นักวิชาการศึกษาคำนานุกรการ (ทะเบียนและวัดผล)

หน่วยงาน

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ถนนฤทธิประสารณ์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐

ที่อยู่ปัจจุบัน

เลขที่ ๓๒๓/๑๑ หมู่ ๕ ซอย ๕ ถนนกาสะลองคำ ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัด

เชียงราย รหัสไปรษณีย์ ๕๗๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๕-๐๓๐๙๐๙๖

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขา	สถาบัน	พ.ศ.
รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต	รป.ม.	การบริหาร จัดการภาครัฐ	ม.เทคโนโลยีสยาม	๒๕๕๘
พุทธศาสตรบัณฑิต	พธ.บ.	รัฐศาสตร์	มจร.เชียงราย	๒๕๕๔
พุทธศาสตรบัณฑิต	พธ.บ.	พระพุทธศาสนา	มจร.เชียงราย	๒๕๕๒
นักธรรมชั้นเอก	นธ.เอก	แผนกธรรม	คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย	๒๕๔๗